

Concept notulen

Jaar
Vergaderdatum
Publicatiedatum

OPENBARE VERGADERING PROVINCIALE STATEN VAN UTRECHT
2023
13 december 2023
26 januari 2024

Inhoudsopgave

Afscheid PCL.....	4
Opening.....	6
Agenda 13 december 2023.....	6
Afscheid Statenlid dhr. Verleun (BBB).....	6
Onderzoek geloofsbrieven Kandidaat-Statenlid mevrouw Ghijssels-Kerkhoff (BBB).....	9
Beëdiging Kandidaat-Statenlid mevrouw Ghijssels-Kerkhoff & Kandidaat-commissielid de heer Boerland (BBB).....	9
Verslag Provinciale Statenvergadering 8 november 2023.....	10
Langetermijnplanning Provinciale Staten.....	13
SV Benoeming adviescommissie Randstedelijke Rekenkamer.....	14
SV Ontslag plaatsvervangend bestuurder Randstedelijke Rekenkamer.....	14
SV Normenkader 2023 en wijzigingen in financiële - en controle verordening.....	14
SV Investeringen overweginstallaties Koekoekslaan en Randdijk in Nieuwegein.....	14
SV Vaststelling Voorbereidingsbesluit provincie Utrecht 2023.....	14
SV Vaststelling provinciale leges en heffingsverordeningen per 1 januari 2024.....	14
SV Verlenen ontslag leden en voorzitter van de Provinciale Commissie Leefomgeving...15	
SV Slotwijziging 2023.....	15
SV Eerste begrotingswijziging.....	15
SV Protocol Geheimhouding GS en PS 2023.....	15

Actualiteitenmotie 74 Geen dwang richting gemeenten inzake huisvesting statushouders, ingediend door PVV.....	15
Actualiteitenmotie 75 Houd Leidsche Rijn in beweging, ingediend door UtrechtNu!.....	16
Actualiteitenmotie 76 Drinkwater voor later, ingediend door UtrechtNu!.....	23
SV De adviesraad voor de fysieke leefomgeving provincie Utrecht.....	29
SV Tweede begrotingswijziging & SB Strategische College Agenda (Algemene Beschouwingen)	41
Stemverklaringen.....	183
Stemming.....	187
Toezeggingen.....	192
Index.....	193

Leden van de Provinciale Staten van Utrecht

Aanwezig: de heer H. Adriani, Nieuwegein (PvdA), mevrouw J. Batteau, Woudenberg (Partij voor de Dieren), de heer J. Beltman, Austerlitz (BBB), de heer S.A. Berlijn, Utrecht (UtrechtNu!), mevrouw G. Bikker-Trouwborst (CDA), mevrouw A. Blekxtoon (Volt), mevrouw W. de Boer-Leijnsma (PvdA), de heer F. van Breukelen (Forum voor Democratie), de heer J. Breur, Veenendaal (SP), mevrouw M. van den Broek-Broek, Kedichem (BBB), mevrouw O. Butterman, Amersfoort (Partij voor de Dieren), de heer ing. B.C. van den Dikkenberg, Elst (SGP), de heer I. El Hamdaoui (GroenLinks), mevrouw M. van Elteren, Wildedenberg (GroenLinks), de heer M.C. Fiscalini, Maarssen (UtrechtNu!), mevrouw N. Flink, Utrecht (PvdA), de heer D. Gilissen, Vleuten (VVD), mevrouw J.C.A.M. van Gilse, Utrecht (VVD), mevrouw D. Ghijsels-Kerkhoff (BBB), de heer M. Harinck, Utrecht (D66), de heer E. Hart (GroenLinks), mevrouw W.M.M. Hoek, Vreeland (50PLUS), de heer R. Hossain, Utrecht (VVD), de heer V.C. Janssen, Amersfoort (VVD), de heer A. de Jong, Driebergen-Rijsenburg (Volt), mevrouw S. Kennedy-Doornbos, Amersfoort (ChristenUnie), de heer M. Koren (CDA), mevrouw O. De Man, Zeist (VVD), mevrouw J. Matser, Utrecht (GroenLinks), de heer S. Nagtegaal, Zeist (UtrechtNu!), mevrouw A. Oude Luttikhuis, Amersfoort (BBB), de heer ing. D.A. Oude Wesselink, Utrecht (GroenLinks), de heer P. Overkleeft, Amersfoort (D66), de heer E. Peer (VVD), mevrouw H.J. Rikkoert, Utrecht (ChristenUnie), de heer A.J. Schaddelee, Houten (ChristenUnie), de heer A. Travaille, Utrecht (Partij voor de Dieren), de heer A. Verleun, Utrecht (BBB), de heer K. Vermaat (SGP), de heer E. Virginia, Utrecht (GroenLinks), de heer J. Vogel, Woerden (BBB), mevrouw M. van de Vooren, Bilthoven (GroenLinks),

Afwezig: de heer drs. E.A. Kamp, Doorn (D66), mevrouw L.E. Veen, Utrecht (D66), mevrouw M. van der Velde, Utrecht (PVV), mevrouw L.M. Welschen-van der Hoek, Zeist (CDA), de heer C. Westerlaken, Lopik (CDA), mevrouw ir. M. de Widt MPM, Utrecht (D66), mevrouw J. Zagt-Lokhorst, Loenersloot (BBB),

Aanwezig: [opm. notuliste: presentielijst gedeputeerden ontbreekt]

Afwezig:

Statenbrede voorbereidende vergadering op woensdag 27 januari 2021

Statenvoorzitter: de heer mr. J.H. Oosters, commissaris van de Koning

Griffier: mevrouw mr. C.A. Peters

Verslaglegging: mevrouw E. van Asten (Notuleerservice Nederland)

De **VOORZITTER** opent de vergadering om 9.30 uur.

0.

Afscheid PCL

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u vragen om uw plek in te nemen in de Statenzaal? Mag ik de leden van Provinciale Staten vragen om een plek in de Statenzaal in te nemen? Goedemorgen, Dames en heren, Bijeen in de Statenzaal van onze mooie provincie Utrecht. Aanstands ga ik de Provinciale Statenvergadering om 09:30 uur openen, maar niet nadat wij met elkaar de gelegenheid hebben om afscheid te nemen van de Provinciale Commissie Leefomgeving en de leden van de Provinciale Commissie Leefomgeving die u in Provinciale Statenvergadering, weliswaar eervol, straks gaat ontslaan. Maar dat doen we niet nadat we de gelegenheid hebben genomen om stil te staan bij het afscheid van de PCL. De heer Piet Renooy namens de PCL zal graag het woord tot u richten en daarna zal ik ook reageren met een woord namens u in de richting van de leden van de PCL. Mag ik meneer Renooy uitnodigen om hier achter het spreekgestoelte plaats te nemen?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Renooy.

De heer **RENOOY**: Goedemorgen. Geacht college, Dames en heren, van Provinciale Staten. Het is voor mij een groot genoegen en ook een hele grote eer om u op de valreep van de PCL te mogen toespreken. Onze eigenlijke voorzitter Dorien De Wit die had hele dringende volkshuisvestelijke zaken in de hoofdstad te regelen. Daardoor mag ik eindelijk als een soort van plaatsvervangend voorzitter in de spotlights staan. Zoals gezegd, het is wel op de valreep, want het is het allerlaatste officiële optreden van de Provinciale Commissie voor de Leefomgeving. We hebben acht jaar lang u met heel veel plezier en met enthousiasme geadviseerd, gevraagd en ongevraagd, over thema's betreffende leefomgeving en omgevingskwaliteit. We begonnen met een beetje een vreemde eend in de bijt met de huisvesting van vluchtelingen, maar dat is nu eigenlijk ook weer een buitengewoon actueel thematiek. Daarnaast zaten we natuurlijk op adviezen over energie, over landbouw, over woningbouw. Circulaire economie kwam voorbij. Ruimtelijke ordening uiteraard, ruimtelijke puzzel recent nog en uiteraard omgevingskwaliteit. De adviezen die we aan u verstrekten vielen soms goed en soms iets minder goed. Maar dat heb je nou eenmaal. Wij hebben in ieder geval de samenwerking met u, zowel het college van GS als met u, Provinciale Staten, als buitengewoon plezierig ervaren. Ook dat overigens weer soms iets meer en soms iets minder. Het heeft zelfs eventjes een beetje gehaperd. Ons laatste advies wat ik hier graag wil aanbieden, behelst een thema dat velen op dit moment in de samenleving bezighoudt en waar ook adviescommissies van ROB en W&R zich over hebben gebogen, namelijk het vertrouwen van de burger in de overheid. We hebben over dat thema in het afgelopen jaar een aantal bijeenkomsten georganiseerd in deze zaal, waar een aantal van u ook aanwezig is geweest. We hebben de bevindingen daarvan neergelegd in een boekje en daaraan een aantal behartenswaardige adviezen gekoppeld. Wij hopen dat het boekje, dat heet Bouwen aan vertrouwen, ook voor u nog een beetje steun kan betekenen in de komende periode, want het wordt er denk ik niet makkelijker op allemaal. Ik wens u dan ook heel veel sterkte en wijsheid in de komende periode. Wij zijn gelukkig dat in ieder geval onze

opvolger Utrecht Advies alweer in de steigers staat, die u dan in de komende jaren met raad en daad zal bijstaan. Heel erg bedankt voor de afgelopen jaren. Het gaat u goed.

[applaus]

De **VOORZITTER**: Even kijken, we gaan het even ... Kom maar even naar voren, want anders zijn we zo klein.

De heer **RENOOY**: Het kan misschien nog een beetje vergroot worden.

De **VOORZITTER**: Dankjewel.

De **VOORZITTER**: Meneer Renooy, andere aanwezigen, leden van de PCL, van harte welkom in ons midden voor inderdaad een bijzonder moment, zoals uw plaatsvervangend voorzitter memoreert. Het is ook gelijk de zwanenzang van de PCL. Alleen dat klinkt droeviger dan het daadwerkelijk is. Want de PCL heeft met het belangrijke werk wat ze vele jaren voor de provincie Utrecht, voor Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de organisatie heeft gedaan, de basis gelegd voor iets nieuws. Symbolischer kan het niet dat na het hamerstuk waarin uw ontslag wordt bevestigd als leden van de PCL, kort daarna Provinciale Staten zal praten met elkaar over de oprichting van een nieuw adviescollege, Utrecht Advies. De basis daarvoor is nadrukkelijk gelegd door het vele en belangrijke werk van de PCL en ook van ons PARK waar we afgelopen afscheid van genomen hebben. De Raad voor het Openbaar Bestuur, de ROB, heeft vorig jaar een rapport uitgebracht over de gezagswaardige en gezagsvolle overheid. De ROB komt eigenlijk tot drie kernbegrippen waar zo'n overheid aan moet voldoen. Dat is bekwaam, betrokken en betrouwbaar. Ik denk dat die kernbegrippen allemaal samenkomen in de wijze waarop de PCL ons van advies heeft gediend. Want als het om bekwaamheid van de overheid gaat, is het natuurlijk belangrijk, en daar zijn wij ook trots op in Utrecht, dat we medewerkers en een organisatie hebben die voor die bekwaamheid staan, die goed van de inhoud op de hoogte zijn, die een belangrijke rol hebben in het maken van voorstellen, die uiteindelijk daar op draagvlak in de samenleving kunnen rekenen. Maar die bekwaamheid is natuurlijk nog veel meer voorradig in de rest van de samenleving. En juist met een adviescollege zoals de PCL hebben we die bekwaamheid aan ons getrokken. Die bekwaamheid levert natuurlijk allemaal mooie en goede adviezen op, maar de voorzitter zegt ook wel, soms is een goed advies ook zo prikkelend dat we zeggen van, wachten we nou wel op dit advies of had het niet wat anders gekund? Het is het bewijs van dat die bekwaamheid als kernwaarde van de overheid heel erg belangrijk is en dat, voor zover wij zelf niet over die bekwaamheid beschikken, en wij zijn nooit uitgeleerd als organisatie, hebben we met de PCL in ons midden de bekwaamheid alleen maar weten te versterken. Dat geldt ook voor die betrokkenheid, want de betrokkenheid als overheid bij de mensen waarvoor we ons werk doen, proberen we op allerlei wijzen vorm te geven. Maar het allerbelangrijkste is dat in deze belangrijke zaal, waar de besluiten worden genomen voor de mensen in onze provincie, dat die betrokkenheid ook vorm krijgt doordat adviezen de basis vormen waarin informatie uit de samenleving is opgehaald. Ook uw rijke samenstelling als PCL staat er borg voor dat die geluiden uit de samenleving ook tot in deze Statenzaal goed doordringen en voorwaardelijk zijn voor de besluiten die wij nemen. Dus u hebt ook bijgedragen aan die betrokkenheid. U biedt nou uw laatste adviezen aan, Bouwen aan vertrouwen. En dat is wat wij doen, want dat is die derde kernwaarde van de overheid, zoals de ROB zegt, dat de overheid betrouwbaar dient te zijn. Dat dat niet vanzelfsprekend is in de hedendaagse samenleving, is volstrekt helder. Voor ons is er ook de belangrijke opdracht om te kijken of we dat vertrouwen van de mensen in onze overheid kunnen herstellen. Ook daar is het werk van de PCL enorm

belangrijk in geweest en ben ik ontzettend blij, uiteindelijk moet Provinciale Staten het besluit nog nemen, maar ik heb er goed vertrouwen in, dat we ons opnieuw met mensen zullen omringen die borg staan voor die bekwaamheid, die betrokkenheid en die betrouwbaarheid van de overheid om uiteindelijk toe te komen aan een stukje herstel van vertrouwen van de mensen in ons als overheid. Heel veel dank voor de leden van de PCL voor hun werk. Jullie zitten allemaal in de diverse kennisvelden en relatiernetwerken voor ons als provincie. Dus we gaan elkaar zeker weer tegenkomen. Maar voor nu wil ik jullie hartelijk danken. Ik doe dat door de voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter, een mooie bos bloemen te overhandigen en de andere leden een fles wijn. Ik dank u allen hartelijk. Dames en heren, de PCL.

1. Opening

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u vragen, voor zover u dat al niet hebt gedaan, om uw plek in de Statenzaal in te nemen? Dames en heren, van harte welkom bij onze Provinciale Statenvergadering van de provincie Utrecht die ik hierbij open. Dames en heren, ik heet u allen van harte welkom. In het bijzonder ook onze griffier, Karin Peters, die weer naast mij zit. Dat is heel fijn. Ze zal halverwege de vergadering weer plaatsmaken voor Ruud Poort die daar zit. Maar fijn dat je er bij bent, Karin. Dames en heren, ik heb berichten van verhindering voor deze vergadering ontvangen van de heer Kamp van D66, mevrouw Van der Velde van de PVV en mevrouw Matser van GroenLinks. De heer Overkleeft van D66 sluit na de lunch aan in de vergadering.

2. Agenda 13 december 2023

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dan is aan de orde agendapunt 2. Dat is het vaststellen van de agenda van onze vergadering vandaag. In overleg met de fractievoorzitters gisteravond wat ik gehad heb, hebben we de agenda iets aangepast, met het oog op het feit dat mevrouw Sterk, gedeputeerde Sterk, vanwege een begrafenis later in onze vergadering pas kan aansluiten en zij er de voorkeur aan heeft gegeven, als u Staten daarmee instemt, om het punt waar zij waarschijnlijk direct bij betrokken is, het vaststellen van de tweede begrotingswijziging en de Statenbrief Strategische College Agenda, om daar als het mogelijk is bij te zijn en ook beantwoording van vragen op zich te nemen. Voor zover dat nog niet het geval is, zal gedeputeerde Van Schie haar portefeuille tijdens deze vergadering waarnemen. Dus dat betekent dat de agenda iets is omgegooid. Zoals nu in het Stateninformatiesysteem stel ik voor om de agenda zo te behandelen. Daar kunt u mee instemmen? Dank u wel.

3. Afscheid Statenlid dhr. Verleun (BBB)

De **VOORZITTER**: Dan zijn wij nu aan agendapunt 3 en dat is het afscheid van ons Statenlid, meneer Verleun. Ik ga hem toespreken. Dat hoort er dan bij, meneer Verleun, dus dat ga ik doen. Dames en heren, Het Oversticht was in de Middeleeuwen het noordelijk gedeelte van Het Sticht, waarover de bisschoppen van Utrecht als vorst de landsheerlijkheden uitoefenden. Oftewel, soeverein waren in juridische en territoriale zin. Het gebied kwam grotendeels overeen met de huidige provincies Overijssel en Drenthe. Maar, beste Anton, dat is lang geleden. Het is een misverstand te denken dat Het Sticht en Het Oversticht nog bij elkaar horen. Het is een misverstand te denken dat je, wanneer

je in Dalfsen woont, je in Utrecht de rol van volksvertegenwoordiger mag vervullen. We kennen allemaal de regel. Statenleden moeten in de eigen provincie wonen. Ook jij, Anton, kent die regel natuurlijk. Het is dan ook geen ongelukkig toeval, beste Anton, dat jij je daar gaat vestigen, want het is juist jouw bedoeling. Daar in Dalfsen wacht jouw geluk in de vorm van een maatschap waar jij lid van gaat worden. Je bent daarmee een van de weinigen die het Statenlidmaatschap inruilt voor het maatschap-lidmaatschap. Het heeft allemaal te maken met jouw nevenfunctie, zoals dat in deze zaal heet. Voor zover je dierenarts, wat je bent, een nevenfunctie kunt noemen. Het is eerder een levensvervulling die hij met hart en ziel uitoefent. Ook wilde deze gepassioneerde dierenvriend ook provinciaal politicus worden, gedreven door de strijd tegen wat hij als onrecht ervaart en ook met als doel de stikstofkwestie stevig te vestigen in de praktijk van meten is weten. Deze carrièrestap verliep niet onopgemerkt, kan ik u zeggen, dames en heren. Toen BBB tijdens de Provinciale Statenverkiezingen opeens tegen eerdere verwachting in de grootste leek te gaan worden in onze provincie, bereikte de organisatie van de uitslagenavond een verontrustend bericht. Er zouden maar liefst tien trekkers en één boer onderweg zijn naar het provinciehuis. De schrik sloeg ons om het hart. Wat als ze onze deur inrijden, het Provinciehuis bestormen? Bovendien, tien zware landbouwvoertuigen op ons entreedek, houdt de fundering dat wel? Of hangen ze straks met zijn tien beneden in de parkeergarage? Je weet het niet. Lichte paniek maakte zich van ons meester. Gelukkig bleek het een fout bericht. Het ging om één trekker en tien boeren. Maar wel met voorop in de stoet ene Anton Verleun, kersverse lijsttrekker van de BBB die zich kwam voorstellen aan zijn nieuwe Statencollega's. Vrolijk en spontaan en zelf ook verrast door het grote succes van zijn partij, in het toch wel wat linkse bolwerk van Utrecht, zo zei hij later. Hoe vrolijk en spontaan is Anton? Ik zal het u zeggen. Bij een kennismakingsgesprek met mij en Karin Peters, de coalitie was toen al nagenoeg rond, kwam hij binnen in een bermuda en vroeg ons wel gelijk of dat eigenlijk wel kon. Maar hij had hem aan. We verzekerden hem in koor dat dat best kon, zeiden Karin en ik. Maar wij dachten ondertussen wel dat Bob Dylan gelijk heeft, *The Times They Are A-Changin'*. Maar ach, het was ook buitengewoon warm die dag en eigenlijk ook absoluut geen weer voor een lange broek. Anton bleek een integer, open en transparant Statenlid. Hij stelde zich lerend op. Ook negatieve kritiek van collega-politici werd geïncasseerd onder de noemer, daar leer je van en daar word je ook beter van. Dat viel misschien niet altijd mee, Anton. Want je mag dan getraind zijn om bij de inhoud te blijven en niet afgeleid te zijn als men op de man speelt, maar we kennen je als een persoon zonder pantser. Je hebt geen muurtje om jezelf heen gebouwd. Je bent ook niet iemand die snel met de vuist op tafel slaat. Een trouwe labrador, noem je jezelf. Dat past dan goed bij die hondenbaan die het proces van informeren was. Een grote zoektocht werd het, een spannende interactie met diverse verkenneren en informateurs. Samen met Ans was jij een dynamisch duo daarin. In die begintijd moest je alle zeilen bijzetten om steeds overal op tijd te kunnen aanschuiven. En als je er dan was, liep je over van enerverende verhalen over kalveren die hij zojuist ter wereld had geholpen en zo verder. Niet alleen een goedgehartige labrador ben je, je typeert jezelf ook als een duizenddingendoekje. Dat wil zeggen, als er een issue is, stuur jij niet een ander erop af, maar duik je er zelf in om de zaak op te lossen. Noem het een hoogontwikkeld verantwoordelijkheidsgevoel. Het siert je. Maar je agenda loopt zo wel heel snel heel erg vol. Dat gaat dan weer ten koste van je nevenfunctie, van je echte werk. Beste Anton, nu heb je dan toch exclusief voor die nevenfunctie gekozen. Belangrijk, want carrière gaat voor, zeker als het je roeping is en zeker ook als je zo jong bent zoals jij. Helaas voor ons hoort Het Oversticht al enige tijd niet meer bij Het Sticht, dus moeten onze wegen toch vandaag gaan scheiden. Ik dank je zeer, Anton, voor jouw verrichtingen ten behoeve van de provincie Utrecht. Het ga je van harte goed. Dank je wel. Dames en heren, dan geef ik graag het woord aan mevrouw Oude Luttikhuis voor haar speech. U mag het achter het spreekgestoelte doen. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Oude Luttikhuis.

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS**: Lieve Anton. Dan zullen jullie denken van, lieve Anton, hier? Ja, Anton is echt ontzettend lief. Bij Anton geen scheef woord. Doe je dat wel, dan probeert hij daar echt weer een mooie fatsoenlijke norm van te maken. Anton, wij waren al een jaar bezig in de fractie in oprichting en toen kwam jij binnen. Wij hadden onze trainingen allemaal al gehad en in een keer kwam daar een Anton aan. We zeiden van, Anton, Anton Verleun, wie ben jij eigenlijk? Ik ben dierenarts in Utrecht. Prima. Welkom, doe mee. Maar je bent ook onze lijsttrekker. De lijsttrekker van Utrecht. Met jou vooroplopend hebben wij heel veel bereikt. We hadden één zetel in de Tweede Kamer., Caroline. Maar door alle lijsttrekkers en jij in Utrecht haalden wij 137 Statenleden in het hele land. We haalden 118 waterschapbestuurders binnen. We hebben 16 van de 21 waterschappen in het dagelijks bestuur. We hebben 10 van de 12 provincies in de coalitie. We hebben 19 gedeputeerden, we hebben 16 senatoren en 7 Kamerleden. Dat allemaal van voorjaar, februari, maart met de lijsttrekkers waar jij er eentje van bent. Dan kom ik even terug op die mooie trouwe labrador. Jij moest daarna ons team gaan vormen. Wij, allemaal van die, wat zeg ik, stuiterballen, laat ik het zo maar noemen. Maar jij wist er chocola van te maken. Jij wilde het veranderen. Wij gingen daar allemaal in mee. Jij zei, ik word fractievoorzitter. Niemand van ons zei iets. Wij zeiden, prima, Anton. Ga jij maar fractievoorzitter zijn. Allemaal goed. En dan komt in een keer het bericht, jongens, ik ga jullie verlaten. Ik denk dat we allemaal verslagen waren en compleet geamputeerd, compleet. Onze trouwe labrador ging ons verlaten. U weet wat dit doet met ons allemaal, maar we proberen de draad op te pakken en we gaan door, maar we zijn je wel heel erg dankbaar. De BBB gaat een wetenschappelijk bureau opzetten. Ik wil je verzoeken om je daar te melden. Jij bent universitair geschoold, een fantastische dierenarts, je weet alles over eiwitten, je wilt alles over voeding. Het is een heel interessant gebied voor jou, dus blijf bewaard voor de BBB en ga je kennis en kunde daar verder voortzetten. Dan vind ik het fijn dat jij naar Overijssel gaat. Ik ken die provincie. Supermooi en Dalfsen is geweldig. Dus ik wens je heel veel succes, namens iedereen, namens onze volledige fractie, om daar je doel, je wens, je carrière, zet hem voort. Dank je wel voor alles.

[applaus]

De **VOORZITTER**: Dank je wel, Ans Oude Luttikhuis. Anton, wil jij zelf nog iets zeggen? Het hoeft absoluut niet, maar het mag vanzelfsprekend wel. Heel goed. Altijd functioneel, toch?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun.

De heer **VERLEUN**: Ik wil alleen iedereen bedanken voor de hele prettige samenwerking. In de maanden die ik hier gehad heb, heb ik met iedereen, van links tot rechts, heel prettig kunnen samenwerken. Natuurlijk ook met GS. Dus dank daarvoor en wie weet, tot ziens.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, op uitdrukkelijk verzoek van Anton gaan wij de vergadering nu niet schorsen voor het moment dat jullie zelf Anton de hand kunnen drukken om afscheid te nemen. Hij geeft er de voorkeur aan om in ons midden te blijven en de lunchpauze daarvoor te benutten. Dus dat gaan we doen. Dat geldt straks ook voor het te beëdigden Statenlid en het te beëdigden commissielid, dat ook zij gefeliciteerd kunnen worden in de lunchpauze.

4.

Onderzoek geloofsbrieven Kandidaat-Statelid mevrouw Ghijssels-Kerkhoff (BBB)

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dan komen wij toe aan agendapunt 4. Dat is het onderzoek van de geloofsbrieven van Kandidaat-Statelid mevrouw Ghijssels-Kerkhoff. Ik kijk naar de voorzitter van de Commissie van de geloofsbrieven, mevrouw Hoek. Mevrouw Hoek, u heeft het woord Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de Commissie onderzoek van de geloofsbrieven is bijeen geweest en heeft kennis genomen van de bescheiden van de heer Dimf Ghijssels-Kerkhoff.

De **VOORZITTER**: Mevrouw.

Mevrouw **HOEK**: Is het een vrouw? Dat stond er niet voor. Sorry. Tegenwoordig kan toch alles, maar goed. De commissie is van mening dat de bevindingen overeenkomstig de wettelijke vereisten zijn. Er zijn dus geen beletselen in de toelating van mevrouw Dimf Ghijssels-Kerkhoff tot de Provinciale Staten van Utrecht. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel mevrouw, mevrouw Hoek. In u dank ik ook de commissie voor het verrichte werk. Daarmee stel ik vast dat mevrouw Ghijssels-Kerkhoff tot onze Provinciale Staten kan worden toegelaten.

5.

Beëdiging Kandidaat-Statelid mevrouw Ghijssels-Kerkhoff & Kandidaat-commissielid de heer Boerland (BBB)

De **VOORZITTER**: Dan is aan de orde agendapunt 5. Dat is de beëdiging van mevrouw Ghijssels-Kerkhoff en tegelijk ook beëdiging van meneer Boerland als nieuw commissielid. Ik zou beiden willen vragen om naar voren te komen, zodat de griffier de daarbij behorende eed en belofte kan voorlezen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Peters.

Mevrouw **PETERS**: Mag ik iedereen vragen om te gaan staan? Dat is gelukt. We beginnen met mevrouw Ghijssels. Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of welk voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. Mevrouw Ghijssels.

Mevrouw **GHIJSELS**: Dat verklaar en beloof ik.

[applaus]

Mevrouw **PETERS**: Dan komen we bij het nieuwe commissielid. Ik zweer dat ik, om tot lid van de commissie benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of welk voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik, om iets in het ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijn enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als adviseur van het provinciaal bestuur naar eer en geweten zal vervullen. De heer Boerland.

6.

Verslag Provinciale Statenvergadering 8 november 2023

De **VOORZITTER**: Dames en heren, wij zijn toe aan agendapunt 6. Dat is het verslag van de Provinciale Statenvergadering van 8 november, 2023. Ik heb met de fractievoorzitters besproken en vervolgens afgesproken dat bij de vaststelling van het verslag, voor zover fracties daar behoefte aan hebben, er gelegenheid is om een kort statement van achter uw desk af te geven per fractie over hetgeen is voorgevallen rond de maidenspeech van mevrouw Matser. Een aantal fracties heeft zich daarvoor gemeld, dus die wil ik graag daarvoor de gelegenheid geven. Ik wijs u er ook op dat onderdeel van de afspraak is dat het bij een statement blijft en dat we daar niet over met elkaar in debat gaan. Dus het is echt naar aanleiding van het verslag. Ik wil als eerst het woord geven aan de BBB, mevrouw Oude Luttikhuis. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Oude Luttikhuis.

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS**: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, graag wil BBB reageren op het verslag van de vorige vergadering. In het verslag staat duidelijk te lezen dat het door ons aangevraagd interpellatiedebat niet volgens de regels in het reglement van orde is verlopen. Met alle gevolgen van dien. Wij zijn hiermee overvallen door partijen die langer in de Staten zitten en die dus beter hadden kunnen weten. Wij hebben ons ongenoegen hierover binnen de Staten reeds kenbaar gemaakt, ook met betrekking tot de kaping van ons interpellatiedebat door GroenLinks en ook over het deel van de inhoud van de onaangekondigde maidenspeech die hiervoor werd gebruikt. Hierdoor ontstond logischerwijs een boel onrust en werd de vergadering dusdanig verstoord dat het interpellatiedebat eigenlijk niet goed meer gevoerd kon worden. Niet alleen willen wij nadrukkelijk afstand nemen van de zin die door Julia Matser is uitgesproken, wij zouden het ook op prijs stellen als GroenLinks voor dit alles in de openbaarheid excuses aanbiedt. Het door ons aangevraagde debat met betrekking tot omgangsvormen en normen en waarden zien wij nog graag tegemoet. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Oude Luttikhuis. Dan kom ik nu bij de fractie van het CDA, meneer Westerlaken. Gaat uw gang, meneer Westerlaken.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Twee opmerkingen bij dit agendapunt. Eén, het gaat echt over het verslag. Ik lees die vaak nu wel en ik denk dat er goed gekeken moet worden naar de aanwezigenlijst. Want er staan namen in van mensen die hier al een paar vergaderingen niet meer in zitten en er staan plaatsnamen bij die misschien ook gecorrigeerd moet worden. Over het punt waar we eigenlijk afgesproken hebben dat we nu een statement uitbrengen, wil ik niet al te lang zijn maar toch wel heel nadrukkelijk stellen dat wij als CDA-fractie bijzonder onaangenaam verrast werden door de maidenspeech van mevrouw Matser. Niet het grootste gedeelte van de speech, maar

met name het begin en het eindstuk. In het Nederlands op een zodanige manier erin gebracht dat het niet anders begrepen kon worden dan de oproep die ook door Hamas gebruikt wordt. Wij hebben daar op dat moment niet op kunnen reageren. Ik heb later wel gebruik gemaakt van de uitnodiging van GroenLinks om erover te spreken. Misschien is dat nog niet het belangrijkste waar ik nu afstand van zou willen nemen, maar met name ook afstand willen nemen van de twee verklaringen die daarna zijn gekomen van GroenLinks en die eigenlijk erop neerkomen dat zij ons excuseren voor het feit dat wij hen niet begrepen hebben. Dit vind ik eigenlijk nog wel het schokkendst van het verhaal en ik hoop echt oprecht dat dit de verhoudingen in deze Statenperiode niet zal vertroebelen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de fractie van de Partij van de Arbeid, meneer Adriani.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Wat de Partij van de Arbeid betreft was deze ronde met statements niet nodig geweest. Ja, mevrouw Matser heeft een zin uitgesproken die een aantal collega's zichtbaar geraakt heeft en daar is ze publiekelijk door onze voorzitter voor berispt. Daar is ze voor op gesprek geweest ook samen met de fractievoorzitter bij onze voorzitter. Ze heeft aan alle Statenleden per brief, en een aantal gevallen ook persoonlijk, daar excuses voor aangeboden en haar intenties toegelicht. Het is goed dat ze dat gedaan heeft en voor de Partij van de Arbeid is dat ook voldoende. Bovendien heeft zij in haar maidenspeech meer gezegd dan die ene in twee gehakte zin. Raakte iets je van wat ik zeg, vertel het me, kom in gesprek, zei ze. En ook, niemand is vrij, totdat we allemaal vrij zijn. Daarmee heeft ze in haar speech volgens ons duidelijk gemaakt welke lading zij geeft aan die gewraakte zin en bovendien heeft ze daarmee op voorhand de hand uitgestoken aan mensen die daar een andere lading aangeven en zich daardoor geraakt voelen. Hoewel er van alles te zeggen is en ook gezegd is over de vorm die mevrouw Matser heeft gekozen, schaaft de Partij van de Arbeid zich achter de oproep voor vrijheid en vrede voor allen die in de speech verwerkt zat.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de Partij voor de Dieren, meneer Travaille.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u. De woorden waarmee mevrouw Matser haar maidenspeech opende en sloot hebben verschillende reacties opgeroepen, maar de Partij voor de Dieren heeft niet getwijfeld aan haar oprechte intenties om op te komen voor vrijheid, vrede en rechtvaardigheid voor alle mensen. Daarnaast vinden we dat we openheid van de maidenspeech ook een beetje moet koesteren, ook als we het niet eens zijn met de inhoud en vorm. Ieder Statenlid spreekt immers als individu vanuit eigen beleving en dat moeten we ook in acht nemen. Laat compassie de basis zijn voor de manier waarop wij hier in de Staten ook met elkaar omgaan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de ChristenUnie, mevrouw Rikkoert. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Tijdens de vergadering van de Provinciale Staten van Utrecht op 8 november jongstleden heeft mevrouw Matser de

vrijheid van haar misbruikt voor aanstootgevende uitspraken die verwezen naar de oorlog in het Midden-Oosten. De gehanteerde leus wordt door Hamas gebruikt als oproep tot terrorisme. In de Nederlandse parlementen wordt deze daarom als ongepast ervaren. De ChristenUnie betreurt zowel de inhoud en de strekking van de uitspraak als de gekozen vorm. Dergelijke polariserende uitspraken krijgen wat ons betreft in het vervolg geen enkele ruimte in onze Staten. Als leden van de Provinciale Staten erkennen wij onze verschillende politieke opvattingen en tegelijkertijd omarmen wij onze fatsoensnormen om in harmonie en op constructieve wijze met elkaar het debat te kunnen voeren over provinciale vraagstukken. Dit voorval heeft schade aan onderlinge relaties toegebracht, maar we hopen en vertrouwen dat we als Provinciale Staten toch weer tot gezonde open werkverhoudingen kunnen komen. Bedankt.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Rikkoert. UtrechtNu!, meneer Nagtegaal. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Dank, voorzitter. Wat er op 8 november jongstleden is gebeurd, is bij onze fractie niet bepaald een fijne herinnering geworden. Het is jammer dat de, en dat zeg ik zelf, geweldige bijdrage van mijn fractielid Stefan Berlijn tijdens het debat over de enquête door de commotie rondom de maidenspeech van een GroenLinks-Statenlid is overschaduwd. Over de inhoud van de speech wil ik verder niet uitweiden. U weet allen wat ik en mijn fractie daarvan vinden. Ook het optreden van de voorzitter tijdens deze vergadering heeft ons de wenkbrouwen doen fronsen. Wel heeft hij daarna aangegeven een verkeerde inschatting te hebben gemaakt. Dat waarderen wij zeer. Persoonlijk noemde ik de uitspraken van het GroenLinks-Statenlid genocidaal. Dat neem ik niet per se terug, maar ik erken wel dat het op dat moment niet zo handig was om te zeggen, omdat ook de temperatuur in de zaal al heel erg hoog opliep. Samenvattend, UtrechtNu! vindt het vooral heel erg jammer wat er is gebeurd. Laten we vooral gewoon naar de toekomst kijken en laten we normaal met elkaar omgaan en laten we voortaan buitenlandse conflicten heel, heel ver buiten deze Statenzaal houden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik nu aan de fractie van Volt, meneer De Jong, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Volt gaf de voorkeur aan een gezamenlijk statement en dat is helaas niet gelukt. Daarom hierbij ons geluid. Ook Volt twijfelt niet aan de intenties van Statenlid Matser, maar betreurt wel het voorval. Vrijheid van meningsuiting is wat ons betreft een groot goed. Tegelijk vinden wij de keuze voor de gedane uitspraken niet verstandig en ook de vorm geniet niet onze voorkeur. Wij willen het moment van de maidenspeech koesteren, waarbij we luisteren naar persoonlijke drijfveren, zonder de spreker te onderbreken. Dat komt met een verantwoordelijkheid voor ons allemaal. Volt begrijpt onze verschillende politieke opvattingen, ook omarmen wij de vrijheid om constructief met elkaar het debat te kunnen voeren. Wij vertrouwen er daarom op dat we als Provinciale Staten gezamenlijk in die geest ons werk de komende tijd kunnen voorzetten. Was gezegd.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer De Jong. Dan kom ik bij de fractie van de SGP, meneer Vermaat.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Vermaat.

De heer **VERMAAT**: Voorzitter, dank u wel. Als SGP wil ik graag reageren op hetgeen zich heeft voorgedaan tijdens de vergadering van de Provinciale Staten van Utrecht op 8 november jongstleden. Persoonlijk was ik verbaasd, ontzet en verbouwereerd over wat er die avond gebeurde. Daar heb ik toen ook woorden aan willen geven, maar daar was toen geen ruimte voor en werd toen niet toegestaan. Daarom nu bij de vaststelling van het verslag toch een verklaring. Tijdens de maidenspeech van mevrouw Matser zijn er uitspraken gedaan die verwezen naar de oorlog in Israël. De uitspraken verwezen naar de voor ons allen bekende en gewraakte leus. Met deze leus die wordt gebruikt door de terroristische organisatie Hamas en Hezbollah wordt de vernietiging van het Israëliësche volk bedoeld. Deze leus is ook in de Tweede Kamer natuurlijk betiteld als een oproep tot geweld. Als SGP betreuren wij zowel de inhoud als de gekozen vorm van deze uitspraak. Het doet ons als Christenen veel verdriet dat er openlijk wordt gekozen om een terroristische activiteit, een dader niet te veroordelen en het volk Israël in het feit vogelvrij te verklaren. De veroorzaakte ophef, het daags na de uitspraken, geframed als onbegrip. Wij zijn van mening dat dergelijke polariserende uitspraken geen plaats mogen hebben in onze Statenzaal. Als leden van de Provinciale Staten erkennen wij dat wij verschillende politieke opvattingen en drijfveren hebben, maar tegelijkertijd omarmen wij onze fatsoensnormen en respect voor elkaar. Ik dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Vermaat. Tot slot de SP, meneer Breur. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. Woorden kunnen je boodschap versterken of afleiden van je boodschap. Dat laatste hebben we afgelopen Statenvergadering kunnen meemaken. Terwijl niemand het heeft over de bijdrage van mevrouw Matser aan het debat, gaat het nu al een ruime maand over enkele woorden uit haar maidenspeech. Die woorden kun je niet los zien van wat er vandaag de dag in de wereld gebeurt. 1200 doden en 240 mensen gegijzeld bij de aanslagen van Hamas op 7 oktober. 16.000 Palestijnse doden en 42.000 Palestijnse gewonden als gevolg van de bombardementen daarna. Massaslachtingen in Soedan, Rusland bezet Oekraïne nog steeds en zinspeelt op een oorlog met Letland. En spanningen tussen Servië en Kosovo die weer oplopen. Genoeg om je druk over te maken. Maar waar maken deze Staten zich druk over? Mevrouw Matser, zei Voldemort en moet daar meer dan een maand later nog steeds via allerlei politieke statements voor worden neer gestapeld. Mijn fractie doet daar niet aan mee. Zouden wij de uitdrukking in kwestie gebruiken? Nee. Bevelen wij het gebruik van deze uitdrukking aan? Zeker niet. Maar de walk of shame van mevrouw Matser heeft nu al meer dan lang genoeg geduurd. Over naar de orde van de dag.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Breur. Dan stel ik vast dat die fracties die dat wensten gelegenheid hebben gekregen om hierover het woord te voeren. Dank u wel. Dan met dat in acht genomen stellen wij het verslag vast.

7.

Langetermijnplanning Provinciale Staten

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

8.
SV Benoeming adviescommissie Randstedelijke Rekenkamer
([verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen](#))

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

9.
SV Ontslag plaatsvervangend bestuurder Randstedelijke Rekenkamer
([verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen](#))

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

10.
SV Normenkader 2023 en wijzigingen in financiële - en controle verordening
([verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen](#))

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

11.
SV Investerings overweginstallaties Koekoekslaan en Randdijk in Nieuwegein
([verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen](#))

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

12.
SV Vaststelling Voorbereidingsbesluit provincie Utrecht 2023
([verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen](#))

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

13.
SV Vaststelling provinciale leges en heffingsverordeningen per 1 januari 2024
([verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen](#))

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

14.

SV Verlenen ontslag leden en voorzitter van de Provinciale Commissie Leefomgeving

(verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen)

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

15.

SV Slotwijziging 2023

(verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen)

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

16.

SV Eerste begrotingswijziging

(verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen)

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

17.

SV Protocol Geheimhouding GS en PS 2023

(verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen)

Dit punt is gehamerd.

De voordracht wordt zonder discussie en hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, dames en heren. Dan waren dat de hamerstukken.

18.

Actualiteitenmotie 74 Geen dwang richting gemeenten inzake huisvesting stathouders, ingediend door PVV

Dit punt is (van de agenda) afgevoerd.

Motie M74 van het lid Van der Velde (PVV) maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

19.

Actualiteitenmotie 75 Houd Leidsche Rijn in beweging, ingediend door UtrechtNu!

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij over naar agendapunt 19. Dat is de actualiteitenmotie 75, Houd Leidsche Rijn in beweging, ingediend door UtrechtNu!. Wie mag ik daar het woord over geven? Meneer Nagtegaal. Meneer Nagtegaal gaat het woord tot u richten.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Dank, voorzitter. Voorzitter, we hebben allemaal wel vanuit onze achterban wellicht meegekregen en ook negatieve geluiden gehoord over de afschaling en wellicht soms ook een opschaling van het Utrechtse OV per afgelopen zondag. Je gaat als fractie dan nadenken, voorzitter, wat kunnen we hier nog aan doen? Voorzitter, wij hebben gekozen voor een heel specifieke casus, namelijk de wijk Leidsche Rijn in de stad Utrecht. Voorzitter, dit is een stad waar zoals misschien velen van u weten de auto steeds meer wordt weggejaagd. Dan is het ook heel zuur dat juist daar het OV wordt afgeschaald. Het is ook wel echt een extreme casus, omdat het aanbod daar eigenlijk gewoon gehalveerd wordt. We hebben namelijk gezien dat de NS afgelopen zondag de treindienstregeling, de sprinterdienst in Leidsche Rijn tijdens de daluren heeft verminderd en bovendien is Qbuzz met een soortgelijke reductie gekomen voor buslijn 4. Dat vindt UtrechtNu! een zorgwekkende ontwikkeling. In lijn met de unaniem aangenomen motie van onze fractie in de gemeenteraad van Utrecht op 8 december roepen wij ook hier in deze Staten op tot actie. De provincie moet in gesprek gaan met zowel de NS als Qbuzz. Het doel moet zijn om de voorgenomen afschaling van de sprinterdienst te heroverwegen en te pleiten voor het behoud van de dienstregeling die de mobiliteitsbehoefte van de inwoners van Leidsche Rijn en omliggende gebieden dient. Daarom dien ik namens UtrechtNu! vandaag een motie in met de titel Houd Leidsche Rijn in beweging, waarvan het dictum luidt, draagt het college op in gesprek te gaan met de NS over de afschaling van sprinterdiensten Leidsche Rijn. Bepleit voor het behoud van een adequate dienstregeling die de mobiliteitsbehoefte van Leidsche Rijn en omliggende gebieden dient. Met Qbuzz afspraken te maken om de afschaling van lijn 4 terug te draaien en indien het niet mogelijk is te zorgen dat de afschaling van lijn 4 niet tegelijk is met de afschaling van de trein. En tot slot, PS te informeren over de uitkomst van de gesprekken en de eventuele vervolgstappen die genomen kunnen worden om de dienstregeling te optimaliseren. Ik geef hem hier in fysieke vorm aan de voorzitter.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Actualiteitenmotie M75 van het lid Nagtegaal (UtrechtNu!) inzake Houd Leidsche Rijn in beweging

Constaterende dat:

- De NS de dienstregeling per afgelopen zondag 10 december in de Utrechtse wijk Leidsche Rijn buiten de spits heeft afgeschaald van vier naar twee keer per uur;
- Qbuzz in overleg met de provincie Utrecht eveneens de dienstregeling van lijn 4 buiten de spits heeft afgeschaald van vier naar twee keer;
- Het alternatief voor de afgeschaalde bereikbaarheid per trein dus ook afgeschaald is en inwoners van de Utrechtse wijk Leidsche Rijn nu dus van 8x naar 4x per uur(!) zijn gegaan;
- Deze afschaling vooral invloed heeft op het aanbod in de Utrechtse subwijken Terwijde, 't Zand en Vleuten, wat kan leiden tot

verminderde bereikbaarheid en potentieel ongemak voor de bewoners.

- De gemeenteraad van Utrecht op 8 december 2023 unaniem een motie heeft aangenomen waarin zij de wethouder Mobiliteit oproepen hierover met de Gedeputeerde in gesprek te gaan.

Overwegende dat:

- Een frequente en betrouwbare openbaar vervoersdienst essentieel is voor de leefbaarheid en toegankelijkheid van deze wijken;
- Afschaling van de dienstregeling een negatieve impact kan hebben op de mobiliteit van de inwoners van Leidsche Rijn en Vleuten en het gebruik van het OV.

Verzoeken het college van GS:

- In gesprek te gaan met de NS over de afschaling van de sprinterdienst in Leidsche Rijn
- Te pleiten voor het behoud van een adequate dienstregeling die de mobiliteitsbehoeften van Leidsche Rijn en omliggende gebieden dient;
- Met Qbuzz afspraken te maken om de afschaling van lijn 4 terug te draaien; a. Indien dit niet mogelijk is te zorgen dat de afschaling van lijn 4 niet tegelijk is met de afschaling van de trein>>;
- PS te informeren over de uitkomsten van deze gesprekken en eventuele vervolgstappen die genomen kunnen worden om de dienstregeling te optimaliseren;

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Van Vuuren wil graag nog een vraag stellen. U hebt ook straks allemaal als fractie nog gelegenheid om zelf nog te reageren. Dat weet u. Meneer Van Vuuren.

De heer **VAN VUUREN**: Eén vraag, voorzitter, om de heer Nagtegaal goed te begrijpen. Want we snappen allemaal dat wanneer je ergens pleit om een bus vaker weer te laten rijden, dat hij dan op een andere plek minder vaak moet gaan rijden. Dus mijn vraag aan de heer Nagtegaal is dan ook, waar denkt u dan dat we wel zouden kunnen afschalen?

De heer **NAGTEGAAL**: Dat vind ik echt een hele goede vraag, voorzitter. Ik kan u dat antwoord ook niet geven, want dat is ook niet helemaal aan mij om dan dat antwoord te geven. Als ik zou zeggen, waar is er heel erg veel OV, dat is nergens echt optimaal. Maar bijvoorbeeld een wijk als Overvecht heeft een redelijk gestroomlijnd OV-netwerk. Dus je zou kunnen zeggen, misschien dat je daar een klein afschalinkje doet en dan trek je die van lijn 4 naar Leidsche Rijn terug. Maar goed, ik zeg nu ook maar wat, dus ik weet het ook niet. Maar als ik nu antwoord zou moeten geven, dan is dat ...

De **VOORZITTER**: Maar dan is het misschien beter dat u dan stopt nu. Meneer Hossain heeft ook een vraag voor u.

De heer **HOSSAIN**: Dank u wel, voorzitter. Wij delen absoluut het sentiment dat hierachter zit. Wij maken ons er ook zorgen om, ook specifiek voor Leidsche Rijn. Maar we vragen ons wel af, aangezien we met een veel bredere afschaling te maken hebben, waarom UtrechtNu! meent dat zij zo goed weet dat lijn 4 specifiek als eerste hersteld moet worden. Is het niet juist belangrijk dat we voor onze hele provincie ervoor zorgen dat we het ongemak en de overlast voor de reiziger minimaliseren

en dus dat juist aan gedeputeerde laten om te proberen al die lijnen, inclusief lijn 4, zo snel mogelijk weer op schaal te krijgen? Dank u.

De heer **NAGTEGAAL**: Dat is een open deur. Ben ik met u eens.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Hossain.

De heer **HOSSAIN**: Waarom bent u dan zo specifiek in de motie? Want ik kan volgen dat u zegt, ga bij de NS hier voor lobbyen. Maar dat u specifiek gaat sturen, lijn 4, die moet als eerst zo snel mogelijk terug, daar heb ik persoonlijk ... Daar heeft mijn fractie wel moeite mee, meneer de voorzitter.

De heer **NAGTEGAAL**: Ik kan dat kort uitleggen. Dat heeft ermee te maken omdat de sprinterdienst daar afgeschaald wordt en het alternatief vanuit station Terwijde bijvoorbeeld lijn 4 is om naar Utrecht Centraal te reizen. Ook die wordt afgeschaald. Dus het is een echte dubbele afschaling. Dus daarom hebben we die combinatie ook gekozen.

De **VOORZITTER**: Goed. Ik stel voor dat we nu de gedeputeerde aan het woord laten. Meneer Van Schie, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Schie.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Dank, voorzitter en dank ook aan de heer Nagtegaal voor de oproep om vooral heel snel weer het openbaar vervoer op orde te brengen. Zo lees ik deze motie in elk geval. Dat is natuurlijk iets wat ons hele team en ook de mensen bij de vervoerders elke dag motiveert. Toch moet ik deze motie wel ontraden. Als ik even kijk naar wat u eigenlijk vraagt, is in gesprek te gaan met NS. Dat doen we natuurlijk geregeld, maar dat hebben we vooral ook gedaan op het moment dat het relevant was, namelijk toen de NS aankondigde dat ze deze afscheid van zins was. Toen hebben we ook met de provincie Noord-Holland samen en voor provincie Flevoland een zienswijze ingediend en met klem verzocht deze dienstregeling in touw te houden. Dat is niet gelukt, ook door personeelstekorten. De verwachting is ook niet dat ze dat dit jaar nog weer gaan opschalen. Ik heb de directie van NS sindsdien vijf keer gesproken en drie keer hebben we het ook over dit onderwerp gehad. Dus het ligt echt wel voor op het netvlies ook bij de bestuurders van NS. Maar ze hebben net als wij ook gewoon beperkte middelen en keuzes te maken in schaarste. Dan vraagt de fractie UtrechtNu!, voorzitter, ook om de afschaling van de lijn 4 terug te draaien. We zouden niets liever doen dan dat, maar er zijn ook nog wel een aantal andere plekken die we heel graag weer willen opschalen naar de dienstregeling zoals we die met elkaar ook hier hebben vastgesteld als degene die onze voorkeur heeft. We hebben daar ook heel bewust een opschalings- en afschalingskader voor gemaakt. Daar bent u ook over geïnformeerd met een brief. Waarin u ook zegt, we vinden het heel erg belangrijk dat we de eerste en de laatste ritten in orde houden, dat we helemaal geen lijnen helemaal schrappen en dat we vervolgens als we weer gaan opschalen ook kijken van, waar is de behoefte het grootste? En dat we ook monitoren of de afgeschaalde dienstregeling capaciteit wel voldoende is om de passagiers te vervoeren op die afgeschaalde diensten. Dat gaan we dus ook precies zo doen. De verwachting is niet dat lijn 4 daar vooraan staat in de rij van buslijnen die weer moeten gaan opschalen. Maar natuurlijk blijft het de ambitie en daar blijven we ook over in gesprek met Qbuzz. Volgende week vrijdag heb ik met de commissaris samen het gesprek daarover om dat opnieuw ter sprake te brengen. Het enige goede nieuws dat we dus hebben, is eigenlijk dat NS wel heeft aangekondigd dat ze het traject daar Leiden willen laten stoppen ook op het station Leidsche Rijn en dat we dus ook in de in de loop van dit kalenderjaar de verwachting is, aan het eind van Q1, halverwege Q2, de

dienstregeling daar weer iets gaan opschalen vanuit NS. En wanneer we met de bussen weer vol kunnen gaan rijden, daar durf ik echt nog geen toezeggingen over te doen. Maar in deze vorm moet ik de motie dus ontraden, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Schie. Dan is er nog gelegenheid voor andere fracties, voor zover ze daar behoefte aan hebben, om iets aan de discussie toe te voegen. Ik stel voor dat u dat vanachter uw desk doet, als u dat goed vindt. Ik kijk in eerste instantie naar de BBB, meneer Van Vuuren. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Vuuren.

De heer **VAN VUUREN**: Dank u wel, voorzitter. Heel kort. Voorzitter, ik woon zelf in Baarn en daar gaat ook twee keer per uur een trein. Daar is prima mee te leven. Wij hebben in onze achterban heel veel mensen die überhaupt blij moeten zijn als er een bus rijdt en al heel blij zijn als die twee keer per uur gaat. Dus ik denk dat we dit probleem, en daarmee sluit ik me eigenlijk wel aan bij de gedeputeerde, in veel bredere context moeten bezien en echt met elkaar moeten zorgen dat we zo snel mogelijk in de hele provincie het OV weer op goed niveau brengen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. GroenLinks, meneer Oude Wesselink.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: De Partij van de Arbeid zal namens ons onze bijdrage doen, ook omdat ik zelf woonachtig ben in deze wijk.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. VVD, geen behoefte aan het woord. Meneer Hossain.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Hossain.

De heer **HOSSAIN**: Heel kort. Wij hebben er alle vertrouwen in dat de gedeputeerde meeneemt dat ook minder treindiensten rijden. Maar we hebben ook gezien dat in Renswiledede er capaciteitstekort is, dat in Stichtse Vecht dit een issue is. Dus wij hebben echt moeite met het stuk dat we gaan sturen op welke lijn. Dus wij hopen dat zo mogelijk al die bussen weer gaan rijden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Hossain. U biedt mij de gelegenheid om even een missertje van mij goed te maken. U bent vandaag jarig en daarmee was dit niet uw maidenspeech, maar wel uw eerste speech in een nieuw levensjaar. Daar wensen we u van harte geluk mee.

[applaus]

De **VOORZITTER**: D66, behoefte aan het woord? Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Harinck.

De heer **HARINCK**: Dank, voorzitter. Ook gefeliciteerd vanaf onze kant, de heer Hossain. Het is natuurlijk erg vervelend dat deze twee afschalingen tegelijkertijd komen. Dat vinden we vervelend, maar in principe zijn we wel tegen dit soort kleine

wijzigingsvoorstellen als Staten te doen. We kijken liever integraal naar het hele plaatje. Maar we stappen de frustratie. Laten we deze lijn goed in de gaten houden. Dank.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. CDA, geen behoefte aan het woord. Gaat uw gang, Bikker.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Bikker.

Mevrouw **BIKKER**: Wij snappen ook de teleurstelling ten aanzien van de afschaling. Daar hebben we het ook in de commissievergadering over gehad. Wat de gedeputeerde aangeeft en andere partijen hier ook al, het is gewoon heel erg belangrijk om ons te blijven inzetten als bestuur om ervoor te zorgen dat het OV weer op peil komt, zowel in de steden als in de landelijke gebieden. We hebben er alle vertrouwen in dat dat ook op een stevige manier gebeurt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Partij van de Arbeid, mevrouw Vink.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Vink.

Mevrouw **VINK**: Dank, voorzitter. Deze bijdrage is zoals aangegeven ook namens de fractie van GroenLinks. Wij vinden het ontzettend pijnlijk dat de dienstregeling op zoveel plekken afgeschaald is vanwege het personeelstekort en dat de NS daarbovenop ook nog afschaalt, maakt het er niet beter op. We steunen dan ook de oproep om met NS in gesprek te gaan. Maar waar Leidsche Rijn nog ieder kwartier een rit blijft houden, zijn er zat plekken in Utrecht die nog een stuk minder bediend blijven. Afgelopen commissievergadering ging bijvoorbeeld over lijn 38 in Maarssen. Maar ook Vijfheerenlanden is door de huidige afschaling slecht bereikbaar geworden. Onze vraag is dan ook waarom deze motie oproept om de afschaling van lijn 4 terug te draaien, wanneer we zoveel bewoners horen die slecht bediend worden, slechter bediend ook nog dan Leidsche Rijn. Laten we ons vooral inzetten op het terugdringen van het personeelstekort, zodat we de gehele afschaling snel weer terug kunnen draaien en onze hele provincie goed bereikbaar blijft met OV. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Partij voor de Dieren, meneer Travaille.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u wel. Wij zijn ook teleurgesteld over de afschalingen die eigenlijk nog weer volgen op dienstregelingen die al afgeschaald waren. Erg pijnlijk. Maar ieder lichtpuntje dat we dan zien, willen we eigenlijk ook graag verzilveren. Wat dat betreft de bijdrage van de heer Hossain was wat betreft wel een lichtpuntje. Heb ik nou goed begrepen dat de VVD ook op de koers zit dat de dienstregelingen weer terug moeten tot in ieder geval de kwaliteit van voor de periode van corona?

De **VOORZITTER**: De heer Hossain.

De heer **HOSSAIN**: Natuurlijk. We willen gewoon dat het Vervoerplan wordt uitgevoerd, het basispakket en het pluspakket. We hebben alle vertrouwen dat de gedeputeerde zich hard inspant om dat zo snel mogelijk samen met de vervoersbedrijven waar te maken.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dat was uw inbreng? Dank u wel. ChristenUnie, behoefte? UtrechtNu! komt straks nog. Volt, behoefte? Gaat uw gang, mevrouw Blekxtoon.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw **BLEKXTOON**: Dank u, voorzitter. Vanuit Volt vinden wij het ook betreuenswaardig dat er dingen worden afgeschaald, maar wij hebben het vertrouwen dat de gedeputeerde dit goed gaat oppakken. Dank u.

De **VOORZITTER**: SGP, meneer Vermaat.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Vermaat.

De heer **VERMAAT**: Voorzitter, dank u wel. Zoals al eerder aangegeven, de afschaling is breder dan alleen bepaalde specifieke plekken. We hebben verantwoording voor de hele provincie, ook het platteland, zoals al net genoemd wordt. Daar is de impact vaak veel groter. Dus steun voor de uitspraak van de gedeputeerde. Zorg dat de hele provincie bereikbaar blijft.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de SP, meneer Breur

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. Mijn fractie staat sympathiek tegenover de motie, omdat Leidsche Rijn nu dubbel gepakt wordt door de afschalingen in de bussen en de afschalingen van NS. We zien de motie dan ook als een oproep tot inspanning om dat te dempen. Dat doet niets af aan de problemen die de afschalingen veroorzaken op het platteland. Ook daar moet flink worden ingezet. Eigenlijk moeten we naar een situatie waarin we van afschalen gaan naar praten over opschalen, omdat goed openbaar vervoer belangrijk is voor iedereen. Het helpt in de mobiliteit van mensen, het helpt in de bestrijding van files. Dus laten we vooral flink inzetten op goed openbaar vervoer. Dit personeelstekort is een enorm obstakel dat we moeten overwinnen. Maar laten we vooral ons best blijven doen. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Forum voor Democratie, meneer Van Breukelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Breukelen.

De heer **VAN BREUKELEN**: Voorzitter, natuurlijk is de oproep van UtrechtNu! voor een goed OV-netwerk zeker nobel. FvD betreurt ook de afschalingen van het OV de afgelopen jaren. Echter voelt Forum voor Democratie er weinig voor om specifiek Leidsche Rijn uit te zonderen voor deze motie. Vanuit het hart wat de heer Nagtegaal draagt voor de stad Utrecht en haar inwoners is het zeker te begrijpen dat hij Leidsche Rijn specifiek wil steunen. Forum voor Democratie wil echter breed inzetten op fijnmazig netwerk. De landelijke gebieden kampen ook met OV-bereikbaarheidsproblemen. Zoals aangegeven, moet dus in de hele provincie het OV op de schop. Niet alleen in Leidsche Rijn en Utrecht stad. Een nobele motie, maar helaas vanuit tunnelvisie geschreven. Wij willen de gedeputeerde dus de kans geven om zich breed in te zetten voor een beter OV-netwerk.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij 50PLUS, mevrouw Hoek. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. 50PLUS betreurt dat gewoon weer het aanbod van het openbaar vervoer ... En juist in de buitengebieden. In de grote steden rijden soms de bussen vier keer in het uur. In de buitengebieden één keer in het uur en soms na 18:00 uur helemaal niet meer. Bij de infosessie die we laatst hebben gehad, heb ik als idee meegegeven, want de bussen die 's avonds rondrijden zijn over het algemeen één persoon of leeg, dan gaat het niet om het materiaal wat je inzet, maar het gaat erom, er is een groot personeelstekort, en ik heb toen als idee meegegeven, ga 's avonds in kleinere busjes rijden, voor twaalf personen maximaal of nog misschien kleiner, acht, want meer zitten er niet in de bus, vooral niet in het buitengebieden. Degenen die die busjes rijden, hebben geen groot rijbewijs nodig. Als je dat openstelt bij de oproep, meld je aan om 's avonds de bus rond te rijden of de chauffeurs die 's avonds ... Die kunnen dan ook beter verspreid worden, ingedeeld worden over de hele dag. Dus ga met kleinere bussen rijden, geen groot rijbewijs nodig en een veel grotere pariteit aan aanbieders die dat wel willen doen. Dus ik pleit het nog een keertje. Neemt u dat mee in uw overleggen. Kleinere bussen, meer aanbod van personeel. Tot zover, voorzitter. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dus daarmee is de inbreng vanuit uw Staten bij dit agendapunt voltooid. De gedeputeerde is geduldig blijven staan. We hebben een soort gewoonterecht dat, voor zover hem een vraag gesteld is in deze ronde, dat hij nog even mag beantwoorden. Maar dat kan heel kort, denk ik.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Schie.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Ik heb niet heel veel vragen gehoord. De oproep van mevrouw Hoek nemen we natuurlijk mee ook in de gesprekken. Alle creativiteit wordt ook bij de vervoerders natuurlijk gebruikt om het nijpende tekort aan personeel en de effecten daarvan op het openbaar vervoer en dus de samenleving ook in te zetten. Dus dat zie ik als een aanmoediging voor het proces waar we al mee bezig zijn.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Laatste woord, meneer Nagtegaal. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Dank, voorzitter. Allereerst wil ik beginnen te zeggen dat ik heel erg blij ben dat eigenlijk elke fractie zegt dat ze OV belangrijk vinden. Dat doet mij goed. Maar waar inderdaad ook goed wordt aangekaart dat ook de kleine kernen goed bediend moeten worden, daar ben ik het ook volledig mee eens, dus daar sluit ik me ook volledig bij aan, moeten we ook niet vergeten dat een stad als Utrecht natuurlijk echt een kruistocht voert tegen de auto. Daar worden mensen echt actief tegengewerkt om die auto te gebruiken en ook echt actief gestimuleerd om met het OV of met de fiets te gaan. Dus dat is waarom wij voor deze casus hebben gekozen. Ik vind het jammer dat dat niet helemaal positief ontvangen wordt hier in deze Staten. Alhoewel, ik weet in ieder geval, het doet mij deugd dat meneer Van Schie, onze gedeputeerde, in ieder geval mevrouw Van Hooijdonk, wethouder van Utrecht, aan de lijn krijgt naar aanleiding van de aangenomen motie in de gemeenteraad van Utrecht. Ik breng deze motie gewoon in stemming, omdat ik daar ook gewoon echt een uitspraak van de Staten over wil. We zien

wel wat er gebeurt. Maar ik denk dat, naar jullie verhalen gehoord te hebben, dat het niet wordt aangenomen. Maar ik hoop dat we samen ons kunnen inzetten voor een beter OV in deze provincie Utrecht.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Nagtegaal.

De discussie wordt gesloten.

20.

Actualiteitenmotie 76 Drinkwater voor later, ingediend door UtrechtNu!

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij over naar agendapunt 20. Dat is de actualiteitenmotie met het nummer 76, Drinkwater voor later, ook ingediend door UtrechtNu!. Wie mag ik het woord geven? Meneer Berlijn, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, voorzitter. Al langere tijd maken we ons zorgen over drinkwater in de provincie Utrecht en afgelopen week kwam daar het bericht van Vitens bij dat er een mogelijk drinkwatertekort dreigt en dat het waterbedrijf op zoek moet naar nieuwe waterwingebieden. De provincie als bestuursorgaan heeft de plicht om zorg te dragen voor het duurzaam veiligstellen van de drinkwatervoorziening. Begin dit jaar kwam een studie van het RIVM naar buiten die de signalen dat op korte termijn additionele inzet van bronnen nodig is, ook onderschrijft. In diezelfde studie staat beschreven dat de noodzaak en de wijze om het dreigende drinkwatertekort aan te pakken per drinkwaterbedrijf zal verschillen. Wij als fractie in de Provinciale Staten willen graag de vinger aan de pols houden bij dit belangrijke onderwerp en daarom vragen wij om dit uitgebreide onderzoek, waar onze motie over gaat. We moeten dit onderwerp niet bij de drinkwaterbedrijven laten, maar zelf het voortouw nemen, zeker omdat het RIVM stelt dat mogelijke maatregelen die waterbedrijven nemen niet bijdragen aan de ambitie om de robuustheid van het grondwater te waarborgen. Met deze motie hopen wij dat er bij de Provinciale Staten voldoende kennis en informatie ter beschikking komt om de belangrijke opgave van het voorzien van onze inwoners van voldoende water betaalbaar en van hoogwaardige kwaliteit te waarborgen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Actualiteitenmotie M76 van het lid Berlijn (UtrechtNu!) inzake Drinkwater voor later.

Constaterende dat:

- Op 8 december een artikel in het AD is verschenen waarin wordt gewaarschuwd voor een mogelijk tekort aan drinkwater in de provincie Utrecht.
- Waterbedrijf Vitens plannen heeft om 7 miljoen kuub water op te pompen uit een nieuw waterwingebied op het Eiland van Schalkwijk, met potentiële risico's zoals mogelijke scheuren in woningen

Overwegende dat:

- Drinkwater een essentiële levensbehoefte is en de beschikbaarheid en betaalbaarheid ervan van cruciaal belang is voor alle inwoners van de provincie Utrecht.
- De groei van de bevolking en het gemiddelde verbruik per persoon zorgvuldig meegenomen moeten worden in de planning van de drinkwatervoorziening.

- Het van belang is om de gevolgen van dergelijke ingrepen voor de inwoners tot een minimum te beperken.
- De provincie de vergunningverlener is als het gaat om het exploiteren van waterwingebieden.

Verzoeken het college van GS:

- Zo spoedig mogelijk een uitgebreid onderzoek in te stellen naar de langetermijnvoorziening van drinkwater in de provincie Utrecht, rekening houdend met demografische ontwikkelingen en verbruikspatronen.
- De Provinciale Staten gedetailleerd te informeren over de concrete plannen die nodig zijn of reeds gemaakt zijn om te verzekeren dat er ook in de toekomst voldoende en betaalbaar drinkwater beschikbaar is zonder extra overlast te veroorzaken voor de inwoners van de provincie.
- Te onderzoeken welke alternatieve methoden of bronnen beschikbaar zijn voor de drinkwatervoorziening, om de afhankelijkheid van enkelvoudige bronnen te verminderen en de risico's voor de inwoners te minimaliseren

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Berlijn. Dan vraag ik in eerste instantie meneer Bakker of hij wil reageren op de motie. Dank je wel. Sorry, meneer Virginia. Meneer Berlijn, misschien wilt u nog even terugkomen. Die had ik nog niet gezien. Die heeft nog een interruptie. U heropende het betoog en meneer Travaille ook. U weet ook weer beiden dat u straks allemaal nog aan bod komt? Meneer Virginia, gaat uw gang.

De heer **VIRGINIA**: Dank u, voorzitter. Het doel van de motie is helder en dat delen we ook wel. De enige vraag die het oproept, is, in de Strategische College Agenda staat onder punt 24 dat het college hier al uitgebreid aandacht aan gaat besteden. De vraag dus, wat ontbreekt er wat UtrechtNu! betreft in de aanpak van het college waardoor deze motie nu zo actueel en noodzakelijk is?

De heer **BERLIJN**: Dank u wel voor de vraag. Dat is eigenlijk het rapport van de RIVM en de Kamerbrief die naar de Tweede Kamer is gestuurd, waarin staat dat drinkwaterbedrijven de duurzame ambitie om de kwaliteit van het water te waarborgen niet altijd even onderschrijven dat ze een eigen belang daarin kunnen hebben. Ook de wijze waarop het dreigend tekort aangepakt wordt per drinkwaterbedrijf zal verschillen. Wij vinden dit onderwerp te belangrijk om dat bij die bedrijven te laten en we willen daar echt vinger aan de pols houden om te zorgen dat we dit belangrijk onderwerp goed in kaart brengen.

Dank, voorzitter. Is er dan een reden om te twijfelen aan wat er in de Strategische College Agenda staat wat het college dus al gaat doen op dit gebied?

Nogmaals, die waarschuwing van het RIVM, dat zou zijn onderzoek door die drinkwaterbedrijven laten uitvoeren of mede laten uitvoeren, dan hebben wij zelf niet meer de vinger aan de pols over dat onderzoek. Dit onderwerp vinden we te belangrijk om dat aan een ander over te laten. Zeker omdat wij ons vergunningverlener bevoegd gezag hierin zijn, moeten we ons eigen onderzoek en de focus op het tekort, hoe we dat kunnen aanpakken, in het belang van onze inwoners en niet in het belang van de waterbedrijven zelf.

De **VOORZITTER**: Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank, voorzitter. Het RIVM heeft in 2021 onderzocht wat de invloed is van verontreinigingen van pesticiden op de drinkwatervoorziening. In meer dan de helft van de drinkwaterbronnen bleken pesticiden aanwezig te zijn boven de norm. Naar aanleiding daarvan en de brief van Vitens begin dit jaar is er op 6 september een reactie geweest op onze technische vragen bij de RGW-Commissie. Daaruit bleek dat 16 van de 25 plekken waar onderzoek is gedaan in de provincie Utrecht dat daar ook verontreinigingen zijn. Dus ik zou graag willen vragen om aandacht te hebben juist voor die verontreinigingen ook in relatie tot drinkwaterbeschikbaarheid. Ik hoop dat u dat nog kan toevoegen aan uw motie.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel voor de toevoeging. Ik weet niet per se of dat de focus van het onderzoek moet zijn. Ik denk dat dat wel meegenomen moet worden, want het gaat over drinkwatervoorziening. En verontreiniging, tekort, besparing, al die facetten spelen daar een rol bij. Dus om dat nou expliciet apart te gaan benoemen, ik weet niet of dat nodig is. Dat zullen we de gedeputeerde even moeten vragen. Want als wij vragen om een onderzoek naar de beschikbaarheid, we vragen niet om de beschikbaarheid van verontreinigd grondwater. Dat lijkt mij niet logisch.

De **VOORZITTER**: Voldoende. Dan geef ik nu het woord aan de gedeputeerde ... Meneer Schaddelee.

De heer **SCHADDELEE**: Dank u wel, voorzitter. Dat is een beetje in reactie op wat zojuist de heer Berlijn heeft gezegd, waarin hij zei van, we moeten dat als overheid is, als provinciale overheid zelf doen, zelf de regie pakken. Ik zou juist bij dit onderwerp zeggen van, dat moeten we niet zelf doen. Maar hier heb je juist samenwerking nodig met andere overheden, met name andere provincies. Want het zou heel goed kunnen dat ons drinkwater gewonnen wordt uit de bodem van Flevoland of een van de andere buurprovincie. Dus volgens mij zouden we juist moeten inzetten op samenwerking.

De **VOORZITTER**: Dat is meer een statement.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, voorzitter. Daar wil ik toch even op reageren. Absoluut. Met in eigen hand houden bedoel ik niet als provincie Utrecht zelf. Ik verwacht niet het gedeputeerde met een emmertje en een schepje de boer op gaat. Maar het niet bij de waterbedrijven zelf laten. Ik bedoel, meer als onafhankelijk onderzoek wil ik dat zien. Ik denk, als die waterbedrijven zelf met een eigen onderzoek gaan komen, dat we dan minder objectieve uitkomsten misschien hebben. Vandaar de zorg.

De **VOORZITTER**: Goed, dank u wel. Daar komt de gedeputeerde met emmer en schep.

De heer **BERLIJN**: Mag ik weg?

De **VOORZITTER**: U mag weg hier. U blijft toch wel in ons midden, hoop ik. Gaat uw gang, meneer Bakker.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bakker.

Gedeputeerde **BAKKER**: Dank u wel, voorzitter. Goedemorgen ook. Dank voor de motie. Een belangrijk onderwerp, want het gaat hier over een essentiële levensbehoefte en het staat ook bijvoorbeeld in het coalitieakkoord, maar ook in de Strategische College Agenda benoemd. Misschien ter geruststelling, we hebben veel contact met de drinkwaterbedrijven en we werken daarin goed samen. Dus we leggen de bal niet daar, zij leggen de bal niet hier. Nee, we moeten dat echt samen doen. Dus ik ben het helemaal eens wat de heer Schaddelee daarover zei. Volgens mij zijn die verhoudingen ook heel goed. Wat in de motie staat, doen we eigenlijk al. Ik wilde dat toch eventjes doorlopen met u. Want er zijn in de provincie drie drinkwaterbedrijven actief. Oasen, die vergunning, dat gaat lukken voor het gebied. Zij hebben geen problemen. Waternet, prompt wel op, maar is levering buiten de provincie Utrecht. En Vitens, dat weet u, die zeggen, met ons gaat het niet lukken. In 2019 is er door de Staten een Drinkwaterstrategie vastgesteld van Vitens en de provincie Utrecht, die kijkt tot 2040. Daar wordt heel duidelijk in gesteld, uitbreiding is nodig. Die plekken worden specifiek benoemd in de Omgevingsvisie, maar ook in het Water- en Bodemprogramma. Bijvoorbeeld, u noemt het ook in de motie, het Eiland van Schalkwijk, daar heeft u recent een brief over ontvangen ook hoe wij de onderzoeken daar de komende tijd naar gaan doen. Samen trekken we daar goed in op met Vitens. Maar ook alternatieve bronnen zijn nodig en die zullen nader onderzocht worden. Dat is ook een traject dat heel serieus loopt en waar we ook serieus mee bezig zijn. Maar misschien even concreet, wat komt er dan? Rond de zomer van 2024, het is natuurlijk allemaal een beetje onzeker wat er in Den Haag nu gaat komen, maar zal er een actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen komen. Dat is een landelijk programma. Wij gaan daar ook een regionale versie van maken. Die komt in het derde kwartaal. Dan zullen wij u over die regionale vertaling en eventuele andere relevante punten over het drinkwatertekort informeren. Daarmee doen we invulling aan nummertje 24 uit de Strategische College Agenda. Tenslotte wil ik nog ook even een lans breken, met alleen alternatieve bronnen gaan we het natuurlijk niet redden. Dus ook het hele verhaal over het besparen van water, we verbruiken met elkaar best veel water, heel goed water ook, zal daarin ook absoluut een belangrijk onderdeel zijn. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Bakker. Dan kijk ik of er nog fracties zijn die iets aan het debat willen toevoegen. Ik begin bij de BBB. Dat is niet het geval. Mevrouw Oude Luttikhuis? Nee. Dank u wel. GroenLinks, meneer Virginia. U mag gaan zitten, meneer Bakker, want anders gaan we een nieuwe traditie vestigen dat u ... Meneer Virginia, geen behoefte meer? VVD, mevrouw Van Gilse, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Gilse.

Mevrouw **VAN GILSE**: Dank voor het woord, voorzitter. Even kort dat het gewoon heel goed is om het samen over dit onderwerp te hebben. Ons drinkwatervoorziening nu en in de toekomst is heel erg belangrijk. Ik ging er eigenlijk al een beetje vanuit, juist omdat het zo'n belangrijk onderwerp is, dat de gedeputeerde hier al hard mee aan de slag is. Dat blijkt ook uit zijn beantwoording gelukkig, dus daarom maakt dat voor mij deze motie overbodig. Laten we samen in ieder geval scherp in de gaten houden dat de gedeputeerde dat ook doet en laten we samen aan de gang gaan voor goed en genoeg drinkwater in onze provincie.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. D66, behoefte aan het woord? Niet het geval. CDA? Meneer Westerlaken.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Ik wil nog eens benadrukken dat het waterleidingbedrijf waar wij in Utrecht best trots op mogen zijn, van ons is. Dus dat betekent dat als er dingen gedaan moeten worden, dat wij ook nadrukkelijk een stem hebben in het geheel bij Vitens, door middel van de aandeelhoudersvergadering. Het verbaast mij dat deze motie nu op tafel ligt. Niet omdat ik de inhoud niet zou onderschrijven, want goed drinkwater is voor nu en later heel erg belangrijk. Maar daar wordt hard aan gewerkt. Wij hebben dat ook in de vorige periode uitgebreid behandeld. Er zijn beslissingen genomen over mogelijke extra velden die onderzocht gaan worden. Ik weet dat er een aantal drinkwaterbronnen extra al in aanleg zijn. Dus ik zie de urgentie, de actualiteit van deze motie niet zo erg, behalve dan dat er een artikel in het AD stond. Ik wil graag de gedeputeerde steunen bij al het werk wat hij gaat doen en wat we ook al afgesproken hebben in het coalitieakkoord. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Partij van de Arbeid, geen behoefte. Mevrouw Boer.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Boer.

Mevrouw **BOER**: Dank u wel, voorzitter. Het advies van GS is niet heel nadrukkelijk naar voren gekomen. Ik maak uit uw inspraak op dat de motie eigenlijk overbodig is. Ik ben dan eigenlijk nog wel even benieuwd, wat zou u veranderen aan de aanpak als de motie wel wordt aangenomen?

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Partij voor de Dieren, meneer Travaille.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u wel, voorzitter. Ik heb zojuist proberen aan te geven hoe belangrijk het is om ook te kijken naar de verontreiniging, of andersom, het schoonhouden van de begonnen die we hebben, met name richting pesticiden. Daar is alle aanleiding voor, juist ook in Utrecht. Toch hoor ik de gedeputeerde twee punten eigenlijk noemen in de aanpak, namelijk alternatieve bronnen en besparen. Maar juist dat aspect van het beschermen van de bronnen die we hebben, is denk ik heel belangrijk. Ik wil de gedeputeerde vragen of dat ook een nadrukkelijk onderdeel is van de aanpak.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. ChristenUnie, geen behoefte aan het woord. UtrechtNu! straks weer. Volt? Geen behoefte. SGP, meneer Van den Dikkenberg heb ik staan. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, de opdracht lezende, dan denk ik van, schoenmaker blijf bij je leest. Die opmerking zal vandaag misschien nog wel een paar keer voorbij komen bij de moties die ingediend zijn. Maar dit is volgens mij typisch iets waar drinkwaterbedrijven ook al heel druk mee bezig zijn en waar we hen ook moeten laten broeden. Die verantwoordelijkheid ligt ook daar. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. SP, meneer Breur, geen behoefte. Forum voor Democratie, meneer Van Breukelen, geen behoefte. 50PLUS, mevrouw Hoek, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. Zolang als ik in de Staten zit, speelt dit eigenlijk altijd al. Ik zeg altijd, het is natuurlijk waanzinnig dat wij drinkwater door de wc spoelen. In Afrika moet je tien kilometer lopen voor één emmertje water. Van de week stond het allemaal heel breed in de in de media dat men heel erg bezig is om te kijken hoe het ... Rond 2030 is er zelfs een tekort aan water en dat ze van alles gaan doen om te kijken, hoe kunnen we toch zorgen dat er in 2030 wel voldoende water is wat ook gebruikt kan worden en omgezet kan worden naar drinkwater? Ik zou nog willen pleiten dat we erop toezien, er moeten tenslotte nog heel veel woningen gebouwd worden, dat worden allemaal nieuwbouwprojecten, dat men erop toeziet dat men ook gewoon de watervoorziening in gescheiden systemen aanlegt. Dus niet meer één systeem voor drinkwater wat we voor alles gebruiken, wat eigenlijk een beetje onzinnig is. Als je aan het water woont, kan je altijd nog een emmertje eruit halen. Maar dat is niet voor iedereen. Dus laten we in ieder geval meenemen, in alle projecten die gaan komen van bouwprojecten, gescheiden systemen. Daar zou ik nog voor willen pleiten. En verder, 50PLUS steunt, dient me deze motie in. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Hoek. Ik kijk even naar de ... Ik hoorde twee vragen. De gedeputeerde mag die vanachter zijn desk beantwoorden. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bakker.

Gedeputeerde **BAKKER**: Dank, voorzitter. De vraag van de PvdA was, wat is nou eigenlijk de appreciatie van GS? Ik had dat een beetje cryptisch verwoord, maar u had het er ragfijn uitgehaald. Hij is overbodig inderdaad. Wat verandert er nou? Ik denk, de specifieke vragen die worden gesteld, hetgeen nu wordt gezegd, ga daar onderzoek naar doen, dat zijn gewoon trajecten die al lopen. Dus het is een opdracht die denk ik niet heel veel toevoegt en in die zin ook daarin niet helpt, want het onderwerp is belangrijk, maar we doen het eigenlijk al. Partij voor de Dieren, absoluut. Dat is niet zozeer waar deze motie over gaat en ook niet zozeer waar dat actieprogramma over gaat, maar het beschermen van het blauwe goud dat in de grond zit is heel belangrijk en is ook nadrukkelijk een prioriteit van de provincie zelf om dat te doen. Dus daar wordt zeer druk aan gewerkt en daar wordt ook goed op gemonitord en naar gekeken. 50PLUS, ik kan het niet anders dan helemaal eens zijn met mevrouw Hoek in de oproep die zij doet, 30 liter gemiddeld per persoon per dag spoelen we door de wc aan spa blauw, zoals ik laatst iemand hoorde zeggen. Volgens mij moeten we met elkaar kijken hoe dat minder kan.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Tot slot, meneer Berlijn, laatste woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, voorzitter. Fijn om te horen dat iedereen het belang van het drinkwater onderschrijft. De motie wordt door sommigen als overbodig beschouwd. Wij delen die mening niet, zeker niet gezien het feit dat nu veel Statenleden voorbijgaan aan de waarschuwing van het RIVM dat sommige maatregelen die waterbedrijven kunnen nemen niet bijdragen aan de robuustheid van het grondwater, om dat te waarborgen. Dus om die onderzoeken bij de waterbedrijven zelf te laten vind ik gevaarlijk. Ik wil straks niet voor verrassingen komen te staan, zeker niet gezien de ambities om een kwart meer inwoners in onze provincie te huisvesten. Dus wij vinden het van essentieel belang dat we daar zelf goed zicht op hebben, op alle ontwikkelingen, en

daar vinger aan de pols te houden. Dus ik hoop dat de Statenleden daar straks rekening mee houden met het stemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Berlijn. Dan is ... Liever niet, maar gaat uw gang. Eén zin dan.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bakker.

Gedeputeerde **BAKKER**: Wellicht helpt dat, maar we zijn ook betrokken bij dat onderzoek. Dus het beeld dat dat eenzijdig bij de drinkwaterbedrijven ligt, dat wil ik graag even verbreden.

De discussie wordt gesloten.

21.

SV De adviesraad voor de fysieke leefomgeving provincie Utrecht (verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen)

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan zijn wij toe aan agendapunt 21, het Statenvoorstel De adviesraad voor de fysieke leefomgeving. U hebt gekozen vanuit de commissiebehandeling voor een normaal debat. Dus ik stel voor dat degenen die het woord voeren in de eerste termijn dat ze dat vanachter het spreekgestoelte doen. Dan kom ik bij de fractie van de BBB. Daar heb ik nog geen spreker. Er is geen woordvoering op dit punt? Dan kom ik bij GroenLinks, meneer Virginia. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Virginia.

De heer **VIRGINIA**: Dank, voorzitter. Ik zal het kort houden. Er ligt een Statenvoorstel voor waar wij ons als GroenLinks prima in kunnen vinden. Er is in de commissie flink over gesproken. Maar wij zien alle voordelen van het instellen van deze nieuwe adviesraad. Ik wil toch wel even vooruitlopen op iets wat nog niet is gebeurd, namelijk het amendement wat straks ingediend gaat worden. Het is wel bekend, dus het zal ook wel als aangenomen worden gezien, de fracties die mede-indiener zijn, daar heb ik namens GroenLinks nog een oproep, misschien een zorg, en een vraag. De oproep die wij ook in de commissie hebben geuit, blijft staan van, laten we alsjeblieft zorgen dat de betrokkenheid van de Staten, de wij heel nuttig vinden, maar dat het geen politieke betrokkenheid wordt, dat de objectiviteit, de deskundigheid en de diversiteit van de raad gewaarborgd blijven en dat we ondanks alle vertrouwen dat we hebben in het voorgestelde viertal wat hierbij betrokken gaat zijn, maar alsjeblieft geen politiek spel daarmee. De vraag die we hebben, die voor ons gewoon totaal onduidelijk is, wat is de behoefte om te spreken over vijf tot zeven, in plaats van de tien die er stonden? Maakt dit het slagvaardiger? Zijn dan diversiteit en deskundigheid voldoende gewaarborgd? Dus deze vragen zijn er. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Virginia. VVD, meneer Gilissen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Gilissen.

De heer **GILISSEN**: Voorzitter, het kan vanaf mijn plek. Die heer Virginia verwees ook al naar zo'n amendement in de maak. Dat zal de heer Van den Dikkenberg dadelijk indienen, waar de VVD ook onder staat. Ik denk, en de gedeputeerde heeft het ook laten vallen, dat de noviteit, dat we een conceptamendement ook in de commissie besproken

hebben, ongelooflijk dienstbaar is geweest denk ik ook aan de scherpste van het debat daarover. Wij kunnen ons volledig vinden in de lijn die het amendement is verwoord, namelijk een compacte adviescommissie, actieve betrokkenheid van de Staten. Dan ook een reactie op de heer Virginia van GroenLinks, dat is geen politieke betrokkenheid wat mij betreft, maar vooral zorgen ook dat we over en weer de relaties gewoon goed houden, dat Utrecht Advies ook goed kan meevoelen, waar ook de behoefte ligt bij de Staten en tegelijkertijd ook een onafhankelijke rol, ook in alle deskundigheid, gewoon maximaal kan gaan vervullen. Dus met dien verstande, het amendement wat straks voorligt, kunnen we het voorstel zoals het er verder ligt ook verder steunen en kijken we als VVD-fractie ook uit naar een goede doorontwikkeling van de adviesrol voor zowel GS als PS.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Gilissen. Dan kom ik bij de fractie van D66, mevrouw Veen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Veen.

Mevrouw **VEEN**: Voorzitter, dank u wel. Dit voorstel heeft een lange voorgeschiedenis. Er is een groot traject geweest in de vorige periode waarin we als Staten en als GS met elkaar hebben gekeken naar, hoe willen wij eigenlijk onafhankelijk geadviseerd worden? Er is goed nagedacht over, hoe staan de wens, de mogelijkheden en de financiën in verhouding tot elkaar? We hebben voorbeelden gezien van andere provincies. Daar is dit voorstel uitgerold. Ik denk dat we als Staten daar enorm blij mee mogen zijn, maar we denken ook als mede-indieners van het amendement dat het niet helemaal compleet is. We hebben een poging gedaan om bij te sturen middels een motie. Dat is helaas niet gelukt, dus vandaar nu toch een amendement. Voor ons is de ambitie dat er straks een adviesgroep staat die innovatieve, inhoudelijke en nuttige adviezen geeft en daarbij out of the box durft te denken, kleuren en werken. Maar daarvoor zijn stevige adviseurs nodig die de mogelijkheden van het provinciale speelveld goed overzien en vooral niet heel veel adviseurs. Bovendien was een van de belangrijkste adviezen die uit het rapport kwam vorige periode over de ondersteuning van deze groep. Wat we in het huidige voorstel zien, is dat de grootte uit het advies van de groep wel is overgenomen, maar de ondersteuning is gehalveerd. Dat is voor ons een belangrijk argument om te zeggen, die groep moet kleiner, moet wendbaarder, moet in staat zijn om het te overzien en ondersteund worden door een groep die in verhouding staat. Dat is voor ons heel belangrijk. Tot slot zien wij heel graag dat de Staten inderdaad betrokken worden bij de ondersteuning van Utrecht Advies, of uw advies, hoe je het wil noemen. Dat is inderdaad wat ons betreft geen politieke betrokkenheid, maar dat is in lijn van bijvoorbeeld de Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer, waarbij je suggesties kunt geven als Staten over, wat speelt er, waar hebben we behoefte aan? Maar onderaan de streep staat het Utrecht Advies altijd vrij om onafhankelijk en ongevraagd te adviseren. Dat is wat ons betreft waar dit over moet gaan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Veen. Dan kom ik bij het CDA. Meneer Westerlaken, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Het voorstel wat nu ligt, heeft eigenlijk een lange geschiedenis. Want de eerste keer dat we over de adviezen aan Provinciale Staten en GS discussieerden, stamt ergens uit het begin van de vorige periode, omdat we ons realiseerden dat de vrijblijvendheid van de commissie die we hadden zou veranderen, of de wettelijke verplichting zou veranderen in een mogelijkheid,

een vrijblijvendheid. We hebben toen met zijn allen bewust gekozen voor een nieuwe adviesstructuur. Daar staan wij ook volledig achter. Het advies wat uit de commissie is gekomen om die structuur op te zetten en daar gebruik van te maken, ondersteunen we van harte. We hebben altijd vanaf het begin wel onze vragen gehad bij de inrichting van het geheel. De keuze voor de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit wel of niet in de commissie, dat is allemaal uitstekend beantwoord. Alleen de vraag bleef, hoe groot zou die adviesstructuur nou moeten worden en op welke manier moet die werken binnen ons bestel? Als de motie volledig was overgenomen door de gedeputeerde, dan hadden wij ook direct gezegd van, prima, klaar, we hoeven er verder ook niet meer naar te kijken. Alleen dat is niet gebeurd, dus vandaar dat wij mede met een aantal andere partijen, en ik heb begrepen dat er al geteld is of hij het zou halen of niet, dienen wij een amendement in waarmee we denken dat we de kwaliteit van deze adviesstructuur kunnen verbeteren of zullen verbeteren en de betrokkenheid van PS bij het gehele verhaal alleen nog maar scherper wordt. Dus ik adviseer de Staten om het amendement vast te stellen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Westerlaken. Partij van de Arbeid, meneer Adriani, zie ik. U hoeft niet het woord. Dank u wel. Partij voor de Dieren, mevrouw Butterman, u heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Butterman.

Mevrouw **BUTTERMAN**: Dank u wel, voorzitter. Ook wij stemmen in met de instelling van de adviesraad voor de fysieke leefomgeving. Het zal u niet verbazen dat we vooral uitkijken naar die onafhankelijke, vooral langetermijnadvisering als het gaat over de leefbaarheid van onze provincie. Wat ons betreft maakt vijf, zeven of tien leden van die raad ons niet uit. Maar het gaat wel om de diversiteit van die samenstelling en de kwaliteit van advisering. Op dat laatste punt hebben we nog één aanscherping. In het voorstel wordt weliswaar een vertegenwoordiging vanuit alle generaties in de raad benoemd, maar wij willen indachtig onze toekomststoel, de adviesraad ook meegeven dat in de advisering ook rekening wordt gehouden met alle toekomstige generaties mens, dier en natuur. Dat was het.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Butterman. ChristenUnie, mevrouw Kennedy, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Kennedy.

Mevrouw **KENNEDY**: Dank u wel, voorzitter. Wij hebben de motie mede ingediend waardoor nu dit amendement is ontstaan omdat het niet voldoende is verwerkt in het huidige voorstel. Wij staan achter het huidige voorstel, maar we hebben nu niet dat amendement ook medeondertekend, omdat we eigenlijk nog even de reactie willen afwachten. Wij vinden het namelijk niet zo heel belangrijk dat de adviesraad per se slechts vijf tot zeven leden telt, met inbegrip van de voorzitter. Want wij wensen juist ook een diversiteit van achtergronden en expertise in de adviescommissie. We vinden het wel belangrijk dat de Provinciale Staten een grotere rol krijgt bij de instelling en begeleiding van deze adviescommissie dan in het huidige voorstel staat. Dus wij zeggen nog niet toe dat we het amendement gaan ondersteunen. Dat hangt een beetje af van de reactie van de gedeputeerde. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Kennedy. UtrechtNu!, meneer Nagtegaal.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Ik sluit me alvast aan bij de SGP.

De **VOORZITTER**: Dat is wel ... Het vertrouwen is groot, dus dat is mooi. Ik kijk naar de fractie van Volt, mevrouw Blekxtoon.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw **BLEKXTOON**: Dank u, voorzitter. Wij zijn zeer blij met het Statenvoorstel en zijn ook blij met het feit dat er een raad komt. Diversiteit is voor ons ook heel belangrijk. Wij wachten ook even het verhaal van de gedeputeerde af.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. SGP, meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank. Ik kan nu een betoog gaan houden over het dragen van hoofddeksels in de Statenzaal. De instemming is er al vooraf, maar laat ik dat maar laten liggen. De instelling van Utrecht Advies is volgens mij een heel goed moment waarin we de onafhankelijke gevraagde en ongevraagde advisering vormgeven. Met name onafhankelijk, want het is absoluut niet de bedoeling dat er inhoudelijke sturing vanuit de begeleidingsgroep plaats gaat vinden op de onderzoeken die plaatsvinden zeg ik, om de heer Virginia gerust te stellen. Wat dan wel? Het is wel goed om betrokkenheid te hebben vanuit de Staten, zodat ook advisering en adviseurs en dergelijken draagvlak hebben. Want we hebben de afgelopen tijd gezien dat we best wel op afstand stonden. Het lijkt me goed om dat dichterbij elkaar te brengen. We hebben ook dit amendement ondernomen omdat we slagvaardig en creatieve adviezen willen. Wij denken dat een groep van vijf tot zeven leden slagvaardig en creativiteit en ook diversiteit, want dat kun je wel degelijk vormgeven in de omvang van deze groep, dat die daar een plek in kunnen vinden. Voorzitter, daartoe dien ik een wijziging in op het voorstel van de gedeputeerde. In lijn met motie 66 ...

De **VOORZITTER**: Ogenblikje, want meneer Virginia vraagt het woord voor een interruptie. Gaat uw gang.

De heer **VIRGINIA**: Dank u, voorzitter. Waarom zou tien niet slagvaardig zijn? Dat is de kern van de vraag. Ik snap best dat vijf of zeven slagvaardig kan zijn, maar waarom zou tien dat niet kunnen? Waarom is het zo cruciaal om dit te amenderen?

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, de ervaring heeft laten zien dat een grote adviesraad vaak ook tot een breed advies leidt en dat een kleine adviseur vaak tot een toegespitst en specialistisch advies leidt die een onderwerp echt stevig bij de horens vat. Omdat nu twee adviseurs gecombineerd worden, denken we dat het goed is om wel het teamverband te creëren in lijn met het advies zoals de evaluatiecommissie heeft gezegd, maar dat het wel slagvaardig kan en moet in de vorm van de vijf tot zeven leden.

Dank, voorzitter. Het antwoord is nog steeds een soort van onderbuikgevoel, wat u ook in de commissie heeft aangegeven, dat andere provincies met grotere commissies prima slagvaardig zijn. Bovendien vragen we een hele brede expertise en diversiteit. Dus nog steeds snap ik niet onderbouwd waarom tien dan zo problematisch zou moeten zijn.

Voorzitter, dat onderbuikgevoel is de afgelopen acht jaar in ieder geval gestaafd in dit huis, dus het is wel een bevestigd onderbuikgevoel dat we zien dat bijvoorbeeld een parkadviseur met qua creativiteit, daadkracht en slagkracht van zijn adviezen een laag dieper en ook meer enthousiasme naar boven weet te krijgen dan hele brede advisering die tot nu toe heeft plaatsgevonden. Daar een balans in zoeken, denk ik, van de grote thema's die we hebben met elkaar, die we een antwoord moeten bieden, waar advies op moet plaatsvinden, die kunnen we met vijf tot zeven leden denk ik goed een plaats geven in de adviesraad. Daarom breng ik dit amendement in.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A16 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Gilissen (VVD), Westerlaken (CDA), Nagtegaal (UtrechtNu!), Veen (D66), Oude Luttikhuis (BBB), Hoek (50PLUS) en Van Breukelen (Forum voor Democratie) inzake Utrechts advies.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 13 december 2023 ter behandeling van Statenvoorstel De adviesraad voor de fysieke leefomgeving provincie Utrecht.

Constateerend dat:

- In de Statenvergadering van 8 november jl. gesproken is over de samenstelling van de nieuwe adviesraad Utrecht Advies;
- Hierbij motie 66 'Vormgeving Utrecht advies' is aangenomen;
- In het nu voorliggende statenvoorstel een andere samenstelling wordt voorgesteld dan in motie 66 verwoordt;

Overwegende dat:

- De inhoudelijke argumenten voor een slagvaardig en vernieuwend adviesorgaan zoals in de motie benoemd blijven staan;

Verzoeken het college van GS:

- De bijlage 'Instellingsbesluit adviesraad voor de fysieke leefomgeving provincie Utrecht' als volgt te wijzigen:
 1. Artikel 3.1:
 - De adviesraad bestaat uit ten hoogste tien leden, met inbegrip van de voorzitter.
Te wijzigen in:
De adviesraad bestaat uit vijf tot zeven leden, met inbegrip van de voorzitter.
 2. Artikel 4.0:
 - Artikel 4 Benoeming en ontslag
 1. Gedeputeerde staten benoemen de leden van de adviesraad op grond van hun deskundigheid op het werkterrein van de adviesraad.
 2. Gedeputeerde staten benoemen de voorzitter.
 3. De adviesraad wijst uit zijn midden een plaatsvervangend voorzitter aan.
 4. De leden en de plaatsvervangende leden worden benoemd voor de duur van vier jaar, na afloop waarvan zij, voor maximaal één periode van vier jaar, kunnen worden herbenoemd. Tussentijdse benoemingen geschieden tevens voor de duur van vier jaar, behoudens de mogelijkheid dat het aftreedschema, bedoeld in het zevende lid, aanleiding geeft de benoemingstermijn van één of meer leden te verkorten.
 5. De leden en de plaatsvervangende leden kunnen te allen tijde ontslag nemen door schriftelijke kennisgeving aan gedeputeerde staten.

6. Gedeputeerde staten kunnen de leden, met inbegrip van de voorzitter en de plaatsvervangers schorsen en ontslaan.
7. De voorzitter van de adviesraad bewaakt vernieuwing en continuïteit in de advisering door zorg te dragen voor een getrappt aftreedschema voor de leden, met inbegrip van de voorzitter.

Te wijzigen in:

Artikel 4 Benoeming en ontslag

1. Gedeputeerde staten stelt samen met de begeleidingsgroep profielschetsen op van de vacatures in de adviesraad.
 2. Gedeputeerde staten stellen met de profielschetsen een openbare sollicitatieprocedure in waarbij de begeleidingsgroep betrokken is. Uitzondering hierop betreft de aanstelling van de bijzonder adviseur ruimtelijk kwaliteit die direct door Gedeputeerde staten wordt benoemd.
 3. Gedeputeerde staten benoemen in overleg met de begeleidingsgroep de leden van de adviesraad op grond van hun deskundigheid en geschiktheid op het werkterrein van de adviesraad.
 4. Gedeputeerde staten benoemen in overleg met de begeleidingsgroep de voorzitter.
 5. De adviesraad wijst uit zijn midden een plaatsvervangend voorzitter aan.
 6. De leden en de plaatsvervangende leden worden benoemd voor de duur van vier jaar, na afloop waarvan zij, voor maximaal één periode van vier jaar, kunnen worden herbenoemd. Tussentijdse benoemingen geschieden tevens voor de duur van vier jaar, behoudens de mogelijkheid dat het aftreedschema, bedoeld in het zevende lid, aanleiding geeft de benoemingstermijn van één of meer leden te verkorten. Voor tussentijdse verlenging voert Gedeputeerde staten overleg met de begeleidingsgroep.
 7. De leden en de plaatsvervangende leden kunnen te allen tijde ontslag nemen door schriftelijke kennisgeving aan gedeputeerde staten.
 8. Gedeputeerde staten kunnen de leden, met inbegrip van de voorzitter en de plaatsvervangers schorsen en ontslaan.
 9. De voorzitter van de adviesraad bewaakt vernieuwing en continuïteit in de advisering door zorg te dragen voor een getrappt aftreedschema voor de leden, met inbegrip van de voorzitter.
 10. Provinciale staten stellen een evenwichtige begeleidingsgroep ruimtelijk advies in wat de betrokkenheid vanuit Provinciale staten borgt.
- Tot de begeleidingscommissie worden benoemd voor de Statenperiode 2023-2027: Marianne de Widt (D66), Jochem Beltman (BBB), Marlies Welschen-Van der Hoek (CDA), Margriet van de Vooren (GroenLinks) en Dimitri Gilissen (VVD).

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Goed. Voldoende toegelicht. Dank u wel, meneer Van den Dikkenberg. Dan kom ik bij de SP. U heeft niet de behoefte aan het woord. Forum voor Democratie ook niet. 50PLUS, mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Heel kort. 50PLUS is het ermee eens, ook met het amendement.

De **VOORZITTER**: Met het amendement. Dank u wel. Dan kijk ik naar de gedeputeerde. Meneer Van Essen, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dank, voorzitter. Laat ik misschien beginnen om ook vanaf deze plek mijn dank uit te spreken namens het college aan zowel de PCL en de PARK en het goede werk wat zij ons de afgelopen jaren hebben gebracht, de mooie adviezen, het kunstwerk wat de PARK ons onlangs bij haar afscheid heeft overhandigd. Hangt inmiddels, heeft een mooie plek gekregen in de hal op deze eerste verdieping. Ook het advies van zojuist dat door de PCL is overhandigd, Bouwen aan vertrouwen, waarin ook de resultaten van een hele waardevolle lezingenreeks van de afgelopen driekwart jaar zijn vervat op een thema wat ons allemaal zeer bezighoudt, laat zien hoe belangrijk het is, dat zijn voorbeelden van hoe belangrijk het is dat wij onafhankelijke advisering hebben. Ik denk, wat we met dit voorstel beogen, en ik hoor daar ook brede steun voor, is eigenlijk een doorontwikkeling van wat we afgelopen jaren hebben gehad. Door het samenvoegen van een adviseur, een ontwerper die echt een groot deel van zijn tijd hieraan kan besteden met een groep mensen die naast hun werk vanuit hun expertise, vanuit een ander perspectief ons een onafhankelijk advies kunnen geven. Wat we met deze adviesraad doen, is die twee samenvoegen tot een grotere sterkere adviesclub die ons echt verder kan gaan helpen ook. Dat is natuurlijk ook waar de werkgroep onder andere door geïnspireerd is geraakt, voorbeelden van andere provincies, zoals Brabant Advies. Desalniettemin hebben we een iets kleinere, afgeslankte vorm gekozen opzichte van Brabant Advies. Er ligt natuurlijk een amendement voor en die gaat over twee dingen. Aan de ene kant stelt het amendement voor om een begeleidingsgroep in te stellen vanuit Provinciale Staten. Dat lijkt ons als college een buitengewoon goed voorstel, omdat we ook wel hebben gezien dat de afstemming maar ook de samenwerking tussen de Staten en de adviesraad heel belangrijk is. Wij verwachten dat met zo'n begeleidingsgroep ... En ik hoor eigenlijk alle partijen die dit bepleiten vanmorgen ook aangeven, dat moet niet een politieke discussie zijn, maar het is met name om te zorgen dat de aansluiting van adviseur en geadviseerde op een goede manier geborgd is. Dus daar kunnen wij helemaal in meegaan. Dat deel van het amendement ondersteunen wij, kunnen we positief adviseren. Het andere gedeelte, dat kwam net in het debat al een beetje terug, ziet op in dit instelling besluit de maximale grootte van de raad heel erg terugsnijden van maximaal tien, inclusief voorzitter, naar maxima vijf tot zeven leden, inclusief voorzitter. Dat is een gedeelte van het amendement waar wij eigenlijk moeite mee hebben, omdat wij inderdaad verwachten dat, gezien de breedte van onderwerpen die wij vragen, waar we advies op vragen, dat gaat echt over de hele leefomgeving, het feit dat dit mensen zijn die dit naast hun werk doen waarbij je ook voldoende diversiteit een afspiegeling wilt in organisaties, in perspectieven, in jong en oud, bijvoorbeeld in de huidige PCL zitten twee jongerenleden wat denk ik heel waardevol is en wat we graag ook in een nieuwe adviesraad terug zouden willen zien, bijvoorbeeld die jongerenleden, op het moment dat je naar een kleinere raad gaat, beperkt dat erg de mogelijkheden voor diversiteit. Dat is waarom we dat gedeelte van het amendement ontraden.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Veen.

Mevrouw **VEEN**: Voorzitter, dank u wel. Sowieso wil ik beginnen met zeggen dat ik niet denk dat een kleinere groep de mogelijkheden tot diversiteit beperkt. Er zijn nog steeds evenveel mogelijkheden tot diversiteit, volgens mij. Ik ben even benieuwd naar hoe de gedeputeerde beoordeelt, dat ziet, dat als we een grotere groep hebben met een kleinere ondersteuning dan bedoeld als in het voorstel, hoe al die diverse geluiden dan ook tot hun recht gaan komen als ze niet ondersteund kunnen worden.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Het is niet zo dat ieder lid van zo'n raad bij ieder advies betrokken is of hoeft te zijn. Dus het is meer denk ik dat met een grotere raad misschien ook de belasting van individuele raadsleden iets beperkter kan zijn, maar je wel wat meer, afhankelijk van het onderwerp, gewoon de expertise in huis hebt, in die raad. Op het moment dat je een kleinere raad hebt, zul je gewoon qua expertises maar ook qua perspectieven uit een kleinere bron moeten putten. Onze verwachting is dat dat uiteindelijk de kwaliteit en het gezag, en dat is waar we denk ik met elkaar met name het meest geholpen zijn, van die adviezen zal beperken. Laat onverlet dat de ondersteuning inderdaad erg opgeschaald moet worden. Dat zit ook in het voorstel. Waarbij we natuurlijk wel gezegd hebben, de werkgroep advies was financieel dusdanig groot dat we wel gemeend hebben daar iets op terug tussen snoeien. Maar ten opzichte van de huidige situatie van zowel PCL als PARK gezamenlijk wordt de ondersteuning enorm opgeschaald. Dat is ook absoluut nodig. Ons advies nu zou zijn ...

De **VOORZITTER**: Tot slot. Misschien, want anders wordt het wel heel lang, want het was een interruptie. Dus een korte tweede vraag van mevrouw Veen.

Mevrouw **VEEN**: Ik wil dat wel even weerleggen, wat de heer Van Essen hier pretendeert. Want het advies wat er ligt, vraagt om nog meer ondersteuning. Het is inderdaad zo dat de ondersteuning ten opzichte van de huidige ondersteuning meer is. Maar ten opzichte van het advies wordt de ondersteuning zo ongeveer gehalveerd. Dus u vergroot groep, maar de ondersteuning die geadviseerd wordt halveert u. Vervolgens zegt u, nee, ik maak me vooral zorgen over de belasting van de leden van de groep, terwijl die dus niet ondersteund kunnen worden.

De **VOORZITTER**: Wat is vraag?

Mijn vraag is vooral dat ik ... Het is geen vraag, het is eigenlijk meer in statement. Hoe ziet de gedeputeerde dat, dat de werkgroep zo meteen niet ondersteund kan worden en dus onderaan de streep er veel meer belasting bij de werkgroep komt te liggen als die werkgroep zo groot is.

De gedeputeerde reageert daar nog even op en dan vervolgt hij zijn betoog.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Voorzitter, onze inschatting is dat de ondersteuning die in dit voorstel zit afdoende is. Het is natuurlijk ook iets wat werkenderwijs nog bijgesteld kan worden. Het is niet iets wat bij iedere begroting opnieuw aan de orde kan komen. Op het moment dat je ziet dat daar meer ondersteuning nodig is, dan zou dat natuurlijk ook altijd aan u voorgelegd kunnen worden. Onze inschatting is dat voor een slagvaardige raad met een brede afspiegeling en voldoende expertise toch een groter aantal leden wenselijk is. Dus daar verschillen we denk ik over van mening.

De **VOORZITTER**: Meneer Gilissen.

De heer **GILLISEN**: Voorzitter, toch ten aanzien van wat de gedeputeerde net zei, dat die eigenlijk suggereerde of hintte op het feit dat niet elk lid van de adviesraad in de toekomst uitgebreid betrokken zal zijn bij die adviezen. Maar ik hoop toch wel dat het de bedoeling is dat we van deze adviesraad wel verwachten dat de integraliteit wordt gewaarborgd, zodat de hele adviesraad zich wel over zo'n advies buigt. Dus dat niet iedereen in het voortraject evenveel doet, dat snap ik. Maar laten we wel hier absoluut uitspreken dat we willen dat al die leden van die adviesraad gewoon hun handtekening zetten, meedenken en ook dat de integraliteit op die manier tot stand komt.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Zeker. Maar het is natuurlijk ook van, als je kijkt naar hoe dit soort adviesraden werken, is het niet zo dat ieder lid bij ieder advies altijd betrokken hoeft te zijn. Dat hangt ook gewoon erg van de aard en het onderwerp van het advies.

Voorzitter, natuurlijk, we zetten hier samen in, GS en PS. Het zou mijn insteek zijn dat we dan met de nieuwe voorzitter, want die gaat natuurlijk ook een belangrijke rol krijgen dan misschien in het verleden was, dat we ook wel zullen aangeven, in ieder geval wat mijn fractie betreft, dat we ook zouden willen dat die adviesraad zich uiteindelijk wel ook gewoon committeert, even los van het voortraject, aan het feit dat daar ook verschillende belastingen van de verschillende leden bij zou kunnen zijn.

Zeer mee eens. Het is natuurlijk denk ik, deze raad, het succes daarvan staat of valt met een hele gezaghebbende, sterke voorzitter, maar ook met leden die gewoon een breed scala van expertises en perspectieven vertegenwoordigen en van daaruit ook echt ons nu van hele degelijke adviezen en ook af en toe ... Het kan af en toe ook een spiegel voorhouden. Een advies mag af en toe ook wel wat ongemakkelijks hebben. Dat is juist hetgeen ... Dat zie je ook bij de adviezen bijvoorbeeld van de PARK, dat het af en toe ook wat ongemakkelijk is, ook van de PCL de afgelopen jaren. Het is erg zaak dat we met deze adviesraad daar een extra kwaliteitsslag inbrengen met elkaar.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan zijn we toe, voor zover u daar behoefte aan hebt, aan de tweede termijn bij dit voorstel. Ik stel voor dat u dat vanachter uw desk doet. De BBB, geen inbreng. Meneer Virginia nog? Nee. Meneer Gilissen, niet meer. Mevrouw Veen? Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Veen.

Mevrouw **VEEN**: Voorzitter, dank u wel. Ik wil toch nog even benadrukken dat wij ons als D66 ernstig zorgen maken over de uitkleding van de ondersteuning ten opzichte van het advies van de werkgroep vorige periode en dat wij daarom onze naam onverminderd onder het amendement laten staan en ook de Staten oproepen om vooral rekening te houden met de ondersteuning van deze mensen, zodat ze ook hun werk kunnen doen. We hebben gezien afgelopen periode, periodes, dat de PARK die in zijn eentje was met voldoende ondersteuning prachtige adviezen kon verzorgen. Dus wij denken dat dat het allerbelangrijkste is, zoals de heer Gilissen ook aangaf, dat er een brede groep komt die gezamenlijk nadenkt en goed ondersteund wordt. Vijf tot zeven past daar wat ons betreft perfect bij. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Meneer Adriani wil even reageren op u. gaat uw gang.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Want ik heb goed naar mevrouw Veen geluisterd in de eerste termijn en ook tijdens haar interruptie. Ik hoor

haar duidelijk zeggen, het advies van de commissie was inderdaad om naar een grotere raad te gaan, maar met meer ondersteuning. Nou is die ondersteuning niet zo groot als dat we zouden willen. Maar mijn vraag is, waarom staat er dan niet in het amendement dat er meer ondersteuning moet komen en kiest u ervoor om met minder leden aan de slag te gaan?

Mevrouw **VEEN**: Voorzitter, dank u wel. Een terechte vraag. Dat zit hem vooral in het financiële aspect. Als we kijken naar de opbouw van de groep, dan zitten de kosten vooral in de ondersteuning. Er is door de Staten een advies uitgebracht over hoeveel het mag kosten. Als u daaraan gehoor wil geven, dan is een lichte afschaling van de werkgroep verstandiger met een stevige ondersteuning. Het aankleden van extra ondersteuning is dan een duurdere optie. Ik vind dat ook een prima optie, wat mij betreft. Maar dat betekent wel dat we als Staten daar ook het prijskaartje aan moeten hangen.

De **VOORZITTER**: U staat altijd vrij om voorstellen te doen. Gaat uw gang, meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, een vervolgvraag. Want u zat in die commissie volgens mij. Dus het was uw voorstel om een hoger bedrag aan investering of aan ondersteuning uit te geven. Maar u kiest er nu niet voor om daar via een amendement een maatregel te nemen. Dus mijn vraag is eigenlijk, waarom steunt u een amendement wat niet tegemoetkomt aan de kwaliteit die u als commissie heeft beoogd, in plaats van dat u een amendement indient, wat zorgt dat die kwaliteit voldoende ondersteund wordt?

De **VOORZITTER**: Een herhaling. Maar tot slot, mevrouw Veen.

Mevrouw **VEEN**: Mijns inziens is dit amendement juist ter waarborging van de kwaliteit van deze werkgroep en de adviezen die eruit voort moeten komen.

De **VOORZITTER**: Goed. Dank u wel. Meneer Westerlaken.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Ik heb het al eens een keer eerder gezegd en ik zal dat hier nu weer herhalen waar iedereen bij is. De kwaliteit van Utrecht Advies wordt niet bepaald door het aantal mensen wat een advies uitbrengt, maar wordt bepaald door de kwaliteit van de mensen die een advies uitbrengen. Dat sterkt mij alleen maar en ook deze discussie weer, dat we echt bewust moeten kiezen voor een zo klein mogelijke bezetting van de adviesraad en een verbetering van de ondersteuning. Ik verwijs daar evenals mevrouw Veen naar onze adviseur Ruimtelijke Kwaliteit.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Virginia wil daarop reageren.

De heer **VIRGINIA**: Dank, voorzitter. Ik luister met interesse, maar kan dit toch niet volgen. Als de kwantiteit niet uitmaakt, waarom gaat dan het amendement over de kwantiteit? Dat snap ik niet.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik zal het nog een keer herhalen voor de heer Virginia dat hij begrijpt wat ik zeg. De kwaliteit van een advies wordt niet bepaald door de kwantiteit, door het aantal adviseurs, maar met name door de kwaliteit van de adviseurs. Dus daarmee bedoel ik dat het veel belangrijker is om je te richten op een hele hoge kwaliteit van je adviseurs, waarbij wij zeggen van, dan is maximaal zeven voldoende. Want hoe meer adviseurs dat je krijgt, wil niet zeggen dat je advies beter wordt.

De **VOORZITTER**: Ik ben ij de Partij van de Arbeid, meneer Adriani. Geen behoefte meer aan het woord. Mevrouw Butterman, Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Butterman.

Mevrouw **BUTTERMAN**: Ik heb meneer Westerlaken nog geen antwoord horen geven op de vraag van meneer Virginia. Ook wij zijn gaandeweg de discussie, zeker over het amendement, een beetje gaan twijfelen eigenlijk. Voor ons is het aantal vijf, zeven of tien niet relevant en maak ik me vooral zorgen eigenlijk over of er voldoende ondersteuning is. Maar goed, we hebben de antwoorden van de gedeputeerde gehoord. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. ChristenUnie, mevrouw Kennedy. Geen behoefte. Wel? Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Kennedy.

Mevrouw **KENNEDY**: Wij hebben verder geen bijdrage. Het is een hele interessante discussie. Het amendement bevat dus niet eigenlijk alles wat wij graag zouden willen. Wij zouden een divers, wat grotere commissie met voldoende ondersteuning willen hebben, maar daarover kunnen we nu niet besluiten. Dus ik ga me nog beraden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. UtrechtNu!. Meneer Gilissen?

De heer **GILLISEN**: Voorzitter, natuurlijk, mijn tweede termijn was al geweest, maar misschien toch goed om eens te reageren op de opmerking van mevrouw Kennedy. Mijn fractie staat er best voor open, en laten we dat ook vooral via de begeleidingsgroep doen en ook de nieuwe voorzitter, om ook te kijken na een halfjaar of het huidige model ook gewoon goed werkt. Met name op het punt van de ondersteuning. Want voor ons is dat ook echt bespreekbaar. Ik ben het eens met de mensen die zeggen, waarom een kleinere commissie als je de ondersteuning ook niet op peil brengt? Maar wat de VVD betreft voeren we dat gesprek heel graag, hoe we ervoor zorgen dat we deze nieuwe adviesgroep echt ook in financiële zin met goede ondersteuning in positie kunnen brengen. Dat wil ik toch even gezegd hebben.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ben ik bij UtrechtNu!, meneer Nagtegaal. Nog behoefte? Nee. Volt, mevrouw Blekxtoon.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw **BLEKXTOON**: Dank u, voorzitter. Ook wij vinden vijf tot zeven personen niet zo belangrijk. Het is goed om die ondersteuning te monitoren en te kijken of dat wel of niet werkt.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de SGP, meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank. Dank ook aan het college voor de beantwoording. Ik heb aan mijn eerste termijn weinig toe te voegen. Naar aanleiding van de beantwoording is volgens mij al een discussie geweest en uitgekruist over hoe het een en ander ligt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, wel een vraag aan de heer Van den Dikkenberg, want ik hoorde hem in zijn eerste termijn zeggen, een bredere commissie leidt ook tot bredere adviezen. Eigenlijk zei hij, als je meer perspectief aan tafel zet, dan krijg je ook een advies vanuit meer perspectieven. Dat lijkt mij een meerwaarde. Maar dat is uw reden om dit amendement in te dienen en dat is toch echt een hele andere reden dan dat ik een aantal andere indieners heb horen zeggen, namelijk dat die vonden dat de ondersteuning en facilitering niet passend zijn bij de omvang van de beoogde raad. Mijn vraag aan u is, denkt u dat u met alle indieners dezelfde intentie heeft om met die raad verder te gaan? Want ik hoor ook de heer Gilissen weer wat anders zeggen als het gaat om de omvang en de ondersteuning.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik hoor naast mij de suggestie voor het antwoord, maar het gaat erom dat je in de politiek samenwerkt soms vanuit verschillende invalshoeken en dan kan een gelijke oplossing verschillende belangen dienen. Dat is de kunst, om met elkaar ergens toe te komen, dat daadkrachtige en goede adviezen gaat geven. Ik denk dat we daar met elkaar hier een mooie stap in zetten vandaag.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan ben ik bij de fractie van de SP. Geen behoefte aan de tweede termijn. Forum voor Democratie, ook niet. 50PLUS, ook niet. Dan kijk ik of de gedeputeerde nog iets wil toevoegen. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Misschien heel kort. Ik vond de suggestie van meneer Gillisen om na een halfjaar of een jaar te evalueren buitengewoon verstandig. Volgens mij is dat sowieso goed om te doen, ook bij zo'n nieuw instituut wat we met elkaar in de benen helpen. Wij als college zijn ook niet getrouwd met een specifiek aantal leden van deze commissie. Maar het is andersom. Op het moment dat je in een instellingsbesluit een maximum zet, dan is dat ook waar je binnen moet handelen. Op het moment dat je tot de conclusie komt, ook bij zo'n evaluatie van, het is misschien toch een beetje krap, we hebben wel extra's nodig, dan zit je wel weer in een vrij zware procedure, want dan moet je dat hele instellingsbesluit weer gaan amenderen en opnieuw gaan vaststellen met elkaar. Terwijl andersom kan natuurlijk altijd. Op het moment dat je zegt, maximaal tien leden, dan natuurlijk staat het u en ons met elkaar nog steeds vrij om te starten met een raad van zes of zeven leden. Dus dat is, even ook misschien nog even als toevoeging, onze overweging om dat gedeelte van het amendement te ontraden.

De **VOORZITTER**: Goed. Dank u wel. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit voorstel en de daarbij ingediende amendementen. Daar gaan we vanavond over stemmen.

**SV Tweede begrotingswijziging & SB Strategische College Agenda
(Algemene Beschouwingen)**
(verwijzing naar het statenvoorstel en de bijlagen)

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dan zijn wij nu toe aan het volgende agendapunt. Ik kijk op mijn klok en het is 11:15 uur. Ik stel voor dat we de inbreng van een aantal fracties in eerste termijn bij het agendapunt Begrotingswijziging en de Statenbrief Strategische College Agenda een aanvang mee maken en dat we ongeveer om 12:30 uur schorsen voor de lunch. Daar kunt u mee instemmen. Mooi. Dan begin ik met het woord te geven aan mevrouw Oude Luttikhuis van de BBB. Dat mag vanachter het spreekgestoelte. Graag.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Oude Luttikhuis.

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS**: Geachte voorzitter, inwoners van Utrecht, collega-statenleden en leden van GS. We hebben het vandaag over de begroting voor het jaar 2024 van onze mooie provincie Utrecht. Op 15 maart van dit jaar zijn we als BBB-fractie voor het eerst in de Utrechtse Staten gekomen. BBB brengt boeren en burgers in beweging. Wij staan voor een transparante, integere en hulpvaardige overheid voor iedereen. Onze visie voor Utrecht was dat het anders moet en anders kan. Veel inwoners van Utrecht hebben ons met een stem daarin gesteund. Dat is ook de logische verandering dat het beleid gaat veranderen. Inmiddels weten wij dat de provincie net een olietanker is en dat we hard moeten werken om deze van richting te laten veranderen. Het is u wellicht bekend dat onze BBB-fractie geen enkele moeite heeft om een trekker te besturen, maar een olietanker met de naam Provincie dat was en dat is wennen. Ook binnen het hart van deze olietanker zijn er nog fracties die moeten wennen aan het feit dat de politieke wind uit een andere hoek is gaan waaien. Provinciaal maar ook landelijk. Binnen BBB werken wij vanuit onze vier kernwaarden. Het noaberschap, onze gulden regel, authentiek en professioneel. Vandaag zal ik aan de hand van deze kernwaarden een reflectie geven op de begroting. Allereerst staat de BBB voor noaberschap. We geven om elkaar, we luisteren naar elkaar en we werken respectvol samen. Dat gaat over inhoudelijke onderwerpen als de sociale agenda en onze aangenomen motie over de Provinciale U-Pas. We zijn dan ook verheugd dat wij en de andere indieners van deze aangenomen motie gisteren een bevestiging hebben gekregen van de gedeputeerde dat er op zeer korte termijn een memo verschijnt en dat daarin in januari een kennissessie plaatsvindt om de onderzoeksresultaten te duiden. Wij zijn bijzonder nieuwsgierig. Gedeputeerde meneer Van Muilekom, dank voor deze actie. Naast inhoudelijke onderwerpen gaat het echter ook over hoe we met elkaar samenwerken binnen en tussen fracties en hoe we met elkaar omgaan in het debat. Welke omgangsvormen hebben we met elkaar en houden we rekening met elkaars gevoelens? Hoeveel ruimte is er eigenlijk voor debat tussen fracties? BBB wil hoe dan ook dat het noaberschap weer terugkeert in onze provincie, dat we weer omkijken naar elkaar en samen zorgen voor een leefbare provincie. Dat we voorzieningen minstens op niveau brengen en verbeteren. En dat het OV goed bereikbaar is voor iedereen, ook in de kleinere kernen. Hierbij moeten we burgerinitiatieven omarmen en stimuleren. Het college heeft grote ambities als het gaat om woningbouw, energietransitie en het landelijk gebied. Allemaal opgaven die vragen om ruimte en daarom zijn we ook erg teleurgesteld over het feit dat de door ons gevraagde ruimtelijke doorrekening van het coalitieakkoord pas volgende week tot onze beschikking komt. Op dit moment weten we dus nog niet hoeveel financiële ruimte alle ambities uit het coalitieakkoord gaan innemen. Daarom kunnen we nu ook niet het politieke debat voeren over de consequenties van deze doorrekening. Laten we desalniettemin in hoofdlijnen onze reactie geven. Als het gaat om het realiseren van voldoende woningen, ligt er een

duidelijke rol voor onze overheid. Vooralsnog heeft de Rijksoverheid echter de mogelijkheden om te komen tot meer nieuwbouw of andere recreatieve woonoplossingen substantieel verslechterd. Kapitaal is de sector uitgejaagd, terwijl deze tijd juist vraagt om meer investeringskapitaal. Ook de mogelijkheden om flexibel om te gaan met de bestaande voorraad is in negatieve zin aangepast. Het is eigenlijk zwemmen tegen de stroom in. BBB is verheugd om desondanks te zien de provincie Utrecht inzet toont om te komen tot nieuwe initiatieven, getuige onder andere de woondeals. Maar woondeals zijn geschreven stukken tekst en nog geen gerealiseerde woningen. Er lijkt bij de huidige coalitie onvoldoende realiteitszin over hoe lastig projecten voor bouwers, ontwikkelaars en investeerders momenteel haalbaar zijn. Zelfs woningcoöperaties zijn met de huidige rentestand, gecombineerd met hoge kosten en hoge ambities ten aanzien van betaalbaar wonen en duurzaamheid, aan het vastlopen.

De **VOORZITTER**: Een ogenblikje, mevrouw Oude Luttikhuis. Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Dank u wel, voorzitter. Fijn om u ook in deze rol te kunnen feliciteren met de benoeming als fractievoorzitter en u in deze rol hier te zien, dat allereerst. Ik heb een vraag aan u. U benadrukt terecht denk ik het vraagstuk van de woningbouw en het feit dat we daar echt stappen in moeten zetten en, zoals wij het zeggen, alle creatieve oplossingen moeten aangrijpen. Nu is er een plan of een onderzoek van het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid, dat zegt Straatje erbij, kleine uitbreidingsplannen bij bestaande wijken. Hoe staat de BBB daar tegenover?

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS**: Daar staat de BBB zeker heel positief tegenover. Wij denken ook een straatje erbij, met name in de kleine kernen, dat dat de leefbaarheid binnen die kleine kernen enorm zal verhogen.

Dan vindt u ons aan uw kant. Dank u wel.

Fijn. Dank u wel. Wil de provincie daadwerkelijk dat er 83.000 woningen gerealiseerd gaan worden, dan moet zij zich realiseren dat het Versnellingsfonds van 20 miljoen volstrekt onvoldoende is. Er zal dus veel meer geld beschikbaar gesteld moeten worden voor deze ambitie. Daarnaast vraagt BBB voorrang en extra aandacht voor stimuleren van herbestemming van bestaande leegstaande gebouwen en minder strikte regels ten aanzien van woningdelen, Rood voor Rood-regeling, optoppen en alles wat we maar met elkaar kunnen verzinnen om in ieder geval zo efficiënt mogelijk die bestaande ruimte te gebruiken. Vanzelfsprekend, faciliteer kleine projecten in dorpen, koester ieder eigen initiatief en zorg dat er voldoende sociale voorzieningen in de kernen blijven, zodat het voor iedereen leefbaar is. Naast woningbouw heeft het college ruimte nodig voor de energietransitie. De afgelopen jaren heeft de provincie sterk ingezet op zon- en windenergie. Ook de huidige coalitie gaat hiermee door. Het standpunt van de BBB op dit vlak is u inmiddels waarschijnlijk wel duidelijk en helaas is het ons dus nog niet gelukt om die olietanker op dit punt bij te sturen. BBB erkent dat het klimaat verandert, dat dit tot problemen kan leiden en dat we hier waar mogelijk ook als provincie op moeten anticiperen. BBB wil echter dat we realistisch beleid voeren en dat we in dit kader beter luisteren naar de burgers in onze provincie, dat er meer respect is voor de lokale democratie. Ook is het belangrijk dat Provinciale Staten met betrekking tot dit onderwerp goed in positie staat. Om die reden dienen wij de motie van de ChristenUnie Zorgvuldig proces leiden de principes Energievisie mee in. GS zet stevig in op duurzame energieopwekking met windturbines en zonneparken. Wat betreft de BBB gaat dit juist in tegen de leefbaarheid van onze provincie. Daarom vinden wij een pas op de plaats voor windturbines voor nu echt noodzakelijk. We hebben het al vaker gezegd en dan nu toch maar weer een keer, stop met de focus op alleen grootschalig zon- en windopwekking en

ga eerder en meer inzetten op andere hernieuwbare energiebronnen. Doe onderzoek naar de mogelijkheden voor kernenergie en zet de aanpak van netcongestie op numero één. Onze tweede kernwaarde die hierbij aansluit, is onze gulden regel. Wat u niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet. Wat u ook niet wilt dat u geschiedt, is dat u net als de PAS-melders en anderen die geen geldige NB-vergunning hebben, in onze provincie al zo lang in onzekerheid zou zitten over de toekomst van uw bedrijf. Er is na vier jaar voor hen nog steeds geen oplossing, terwijl er wanneer ze vandaag vergund zouden worden, geen grammetje extra stikstof in de natuur terecht komt en er onder ondertussen wel groene stikstof bij de landbouw wordt ingeruild voor grijze stikstof ten behoeve van Schiphol en Rijkswaterstaat. Mijn vraag nu is, wanneer gaat GS uitvoering geven aan de motie 54A uit de vorige Statenperiode? Mijn collega mevrouw Dimf Ghijssels, kersvers Statenlid, zal na mijn betoog ook nog een tweetal moties indienen op dit onderwerp. Ik wil op dit punt overigens wel aangeven dat wij blij verrast waren dat er vanuit het IPO en de BAC, de Bestuurlijke Adviescommissie, landelijk gebied ingezet gaat worden op een KDW, kritische depositiewaarde, van 1 tot 35 mol. Als ik uitga van de laagste KDW, zijn in mijn ogen alle PAS-melders opgelost. Wij vragen GS dan ook om met spoed hier navolging aan te geven en eindelijk de PAS-melders te geven waar ze al zo lang recht op hebben. Voorzitter, we hebben het vandaag over de ruimte in onze provincie voor wonen, energietransitie, natuur. We zouden vandaag graag één punt toevoegen waar we ruimte voor willen vragen, namelijk ruimte om te ondernemen. Onze ondernemers, en zeker de agrarische ondernemers, hebben het namelijk niet makkelijk. Vorige week werd duidelijk dat de agrarische sector wederom een enorme klap te verduren krijgt en de toekomst van de sector staat op het spel. Mijn collega de heer Van Vuuren zal op dit moment zo dadelijk ook nog een motie indienen. Op het gebied van natuur en beheer wil ik benoemen dat BBB staat voor een actief en vooral realistisch faunabeheer in al haar facetten. De agrariërs moeten kunnen rekenen op een juiste afhandeling van de wildschade, als men weinig tot geen handvatten krijgt om deze schade te voorkomen. De derde kernwaarde van de BBB is authenticiteit. Misschien had u het al herkend, voorzitter, maar wij als BBB blijven gewoon onszelf, in alle verscheidenheid en diversiteit die wij ook in ons team hebben. Open en eerlijk problemen oplossen en leren van fouten. Dat vergt moed en kracht. U kunt dat de komende vier jaar ook van ons blijven verwachten. En dan de vierde kernwaarde. Hoewel als laatste genoemd, toch een belangrijke hier vandaag met de begroting. Professionaliteit. De provincie Utrecht beschikt over veel geld en het is aan ons om te beoordelen of dit nu aan de juiste zaken wordt uitgegeven. Je kunt het geld immers maar één keer uitgeven. BBB kijkt kritisch naar de begroting. Veel onderdelen zijn nog niet concreet uitgewerkt, waardoor het voor ons niet mogelijk is om te beoordelen of het geld op de juiste manier besteed gaat worden. Bovendien is de ruimtelijke doorrekening niet op tijd ter beschikking gesteld en daarom kan de BBB de begroting niet beoordelen en om die reden vandaag ook niet steunen. Verder zijn we kritisch op het investeren in aandelen van Stedin. We willen hier op een later moment graag uitgebreider over in debat. Ook de terrein behorende organisaties, de zogenaamde TBO's, krijgen jaarlijks veel geld vanuit de provincie. Onze vraag aan GS is of wij inzicht kunnen krijgen in de monitoring en de verantwoording van deze TBO's en wat ze met dit geld doen. Voorzitter, ik ga naar de afronding. We bespreken een begroting van 573 miljoen.

De **VOORZITTER**: Een ogenblikje. Meneer De Jong wil u een vraag stellen, denk ik, over hetgeen u hiervoor gezegd heeft. Gaat uw gang.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Ik moest er even over nadenken, maar ik hoorde mevrouw Oude Luttikhuis zeggen, pas op de plaats met windmolens. Eerlijk gezegd, voorzitter, schrik ik daar wel heel

erg van. Ik schrik daarvan in het licht van alles wat we tot nu toe hebben gedaan en afgesproken hebben, ook met onze RES-partners, maar ook onze verantwoordelijkheid richting het klimaat en de toekomstige generaties. Voorzitter, ik kom tot mijn vraag. Hoe denkt de BBB dat een dergelijke afspraak als het stoppen met windmolens en dat soort maatregelen zich verhoudt tot de afspraken die wij internationaal hebben gemaakt, zowel binnen Europa op het gebied van de energie en de energiedoelen, als nu ook weer op het niveau van de COP, waar we hebben afgesproken om te kijken of we de duurzame energie kunnen verdrievoudigen in 2030. Hoe verhoudt zo'n voorstel zich tot afspraken, historische afspraken, die we op internationaal niveau hebben weten te maken?

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS**: De BBB weet maar al te goed dat we inderdaad naar die energietransitie moeten gaan kijken en dat we daar wat aan moeten gaan doen. Waar wij al vaker om gevraagd hebben, is, wat wekken wij nu al op met zon op daken? Er is nog veel meer ruimte, dus de zogenaamde zon ... [130:59] die ook in de RES staat, die zouden wij graag willen toepassen. We zijn nog niet toe om nog meer windmolens te plaatsen. We zeggen ook, een pas op de plaats. Maar we kunnen wel eerst gaan kijken, wat wekken wij al op? Hoever staan we er al mee? En wat kunnen we daar nog meer aan doen? Dus de zon op daken gaat bij ons echt wel voor.

Ook Volt is voor zon op daken. Maar Volt is ook wel voor het eerlijke verhaal, voorzitter. En ik denk dat we toch echt heel veel analyses hebben uitgevoerd die laten zien dat er nog wat te winnen is met zon op dak. Daar willen we ons hard voor inzetten. Maar dat het bij lange na niet gaat voldoen aan de doelen die we met elkaar hebben afgesproken. Laten we het eerlijke verhaal blijven vertellen. Ik ga helemaal met u mee, kernenergie zo snel mogelijk als onderdeel van de energiemix, meer innovatie. Maar die windmolens in Utrecht, het is geen populair verhaal, maar wel een verhaal waar we eerlijk over moeten zijn. Die windmolens moeten er ook komen.

De **VOORZITTER**: Dat is meer een statement dan een tweede vraag. Mevrouw Oude Luttikhuis, wilt u daar nog op reageren of zal ik meneer Travaille vragen?

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS**: Geeft u meneer Travaille maar het woord.

De heer **TRAVAILLE**: Dat is vaak de beste keuze. Dank u wel. Authenticiteit, dat is u niet vreemd, dat herkennen wij allemaal, denk ik. We hebben wel een vraag over uw oproep met betrekking tot de PAS-melders. Die leven al lange tijd in onzekerheid als gevolg van een overheid die wat onhandige besluiten heeft genomen. Wij vinden ook dat daar een einde aan moet komen, maar misschien op een andere wijze dan u. U zegt, die moeten zo snel mogelijk vergund worden. Maar het probleem is juist dat we juist minder stikstof willen uitstoten, ook in onze provincie. Zou het voor de BBB ook een goede oplossing zijn als we niet de vergunningen legaliseren maar ze financieel compenseren voor de situatie waar ze nu in zitten?

Ik dat beide aan de orde is. We kunnen ook even gaan kijken, wat gaat landelijk doen met de PAS-melders? We hebben in Utrecht niet zo heel veel PAS-melders. Maar de uitstoot die zij doen, die zit er nu ook bij in. Dus ik denk dat we twee dingen kunnen gaan doen. We kunnen ook financieel gaan ondersteunen, zeker.

De **VOORZITTER**: Voldoende? Dank u wel. U was aan de afronding begonnen.

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS**: Daar was ik. Nog een klein stukje. Voorzitter, ik ga naar een afronding. We bespreken een begroting van 573 miljoen met een algemene reserve van 123 miljoen, een weerstandsvermogen van 45 miljoen en een bestemmingsreserve van 251 miljoen. Kan er een overzicht komen van, wat zit er in de bestemmingsreserve, hoelang zit het er al in, waar dient het voor en wanneer wordt hij besteed? Ik vraag me zo af en toe af, hebben we hier jarenlang middelen in een bestemmingsreserve gezet en denken van, het komt ooit nog een keer aan de orde? Ik denk dat we hier veel strakker en steviger op in moeten zetten. Wellicht moeten we overwegen om een maximale periode aan de bestemmingsreserve te koppelen, zodat de reserve niet al te lange tijd vaststaat zonder dat er geïnvesteerd wordt. Ook is het wenselijk om het begrotingssaldo toe te voegen aan de algemene reserve en niet op voorhand te gebruiken voor dekking uit het coalitieakkoord. Voorzitter, we hebben veel vertrouwen in de Commissie Janssen, die met een voorstel gaat komen om de begroting nog leesbaarder te maken. Ook voor een willekeurige inwoner van onze provincie kunnen wij in de toekomst nog verder werken aan een nog betere helderheid en uitleg van termen als rentmeesterschap, algemene reserves, bestemmingsreserves, weerstandsvermogen, kostencoalitieakkoord, zodat de begroting te snappen is voor iedereen. Voorzitter, ik rond nu echt af. Op basis van onze vier kernwaarden zullen wij de komende jaren op constructieve wijze oppositie voeren en voorstellen vanuit de coalitie altijd op inhoud beoordelen. Het bijsturen van de olietanker is een lastige taak. We snappen dat wat je vandaag zaait, je morgen niet kan oogsten. Maar je moet wel ergens beginnen. We zien vol vertrouwen uit naar een prettige samenwerking. De oogst van volgend jaar, daar zetten we op in met het volste vertrouwen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Oude Luttikhuis. U hebt gevraagd, dat hebben we ook even afgestemd gisteren in het fractievoorzittersoverleg, om twee leden van de fractie de gelegenheid te stellen om nog moties in te dienen. Ik geef eerst mevrouw Ghijssels het woord die dat vanachter haar desk zal doen. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Ghijssels-Kerkhoff.

Mevrouw **GHIJSELS-KERKHOFF**: Leuk dat ik meteen van start mag als vers Statenlid. Wij hebben twee moties ingediend die wellicht in de Staten gevoelig liggen, maar toch willen wij ze even benadrukken. De motie, om daar maar mee te beginnen, Natuurbeleid is wat anders dan klimaatbeleid. In de coalitie wordt wel heel makkelijk gesproken. Over de landbouwsector die de oplossing voor alles is. Ik wilde dan dus ook even herhalen wat er in het coalitieakkoord staat. Veel van de oplossingen voor de opgave op het gebied van natuur en klimaat komen samen op het boerenerf. In de begrotingswijziging staat de zin, het behalen van doelen voor natuur, water en klimaat is voor een groot deel afhankelijk van verduurzaming van de agrarische sector. Maar ik wilde heel even benadrukken dat er voor wat betreft de sanering van de boeren en herstructurering van het landelijk gebied, dat dat ooit ontstaan is met de gedachte dat wij moeten opkomen voor onze natuurgebieden, dat stikstof een oorzaak is voor het verschromelen van de natuurgebieden. In tweede instantie wordt er pas gesproken over klimaat en dat wordt op dit moment wel heel erg ook richting de sector geduwd. Dus ik vraag daar om nuanceren. Dan durf ik het zomaar aan in het hol van de leeuw om iets over de klimaatverandering te zeggen. Want dat het verandert, is ontegenzeggelijk een feit. Dat daar 8 miljard mensen mogelijk debet zijn aan de versnelling van de opwarming van de aarde is ook een feit. Maar de maatregelen die wij met zijn allen voorstellen die de klimaatverslechtering zouden moeten oplossen, die is wel aan debat onderhevig. Dat is

niet de BBB die dit stelt, maar dat is de PBL die dit stelt. Planbureau voor de Leefomgeving, wat zegt zij daarover? Van de 82 maatregelen voor wat betreft het klimaat zijn er op voorhand maar 12 effectief te meten. Daar staat reductie van de landbouwsector zeker niet vooraan. Waarom dragen wij dit nou aan? Boeren, de landbouwsector krijgt ongelooflijk veel voor haar kiezen. Daar zal mijn buurman straks nog iets over gaan stellen. We hebben het over de natuur, daar hebben we als Nederlanders met elkaar ongelooflijk groot budget voor gereserveerd om die natuur te herstellen. Dat vinden we het met zijn allen waard. Daar heb ik ook helemaal geen kritiek op. Maar het houdt wel een keer op om alles maar bij de landbouwsector naar binnen te schuiven. Vooral als je kijkt naar de onderzoeken, dan zie je dat er andere sectoren zijn die eigenlijk in belangrijkere mate zorgen voor CO₂-uitstoot. Dus, last but not least, waarom vragen wij om een nuancering in de komende stukken op dit onderwerp? Dat heeft ook te maken met de polarisatie die al best heftig is voor de hele landbouwsector, om alles maar op het matje te schrijven constant van de landbouwsector, maakt het voor de mensen die het betreft best heel zwaar. Dus het is niet meer dan een gevraagde nuancering ten aanzien van de communicatie. Dan heb ik nog een motie.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Ghijssels, ogenblikje. Het wordt nu wel een beetje ingewikkeld, want ik dacht dat u kort een motie zou indienen. Maar ik geef meneer De Jong graag het woord om daar toch een interruptie op te plegen. Gaat uw gang, meneer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Kort. Ik hoor mevrouw Ghijssels-Kerkhoff stellen dat, ze verwijst naar een uitgave van PBL, en dan zegt ze, dat zijn maatregelen, die zijn niet actief te meten. Het lijkt me dat actief meten en het effectief zijn van een maatregel, dat dat nog wat anders is. Maar ik wil mevrouw even vragen, aangezien ze eerder in haar betoog ook wel de problematiek ten dele erkent, zou ik zo graag eens willen horen, wat kan dan wel in de sector die u nu zo stellig verdedigt? In plaats van alles van u af te duwen en naar andere sectoren te wijzen, zou het zo fijn zijn, voorzitter, om een keer te horen wat wel kan.

Mevrouw **GHIJSELS-KERKHOFF**: Ik wijs niet zozeer naar andere sectoren. Ik vraag een kleine nuance met betrekking tot specifiek deze sector als een grote oplossing voor het klimaatprobleem, want, omdat we het hier hebben over een primaire levensbehoefte, is het ook nog eens zo dat op het moment dat de consumptieve vraag niet aangepast wordt naar melkproducten, naar eierproducten, zal het voor een deel ook verhuizen. Dus, ja, er ligt een taak in de landbouwsector, met name op het gebied van natuur. Straks komt wellicht water ook aan de orde. Maar op het gebied van klimaat vraag ik dus om iets genuanceerder daarover te zijn.

De **VOORZITTER**: Voldoende? Uw tweede motie.

Mevrouw **GHIJSELS-KERKHOFF**: De tweede motie, dat is het punt wat we al een aantal keer hebben aangedragen en die ziet toe op een onderscheid tussen NH₃, ammoniak en NO_x-stikstofoxiden. Dat vragen we niet voor niks. We hebben met elkaar nogmaals besloten dat we het behoud van hun natuurgebieden zoveel waard vinden dat de boeren een pas op de plek moet te zijn. Dat is direct gelinkt aan ammoniak, wat schadelijk is voor de natuur. Tenminste, dan ga ik even niet in op het AERIUS-model wat her en der gaat rammelen. Maar goed, als we dat met elkaar vinden, als we dat met elkaar besloten hebben, als we daar ongelooflijk veel kapitaal voor beschikbaar stellen, hoe denkt u dat er in Nederland wordt gereageerd als er in de krant te lezen valt dat de ruimte die de boeren maken niet zozeer naar de natuur gaan, maar vervolgens

opgesoupeerd worden door andere sectoren, bijvoorbeeld de luchtvaart of bijvoorbeeld uitbreiding van snelwegen. Dan kijk ik ook met name naar de groene partijen aan die kant, want dit kan toch niet de bedoeling zijn? Dat de landbouwsector reduceert ten gunste van andere sectoren. Bovendien wordt daar voorbijgegaan aan het verschil tussen de twee stoffen. Uiteindelijk wordt ammoniak opgenomen door de natuur, gek genoeg. Daardoor krijgen we brandnetels en bramenstruiken. Maar stikstofoxiden worden nimmer opgenomen door de natuur. Ze zijn minder zichtbaar, ze zijn misschien ook minder schadelijk voor de natuur, maar ze zijn des te schadelijker voor de luchtverontreiniging. Op dit moment wordt er een-op-een ingewisseld en wij vinden dat dat niet klopt. We vinden dat daar een onderscheidend beleid in gemaakt zou moeten worden, juist om te doen wat we kennelijk met elkaar hebben afgesproken, namelijk ammoniak reduceren ten gunste van de natuur. Ik heb bijgevoegd in de motie als laatste een ervaringsverhaal van mevrouw Van Rijn, die het onbegrijpelijk vindt, en ik vraag ook iedereen dat even als bijlage te lezen, hoe het mogelijk is dat zij als piekbelaster wordt gezien en vervolgens achter haar boerderij een snelweg wordt verbreed. Het is helaas zo dat de betrokken gedeputeerde er niet is, mevrouw Sterk, want een aantal keer heeft zij gezegd, ja, maar dit is landelijk beleid en ik kan daar niks aan doen. Maar dan wilde ik eindigen met de oproep, democratie begint onderop, democratie is een halfjaar geleden met betrekking tot het stikstofonderwerp gestart met een grote verkiezingsoverwinning van de BBB, juist op dit onderwerp. Ik zou willen voorstellen om dat langzaam ook naar boven te kunnen brengen. Dus ik had graag mevrouw Sterk opgeroepen om dat gesprek naar boven te halen.

De **VOORZITTER**: Misschien, ik onderbreek u even, mevrouw Ghijsels. Behalve dat u, anders dan ik dacht gisteravond met de fractievoorzitters te hebben afgesproken, kort een motie ...

Mevrouw **GHIJSELS-KERKHOFF**: Ik ben klaar.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende moties zijn ingekomen:

Motie M77 van de leden Ghijsels (BBB) en Hoek (50PLUS) inzake Natuurbeleid is niet hetzelfde als klimaatbeleid.

Constaterende dat:

- In zowel het coalitieakkoord als in de begrotingswijziging worden klimaat en natuurbeleid door elkaar gehaald. Illustratief is de volgende - alleszeggende- zinsnede uit het coalitieakkoord: "Veel van de oplossingen voor de opgaven op het gebied van natuur en klimaat komen samen op het boerenerf".
- De provincie in het door haar gewenste en geformuleerde klimaatbeleid te eenzijdig maatregelen treft voor de landbouwsector en het nalaat om voor andere (industriële) sectoren reducerende maatregelen te treffen.

Overwegende dat:

- De wetenschappelijke onderlegger voor reducering van de landbouwsector zich met name richt op de status van onze natuurgebieden in relatie met stikstof (NH₃) en maar zeer beperkt op klimaatsverandering;
- Klimaatsverandering mogelijk mede veroorzaakt wordt door de uitstoot van broeikasgas (CO₂), waar andere sectoren dominant blijken (industrie, (Bron: Welke sectoren stoten broeikasgassen uit? (cbs.nl)
- De claim voor wat betreft de relatie tussen klimaatsverandering en de landbouwsector dus te nuanceren valt;

Verzoeken het college van GS:

CONCEPT

- In verdere uitwerking van haar beleid een duidelijker onderscheid te maken tussen klimaat,- en natuurmaatregelen;
- Een nuancering aan te brengen in dat reductie van de landbouwsector het belangrijkste antwoord is op “klimaatschade”

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Motie M78 van de leden Ghijsels (BBB) en Hoek (50PLUS) inzake Geen automatische inruil tussen NH3 en de NOx.

Constaterende dat:

- In zowel het coalitieakkoord als in de begrotingswijziging wordt gestuurd op een substantiële transitie van het landelijk gebied en de agrarische sector, met als doel behoud en herstel van de natuur.
- Agrarische bedrijven momenteel echter ook worden opgekocht en ingezet om andere stikstof uitstotende sectoren te faciliteren.
- Dit leidt tot wrange en buitenproportionele praktijkvoorbeelden (zie bijlage van mw S. van Rijn).
- De 1op1 inruil van stikstof van de agrarische sector (NH3) met die vanuit de industriële sectoren (NOx) voorbij gaat aan de specifieke kenmerken van beide soorten stikstof.

Overwegende dat:

- Door de Rijksoverheid is een top 100 lijst van de grootste stikstofoxiden uitstoters, alsmede een top 100 lijst van de grootste ammoniak uitstoters gepubliceerd (<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/04/05/antwoorden-opkamervragen-over-de-top-100-stikstofbronnen>). In de provincie Utrecht komen 2 bedrijven voor in de top 50 stikstofoxiden uitstoters en geen enkele top 50 ammoniak uitstoters;
- Desondanks er in het coalitie akkoord of in de begrotingswijziging op geen enkele wijze gesproken over hoe de groep stikstofoxiden uitstoters, wordt meegenomen in de ambitie van de provincie Utrecht om te komen tot een duurzame, gezonde en groene Provincie.
- Het verschil tussen NH3 (ammoniak) en NOx (stikstofoxiden) is dat ammoniak over de tijd biologisch afgebroken wordt. Stikstofoxiden worden nooit afgebroken. Het 1op1 inruilen zal niet leiden tot herstel van de natuur en per saldo leiden tot meer milieu verontreiniging.

Verzoeken het college van GS:

- Bij het definitief opstellen van de beleidskaders van het depositiefonds, alsmede de toewijzing van rechten, een duidelijk onderscheid te maken tussen NH3 en NOx .
- Vooralsnog geen depositieruimte van agrariërs (NH3) in te zetten om projecten en vergunningen te realiseren welke als gevolg hebben dat de depositie van de meer vervuulende N-variant (NOx) toeneemt.
- Ook voor andere sectoren stikstof depositie targets te kwantificeren

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Stelt u ook wat politieke vragen die het voor andere leden ingewikkeld make, want die willen daar vanzelfsprekend op reageren. U spreekt mevrouw Sterk aan. Die is vertegenwoordigd in dit college. Dus dat is geen enkel probleem. De vragen die u aan haar heeft, die worden door dit college beantwoord. Meneer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Ik wilde ook inderdaad zeggen wat u net zei. Het college spreekt met één mond. Dus als er iemand niet is, zal iemand anders dat overnemen en hetzelfde zeggen. Dat brengt mij bij een vervolgpmerking. Want dit gaat in op hoe staatsrecht in elkaar zit, hoe we met elkaar werken in de provincie, maar ook op andere bestuursorganen. Ik heb die vraag ook al eens een keer gesteld aan de heer Verleun, toen die hier nog fractievoorzitter was, hoe ziet u dan voor u dat die democratie werkt? Ik stel vast dat BBB de grootste partij is geworden in deze provincie, maar ik stel ook vast dat de BBB, waardoor, dat blijft natuurlijk altijd een beetje gissen, niet in het dagelijks bestuur van deze provincie zit, dus die democratische effecten die het zijn van de grootste partij niet daadwerkelijk tot uitdrukking kan brengen dan met een meerderheid van de Staten. Dus ik vind de opmerkingen die aan het eind van het betoog van mevrouw Ghijssels gedaan zijn toch wel weer een beetje getuige van nog niet helemaal begrijpen hoe het werkt in een vertegenwoordigende democratie.

De **VOORZITTER**: Goed. Dat is ook weer meer een statement, denk ik. Ik wilde nu, als meneer De Jong dat ook goed vindt, naar de tweede ... U heeft toch nog een vraag. Ik heb spijt van de afspraak die we gisteravond gemaakt hebben, want dit is echt een ongelukkig debat, zeg ik u maar eerlijk. Maar laten we het maar afmaken, meneer De Jong. Gaat uw gang. Zeker. Maar ik wil u daar niet slachtoffer van laten zijn. Gaat uw gang.

De heer **DE JONG**: Dat waardeer ik. Voorzitter, u staat mij toe, dus dank daarvoor. Maar ik hoor toch bepaalde uitspraken wat wat reacties opwekt. De landbouw reduceren ten gunste van de natuur, werd door mevrouw gesteld. Daar heb ik toch weer erg moeite mee, want als ik naar het verleden kijk, dan zie ik precies het omgekeerde. De landbouw eerst gaan intensiveren ten koste van de natuur en van het klimaat. Nou zijn wij niet tegen landbouw, maar we zijn ook niet tegen natuur. Ik heb moeite dat continu die tegenstelling in het debat weer wordt teruggebracht. Ik wil mevrouw nou eens vragen van, laten we nou eens samen denken in vormen van co-existentie. Het kan toch samen bestaan? Natuurinclusieve vormen van de landbouw. Ziet mevrouw dat toch ook mogelijk, voorzitter, vraag ik via u, en hoe dan? Is mevrouw het ook met mij eens dat we zo het debat moeten aanvliegen en niet steeds maar in die tegenstellingen moeten praten, want dan komen we niet tot elkaar.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Daar geef ik mevrouw Ghijssels nog even het woord.

Mevrouw **GHIJSELS-KERKHOFF**: Een korte reactie. Het is juist geen tegenstelling. Nogmaals, wij gaan helemaal mee in dat de landbouwsector misschien anders in elkaar gericht moet worden. Alleen wat wij stellen, is dat de ruimte die de landbouwsector creëert, dat die juist ten gunste van de natuur zou moeten zijn en juist niet opgesoupeerd zou moeten worden door een Schiphol of een verbreding van snelwegen. Dus volgens mij is het, als ik dat idee gewekt heb, dan heb ik me verkeerd uitgedrukt.

De **VOORZITTER**: Goed. Voldoende, meneer De Jong? Meneer Van Vuuren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Vuuren.

De heer **VAN VUUREN**: Dank, voorzitter. Ik heb u oproep gehoord om het kort te houden, dus ik ga mijn best doen. Voorzitter, vorige week werd duidelijk dat de agrarische sector wederom een enorme klap te voortduren krijgt. Door de versnelde afbouw van derogatie en de aanwijzing van zogenaamde NV-gebieden, neemt de mestplaatsingsruimte in onze provincie in rap tempo af waardoor meer boeren in onze provincie genoodzaakt zullen zijn om mest te voeren, wat hoge kosten met zich meebrengt. Voor individuele boeren kan dit oplopen tot enkele tienduizenden euro's, dit terwijl de marges in de sector al enorm klein zijn. Bij het aanwijzen van deze NV-gebieden is er gebruik gemaakt van data van tien jaar geleden, waardoor geen rekening gehouden wordt met de actuele situatie. Bovendien is het maar zeer de vraag of de afschaffing van derogatie inderdaad tot een betere waterkwaliteit zal leiden. Uit metingen en rapportages van het RIVM blijkt immers dat de waterkwaliteit onder derogatiebedrijven een beduidend lager nitraatgehalte laat zien dan onder niet-derogatiebedrijven. Afschaffing van derogatie zal leiden tot het scheuren van grasland en meer gebruik van kunstmest, met een verhoogd risico op uitspoeling. De versnelde afbouw van derogatie heeft een grote impact op de agrarische gezinsbedrijven van onze provincie en zal een grote impact hebben op de lopende en nog op te starten gebiedsprocessen. Daarom dienen wij een motie in waarin we Gedeputeerde Staten oproepen actief bezwaar te maken tegen de voorgestelde afbouw van mestderogatie op nationaal en Europees niveau en Provinciale Staten te informeren over de voortgang en ontwikkelingen in deze kwestie. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M79 van de leden Van Vuuren (BBB) en Hoek (50PLUS) inzake Bepleit behoud van mestderogatie.

Constateerend dat:

- De voorgestelde afbouw van mestderogatie leidt tot significante beperkingen voor de Nederlandse landbouwsector vanaf 2022, met een verdere vermindering van mestplaatsingsruimte met ongeveer 10% vanaf 2025.
- Deze verlaging directe gevolgen kan hebben op de landbouwsector, vooral op de melkveehouderij, en kunnen leiden tot ingrijpende veranderingen in bedrijfsvoering en economische gevolgen voor agrarische kleinere- en familiebedrijven;
- De agrarische sector van vitaal belang is voor de Nederlandse economie en voedselvoorziening.
- Er feitelijk al een te kort aan dierlijke mest is in Nederland.¹
- De plant en bodemgezondheid op deze manier steeds verder onder druk komen te staan.

Overwegende dat:

- De afbouw van mestderogatie ernstige gevolgen kan hebben voor de levensvatbaarheid van de Nederlandse boeren, vooral in de melkvee-, varkens- en pluimveesectoren.
- Het noodzakelijk is om de derogatiebeschikking te behouden voor de Nederlandse landbouwsector, maar dat de huidige en toekomstige maatregelen in lijn moeten zijn met de realiteit van de agrarische sector;
- Planten en de bodem ondervoed raken met als gevolg dat de weerbaarheid en productiviteit verminderen als ook het vasthouden van water

Verzoeken het college van GS:

- Actief bezwaar te maken tegen de voorgestelde afbouw van mestderogatie op nationaal en Europees niveau.
- De Provinciale Staten te informeren over de voortgang en ontwikkelingen in deze kwestie.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Vuuren. Dan stel ik vast, ik kijk even naar mevrouw Oude Luttikhuis, dat de inbreng in eerste termijn van de BBB is voltooid.

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS**: Wij zijn helemaal klaar met deze eerste inbreng. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Daarbij, als ik goed geteld heb, zijn er in ieder geval ook een aantal moties ingediend die vanzelfsprekend in ons stateninformatiesysteem worden opgenomen en onderdeel uit gaan maken van onze beraadslagingen en de stemmingen. Dan stel ik voor dat ik nu het woord geef aan de fractie van GroenLinks. Mevrouw Van Elteren, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Elteren.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Dank u wel, voorzitter. Vandaag bespreken we de tweede begrotingswijziging en de Strategische College Agenda. Maar het is ook het moment waarop we onze algemene beschouwingen houden. Vanuit GroenLinks wil ik het vandaag graag hebben over taal en verhalen. Want er wordt ook hier in het Provinciehuis vaak de taal van het moeten gesproken. Daar zijn we zelf ook absoluut schuldig aan. We moeten vanwege de Europese regelgeving de stikstof terugdringen, we moeten overstappen op duurzame energie, anders voldoen we niet aan de klimaatdoelstellingen. De doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water moeten gehaald worden. We moeten veel meer inzetten op preventie in het faunabeleid omdat de manier waarop we het voorheen deden juridisch niet meer houdbaar is. We vertellen vaak een verhaal van verplichting en juridische noodzaak. Die verhalen spreken zelden tot de verbeelding of tot het hart. Dus waar GroenLinks zich vandaag bij de algemene beschouwingen op wil richten, is niet op wat moet, maar wat we willen. Welk verhaal willen wij als GroenLinks maar ook wij samen als provincie Utrecht vertellen? Waar kijken wij naar uit en wat is dan ons toekomstbeeld? Daarbij moest ik denken aan een citaat dat Alex Datema, melkveehouder en voormalig voorzitter van BoerenNatuur, tegenwoordig heeft hij een ander leuk baantje, vaak gebruikte in zijn presentaties over natuurinclusieve landbouw. Hij onderstreept eigenlijk in zijn verhaal de noodzaak van een duidelijke stip op de horizon voor de landbouw. Dat citaat gaat als volgt: als je een schip wil bouwen, moet je werklui niet opdragen om hout te verzamelen, je moet niet het werk verdelen en de orders geven. Leer in plaats daarvan de mensen eerst te verlangen naar de eindeloze zee. Welk verhaal willen wij vertellen? Wat is onze eindeloze zee? In het coalitieakkoord en de Strategische College Agenda zitten eigenlijk al een aantal hoofdlijnen van dat verhaal, maar wat GroenLinks betreft blijven we daar de komende drieënhalve jaar aan bijschaven, schrijven we nieuwe hoofdstukken of voegen we meer detail toe aan de hoofdlijnen die nu op papier staan. Die keuzes maken wij samen, waarbij ik hoop dat we ook de komende tijd nieuwsgierig blijven naar elkaar toe en niet alleen verhalen vertellen, maar ook luisteren naar het verhaal van een ander, zodat we samen tot een verhaal kunnen komen om naar te verlangen. Een aantal van onze verhalen wil ik vandaag langslopen. We zien graag een provincie met een groeiende biodiverse natuur en een bloeiende kleinschalige landbouw, die elkaar versterken en gezamenlijk bijdragen aan een duurzaam en eerlijk voedselsysteem. Waar ruimte is voor verschillende soorten planten en dieren en de boer een goede boterham kan verdienen, zonder dat het ten koste gaat van de leefomgeving. Eerlijk voor natuur, mens en dier. Een

voedselsysteem waarin alle schakels in de keten hun verantwoordelijkheid nemen om die balans terug te brengen. Een voedselsysteem ook dat zich in de eerste plaats op de regio richt. Daarom zijn we blij dat belangrijke elementen uit dat verhaal terecht zijn gekomen in het coalitieakkoord en nu ook in de strategische agenda. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om afspraken over een voortvarende aanpak van het Utrechts Programma Landelijk Gebied, of zoals we hier vaak zeggen, UPLG, over de toekomstvisie Landbouw en Voedsel, over de stimulering van biologische landbouw en dierenwelzijn, over de versterking van de Voedselagenda, over de voortzetting van plattelandscoaches. En niet te vergeten, over ondersteuning van boeren die vaker dan wordt onderkend allang de noodzaak van verduurzaming inzien en daar terecht snel stappen in willen maken. Voor de natuur hebben de Utrechtse natuurorganisaties in de Natuurvisie Utrecht 2050 hun eigen eindeloze zee geschetst. Zij omschrijven het zelf als een visie die verder gaat dan tijdelijke noodmaatregelen, een visie die bouwt aan een duurzaam systeemherstel, integrale oplossingen en gebiedsprocessen, bedoeld om onder anderen bestuurders bij de provincie, gemeenten en waterschappen, maar ook natuurbeheerders, boeren en bewoners te inspireren. Wij zijn benieuwd naar welke manier GS zich laat inspireren door de Natuurvisie Utrecht 2050 en op welke manier we deze visie terug gaan zien in ons beleid. Nou zeggen ze weleens dat de provinciale politiek niet heel snel gaat, maar vandaag verscheen hier een memo over, voordat ik eigenlijk goed en wel deze vraag heb kunnen stellen. Misschien dat de gedeputeerde alsnog kort kan reflecteren op de Natuurvisie 2050. Als GroenLinks kijken we in ieder geval uit naar de verdere uitwerking. We zijn blij met de extra investering van 260 miljoen in de bereikbaarheid van onze provincie, want daarmee leggen we de basis voor verbetering van de leefbaarheid, verkeersveiligheid en doorstroming van onze fiets-, bus- en autoinfrastructuur. Met de 60 miljoen van dat bedrag voor doorfietsroutes zorgen we voor een duurzame mobiliteitstransitie. In dat licht zijn we ook blij met de voortzetting van de proef voor gratis OV voor ouderen met een laag inkomen. We wachten met smart op de resultaten van deze proef en dat we samen met gemeenten uitvoering kunnen geven aan een vervolg voor de aanpak van vervoersarmoede in onze provincie. Met deze investeringen en maatregelen zorgen voor een provincie waarin eenieder zich op een betaalbare, toegankelijke en duurzame manier kan verplaatsen. Want binnen de brede visie voor de provincie Utrecht is een goede inpassing van mobiliteit een randvoorwaarde.

De **VOORZITTER**: Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u. Ik schrik even van die opmerking over blij met 260 miljoen voor mobiliteit. U heeft toch wel gezien dat waar die 200 miljoen in eerste instantie in het coalitieakkoord nog aan duurzame mobiliteit werd besteed, inmiddels in de strategische agenda het is verschoven naar alleen nog maar aanleg van asfalt? Hoe kan GroenLinks nog blij zijn met 200 miljoen voor aanleg van asfalt?

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Dank u wel voor de vraag. Ik ben geen woordvoerder mobiliteit, maar wat ik wel kan beantwoorden is dat asfalt meer is dan ruimte voor auto's en dat asfalt dus ook betekent veilige fietspaden bijvoorbeeld. Dus dat dat ook eigenlijk vormen zijn die we hier in terugzien. Dus wij zien het zeker niet als een 260 miljoen in bereikbaarheid, dat die 200 miljoen alleen naar de auto gaat, maar dat het inderdaad zowel gaat over de fietsinfrastructuur, over businfrastructuur, dat dus ook het openbaar vervoer dient en ook de fiets. Daar zal inderdaad auto ook een onderdeel van zijn.

Dat is inderdaad ook wel een groot punt, van die 200 miljoen is er geen enkele onderverdeling gemaakt in wat er nou uitgaat naar fietsen en wat er nou uitgaat naar autowegen. Dus ik zou als GroenLinks even een

beetje terughoudend zijn met het enthousiasme over 200 miljoen aan asfalt in onze provincie.

Ik neem inderdaad de opmerking ter harte. Inderdaad, wij zijn daar zelf bij natuurlijk als het gaat om de uitwerking, dus daar zullen we ook kritisch naar blijven kijken.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Ook om nog even aan te sluiten bij het enthousiasme wat ik zojuist hoorde, dat ging over de 60 miljoen voor de fiets, als ik goed terugdenk aan de afgelopen periode is er 97 miljoen vrijgemaakt voor de fiets. Dat is 37 miljoen verschil. Daar word ik persoonlijk niet zo blij van. Dus ik vroeg me af hoe u daarnaar kijkt.

Zoals wij daarnaar kijken, wordt er in ieder geval nog steeds extra geïnvesteerd in de fiets. We hebben natuurlijk de afgelopen periode al heel veel mooie dingen kunnen doen en met die 60 miljoen en dat bedrag inderdaad voor die doorfietsroutes kunnen we dat eigenlijk ook continueren dus.

Dus als ik het goed begrijp, is die 37 miljoen een prima besluit?

Het zou natuurlijk altijd meer mogen zijn, maar we zijn heel erg blij met het bedrag wat er nu voor gereserveerd is.

De **VOORZITTER**: Meneer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Ook wij, Volt, heeft veel kabaal gemaakt om die 200 miljoen eerder in de Statenvergaderingen en in de commissievergaderingen. We zijn er nog steeds niet helemaal uit, omdat het onduidelijk blijft wat de verdeling gaat zijn. Er wordt steeds gezegd, het gaat ook naar tunnels en veel naar fiets. Ik heb twee vragen, voorzitter, aan GroenLinks. Eén is, goed, laat het dan ook naar fiets gaan. Wat denkt u ongeveer, het percentage van die 2 miljoen die inderdaad naar fietsinfrastructuur gaat en niet naar de infrastructuur voor de auto en wat is uw ambitie daarin? En de tweede vraag, voorzitter, aan GroenLinks is, heeft GroenLinks ook overwogen om te kijken of dit ten dele kan worden bekostigd uit het ophogen van opcenten? Omdat we allemaal weten dat provincie Utrecht onderaan bungelt als we kijken naar alle provincies en de hoogte van opcenten. Daar is dus een mogelijkheid om op te schuiven naar het midden. Dan heb je extra inkomsten, de vervuiler betaalt. Heeft GroenLinks dat overwogen?

Dank u wel voor deze vraag. Ik denk dat, als meneer De Jong inderdaad GroenLinks goed kent, dan weet u dat wij geen vreemde zijn als het gaat om de term opcenten, om aan te geven van, dat zouden we eigenlijk dan ook verhoogd willen zien. Maar dan kom ik toch even terug op mijn beeld van de verhalen die we met elkaar samen schrijven. Dit is een deel inderdaad dat wij gewoon natuurlijk ook in een coalitie besproken hebben met ieders eigen verhaal en waarin we ieder ook de ruimte willen geven om daar punten binnen te halen. Dat is er eentje waardoor wij nu zeggen, op dit moment is dat nog niet in beeld.

De **VOORZITTER**: De eerste vraag gaat over percentage.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Percentages, daar zou ik eigenlijk heel graag op terug willen komen. Want zoals ik net al aangaf, ik ben fractievoorzitter, ik weet van alles een beetje, maar van weinig inderdaad ... Van alleen mijn eigen onderwerpen meer op de

diepte dingen. Dus ik zou op die percentages heel graag terug willen komen, want dat wil ik heel even overleggen met mijn mobiliteitswoordvoerder.

De **VOORZITTER**: Dat gebeurt nog. Meneer De Jong, nog behoefte aan een slotwoord?

De heer **DE JONG**: Eén slotopmerking, voorzitter. Dat begrijp ik. Dat zien we dan terugkomen. Maar ik vraag me af of GroenLinks met ons eens is dat het een groot bedrag is en dat het natuurlijk wel zou staan als daar meer duidelijkheid over zou zijn, dan wel een commissievergadering, die kwam maar niet. Die is er nu nog steeds niet. Dat vinden wij erg onwenselijk en we zijn benieuwd of GroenLinks dat met ons eens is.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Natuurlijk, op het moment dat je dit soort grote bedragen inderdaad neerzet, dan willen we dat daar ook duidelijkheid over komt, zodat we daar gewoon een helder beeld van hebben. Want op het moment dat dat beeld helder is, dan kan je ook gaan praten over het waarom. Daar hebben we ook vertrouwen in dat die duidelijkheid op korte termijn verschaft gaat worden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik heb een verhelderingsvraag, want in de beantwoording van mevrouw Van Elteren, dat vertroebelde mijn blik een beetje op die 200 miljoen, want volgens mij is het zo dat we 200 miljoen in wegen, 60 miljoen in fietspaden en 115 miljoen in OV hebben. U gaf aan, die 200 miljoen gaat ook nog deels naar OV. Kunt u dan aangeven wat daar dan precies onder valt?

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Wat ik daarbij aangaf, was dat inderdaad de businfrastructuur ook een onderdeel is volgens mij hiervan. Inderdaad, als je kijkt naar de 200 miljoen, dan zou je dus ook kunnen denken aan maatregelen die de veiligheid voor fietsers bijvoorbeeld verbeteren. Tunnels werden al genoemd. Dus wat ons betreft is het een heel breed spectrum.

De **VOORZITTER**: Voldoende. U kunt vervolgen, mevrouw Van Elteren.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Dank u wel. Wij zetten met deze begroting en de Strategische College Agenda enorme stappen vooruit in de verduurzaming van Utrechts energiegebruik, onder andere door de komende jaren 50 miljoen extra te investeren in de warmtetransitie. Een onderdeel waar we in het bijzonder naar uitkijken, is dat we dit jaar invulling gaan geven aan wat lokale opwek betekent.

De **VOORZITTER**: Sorry, mevrouw Bikker, ik zag u even niet. Gaat uw gang.

Mevrouw **BIKKER**: Dank u wel voor het woord. Ik vind dit ook een heel interessant onderwerp, maar ik wilde net nog eventjes op het andere ingaan. Wij doen als CDA ook een suggestie voor het inzetten van middelen, inderdaad voor verkeersveiligheid en veilige fietsroutes voor scholieren, die wilde ik toch even noemen. We hebben al prachtige steun van partijen en dat geeft ook even een stukje inzet aan juist keuzes die we gaan maken als Statenbreed. Dus dat wilde ik toch eventjes genoemd hebben op dit moment in het debat. Dank u wel. Geen vraag.

De **VOORZITTER**: Een tussentijds statement. Dank u wel. Mevrouw Van Elteren, u vervolgt.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Lokale opwek. Het toekomstbeeld wat we hebben, is dat in de toekomst niemand meer denkt, energie komt uit het stopcontact, want je kunt in de buurt zien met welke windmolen of zonnepaneel de elektriciteit is opgewekt. Sterker nog, mensen zijn onderdeel van coöperaties die energie opwekken, inwoners kunnen mee profiteren van opwek, buurten worden met energiefondsen verbeterd en ook circulaire bedrijven maken voor hun energiebehoefte gebruik van lokale energieopwek. Mee profiteren van de lokale opwek wordt ook toegankelijk voor mensen met een kleine portemonnee. Een ander onderwerp waar we naar uitkijken, is de Energievisie. Wat al wel vaststaat, is een stip op de horizon. Volledige duurzame energie opwek in 2040. De uitwerking van het provinciaal beleid voor een circulaire samenleving hebben we helaas nog niet vast kunnen stellen. We zien dat het college de tijd neemt om dit goed uit te werken, zodat op al onze terreinen we de draai gaan maken naar circulair. Of het nou gaat om hoe we bouwen, landbouwbedrijven of de economie inrichten. Het gaat veranderen en als provincie spelen we daar een rol in. Stapjes weg bij de wegwerpmaatschappij en dichter bij de circulaire samenleving, gericht op brede welvaart. Wat ook nodig is, zijn voldoende woningen. Woningen die passen bij de behoeften van nu en in de toekomst. Betaalbare en duurzame woningen waar het prettig wonen is. Daarvoor is ruimte nodig. Voor een groot deel vinden we die in bestaande steden en dorpen vlak bij schoon en duurzaam vervoer. Waar die ruimte er niet is, vinden we die soms daarbuiten. Uiteraard wel zonder dat het ten koste gaat van de natuur. GroenLinks is blij met de ambitie op dit vlak van het college. Het vraagt ook het nodige van gemeenten en de afspraken die we samen met hen maken. Laten we ook zorgen dat de meest kwetsbare inwoners, zowel mensen die er allang wonen of nog maar kort, een dak boven hoofd hebben en een toekomst op kunnen bouwen.

De **VOORZITTER**: Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Dank u, meneer de voorzitter. Uit het hart gegrepen, denk ik. Het is goed dat we samen in een coalitie zitten, zeg ik nog maar. Maar hoe kijkt u dan naar de doelstelling voor wonen? Want ik heb even vanochtend gekeken, de afgelopen jaren realiseerden we zo'n 7000 woningen per jaar gemiddeld, even grof gerekend. Ook Van Muilekom die kijkt meteen met een andere blik. Die zal het straks misschien corrigeren. Maar ik uit van zo'n 10.000 woningen per jaar. Is dat ook wat GroenLinks voor ogen heeft?

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Volgens mij hebben we ook heel duidelijk gesproken over het versnellen van de woningbouwopgave. Dus wat ons betreft kan daar inderdaad wel een tandje bij. Daar wordt ook natuurlijk aan gewerkt door middel van verschillende versnellingsteams bijvoorbeeld.

Bent u het dan met de VVD eens dat we daarbij ook alle mogelijkheden moeten benutten die er liggen en ook creatief en flexibel moeten zijn daar waar nieuwe mogelijkheden zich aandienen en open moeten staan voor alle nieuwe ideeën?

Creatief zijn, zeker. Ik denk ook dat er bijvoorbeeld, als het gaat om binnenstedelijk bouwen, dat daar heel veel kan en dat we die kansen ook stukje bij beetje beter gaan benutten. Wat we wel voor ogen moeten houden, is dat er eigenlijk meerdere belangen natuurlijk zijn in de provincie en dat er meerdere vragen om ruimte zijn, waar de ruimte maar beperkt is. Dus inderdaad, we hebben natuurlijk landbouwgrond in onze provincie, we willen natuur realiseren, we hebben natuur. We willen inderdaad de energieopgave natuurlijk daadkrachtig aanpakken. Dat zijn allemaal belangen die vragen om stukken ruimte. Wat dat betreft, denk ik, creativiteit, ja, maar wees wel heel bewust met wat je met die ruimte doet. Dus als ik de vraag van meneer Janssen heel plat mag

interpreteren als, is alles daarin geoorloofd en moeten we overal naar kijken, volgens mij moeten we ook eerlijk kunnen zeggen, hier even niet.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor mevrouw Van Elteren net zeggen dat ze vooral inzet op binnenstedelijk bouwen. Nou hoor ik, tienduizenden woningen, tienduizenden mensen komen erbij. We hebben het daarstraks al een beetje over het OV gehad, over de afschaling van het OV, hoe slecht het eigenlijk gesteld is met de bereikbaarheid. Mijn vraag is, mevrouw Van Elteren, mogen er straks alleen maar buschauffeurs nog in Utrecht bij komen wonen? Want het OV is er al niet. U wilt nog meer mensen in de stad laten wonen. Hoe gaat u dat oplossen?

Mevrouw **VAN ELTEREN**: We hebben aangegeven dat goed openbaar vervoer superbelangrijk is. Als inderdaad de vraag is, mogen er alleen maar buschauffeurs in de provincie wonen, ik denk dat u GroenLinks herkent als een partij die niet inderdaad zegt van, die persoon mag hier wonen of die persoon niet. Dus inderdaad, op die manier gaan wij niet scheiden. Zeker niet.

Voorzitter, de vraag is eigenlijk, het OV is nu al niet op orde. Er moeten nog meer mensen, nog meer woningen gebouwd gaan worden. Ze pleit voor aan de ene kant schoon en duurzaam OV, terwijl we net geconcludeerd hebben dat het OV eigenlijk niet op orde is. Dan moeten er nog meer inwoners in de provincie gaan wonen. Hoe rijmt GroenLinks dat met elkaar?

Wij vinden dat goed OV zelfs een randvoorwaarde is voor inderdaad als je besluiten maakt over waar je wel of niet wil gaan bouwen of wonen. Dus dat betekent dat inderdaad eerst het OV op orde moet zijn en we dan pas gaan kijken, kunnen we hier inderdaad ook mensen laten wonen?

De **VOORZITTER**: Dit is wel een beetje ... Eén korte vraag nog, meneer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Mevrouw Van Elteren zegt dus iets heel interessants. Dus we gaan wachten met het bouwen van woningen totdat het OV op orde is. Dat is een mooie toezegging.

Ter verduidelijking, wat ik aangeef, is dat we inderdaad niet zomaar kunnen bouwen zonder dat het OV op orde is. Wij hebben dat in het verleden gezien in bepaalde wijken, dat we eerst de woningen hadden neergezet en dat het vervolgens nog een hele lange tijd duurde voordat er een fatsoenlijke bus daarvandaan vertrok. Dat kan natuurlijk nooit de bedoeling zijn, want daarmee isoleer je mensen en dat is allerminst wenselijk. Als we dan doorgaan met het laatste stuk, dan wil ik graag afronden. Dan wil ik graag afsluiten door iets uit te zoomen uit onze provincie en het te hebben over een boek dat we misschien liever gesloten houden, een boek met leed en verhalen die we niet altijd kunnen vertellen omdat ze te groot zijn, te moeilijk, te pijnlijk en waarvan wij vanuit de provinciale politiek kunnen zeggen dat het niet aan ons is. Dus blijft het vaak stil. Dan gaat het bijvoorbeeld over de oorlog in Oekraïne die maar voort blijft duren en het voortgaande conflict tussen Israël en Hamas. We hebben op conflicten van deze omvang geen invloed als provincie, maar we hebben hier in het Provinciehuis en in onze provincie wel mensen die direct of indirect te maken hebben met dit boek en niet de luxe hebben om het dicht te slaan en weg te leggen en vervolgens nooit meer op te pakken. Wanneer je er op zo'n manier naar kijkt, besef je dat er ook dingen zijn die je wel kan zeggen en misschien wel moet zeggen. Als fractie willen we daarom ook uitspreken dat we meelevend en solidair zijn

met de medewerkers in het Provinciehuis en alle mensen in de provincie die hier op de een of andere manier mee te maken hebben. Mensen die op dit moment in spanning leven, wachtend op een teken van leven van vrienden of familie, maar niet zeker weten of dat teken er nog gaat komen, mensen die rouwen om dierbaren die ze verloren hebben, mensen die opstaan en geslapen met dit leed in hun hoofd en de mensen die nu misschien wel hier zijn, maar waarbij hun hart eigenlijk bij een van deze brandhaarden is. Tegen de hulporganisaties, de inwoners daar, betrokkenen hier, zeggen wij, we horen jullie verhaal en wij staan voor vrede, want elk mensenleven dat er verloren gaat, is er één te veel. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Van Elteren. Daarmee is een eind gekomen aan de inbreng van uw fractie in eerste termijn. Dames en heren, het is nu 12:10 uur. Ik stel voor dat we gaan schorsen voor de lunch en ik stel voor dat wij doorgaan om 13:00 uur. Ik schors de vergadering tot 13:00 uur. Ik wens u smakelijk eten.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u vragen om uw zetel weer in te nemen? Dames en heren, welkom terug. Ik heropen onze Statenvergadering. Aan de orde is het debat onder agendapunt 22 over het Statenvoorstel Tweede begrotingswijziging en de Statenbrief Strategische College Agenda. We hebben daarbij voor de lunchpauze de inbreng in eerste termijn gehad van de fracties BBB en GroenLinks. Dan is nu de beurt aan de Partij voor de Dieren, dus ik geef de heer Travaille graag het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u wel, voorzitter. Aan mij de schone taak om u een beetje door de lunchdip heen te helpen en dat ga ik doen, ik heb een mooi verhaal voorbereid. Dat gaat onder andere over onze hersenen, het gaat over mammoeten en ik eindig met ons economisch profiel. U heeft ongetwijfeld ook een klein presentje van ons gezien op uw bureau. Dat is onze wens voor het nieuwe jaar, inclusief uw mogelijkheid om direct bij te dragen aan nieuwe natuur in onze provincie. We hebben sinds kort een Strategische College Agenda. Althans, het is een agenda, maar helaas ontbreekt wel de strategie. We zien niets over afwegingen van wat nou een goede rol is of wat een goede aanpak zou zijn voor het bereiken van het gewenste resultaat. De provincie Utrecht heeft vooral nu een aanpak gebaseerd op vrijwilligheid, het stimuleren en faciliteren. Dat werkt heel goed als de maatschappelijke opgaven, de grote opgaven, bij de individuele kortetermijnopgaven passen. Maar dat werkt voor geen meter als de maatschappelijke opgaven pijn doen bij de individuele kortetermijnbelangen. Ik zal dat iets toelichten. Want onze hersenen zijn vooral gericht op een concreet resultaat op korte termijn, voor onszelf en voor onze naasten. Dat was voor jagers en verzamelaars een hele goede strategie. Liever een volle buik dan je druk maken of de mammoet wel of niet uitsterft tenslotte. Onze hersenen zijn in die 15.000 jaar eigenlijk niet echt veranderd, maar onze problemen zijn in de laatste 100 jaar ineens heel erg mondiaal geworden en heel complex. Het verlangen van de individu is nu steeds vaker strijdig met het belang van de maatschappij. De auto is makkelijker voor de burger, maar dat gaat ten koste van de schone lucht, het klimaat en beschikbare ruimte van ons allen. De boer moet goedkoop produceren, maar dat gaat ten koste van de waterkwaliteit en de natuur van ons allen. De ondernemer wil graag een evenemententerrein, maar dat gaat ten koste van de natuur, de recreatie en de rust van ons allen. Als de individu kiest, als wij blijven stimuleren en faciliteren, dan is de

gezondheid in de natuur eigenlijk altijd het haasje. Maar gelukkig hebben we overheden die zorgen voor de langetermijnbelangen van burgers, zodat die gewaarborgd zijn. Maar dan moeten die overheden dus niet gebruikmaken van alleen maar stimuleren en faciliteren voor de kortetermijnbelangen, omdat dat conflict er continu is tussen de kortetermijnbelangen van de individu en de grote maatschappelijke langetermijnbelangen. Dan moet de provincie, als die dat echt wil realiseren, als die echt die rol van overheid wil pakken, dan moet die dus veel meer zelf realiseren, reguleren en handhaven, gebaseerd op de prioriteiten die zijn gesteld, echte keuzes. Als we terugkijken naar de afgelopen bestuursperiode, dan zien we dat bijna geen enkel doel op het gebied van energietransitie, woningbouw, verduurzaming van de landbouw, natuurherstel en mobiliteit is gehaald. Laten we dan nu alsjeblieft niet dezelfde strategie hanteren als de vorige bestuursperiode, zodat we in ieder geval uitkomen op andere resultaten deze keer. Voor Partij voor de Dieren was een van de meest strategische keuzes in het coalitieakkoord de aankondiging dat natuurinclusief het uitgangspunt is voor alle ruimtelijke keuzes. Dat past bij een landelijk beleid in de Nationale Omgevingsvisie, maar helaas is het uitgangspunt in de college agenda weggeschreven ergens in een subparagraafje. Onze vraag is, waarom staat natuurinclusief als uitgangspunt voor alle ruimtelijke keuzes niet gewoon in programma één, Ruimtelijke ontwikkelingen? Dan komt het echt tot zijn recht. Hoe gaat het college op dit moment zorgen dat natuurinclusief ook echt als uitgangspunt gehanteerd wordt voor al die ruimtelijke keuzes en niet alleen ergens in een subparagraaf die bij natuur staat. Voor Partij voor de Dieren zou daar een andere strategie bij passen dan stimuleren en faciliteren, maar dat had u begrepen. In het coalitieakkoord zijn vijf afzonderlijke acties opgenomen die gaan over het versnellen van het herstel van de natuur. In de college agenda zien we dat er eigenlijk niet zo heel veel van terugkomt. In de tweede begrotingswijziging houdt het wel op met wat procesgeld voor het UPLG en een paar groene boa's. Hoe kan een coalitie die werkt aan duurzame, gezonde en groene provincie dit nou zijn vergeten? In de afgelopen vier jaar zijn we steeds verder achterop geraakt met de realisatie van de N-2000, de NNN-gebieden, de groene contour, de extra bossen en de extra bomen. Budgetten worden wel gereserveerd, maar niet uitgegeven. Maar we kunnen iets doen. We hebben nu ruim 1500 hectare met de functie natuur. Die ligt gewoon klaar. Sorry, de functie NNN-gebied. Die hebben we nog steeds niet ingericht. Daarom stelt de Partij voor de Dieren samen met Volt, SP voor om de inrichting van de beschikbare NNN-gebieden, dus die liggen er gewoon al, gewoon te gaan versnellen. Dat is het laaghangend fruit van de natuuropgave en dat is wel het minste wat we kunnen doen voor het versnellen van natuurherstel. Daarvoor hebben wij een motie opgesteld die ik spoedig zal indienen bij de voorzitter. Die gaat dus over het versnellen van de inrichting van de NNN-gebieden. De doelen voor natuur en de realisatie zijn niet zo heel makkelijk te overzien voor Provinciale Staten. Soms overlappen die doelen elkaar ook letterlijk ruimtelijk. We weten ook niet zo goed waar en hoeveel natuur, bomen en bos er ook weer tegelijkertijd wordt vernietigd. Er is nu een natuurrapportage voorzien, een evaluatie over twee jaar. Maar voor PS is het eigenlijk van belang om veel actuelere informatie continu beschikbaar te hebben in de komende vier jaar als het gaat om de realisatie van onze natuurdoelen. Daarom hebben we een motie opgesteld voor de ontwikkeling van het Natuur Dashboard. Daarin moet te zien zijn wat er qua natuur is bijgekomen, wat er is afgegaan. In de praktijk kan het eigenlijk best een klein beetje lijken op wat we nu hebben voor energie, de online energiemonitor. Daarom hebben we een motie opgesteld samen met de SP en SGP voor het opstellen van een Natuur Dashboard, en samen met 50PLUS. Voor het behoud van landgoed Oude Tempel is al langere tijd een flinke meerderheid in onze Staten. Fracties van links tot rechts, van stedelijk tot landelijk, wil een bos, aangelegd in de tijd van Napoleon, behouden voor natuur, cultuur en recreatie. Het bos is in 2015 toegevoegd aan het pakket van Hart voor de Heuvelrug, omdat er een

financieel tekort was, maar daar kunnen we nu iets aan doen. We kunnen voorkomen dat dit bos wordt gekapt als we hier voldoende geld voor kunnen vinden in onze begroting.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M81 van de leden Travaille (Partij voor de Dieren), Butterman (Partij voor de Dieren), Breur (SP), Hoek (50PLUS) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Ontwikkeling Natuur Dashboard.

Constaterende dat:

- In de begroting, in de Strategische Collega Agenda, in het coalitieakkoord 2023-2027 en in de diverse programma's zijn verschillende doelen geformuleerd op het gebied van natuur. Het gaat bijvoorbeeld om N2000 gebieden, NNN gebieden (functie en inrichting), groene contour, extra bossen, boscompensatie, extra bomen en Groen groeit mee.

Overwegende dat:

- In de vorige bestuursperiode 2019-2023 is geen van de gestelde doelen op het gebied van natuur gerealiseerd. In het huidige coalitieakkoord is aangegeven dat een versnelling van de realisatie van natuurdoelen noodzakelijk is.
- Voor PS is het lastig om een volledig beeld te hebben van de realisatie van natuurdoelen. De gegevens zijn niet makkelijk toegankelijk. Deels liggen doelstellingen over elkaar heen. Zo tellen individuele bomen mee voor de te realiseren extra bos en worden groene contouren gebruikt voor realisatie van NNN gebied. Daarnaast zijn er activiteiten binnen de provincie die zorgen voor een afname van natuur, zoals het (legaal) kappen van bomen door SBB, illegale kap van bomen, vernietiging van natuur en bomen voor ontwikkeling van bedrijventerreinen, woningen en andere voorzieningen.
- Het college wil halverwege de coalitieperiode de voortgang van doelstellingen meten om te bezien of inzet van aanvullend instrumentarium nodig is. Daarnaast is aangegeven dat er in 2024 een rapportage over natuur opgeleverd wordt. Gezien de moeizame realisatie van natuurdoelen in de afgelopen jaren is een up to date inzicht in de realisatie van natuurdoelen gedurende de huidige bestuursperiode noodzakelijk. Mogelijk kan de rapportage van 2024 gebruikt worden als start van het Natuur Dashboard.
- Voor de Energietransitie heeft de provincie Utrecht al een real time overzicht van de realisatie van (een gedeelte van) de gestelde doelen.

Verzoeken het college van GS:

- Ontwikkel een Natuur Dashboard waarin de realisatie van alle provinciale natuurdoelen overzichtelijk, actueel en volledig wordt bijgehouden. Houdt het Natuur Dashboard actueel door per doelstelling aan te geven wat er is bijgekomen en wat er is afgegaan. Geef ook aan waar overlap zit in de doelen of gebieden.
- Deel het natuur dashboard elk kwartaal met PS of zorgt dat het dashboard real time toegankelijk is voor PS en derden

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **PEER**: Voorzitter, mag ik een vraag stellen aan meneer Travaille?

De **VOORZITTER**: Jazeker, meneer Peer. U mag ook de interruptiemicrofoon ...

Dit is ter interruptie, maar het is een vraag. Als interruptie.

U mag ook gaan staan bij de interruptiemicrofoon, maar dit mag ook. Dus wat u wenst. Ik ga nu zeggen, ik denk dat de heer Peer een interruptie gaat plegen. Daarvoor krijgt hij het woord.

Dank u wel, voorzitter. Ik had het ook vanachter dat desk kunnen doen, maar ik heb me laten vertellen dat we erg voorlopen op de tijd en dat we anders misschien een heel mooi kerstdiner voor niks besteld hebben. Dus ik maak even gebruik om wat extra tijd te nemen om hiernaartoe te lopen. U spreekt over een meerderheid in deze Staten die voor het behoud van het natuurgebied de Oude Tempel zou zijn. Hoe komt u bij het feit dat daar een meerderheid in deze Staten voor zou zijn.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u. Dank u voor de vraag. Dat concludeer ik op basis van de stemmingen die de afgelopen periode zijn geweest over de meerdere moties die wij over dit onderwerp hebben ingediend. Er zijn uiteraard wel wat hobbels te nemen, maar als je kijkt naar wat wij echt willen als Staten, dan zie ik daar een meerderheid voor. Dat kan ook mijn inschatting zijn, maar laten we dat vooral ondervinden uiteindelijk met de stemmingen. In ieder geval zal er niemand zijn ...

Dat zou precies mijn advies zijn. Dan daag ik u uit om dat tot een stemming te laten komen. Want het stellen, zonder dat u daar enige vorm van bewijs voor heeft, vind ik te ver gaan, zeker gezien de langdurige besluitvorming die deze en voorgaande Staten hebben gedaan.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Peer. U kunt vervolgen, meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Prima. Dan kom ik toe aan dit punt. Waar ik op voort wil borduren, is dat wij in de afgelopen periode sinds 2019 eigenlijk nooit onze provinciale natuurdoelen hebben kunnen realiseren, omdat we eigenlijk steeds moeite hadden om grond aan te kopen. Het niet uitgegeven geld zit sinds 2019 in een groot fonds voor landelijk gebied. Eind 2022 zat hier al 54 miljoen in van niet uitgegeven gelden voor de natuurdoelen. In 2023 komt daar nog wel een staartje bij. GS verkleint ook ieder jaar eigenlijk de begroting voor natuurbudget, omdat we het gewoon niet kunnen uitgeven. En dat terwijl we een kant-en-klaar 200 jaar oud bos, geliefd door de omgeving, klaar hebben liggen om te behouden met een heel klein deel van dit geld. Voor het definitieve behoud van landgoed Oude Tempel wilden we vandaag eigenlijk een motie indienen, precies zoals zonet in de interruptie werd aangevraagd, maar op 8 november was dit... De financiële informatie die we daarvoor nodig hebben is toegezegd, maar die hebben we gistermiddag om 17:00 uur ontvangen. Dat was voor ons echt een beetje te kort dag om daar nog een goed afgewogen Statenvoorstel van te maken. Maar dat bos laten we wat ons betreft gewoon mooi staan. We komen daarop terug in de komende Statenvergadering. In 2022 heeft GS besloten dat de CO₂-uitstoot van onze eigen organisatie vanaf 2022 moet worden gecompenseerd. Dat is bepaald op ongeveer 5 miljoen per jaar, 10 miljoen dus voor 2022 en 2023. Er heeft nog geen compensatie plaatsgevonden. Wij zijn benieuwd waar dat dan staat. Waar is dat geld dan gereserveerd in onze begroting? Overigens, onder ons gezegd, met zo'n bedrag kun je ook wel ergens een bos ergens bij Soesterberg heel mooi laten staan. Landbouw. In de college agenda staat dat het college wil doorgaan op de ingeslagen weg met het stimuleren van kringlooplandbouw. We hebben gekeken naar de cijfers van CBS in de afgelopen vier jaar, in die weg die we afgelopen vier jaar hebben bewandeld, hebben we eigenlijk nagenoeg geen extra biologische landbouw in Utrecht kunnen bijschrijven. Waarom kiest het college dan nog steeds voor stimuleren en faciliteren, terwijl dat niets heeft opgeleverd in de afgelopen vier jaar? Zoals gezegd, dat werkt niet als individuele belangen strijdig zijn met de gemeenschappelijke langetermijndoelen.

De **VOORZITTER**: Een ogenblikje. Meneer Westerlaken wil een interruptie plegen. Gaat uw gang.

De heer **WESTERLAKEN**: Ter verduidelijking Dank u, voorzitter. Hebt u het nu over de biologische landbouw of over de kringlooplandbouw? Ik hoorde u twee begrippen hanteren.

De heer **TRAVAILLE**: Daar heeft u wel een punt. Dat zijn twee verschillende begrippen die overigens wel dicht bij elkaar liggen, maar een ander punt is inderdaad dat het heel moeilijk is om te controleren in welke mate we die doelstellingen bereiken, omdat het heel moeilijk is om die informatie te vinden. Maar het zijn inderdaad twee verschillende punten. Maar de enige manier om van de kringlooplandbouw iets te kunnen inschatten, is dat je kijkt naar de CBS-cijfers van de biologische landbouw.

De **VOORZITTER**: U kunt vervolgen. Althans, misschien meneer Van Dikkenberg op ditzelfde punt, neem ik aan. Meneer Van den Dikkenberg, gaat uw gang.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank. De heer Travaille gaf net in de beantwoording aan, daar reageer ik even op, dat kringlooplandbouw en de biologische landbouw heel dicht bij elkaar liggen. Dat gaf de heer Travaille aan. De ingeslagen weg van de afgelopen jaren geeft aan, dat geeft onvoldoende resultaat. Maar deelt de heer Travaille dan de mening dat we juist met het gros van de boeren die met kringloopwijzers en dergelijke aan de slag is gegaan, hele grote stappen gezet heeft richting bijna biologische landbouw en dat daardoor het gat tussen gangbaar en biologisch een stuk kleiner is geworden? Dat zijn volgens mij toch hele grote voordelen.

De heer **TRAVAILLE**: Dat zouden hele grote voordelen zijn. Wij zien daar op dit moment nog onvoldoende resultaat van. Energie. We zien dat provincie Utrecht gelukkig steeds meer aandacht besteedt aan energiebesparing. Met de in november aangenomen motie De scan van de gemeentelijke besparingsinspanningen, beweegt de provincie zich ook duidelijk een beetje van het faciliteren en stimuleren naar meer regie op afspraken en zorgen dat het voor elkaar komt. Daar zijn wij erg content mee. Het grootste deel van de extra investering in het coalitieprogramma is toebedeeld aan mobiliteit. Dat is een hele duidelijke strategische keuze. We lezen dat 200 miljoen wordt besteed aan het programma Duurzaam, Gezond, Veilig, Bereikbaar. Maar, tot onze grote schrik, ik refereerde daar net ook al aan bij de interruptie bij GroenLinks, heeft het college deze 200 miljoen in de college agenda ineens verschoven van duurzame mobiliteit naar lekker ouderwets asfalteren. Hoe heeft een coalitie gericht op een duurzame, gezonde groene provincie dit nou kunnen laten gebeuren? Het lijkt de Partij voor de Dieren belangrijk dat PS weer grip krijgt op deze enorme graaibak van 200 miljoen voor het aanleggen van asfalt. Als PS moeten wij kunnen beslissen over dit soort investeringen in het BBP. Daar hebben wij een motie voor opgesteld en die zal ik zo dadelijk aan de voorzitter overhandigen, mede ingediend door SP, Volt en 50PLUS. De motie gaat dan over het beslissen van over het Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M82 van de leden Travaille (Partij voor de Dieren), Breur (SP), Hoek (50PLUS), De Jong (Volt) en Schaddelee (ChristenUnie) inzake PS beslist over Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029.

Constaterende dat:

- In de Strategische Collega Agenda is aangegeven dat het bereikbaarheidsprogramma 2024-2029 (BBP), waarvoor onder andere een extra investering in wegen is voorzien van € 200.000.000, alleen ter consultatie wordt voorgelegd aan PS.

Overwegende dat:

- In het coalitieakkoord is onder het kopje 'Duurzaam, gezond en veilig bereikbaar' € 200.000.000 extra gereserveerd voor 'mobiliteit (exclusief OV)'. In de Strategisch College Agenda is deze € 200.000.000 niet meer bestemd voor (duurzame, gezonde, veilige) mobiliteit maar alleen voor de aanleg van wegen. De betreffende 200 miljoen is een flink bedrag en de doelstelling lijkt verschoven van duurzame mobiliteit naar de aanleg van nog meer asfalt. Daarbij is het onduidelijk welke wegen het betreft. De gedeputeerde kon dit ook niet duiden in het M&M commissieoverleg.
- PS controleert GS. Gezien de grote van de investering en het ontbreken van doelstellingen en maatregelen is het gewenst dat het BBP ter besluitvorming wordt voorgelegd aan PS.
- Voor de juiste beleidsontwikkeling in het BBP is het gewenst dat PS vooraf uitgangspunten meegeeft die in het BBP worden opgenomen. Hiertoe is het wenselijk een startnotitie ter consultatie voor te leggen aan PS.

Verzoeken het college van GS:

- Het bereikbaarheidsprogramma 2024-2029 Provincie Utrecht ter besluitvorming voor te leggen aan Provinciale Staten.
- Een startnotitie met leidende principes ter consultatie voor te leggen aan Provinciale Staten.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Heel mooi. Meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank u wel. In de motie staat dat de hoofdlijnen ter consultatie aan PS worden voorgelegd. Nou vinden wij wel wat als SGP van de werkwijze rondom programma's en dergelijke, dus in principe vind ik het heel goed om dat als Staten vast te stellen, maar de hoofdlijnen ter consultatie is strijdig op een motie die we vandaag misschien ook nog voorbijgaan zien komen als het gaat om de Energievisie. Hoe staat u er tegenover als we het in de motie aanpassen naar, leggen we ter besluitvorming voor de hoofdlijnen aan Provinciale Staten?

De heer **TRAVAILLE**: Eigenlijk heeft u daar wel een punt. Overigens, het is niet strijdig met een andere motie. Dit zijn gewoon twee verschillende onderwerpen waar je verschillende besluiten over kan nemen. Maar de lijn die u bewandelt van, laat PS nou ook juist over die hoofdlijnen in gesprek gaan en kunnen laten beslissen. Eigenlijk ben ik daar wel gevoelig voor. Als u mij toestaat, zou ik het handig vinden om met de mede-indieners hier even contact over te nemen en wat dat betreft ook met u, zeker als we u kunnen bijschrijven als ondersteuner van deze motie.

De **VOORZITTER**: U kunt er even op reageren, maar misschien moet u er nog even over nadenken, dat royale aanbod.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Dat wilde ik eigenlijk meedelen, voorzitter, dat we er nog even als fractie over na gaan denken, over dit ruimhartig aanbod.

De heer **TRAVAILLE**: Dat valt me dan toch een klein beetje tegen van de SGP. Ik dacht, boter bij de vis. Maar we zijn op de goede weg, denk ik.

De **VOORZITTER**: Hou dat vast. Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Voorzitter, volgens mij gaan al onze bereikbaarheidsinvesteringen uiteindelijk via het meerjareninvesteringsplan, wat altijd ieder jaar weer opnieuw door onze Staten wordt vastgesteld. Dus ik ben zelf in de veronderstelling dat ook die 200 miljoen uiteindelijk daarin landt en dat we hier dan daar wel of niet een besluit over nemen om dat te honoreren. Wat voegt tegen die achtergrond deze motie nog toe aan de positie van de Staten wat u betreft?

De heer **TRAVAILLE**: Dank u voor de vraag. Ik zou liever eerder in gesprek gaan met de Staten over de lijn die daarin wordt behandeld. Wat dat betreft is de oproep van de SGP denk ik ook wel aardig in lijn met ons voorstel. We willen eigenlijk invloed hebben op wat ermee wordt gedaan en wat ermee gedaan kan worden voor duurzame mobiliteit en niet alleen voor aanleg van een stukje asfalt, een flink stukje asfalt overigens voor 200 miljoen, maar we willen dat veel meer richten op een integrale mobiliteitsopgave waar we mee zitten. Wat dat betreft zou ik liever invloed hebben op het plan dan ergens bij de begroting nog een paar amendementen te kunnen indienen.

Voorzitter, dat ben ik helemaal met de heer Travaille eens, dat we ook het gesprek moeten voeren over dat bereikbaarheidsplan. Volgens mij is dat ook voorzien met de consultatie daarover. Uiteindelijk de besluitvorming daarover of we het daar wel of niet mee eens zijn, zit dan toch bij de begrotingsbehandeling.

Wat ons betreft is dat iets te mager. We willen meer invloed, ook met het besluit, zeker als het gaat om 200 miljoen waarvan de gedeputeerde in de commissie ook aangaf, ik weet niet precies waar het voor gebruikt wordt, het wordt voor aanleg van asfalt gebruikt. Hij gaf daarbij de metafoor, we moeten zorgen dat er voldoende in de zeef komt, zodat er onderaan de zeef nog voldoende overblijft. Dat is voor ons een beetje een smalle basis. Wij willen graag echt een goed gesprek en we willen daar ook over kunnen beslissen.

De **VOORZITTER**: U vervolgt uw betoog.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u wel. Utrecht is een van de meest competitieve economische regio's van Europa, lezen wij in de begroting bij het doel Economisch profiel is sterk. Dat is geen uitkomst waar een burger echt blij van wordt of de Partij voor de Dieren-fractie blij van wordt. Maar we hebben het doel maar mooi bereikt. Waarom zouden we dan nu nog een keer drie ton investeren? Dit geld kunnen we beter inzetten voor een doel dat we eigenlijk al in 2015 hadden moeten bereiken, namelijk een gezonde waterkwaliteit. Op het gebied van waterkwaliteit zijn we namelijk niet de beste maar de slechtste van Europa. Hiervoor hebben wij een amendement opgesteld dat we graag samen met SP indienen. Het amendement gaat over het verschuiven van de drie ton die nu besteed gaat worden aan praten over economie, naar realiseren van een betere waterkwaliteit en leefomgeving voor ons allemaal. Tot slot, in provincie Utrecht hebben we een college van behoorlijk verschillende pluimage. Het lijkt erop dat dat nu resulteert in een behoorlijk behoudende aanpak, waarbij we veel dingen laten afhangen van

vrijwilligheid, stimuleren en faciliteren. Dat werkt voor heel veel situaties niet, omdat wij nu te maken hebben met veel ingewikkeldere langetermijnopgaven die soms pijn doen voor de korte termijn. Wij zijn de overheid. Wij moeten doorpakken, bij natuurherstel, verduurzamen van de landbouw, woningbouw, energietransitie en echte duurzame mobiliteit. Wij moeten die moeilijke keuzes maken, ook als ze op korte termijn een beetje pijn doen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A17 van de leden Butterman (Partij voor de Dieren), Travaille (Partij voor de Dieren) en Breur (SP) inzake Liever verbeteren van kwaliteit leefomgeving dan van economisch profiel.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 13 december 2023 ter behandeling van Statenvoorstel Tweede begrotingswijziging & SB Strategische College Agenda.

Overwegende dat:

- In de tekst op pagina 17 wordt aangegeven dat Utrecht één van de meest competitieve regio's is van Europa. Beleidsdoel 8.2 'Het economisch profiel is sterk, zichtbaar en competitief', en beleidsdoel 8.3 'Bedrijven zijn innovatief sterk' horen hierbij. Er wordt voorgesteld om € 300.000 uit te trekken voor 'visievorming en organisatie met partners'. Dat is een erg vage maatregel waarmee 3 ton wordt besteed aan een doel dat al is bereikt.

Tegelijkertijd voldoet in Utrecht de waterkwaliteit nergens aan de Europese richtlijn (KRW). De meeste wateren in Utrecht staan er zeer slecht voor qua chemie en matig als het gaat om ecologie. De KRW doelstelling hadden al in 2015 bereikt moeten zijn en zijn vervolgens doorgeschoven naar 2027. Nederland bungelt Europees helemaal onderaan bij de realisatie van de KRW doelen, zie onderstaande figuur (Volkskrant, 3 juni 2022).

Laten we niet investeren in nog meer economie, terwijl we al jaren de meest competitieve regio in Europa zijn. Laten we in 2024 investeren in KRW waterkwaliteitsdoelen omdat wij de minst presterende regio van Europa zijn en graag willen wonen en werken in een gezonde leefomgeving.

Verzoeken het college van GS:

- Onderstaande tekst te verwijderen:
Op pagina 17, Voorstel 8.2 Regionale Innovatiekracht, tweede alinea:
Hiervoor wordt 300.000 euro ... beleidsdoel in de begroting.

Toe te voegen:

op pagina 11, onder de tekst van Voorstel 3.3 Water en bodem sturend en boven het kopje Programma 4 Energietransitie:

Voorstel 3.4

Beleidsdoel 3.2.1 Voor het oppervlaktewater bereiken we de KRW-doelen in 2027

De Kaderrichtlijn Water is een belangrijke EU richtlijn die in 2027 een goede ecologische en chemische waterkwaliteit voorschrijft. De realisatie van de KRW in Utrecht vraagt extra inspanningen.

In samenspraak met de inliggende waterschappen wordt € 300.000 in 2024 uitgetrokken voor effectieve maatregelen om de KRW doelstelling dichterbij te brengen. Dit kan

bijvoorbeeld gaan om de realisatie van natuurvriendelijke oevers, extra maatregelen op een rioolwaterzuivering of ondersteuning van initiatieven van boeren of natuurbeheerders.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M80 van het lid Travaille (Partij voor de Dieren) inzake Versnelling herstel van natuur door inrichting NNN-gebieden.

Constaterende dat:

- In de vorige bestuursperiode 2019-2023 is geen van de gestelde doelen op het gebied van natuur gerealiseerd (o.a. NNN-gebied functie en inrichting, Groene contour, extra bossen). In het coalitieakkoord is prioriteit gegeven aan het versnellen van het herstel van de natuur. Er zijn 10 maatregelen benoemd voor het versnellen van het herstel van de natuur. In de Strategische College Agenda zijn hiervoor slechts enkele maatregelen overgenomen. In de tweede begrotingswijziging 2024 is alleen serieus extra geld gereserveerd voor het faciliteren van het UPLG proces. Dat is geen garantie voor de beloofde versnelling van herstel van natuur in 2024. Tegelijkertijd ligt er binnen de provincie 1.500 ha grond met de functie NNN-gebied dat alleen nog wacht op de juiste inrichting.

Overwegende dat:

- Er is aan 1.500 ha grond de functie NNN-gebied toegekend, maar dit moet nog als NNN-gebied worden ingericht. In 2022 is slechts 10% van het beschikbare NNN-gebied ook daadwerkelijk ingericht als NNN-gebied. Dit is het laaghangend fruit in de versnelling van herstel van de natuur. Lerend van eerdere ervaringen, kan de provincie een daadkrachtig plan van aanpak voor inrichting van de NNN-gebieden opstellen en starten met de uitvoering van het plan in 2024.
- Er ligt nu 1.500 ha NNN-gebied te wachten op inrichting. Daarnaast wordt er nog 600 ha NNN-gebied toegevoegd. In totaal wil GS dus 2.100 ha inrichten als NNN-gebied, voor 2027. Daarvoor is 4 tot 5 jaar beschikbaar. Dat vraagt om inrichting van minimaal 425 ha per jaar om de door GS geformuleerde doelen te realiseren. Nu is er in de begroting minder dan 200 ha per jaar voorzien.

Verzoeken het college van GS:

- Stel begin 2024 een plan van aanpak op voor het versneld inrichten van de ruim 1.500 ha die in functie al NNN-gebied is, maar waarvoor de inrichting nog moet plaatsvinden voor 2027.
- Richt jaarlijks, vanaf 2024, ten minste 425 ha van het de betreffende gebieden in als NNN-gebied.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Travaille. Dan is nu het woord aan de VVD, meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Voorzitter, dank u wel. We kunnen er vandaag niet omheen. Politiek Den Haag is door de kiezer op 22 november flink opgeschud. De kiezer heeft een duidelijk signaal gegeven en de verhoudingen in Den Haag liggen echt anders. Wat de consequenties voor provincies en gemeenten zijn, moet de komende maanden blijken. Het verschil is ook zichtbaar door het grote aantal kopstukken dat de Haagse Arena

verlaat. Van Kees van der Staaij tot aan Lilian Marijnissen. Zolang er geen nieuw kabinet is, kan Nederland gelukkig nog wel even van Mark Rutte genieten. We hopen dat dat nog lang duurt. Ook in de VVD namen we afscheid van diverse Kamerleden, zoals de gedreven volksvertegenwoordiger Daniel Koerhuis van de rake slogans, bouwen, bouwen, bouwen en rijden, rijden, rijden. Ik kom er straks nog uitgebreider op terug. We spreken hier in deze zaal niet over de wereldpolitiek of over de Haagse politiek, dus ik ga weer snel over naar Utrecht. Vlak voor de zomer sloten wij met GroenLinks, D66, CDA en PvdA een coalitieakkoord. Dat akkoord vertalen we vandaag in een Strategische College Agenda en een begrotingswijziging. Zoals door de Staten is verzocht in motie 38, aan de slag gaan we samen. Een motie die met brede steun is aangenomen. De VVD gaat vandaag niet alles uit het coalitieakkoord, wat zo zegenrijk is, allemaal opnoemen. Maar we willen vandaag wel nog een aantal accenten en aandachtspunten meegeven aan onze collega's, maar ook aan het college. Voor de uitvoering ervan. Ik doe dat aan de hand van de verschillende begrotingsprogramma's. Programma één, Ruimtelijke ontwikkeling. In het coalitieakkoord hebben we afgesproken de Omgevingsvisie te gaan actualiseren en te kijken naar waar meer flexibiliteit mogelijk is. Wat ons betreft geldt daarbij, bouwen, bouwen, bouwen. En dan vooral voor de grote woningbouwopgave. De woningcrisis moeten we oplossen. We stellen 20 miljoen extra beschikbaar voor versnelling van de woningbouw en sluiten deals met het Rijk om elk jaar netto 10.000 nieuwe ... Sorry, 10.000 nieuwe woningen te bouwen. Ik vergiste me net. Het zijn 8000 nieuwe woningen en 1000 eraf, dus netto 7000, wat we tot nu toe realiseren. Wat ons betreft gaat dat naar 10.000, met een goede mix van betaalbaar en vrijesectorwoningen. Ook locaties zoals Rijnenburg, Houten Oost, Oude Tempel en het Hessingterrein moeten wat ons betreft gewoon benut worden. Alle mogelijkheden zijn nodig. Ideeën vanuit de bouwsector, zoals Straatje erbij, ik vroeg het net al even aan de BBB-fractie, moeten ruimhartig omarmd worden. Uit een inventarisatie van de sector blijkt dat er veel mogelijkheden zijn. Laten we dat ook met een serieuze blik bekijken. De VVD wil geen enkele kans laten lopen. We willen met onze collega's een open gesprek voeren over de extra ruimte die er is. We willen dat doen aan de hand van de vier scenario's. Ik zie dat er een interruptie is.

De **VOORZITTER**: Daarom. Ik dacht, misschien rondt u af. Maar als u vier scenario's gaat zeggen, dan ... Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Ik wilde toch heel even graag reageren op het concept Straatje erbij, want dat klinkt natuurlijk heel lieflijk, een straatje hier en daar erbij en een paar woninkjes. Maar als je dan goed kijkt naar het onderzoek waar we naar verwijzen en wat daarachter ligt, dan ligt daar eigenlijk gewoon een voorstel om 20.000 hectare landbouwgrond in onze provincie te bestempelen als potentieel zoekgebied voor nieuwe woningen en van die 20.000 hectare minimaal tussen 1300 en 1400 hectare daadwerkelijk te bebouwen. Ik vraag me eigenlijk af hoe de VVD aankijkt tegen ... Wetende dat we eigenlijk in een heel fragiel proces zitten met de hele stikstofkwestie, de processen die daar gaande zijn, de gesprekken die daar zijn met boeren, hoe de VVD ertegenaan kijkt en welk signaal je volgens mij dan ook afgeeft op het moment dat je zegt, we gaan 20.000 hectare nu zien als zoekgebied voor woningen en daarvan willen we minimaal 1300 hectare ook daadwerkelijk gaan bebouwen.

De heer **JANSSEN**: Goede vraag. Dank, Voorzitter. Wat ons betreft gaat het er allereerst omdat we het signaal afgeven, we moeten mogelijkheden die zich aandienen en onderzoeken die vanuit de samenleving naar ons toekomen met een open blik tegemoet treden. Als er inderdaad kansen liggen om letterlijk het straatje erbij te doen zonder dat

dat ten koste gaat van gebiedsprocessen, natuurontwikkeling en dat soort zaken, als die kansen voor het oprapen liggen, laten we ze dan ook pakken. Dat is het signaal wat we vandaag af willen geven. Niet dat we midden in het boerenland nog extra uitbreidingslocaties of uitleglocaties willen, maar het gaat ons echt op die plekken waar infrastructuur al aanwezig is, waar snel gebouwd kan worden, zonder dat dat ten koste gaat van de zaken die u noemt. Dat is het signaal, niet meer en niet minder. Ik zeg ook niet dat we het hele plan meteen achter elkaar moeten uitrollen. Maar het minste wat we kunnen doen met elkaar, is even kijken van, dat is interessant, dat signaal komt van buitenaf, de blik open. Niet hier binnen in het huis in onze eigen tunnel blijven zitten. Laten we het omarmen in plaats van meteen zeggen dat het niet kan.

Een korte reactie nog, voorzitter. Dank u wel. Bent u het met mij eens dat eigenlijk alleen dat signaal al afgeven in de huidige processen waar we nu zitten inderdaad al heel erg kwetsbaar kan zijn en wat dat doet met mensen op het moment dat je aangeeft, 20.000 hectare landbouwgrond die we nu hebben, daar willen we mogelijk kijken of daar woningbouw mogelijk is. Want u zegt eigenlijk, ten koste van de gebiedsprocessen, dat het niet ten koste van de gebiedsprocessen moet gaan. Daar ben ik het van harte mee eens. Maar volgens mij alleen al het signaal afgeven van, op 20.000 hectare van de landbouwgrond die we hier hebben, willen we kijken of er potentie is voor woningbouw, dat zou toch per definitie al ten koste gaan van de fragiele processen die we nu met elkaar hebben opgezet en hoe je met elkaar omgaat in deze provincie? Bent u het met mij eens?

Nee, dat ben ik niet met u eens. Ik zie het andersom. Ik zou zeggen, als we dit plan niet serieus beoordelen, geven we een heel ander signaal af, namelijk, we nemen die woningbouwcrisis niet serieus. En al die mensen die op de wachtlijst staan en al die mensen die een woning willen, die een huis met een tuin willen, wat zeggen we daar dan tegen? Dus dat is een groep waar ik hiervoor opkom. Net zoals we met elkaar opkomen voor natuur en voor de landbouwsector. Dus daar ligt ons hart.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u. Ik hoor, bouwen, bouwen, bouwen, alsof één keer bouwen niet duidelijk genoeg zou zijn. Maar weet u dat er 1 miljoen vierkante meter leegstand is in Utrecht? Zou u de slogan in het vervolg als VVD niet in ieder geval een van die drie b's, we zijn toch vaak dol op de drie b's hier, maar zou u een van die drie b's niet kunnen gebruiken voor benutten?

Zeker. Eens. Bouwen, bouwen, benutten en bouwen.

Ik hoorde toch iets van ruimte voor benutten. Maar net als bij de energietransitie, begin met besparen, ook een b, en daarna ga je pas opwekken, zo zou het ook verstandig zijn om prioriteit hier te leggen bij het benutten en dan pas bij het bouwen. Dank u wel.

Uiteraard ben ik dat van harte met u eens. Ik zei ook, we moeten alle mogelijkheden aangrijpen. Dus dat is volgens mij de kern van ons betoog.

De **VOORZITTER**: U kunt vervolgen.

De heer **JANSSEN**: Dan heb ik een bijzonder moment. Want ik ga voor het eerst in deze Statenzaal denk ik een maidenmotie aankondigen. Namelijk collega Edgar Peer die deze periode nieuw als Statenlid is aangetreden, heeft een motie opgesteld die mede ingediend gaat worden door 50PLUS, SGP, BBB, CDA en UtrechtNu!. Die motie beoogt

om met elkaar, eigenlijk een beetje in aansluiting op wat de fractie van BBB naar voren bracht, dat ruimtelijke vraagstuk wat we met elkaar hebben, al die ambities die op elkaar stapelen, om daar met elkaar het strategisch gesprek over te voeren. Dat kan heel goed aan de hand van de vier scenario's die het Planbureau voor de Leefomgeving heeft ontwikkeld, om met elkaar ook die langetermijnvisie te kunnen voeren. Dus namens mijn collega Edgar Peer, dien ik bij deze zijn eerste motie in, een maidenmotie.

De **VOORZITTER**: Ik pak hem met zijden handschoenen aan, meneer Peer. Hij is binnen. Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. De motie verwijst naar het rapport van de PBL. Een leesvaardig rapport, dateert ook al vanaf maart dit jaar, dat het uitgekomen is. Ik heb het ook toen bestudeerd en gisteravond nog even, maar wat ik niet terug kon vinden in de periode daartussen, is, wanneer heeft de VVD aan de gedeputeerde gevraagd, interessant rapport, zullen we dat in de commissie betrekken bij de ruimtelijke indiening, ruimtelijke puzzel, ruimtelijke bespreking.

De heer **JANSSEN**: Het flauwe antwoord is dat we dat hebben willen uitstellen tot dit belangrijke moment. Het eerlijke antwoord is dat wij de stukken nog zaten door te lezen en ons zaten voor te bereiden op dit debat en inderdaad een beetje al zaten te kijken van, al die ambities, als je die op elkaar stapelt, dat vraagt ... We moeten eigenlijk wat meer richting kiezen in al die ruimtelijke opgaven die er liggen. Dus voortschrijdend inzicht is het eerlijke antwoord en niet het flauwe antwoord.

Voorzitter, tot slot, ik misgun niemand zijn maidenmotie. Maar laat ik het maar eerlijk zeggen, ik erger me er wel een beetje aan dat hij gisteravond als laatste druppel van de motieregen, geloof ik, nog binnenkwam. Als u nou straks het antwoord krijgt van de gedeputeerde, natuurlijk gaan we dat betrekken en agenderen, trekt u hem dan ook weer in?

Ik zal het met de heer Peer overleggen. Maar het gaat om het doel uiteindelijk en niet om het middel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Butterman.

Mevrouw **BUTTERMAN**: Nog even over dit onderwerp. Dank u wel, voorzitter. Ik moest de motie een aantal keren lezen, want ik was eigenlijk een beetje verbaasd dat we hiermee veronderstellen dat ambtenaren dit soort rapporten nog niet tot zich nemen. Het Planbureau voor Leefomgeving is een vooraanstaand adviesbureau, raadgever voor alle overheden. Dus ik ga daar eigenlijk van uit dat de ambtenaren op dit dossier dit al lang en breed tot zich nemen. Dus eigenlijk wederom de vraag, aansluitend op de Adriani, waarom het via een motie moet.

Het zal ongetwijfeld, dat ben ik met u eens, dat de ambtenaren dit rapport kennen. Maar wij constateren wel dat we met elkaar dat gesprek niet op dit niveau en aan de hand van zulke heldere scenario's hebben gevoerd. Dus dat is de oproep. Dat hebben we extra kracht bij willen zetten, extra politiek gewicht mee willen geven, door daar een motie over te schrijven. Dat is het antwoord.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U kunt vervolgen.

De heer **JANSSEN**: Programma twee, Landelijk gebied. Het coalitieakkoord is op dit onderwerp stevig, goed om te lezen. Wij vragen nog wel aandacht voor de bestrijding van de invasieve exoten. Dat vinden wij een belangrijk onderwerp. En ook, ik sluit aan bij

andere partijen die zeggen, de landbouwcoaches doen belangrijk werk, juist ook om agrarische ondernemers te helpen om dat perspectief te zien. In plaats van dat we alleen maar zeggen van, het wordt minder en slechter. Dus ga ook naast de agrarische ondernemer staan. Wij vragen binnen dit programma nogmaals aandacht voor de brandveiligheid in bossen. Met droogte wordt het risico op grote natuurbranden steeds groter. Wij zien dat risico al een tijdje. Wij vragen daar aandacht voor en we willen niet wachten op de eerste grote natuurbrand die gaat ontstaan. Daarom gaat onze collega Juliëtte van Gilse de komende maanden hier een initiatiefvoorstel voor schrijven met als doel de veiligheid van onze inwoners en de dieren in het bos ook te waarborgen. Programma drie, Bodem, water en milieu. Partij voor de Dieren zei het net al, wij vragen ook al samen met de Partij voor de Dieren jaren aandacht voor de Kaderrichtlijn Water. De tijd begint echt te dringen en we benadrukken nogmaals de urgentie. Ons valt op dat we als Provinciale Staten nog geen ontmoeting hebben gehad met onze collega's uit de waterschappen, een belangrijke partner in dit vraagstuk. Wij pleiten er dan ook voor om de contacten met de waterschappen ook op het niveau van de volksvertegenwoordiging te versterken. Water is de bron van leven, maar is ook een bron van vreugd. Op voorspraak van de VVD is het goed om te lezen dat de provincie extra aandacht gaat geven aan de beschikbaarheid van veilig en verkoelend zwemwater. Programma vier, Energietransitie. Onze inwoners en bedrijven verwachten van de overheid dat zij voorwaarden schept, voorwaarden schept, ik zeg het even naar de Partij voor de Dieren, voor stabiele, betrouwbare en betaalbare energie. Netcongestie wordt een steeds groter probleem. De komende tijd moet er veel geïnvesteerd worden om dit probleem op te lossen. De coalitie stelt 50 miljoen beschikbaar die zoveel mogelijk revolverend wordt ingezet. De VVD verwacht dat de Energievisie hiervoor goede kaders en oplossingen gaat bieden voor de netcongestie. Kabels, kabels, kabels. Programma vijf, Bereikbaarheid en programma zes, Openbaar vervoer. De VVD is trots dat deze coalitie extra gaat investeren in mobiliteit. Bereikbaarheid is essentieel voor de woningbouw en voor de economie, en we investeren ook in veiligheid. Deze coalitie vergeet de auto beslist niet. Voor veel mensen onmisbaar voor werk, winkelen of familiebezoek. Maar ook wandelen, de fiets en OV groeien in belang en worden steeds vaker gecombineerd met elkaar en met de auto. We zijn tevreden met de evenwichtige manier waarop de coalitie oog heeft voor OV, fiets en auto. De inwoners kiezen dus in vrijheid hoe ze het best van A naar B kunnen. Maar binnen onze fractie blijft het de fiets toch vooral fietsen, fietsen, fietsen.

De **VOORZITTER**: Ogenblikje. Meneer Van den Dikkenberg heeft het woord.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik wil voorkomen dat het aan het eind van de vier jaar huilen, huilen, huilen wordt. Dus ik ben benieuwd wat de VVD leest in die 200 miljoen voor mobiliteit.

De heer **JANSSEN**: Dat is een goede vraag. De 200 miljoen, is hij al gaan heten. We hebben natuurlijk in het coalitieakkoord, toen we van de zomer met elkaar daarover zaten te praten, gezegd van, moeten we nou daar nu een hele concrete onderverdeling ... Of zeggen we, we stellen geld beschikbaar wat ook benut kan worden voor daar waar de knelpunten liggen. Dus het is ook aan het college om nu met een voorstel naar onze kant toe te komen. Wij verwachten daar overigens wel ook dat de auto daar echt een hele serieuze component in gaat zijn. We hebben de ontsluiting rondom Utrecht even als voorbeeld. Dus natuurlijk het hele vraagstuk van de ring Utrecht. Ik verwacht dat daar natuurlijk een groot deel ook voor bestemd gaat worden. Maar er zijn ook andere projecten, die staan overigens ook op de voorraadlijst van projecten in het meerjarige investeringsprogramma. Ik verwacht dat het college tot een prioritering komt en met dat prioriteringsvoorstel naar de Staten toe. Hetzij via de begroting, hetzij via het

Bereikbaarheidsprogramma. Maar wat ons betreft hebben we daar een eerste aanzet voorgegeven met deze 200 miljoen.

Voorzitter, dan maak ik hem nog iets preciezer. Dat ligt dus breder dan busbanen, fietstunneltjes, et cetera?

Zeker. We hebben zeker gezegd dat we, en dat is ook echt het verschil ten opzichte van het vorige college, we hebben echt gezegd dat wij ook nieuwe plannen voor investeringen in automobilititeit willen hebben, vanwege de reden zoals ik ze net genoemd heb.

De **VOORZITTER**: Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Ik wil dit punt graag even verzilveren. U zegt, als u dingen drie keer zegt, dan is het over het algemeen heel belangrijk. Bij fietsen zei u dat ook. U zei, fietsen, fietsen, fietsen. Geeft u daarmee prioriteit aan het fietsen, net als alle groene duurzame fracties in deze Statenzaal?

De heer **JANSSEN**: We hebben toevallig ...

De **VOORZITTER**: Meneer Janssen, ik waardeer uw voortvarendheid. Maar we praten altijd via de voorzitter. U gaat gelijk in debat. U heeft het woord.

De heer **JANSSEN**: Ik ben er helemaal vol van. We hebben toevallig in onze fractie, dat is ook het grapje eronder natuurlijk, we hebben een aantal mensen die altijd op de fiets naar het Provinciehuis toe komen en dat is de meerderheid van onze fractie. Dus binnen onze fractie geldt fietsen, fietsen, fietsen. En meer in algemene zin zijn we zeer positief over het feit dat er ook geïnvesteerd wordt in fietsen, dat er fietssnelwegen worden aangelegd. Zeker in combinatie met openbaar vervoer is fietsen een ideale manier van verplaatsen. Tegelijkertijd zeggen we, vergeet ook de auto niet. Dus wat ons betreft zijn die drie modaliteiten eigenlijk de vier modaliteiten, maar dan ga ik een beetje het geesteskind van D66 kapen, die echt pleiten voor wandelen ook als vierde modaliteit. Wat ons betreft zijn de vier modaliteiten alle vier van belang. En niemand kiest tussen zijn eigen kinderen, dus ik ook niet.

De **VOORZITTER**: U kunt vervolgen.

De heer **JANSSEN**: Waar was ik gebleven? Programma zeven, Cultuurerfgoed, recreatie en toerisme. We zijn blij met de extra middelen en we hopen dat de mogelijkheden ook benut worden om toeristisch ondernemerschap in het landelijk gebied een zetje te geven, zodat agrarische ondernemers ook het beleg op de boterham kunnen verdienen. Niet alleen de boterham zelf, maar ook het beleg. Binnen dit programma ook cultuur uiteraard. Kunnen lezen is cruciaal om maatschappelijk mee te kunnen doen. Helaas hoorden we de afgelopen week dat de leesvaardigheid van de Nederlandse jongeren achteruit holt. Ik weet niet of dat specifiek ook in Utrecht zo is, maar ik ga daar maar even van uit dat we daarin geen uitzondering zijn. Goede reden om nogmaals het college aan te sporen werk te maken van aanpak van laaggeletterdheid, samen met de Provinciale Bibliotheekcentrale en de lokale bibliotheken. We hebben dat eerder met een amendement bij de sociale agenda verzilverd en we kijken reikhalzend uit naar het plan van aanpak. Dan, programma acht, Economie. De kurk waarop alles drijft, wat ons betreft. Een onderwerp dat naar ons idee veel te weinig aandacht en veel te weinig waardering krijgt in deze Statenzaal. De recente Behoefteteraming Bedrijven laat een grote vraag naar extra bedrijfsterreinen zien, een vraag die nog wordt aangejaagd door onze eigen ambities voor een circulaire economie. Bedrijven die passen bij de duurzame ambities zijn

ook ruimte-intensief. En denken dat die vraag alleen opgelost kan worden met verdichting, is een utopie. De provincie moet dan ook boter bij de vis doen en gaan leveren. Ruimte maken voor regionale en lokale bedrijven is cruciaal, ook voor de maakindustrie. De VVD zegt werken, werken, werken. Programma negen, Bestuur. Er wordt veel gesproken over bestuurscultuur hier en elders in het land. De VVD vindt dat we met Provinciale Staten minder tijd in dit huis moeten doorbrengen en meer naar buiten moeten, om bijvoorbeeld de goede ideeën van de bouwsector te horen. We kijken daarom reikhalzend uit naar de voorstellen van de werkgroep Stranddagen. Ook van GS verwachten we dat ze de provincie intrekken. Niet om het eigen beleid te verkopen, maar vooral om te horen wat inwoners en ondernemers bezighoudt. Het motto is luisteren, luisteren, luisteren. Dan de opgave om statushouders te huisvesten. Gemeenten krijgen weer een hogere taakstelling. Samen met de gemeente heeft de provincie een bod uitgebracht om het vraagstuk rondom asielinstroom, -opvang en -huisvesting integraal op te pakken. Hierin zat ook een verzoek om ondersteuning in diverse vormen. We hebben in de commissie begrepen van de gedeputeerde dat het Rijk tot driemaal toe niet of nauwelijks gereageerd heeft op dit bod. De VVD vindt dat de provincie en de 26 gemeenten hun verantwoordelijkheid moeten nemen bij het oplossen van dit grote landelijke probleem. Maar daar zit wel een wederkerigheid in. Dat kan alleen als Den Haag ook over de brug komt met steun en middelen, met creatieve oplossingen en middelen die het mogelijk maken om mensen ook te integreren als ze hier komen wonen. Maar ook effectieve maatregelen om instroom te beperken. Totdat Den Haag die handschoen oppakt, vindt de VVD dat er geen gemeenten onder verscherpt toezicht gesteld kunnen worden. Wat ons betreft hoort het een bij het ander. We vragen de gedeputeerde tegelijkertijd om veel steviger naar de gesprekken in Den Haag te gaan. De collega-gedeputeerde uit Gelderland van de ChristenUnie ging hem voor en schreef een brief naar het kabinet. Daarin gaf hij aan dat voor sommige gemeenten de grens bereikt is. Wat ons betreft doet Utrecht dat ook. Wil de gedeputeerde dat toezeggen?

De **VOORZITTER**: Meneer Adriani heeft hierover een vraag. Meneer Adriani, gaat uw gang.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, dank. Voorzitter, ik denk dat ook de heer Janssen de beelden ook weer gezien heeft over hoe het uit de hand loopt in Ter Apel en hoe ontzettend weinig gemeentes in het land bereid zijn om Ter Apel te hulp te schieten. Is de heer Janssen het met mij eens dat nu niet meer druk zetten op het huisvesten van statushouders de problemen in de azc's en daarmee ook bij de aanmeldcentra alleen maar groter maakt? Wil hij dat met deze oproep voor zijn rekening nemen?

De heer **JANSSEN**: Ik ga even terug naar mijn spreektekst en dan ga ik even letterlijk teruglezen wat ik heb gelezen. De VVD vindt dat de provincie en de 26 gemeenten hun verantwoordelijkheid moeten nemen bij het oplossen van dit grote landelijke probleem. Ik heb daaraan toegevoegd dat daar ook een wederkerigheid in zit en dat we dan ook verwachten van de Rijksoverheid dat ze het bod wat de 26 gemeenten samen met de provincie hebben gedaan serieus nemen en daar ook serieus op ingaan. Dat is precies de oproep die ik heb gedaan. Het een hoort bij het ander, wat ons betreft.

Voorzitter, terwijl hij dat zei, bleef ik ook zitten. Maar daarna deed u een oproep om het voorbeeld van de provincie Gelderland te volgen en in feite tegen Den Haag te zeggen, genoeg is genoeg en we doen het niet meer. Dat is ook wat ik u nu bevraag rondom dit thema.

Wat wij op dit punt zeggen, is, dit kunnen we alleen samen oplossen. Laat gemeenten niet alleen zwemmen en confronteer ze niet steeds alleen maar met een hogere taakstelling, maar geef ze ook de middelen om die taakstelling te realiseren. Breng

gemeenten niet in de positie dat ze moeten kiezen tussen kwetsbare doelgroepen uit de huidige inwoners die ze willen huisvesten en een doelgroep die vanuit de azc's door moet stromen. Dat is nu de positie waarin gemeenten geplaatst worden en wij vinden, samen met de gedeputeerde in Gelderland, dat dat een situatie is die aan zijn eind is. Ook daarom mede daarom dat wij zou pleiten voor dat bouwen, bouwen, bouwen. Omdat die behoefte van verschillende kanten komt.

De **VOORZITTER**: Ik geef eerst even de heer De Jong het woord en dan mag meneer Adriani nog eventueel, als hij toch nog een klein vraagje heeft, misschien ... Dan doen we dat maar gelijk, als meneer De Jong dat goed vindt. Tot slot, een opmerking.

De heer **ADRIANI**: Tot slot, voorzitter. De heer Janssen vindt de Partij van de Arbeid aan zijn zijde als het gaat om die wederkerigheid en om die dringende roep bij de Rijksoverheid om steun en hulp. Maar het houdt echt op, op het moment dat we het voorbeeld van de provincie Gelderland gaan volgen en zeggen, we doen het gewoon niet meer.

De heer **JANSSEN**: Dat heeft Gelderland hopelijk niet gezegd.

De **VOORZITTER**: Meneer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Het is een beetje in het verlengde van wat de PvdA net inbracht. Ik heb ook de vraag aan de VVD om deze uitspraak wat concreter te duiden. Dus u roept nu op het college om bij het Rijk aan te geven iets, dat zijn mijn woorden geloof ik, genoeg is genoeg. U gebruikte geloof ik andere woorden. Kunt u dat nou concreet duiden in aantallen? Dus welke aantallen zijn voor u nou wel en niet voldoende?

De heer **JANSSEN**: Ik zou zeggen ...

De **VOORZITTER**: Meneer, sorry, nogmaals.

De heer **JANSSEN**: Ik ben niet te stoppen vandaag.

De **VOORZITTER**: U zit in een goede flow, maar u heeft het woord.

De heer **JANSSEN**: Dank u wel, voorzitter. Ik zal me wat inhouden. Wij hebben gezien dat vorig jaar aan het eind van het jaar gemeenten alles uit de kast hebben gehaald, alle creatieve oplossingen inderdaad, ruimtes die nog niet benut waren, de stad Utrecht heeft een tijd lang alle sociale woningbouw uitsluitend aan statushouders toegewezen, of vrijwel uitsluitend, een enkel noodgeval daargelaten. Dat soort dramatische oplossingen hebben gehaald dat we vorig jaar die taakstelling met de hakken over de sloot hebben gehaald. Ik zou zeggen, laten we nou eens beginnen gewoon met die taakstelling van vorig jaar en niet daar nog een schep bovenop leggen. Als er dan extra mogelijkheden komen, hetzij financieel, hetzij in regelgeving, hetzij in ondersteuning, dan kunnen we het gesprek voeren over het langzamerhand ophogen van die taakstelling. Zo concreet kan ik worden. Dan gaat het geloof ik, even uit mijn hoofd, over 2600 statushouders.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde het meneer Janssen zeggen. Meneer Janssen vindt mij en Volt aan de zijde als het gaat om

die wederkerigheid en zeker ook als het gaat om de integratie. Mensen moeten niet alleen wonen, maar zeker ook leven. Daar ben ik het heel erg mee eens. Ik ben nog wel zoekende in uw antwoord, dus ik vraag de heer Janssen via de voorzitter, is de heer Janssen zich bewust dat minder dan 10 procent van de huizen gaat naar statushouders? En is meneer Janssen het dan ook met mij eens dat we in dit hele moeilijke gevoelige debat wel altijd het eerlijke verhaal moeten vertellen?

Dat ben ik met u eens, via de voorzitter. Het eerlijke verhaal is dat wij 4000 asielzoekers of, sorry, statushouders toegewezen krijgen of moeten huisvesten en er worden per jaar geloof ik iets van 2000 of 1500 corporatiewoningen opgeleverd in Utrecht. Dus dat is het eerlijke verhaal wat mij betreft.

De **VOORZITTER**: Meneer Janssen, u kunt uw betoog vervolgen.

De heer **JANSSEN**: Waar was ik gebleven? Tot slot. Daar heb ik nog 8:25 minuut voor. Tot slot, de VVD vindt dat er een evenwichtig coalitieakkoord ligt waar de diverse geluiden en stromingen uit deze zaal in terugkomen. We kunnen het daarbij niet laten. We moeten de komende jaren met alle fracties in deze zaal in gesprek blijven. Dat vraagt van ons als coalitiefracties een luisterend oor voor de andere fracties en van GS dat de Staten vroegtijdig worden betrokken en dat er voorstellen worden voorgelegd die de dilemma's en keuzes goed in beeld brengen. We besturen deze provincie immers met 49 Statenleden. De VVD kijkt enorm uit naar de samenwerking met u allen en wenst het team GS, want het is inmiddels echt een team geworden, hebben we kunnen zien, dus dat is hartstikke positief, vinden wij, veel succes bij de uitwerking van het akkoord. Het motto is samenwerken, samenwerken, samenwerken. Ik heb het gezegd.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M83 van de leden Peer (VVD), Hoek (50PLUS), Van den Dikkenberg (SGP), Oude Luttikhuis (BBB), Westerlaken (CDA) en Nagtegaal (UtrechtNu!) inzake Toekomstig scenario ontwikkeling Provincie Utrecht.

Constaterende dat:

- Verduurzaming, de aanpak van het woningtekort, de vraag naar bedrijfsterrinen en aanpassing aan klimaatverandering vragen om grote ruimtelijke ingrepen in de Provincie Utrecht. Nieuwe woonwijken, infrastructuur voor verkeer, energie en water, bedrijventerrinen en voorzieningen gaan gemiddeld vijftig tot honderd jaar mee en hebben grote invloed op de kwaliteit van de leefomgeving en vragen scherpe keuzes. De 4 scenario's van het PBL geven een helder discussiekader en verschillende voorbeelden van functiecombinaties, zowel in stedelijk als landelijk gebied.

Overwegende dat:

- Inzicht geven in de ruimtelijke aspecten van de transities en andere grote opgaven in de fysieke leefomgeving
- Stimuleren dat beleidsmakers en belanghebbenden in gesprek gaan aan de hand van overzichtelijke discussiekaders (de 4 scenario's)
- De betrokkenheid van beleidsmakers bij de ruimtelijk-strategische discussies over de transities en andere opgaven te versterken

Verzoeken het college van GS:

- Het achtergrond rapport bij de verkenning van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) 'Vier Scenario's voor de inrichting van Nederland' te agenderen voor de commissie OGV/Integraal en Ruimte, Groen en Water. De scenario's worden beschreven als:

- Mondiaal ondernemend
- Snelle Wereld
- Groen Land
- Regionaal Geworteld
- Conclusies en aanbevelingen ten aanzien van resultaten en beleidsimplicaties m.b.t. dit onderzoek aan de leden van OGV en RGW mee te geven

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Janssen. Dan kom ik nu bij de fractie van de ChristenUnie en heeft mevrouw Rikkoert het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. We naderen het einde van het jaar en kerst komt dichterbij. Het feest van het licht en de komst van de redder. Juist nu kunnen we wel wat lichtpuntjes gebruiken. In een tijd waar polarisatie hoogtij viert, veel duisternis wordt ervaren en we ons in een sterk verdeeld politiek landschap bevinden. Gelukkig is er ook een boodschap van hoop. De ChristenUnie wenst u veel lichtpunten toe, om te beginnen door zelf een lichtpuntje te zijn voor de mensen om ons heen. Dan willen wij nog een aantal punten benoemen bij de tweede begrotingswijziging. Als het gaat om duurzame mobiliteit, willen we inzetten op gezonde verstedelijking waarbij gezonde bereikbaarheid essentieel is. Er is nu 60 miljoen gereserveerd voor de fiets. Dat is 37 miljoen minder dan de afgelopen periode. Dat was ook iets wat we net al bespraken. De ChristenUnie heeft al grote ambities op het gebied van de fiets en wil niet dat we daarop gaan bezuinigen. Daarom roepen we het college op om dat dan ook niet te doen. Daar zullen we ook scherp op zijn bij het komende Bereikbaarheidsprogramma. We zien het OV niet alleen als een volwaardig alternatief voor de auto, maar zelfs als prioritair. In de ladder van gezonde en duurzame bereikbaarheid hanteren we als provincie al de volgorde van lopen, fietsen, OV, deelvervoer en de auto. Dat betekent ook dat de prijzen minimaal moeten concurreren met het gebruik van de auto. Dat is nu niet het geval. Daarom dienen we samen met SP een motie in om met het OV een volwaardig alternatief boven de auto te laten zijn en dat het financieel aantrekkelijk moet zijn. Dat moet ook opgenomen worden wat ons betreft in het Bereikbaarheidsprogramma. Dan de energietransitie.

De **VOORZITTER**: Ogenblikje. Meneer Nagtegaal maakt aanstalten om te reageren. Meneer Nagtegaal, gaat uw gang.

De heer **NAGTEGAAL**: Dank, voorzitter. Ik had de motie inderdaad gezien. Volwaardig alternatief, het OV. Volgens mij hebben we in een rondje bij een actualiteitenmotie van mijzelf geconstateerd dat het OV op dit moment geen volwaardig alternatief is. Dus is deze motie niet een beetje overbodig of een beetje onzinnig eigenlijk bijna?

Het voelt volgens mij prima aan wat u zojuist heeft aangegeven. Alleen wij focussen ons ook nog op de betaalbaarheid. Dus we vinden ook dat als je gebruik maakt van het OV, dat het financieel ook toegankelijk moet zijn. Nu zie je dat het gebruik van auto goedkoper is dan als je met het OV gaat.

Dus wat ik goed hoor, is, u wil de prijzen in het OV verlagen, dus echt met inchecken en dat soort dingen. Maar hoe gaat u dat dan betalen?

We dienen dus daarom ook een motie in, dus dat we het meegeven als een opdracht voor het college en dat zij dat mee kunnen nemen in hun Bereikbaarheidsprogramma.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Ik probeer de motie er even bij te zoeken, maar nou kan ik hem net even niet ... Daar heb ik hem. Ik ben blij dat u hem even noemt en introduceert. Ik kan hem een heel eind volgen, behalve als het gaat eigenlijk om de uitspraak van de motie zelf, deze uitspraak op te nemen in het nieuwe Bereikbaarheidsprogramma. Nou is een uitspraak opnemen, dat zinnetje, dat zal wel niet uw doel zijn. Dus kunt u iets meer zeggen over hoe dat er dan uitziet? Wat denkt u ... Wat is wat u betreft de impact van het opnemen van dit uitgangspunt in het Bereikbaarheidsprogramma?

Mevrouw **RIKKOERT**: Dat we betaalbaarheid een heel belangrijke component vinden. Niet alleen dat mensen in de dorpen en in de steden er gebruik van kunnen maken, maar dat ook financiën, dus eigenlijk gewoon de kosten voor het gebruik van het OV, dat daar ook rekening mee wordt gehouden.

Bedoelt u daarmee, want u noemt het een volwaardig alternatief, dat de kosten voor OV altijd ten minste of ten hoogste even hoog zijn als de kosten voor de auto voor iedereen?

Het moet in ieder geval concurreren en daar moet zoveel mogelijk naar gestreefd worden. Als ik nu mensen om mij heen hoor die zeggen, ik neem wel de auto want dat is gewoon een stuk goedkoper, zeker als je met twee of meer personen bent, dat moet wat ons betreft niet een reden zijn om niet te kiezen voor het OV.

De **VOORZITTER**: Dank u wel voor uw inbreng. Meneer Hossain.

De heer **HOSSAIN**: Dank u wel, voorzitter. Dat de betaalbaarheid van het OV beter kan, ik denk dat niemand in dit huis daartegen is. Maar toch fronsen mijn wenkbrauwen een beetje bij het idee dat het altijd even duur zou moeten zijn, even betaalbaar zou moeten zijn of even snel zou moeten zijn. Ik als liberale voorzitter geloof er juist in dat als we een duurzame oplossing willen voor mobiliteitsvraagstukken, dat je ook maatwerk moet leveren en dat er heel veel situaties zijn dat een lege blik verwarmde lucht laten rondrijden juist niet duurzaam is, juist niet kosteneffectief is. Dus zouden we er niet juist naar moeten streven dat de mobiliteit en bereikbaarheid van zoveel mogelijk inwoners van Utrecht met alle achtergronden, landelijk gebied, stedelijk gebied, kleine portemonnee, grote portemonnee, dat die zo groot mogelijk is en niet ze nu al moeten laten voorsorteren op OV, terwijl soms een fiets veel beter is, soms een auto veel beter is? Dank u wel.

Mevrouw **RIKKOERT**: Volgens mij ben ik het met u eens dat mensen zelf de keus moeten hebben van welke mobiliteitsvorm ze gebruik maken. Maar we willen wel dat als je dan gebruikmaakt van het OV, dat het dan wel ook een gelijke optie is. Dan bedoel ik eigenlijk meer financieel. Dus als een reden is voor mensen dat ze niet gebruik maken van het OV omdat het te duur is, dan zeggen we, daar moet iets mee gedaan worden.

In brede zin, mee eens dat het goed bereikbaar moet zijn voor zoveel mogelijk mensen. Maar is het niet ook gewoon zo dat er scenario's zijn waarbinnen het OV gewoon echt ook heel duur is, ook voor de samenleving, en dat dan een andere vorm gewoon echt een betere

oplossing is? Dus vindt u ook niet dat de motie daar eigenlijk geen ruimte voor laat, voor dat maatwerk en voor die individuele omstandigheden van elke inwoner van onze provincie?

Volgens mij is dat een valse tegenstelling. Het gebruik van de auto en het aanleggen van wegen, dat kost ons ook allemaal heel veel geld.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik geef eerst de heer Westerlaken even de gelegenheid en tot slot meneer Nagtegaal. Meneer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank, voorzitter. Ik heb een verduidelijkingsvraag aan mevrouw Rikkoert. In het coalitieakkoord hebben wij vastgesteld dat er sprake is van vervoersarmoede. Die hebben we in twee delen uit elkaar gehaald. We hebben gezegd, dat is de kostbaarheid, kun je het betalen. Maar we hebben ook gezegd, het gebrek aan openbaar vervoer. Nu hoor ik u zeggen, u pakt eigenlijk maar één element van die vervoersarmoede, dat is namelijk de betaalbaarheid. Bent u het met mij eens dat de prioriteit die u geeft aan openbaar vervoer wel eens op gespannen voet kan staan met de aanwezigheid, de beschikbaarheid van openbaar vervoer in het landelijk gebied? Want wat ik allemaal hoor, gaat het alleen over geld en gebieden waar voldoende openbaar vervoer aanwezig is, en ik wijs erop dat we ook hebben vastgesteld, en wij niet alleen, maar anderen, dat er in het landelijk gebied vaak geen openbaar vervoer beschikbaar is. Hoe kun je het dan bovenaan zetten?

Mevrouw **RIKKOERT**: Ik heb ook gelezen inderdaad wat er in het coalitieakkoord staat. Ik denk dat dit juist een waardevolle aanvulling is, dat als je gewoon regulier gebruik maakt van het OV, dat dan als je een kaartje koopt, die kosten gewoon vergelijkbaar moeten zijn als dat je de auto gebruikt.

Zeker tot slot. Ik heb geen antwoord op mijn vraag gekregen. Want deze ging weer over de beprijzing en ik had het over de beschikbaarheid van het openbaar vervoer. Daar hoor ik u geen antwoord op geven. De vervoersarmoede bestrijd je niet alleen, volgens mij, maar ik hoor dat graag, met het omlaag brengen van de prijs of vergelijkbaar maken. Er zijn mensen die gewoon geen alternatief hebben omdat het er niet is. Bent u ook bereid om dan te zeggen van, daar gaan we ook een motie voor indienen, om te zorgen dat dat voor iedereen ... Ik heb hier weleens the last mile gehoord. Ik ken plekken waar het de last three miles is. Misschien dat dat een overweging is. op dit punt mevrouw record.

Wij willen dus dat het OV een volwaardig alternatief is, dat zowel mensen in kleine kernen gebruik moeten kunnen maken van het openbaar vervoer, dat mensen met een kleine beurs gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer en dat het qua het kopen van een kaartje dus gewoon voor regulier gebruik het concurrerend moet zijn met de kosten voor de auto. Dat sluit dus totaal niet uit wat u net allemaal aandraagt en daar hebben wij ons ook de afgelopen jaren hard voor ingezet om dat te realiseren.

De **VOORZITTER**: Meneer Nagtegaal, nog een korte inbreng.

De heer **NAGTEGAAL**: Dank, voorzitter. Ik raad sowieso iedereen aan nooit een kaartje te kopen.

Mevrouw **RIKKOERT**: Een OV-kaart.

Ik zei net ook al dat het niet heel erg goed gaat met het OV. Wat mevrouw Rikkoert eigenlijk met deze motie doet, het zou dan goedkoper worden,

alleen zorgt dat er dan niet juist voor dat dan meer mensen met het OV willen terwijl het er dan helemaal niet is? Dus hoe gaan we dat dan oplossen? Wat is het nut eigenlijk van deze motie? Ik snap het nog steeds niet.

Ik weet niet hoe vaak u in een bus zit, ik geregeld, ik zit vaak in een bus die best wel leeg is. Dus ik denk dat die nog best wel voller kan. laten we dat dan eerst maar voor elkaar krijgen.

De **VOORZITTER**: Voldoende. Mevrouw Rikkoert vervolgt haar betoog.

De heer **NAGTEGAAL**: Voorzitter, ik wil één ding opmerken. Ik ga elke dag met de bus en ikzelf zit heel vaak als een soort sardientje in de bus.

Mevrouw **RIKKOERT**: Ik denk in Leidsche Rijn.

De **VOORZITTER**: Het is goed om de ervaringen uit het leven te delen hier. Mevrouw Rikkoert vervolgt haar betoog namens de ChristenUnie.

Mevrouw **RIKKOERT**: We gaan verder met de Energievisie met daarin een aantal leidende principes, die wordt in 2024 vastgesteld. Deze leidende principes zijn cruciaal en zullen verstrekkende gevolgen hebben. Dit hebben we ook besproken in de commissie. Die leidende principes en consequenties zijn wat ons betreft van zodanige aard dat Provinciale Staten in de gelegenheid moet worden gesteld om hier zorgvuldig met elkaar over te discussiëren. Daarbij brengen we dus Provinciale Staten in positie. Het is wenselijk om deze leidende principes vast te stellen door Provinciale Staten, alvorens een visie wordt uitgewerkt, om die dus vast te stellen. Voordat er een complete visie ligt met leidende principes.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Veen.

Mevrouw **VEEN**: Voorzitter, dank u wel. Ik ken de ChristenUnie als een partij waar ik het overwegend goed mee kan vinden als het gaat over het thema energie. Volgens mij hanteren wij dezelfde vorm van urgentie. Mijn vraag is dan ook, we hebben begrepen uit het commissiedebat dat dit voorstel, wat ik op zich heel goed kan begrijpen, wel flinke vertraging eigenlijk op gaat leveren in het proces. Ik maak me daar best wel zorgen over. Ik zou graag willen dat we hier zo voortvarend mee aan de slag gaan. Ziet de ChristenUnie ook mogelijkheden om die leidende principe aan de Staten voor te leggen, zonder dat daar vertraging op komt in het proces?

Mevrouw **RIKKOERT**: Wat ons betreft kan dat. Als het gaat om die leidende principes, vinden wij we het fundamenteel dat we dat eerst hier bespreken voordat er een hele visie wordt opgesteld. Als die visie er eenmaal ligt met de leidende principes, moeten we het met amendementen nog wijzigen. Dan weet u ook, dan is het nog maar marginaal wat we kunnen wijzigen, dus laten we het daar eerst goed met elkaar over hebben. Omdat het gewoon wel een heel cruciaal thema is, is het wat ons betreft wel heel belangrijk dat we daarover een besluit nemen. U zegt, dat levert wellicht vertraging op. Zo zie ik het niet. Ik heb ook de memo van de gedeputeerde gezien. Wat ons betreft is het vooral heel sterk als je als PS hierover een besluit neemt. Dat ligt er. Dan kan daar parallel prima nog een participatieproces naast lopen. Vervolgens ook, als je de uitkomsten hebt, het besluit van hoe wij hier als Provinciale Staten tegenover staan en je bespreekt dat via dat participatieproces en er is wat betreft al die mensen die participeren toch echt iets dat wij over het hoofd hebben gezien, prima. Maar maakt dat dan inzichtelijk en laat dat dan

landen in die visie. Maar ik vind het vooral belangrijk dat we eerst hierover die verstrekkende punten praten.

De **VOORZITTER**: Het werd een heel lang antwoord op een korte vraag, maar voldoende voor mevrouw Veen. Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Ik kon mevrouw Rikkoert helemaal volgen, tot het laatste punt van haar antwoord aan mevrouw Veen. Want als we hier iets vaststellen, dan is dat wat het is. Dan hebben wij daarmee het kader vastgesteld, terwijl er ondertussen nog dat participatieproces loopt. Is het niet nou niet veel zuiverder, ook richting dat participatieproces, dat hier na consultatiebespreking in de commissie van de Statenbrief in januari, als we al die behoefte hebben, zeggen, we gaan daar via een motie vreemd of een actualiteitenmotie nog iets over meegeven wat ook onderdeel kan worden van die gesprekken in dat participatieproces? Maar als we hier al de leidende principes in een Statenbesluit gaan vastleggen, hoe serieus neemt u dan de partners buiten deze ivoren toren nog?

Mevrouw **RIKKOERT**: Dat zijn dan wat ons betreft de leidende principes. Op basis daarvan kan de gedeputeerde ophalen hoe andere partijen buiten het Provinciehuis daartegenover staan en dat kan hij gewoon prima samenvoegen tot een visie. Maar dan weet hij in ieder geval wel hoe wij er hierin staan. Want tijdens de commissievergadering kwam eigenlijk wel heel duidelijk naar voren dat er weinig vertrouwen is om via een informatiesessie dan wel werksessie iets met elkaar te bespreken, dat we niet weten wat de status daarvan is en dat dan de gedeputeerde daarmee verder gaat en we hebben verder voor de rest geen idee.

Tenzij u een hele belangrijke boodschap uit zo'n werksessie, informatiesessie of consultatiesessie in een motie in de eerstvolgende Statenvergadering vastlegt. Want dan heeft u toch ook een duidelijk signaal meegegeven en tegelijkertijd wel recht gedaan aan het proces wat het college nog met samenleving wil doorlopen.

Nog één laatste opmerking, dat het wat ons betreft erom gaat dat een heel breed draagvlak in de Staten op dit thema gewoon wenselijk is en dat dit besluitvormingsproces daaraan bijdraagt, in plaats van een informele infosessie waar we de gedeputeerde wat punten meegeven. Het gaat echt over, ik wil er best een aantal opnoemen waar we dan gewoon maar de gedeputeerde mee op wegsturen, dat is bijvoorbeeld, we willen het energienet maximaal benutten. Consequentie daarvan is dat je de wind fifty fifty en energie en windenergie fifty fifty op het net gaat krijgen. Dat betekent dus ... Nu ik dit aan het vertellen ben, denk ik, nee, laten we dit hele debat ...

De **VOORZITTER**: We gaan nu niet de informatiesessie alvast doen. Het lijkt mij ... Maar volgens is het volstrekt helder waar u van mening over verschilt. Dus dat is denk ik goed scherp naar voren gekomen. Meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik wil graag reageren op het punt van de heer Adriani. Volgens mij is dit een majeur probleem wat we met elkaar proberen op te lossen. Als je dan via ongewisse instrumenten de hoofdlijnen van het beleid, waar er altijd tegen ons gezegd is, je moet op hoofdlijnen sturen, niet vaststelt en dat pas achteraf doet op het moment dat er een heel visietraject is doorlopen, dan mis je volgens mij ook een kans om juist aan dat draagvlak te werken, zodat we het ook daadwerkelijk met zijn allen kunnen doen, en dan via een

actualiteitenmotie de opbrengst van een werksessie vertalen. Motie 66 over Utrecht Advies heeft laten zien dat dat niet altijd de wenselijke resultaten geeft.

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Dikkenberg heeft ook zijn punt gemaakt. Dat is voldoende. U kunt vervolgen, mevrouw Rikkoert. Mevrouw Veen, ik dacht dat meneer Van den Dikkenberg meneer Adriani aansprak, dus u heeft nu een interruptie op wie? Goed, heel kort dan. Maar ik neem aan dat u dan even reageert op de heer Van den Dikkenberg, want anders wordt het ingewikkeld. Gaat uw gang.

Mevrouw **VEEN**: Waar ik op aansla, is, ik snap heel goed waar deze behoefte vandaan komt. Ik hoor ook wat de heer Van den Dikkenberg zegt. U heeft er ook volkomen gelijk in, het is ook heel vreemd dat die kaders niet aan de voorkant worden vastgesteld. Waar mijn zorg ook veel meer zit, is de snelheid van het proces. Want er komt een gigantisch traject aan. Dat willen we zorgvuldig doen, maar er zit ook een bepaalde urgentie aan. Het klimaat wacht niet. Daarom merk ik dat ik nogal me in tweeën gespleten voel daarin, dat ik denk, ik snap heel goed waar uw motie vandaan komt, maar ik zou het echt enorm zonde vinden als we vertraging oplopen in dit proces.

De **VOORZITTER**: Volgens mij, we gaan herhalen, daar bent u ook mee begonnen, en is het helder dat u niet op de inhoud deze keer, maar vooral over het proces van mening verschilt. Mevrouw Rikkoert kan vervolgen.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt. Toch nog even daarop reagerend. Wat ons betreft hoeft het proces niet te vertragen. Als wij die leidende principes met elkaar vaststellen, kunnen de gedeputeerde en de ambtenaren prima vooruit met de Energievisie en, waar met name de druk op ligt, die pMIEK, dan zijn die leidende principes al afdoende. Kortom, wat ons betreft een breed draagvlak in de Staten op dit thema zeer wenselijk en heeft zorgvuldigheid voor snelheid bij ons de voorkeur. Daarom dienen we samen met SGP, BBB, 50PLUS en UtrechtNu! een motie in met het dictum, draagt het college van Gedeputeerde Staten op om in het voorgesteld proces het vaststellen van de leidende principes door Provinciale Staten als tussenstap in te bouwen. Dan wil ik het hebben over de Provinciale U-Pas. In het coalitieakkoord worden als hoofdonderwerpen voor de sociale agenda een aantal punten benoemd, zoals implementatie van het VN-verdrag Handicap, de Regenboogprovincie, aanpak van laaggeletterdheid en een brede aanpak van discriminatie en racisme. Er is nog geen aandacht voor bestaanszekerheid van inwoners met een minimuminkomen. Ook wordt er niets gezegd over de motie die op 28 juni door BBB als initiatiefnemer werd ingediend en met grote meerderheid door Provinciale Staten is aangenomen. Wij wilden een motie indienen om de sociale agenda uit te breiden met aandacht voor bestaanszekerheid en participatie van minima, want de provincie heeft tal van mogelijkheden om minima bijvoorbeeld via een Provinciale U-Pas toegang te geven tot provinciale voorzieningen, zoals het regionaal OV, recreatieterreinen en historisch en cultureel erfgoed. Maar de gedeputeerde heeft in een mail aan de BEM-commissieleden laten weten dat er een memo in de maak is over het onderzoek naar de Provinciale U-Pas en dat hij de tussenstand met geïnteresseerde woordvoerders in januari zal bespreken. Wij hebben daarom besloten om geen motie in te dienen en het gesprek over deze tussenstand af te wachten. Dan wil ik terugkomen op een punt wat we eerder ook bij de begroting hebben gemaakt. Dat gaat over het loket van voor inwonersinitiatieven. Wij willen nogmaals extra aandacht vragen voor burgerinitiatieven. We denken dat de provincie veel meer kan inspelen op projectideeën van bewonersgroepen. Wij volgen allerlei burgerinitiatieven en we hebben bij hen nagevraagd

wat hun ervaring is met het nieuwe speciale loket voor burgerinitiatieven. Dat loket blijkt gewoonweg lastig te vinden. Bovendien is het loket alleen via een formulier te bereiken. Het zou publieksvriendelijker zijn als we ook een emailadres, een telefoonnummer überhaupt zouden kunnen toevoegen. We willen GS ook de suggestie meegeven om een keer alle provinciale loketten in het zonnetje te zetten op de provinciale pagina in de huis-aan-huisbladen. De VVD begon er al over, de invasieve exoten. Bij de begroting hebben we ingebracht dat er meer mankracht en inzet nodig is op het bestrijden en voorkomen van invasieve exoten. Dit werd toen ook door het college beaamd. We vinden het dan ook jammer dat dit niet in de tweede begrotingswijziging staat, wat ons betreft een gemiste kans. We vertrouwen erop dat de toezegging van de gedeputeerde blijft staan en er voor de zomer van 2024 beleid komt om de invasieve exoten te lijf te gaan. Toezicht en handhaving natuur- en milieudoelen. In de tweede begrotingswijziging stelt het college voor om vanaf 2024 structureel 100.000 euro meer uit te trekken voor groene boa's. Het college zet vanaf 2024 extra middelen in voor een intensivering van de VTH-taken op natuur en landschap. Het college stelt dus dat ze wil intensiveren op haar VTH-taken, maar deze intensivering wordt nu nauwelijks ingezet voor milieutoezicht op bedrijven, zoals de actualisatie van vergunningen. Maar op dit vlak is eigenlijk een hogere inzet nodig. Dit werd ook bevestigd tijdens de infosessie die we afgelopen week hadden. Daarom dienen we een motie in om in de zomernota 2024 opnieuw voorstellen te doen voor een intensivering van de provinciale VTH-taken en dan vooral gericht op milieutoezicht. Het belang van integraal provinciaal beleid met betrekking tot landbouw, natuur en voedsel is groot. In de Strategische Collega Agenda zijn landbouw en voedsel nu twee aparte sporen. Onder programma twee, Landelijk gebied, benoemen we dat het Toekomstbeeld Landbouw en voedsel. De voedselagenda is dan nummer 16, een plek gaan krijgen in de Visie Landbouw en voedsel. De planning hiervoor is Q4 2024. Onder nummer 19 van datzelfde programma staat nog een derde spoor, namelijk stimuleren van duurzame kringlooplandbouw en ondersteunen van boerenbedrijven. De tijdplanning bij dit punt staat nu op P.M. en bij de bespreking in de commissie RGW beaamde de gedeputeerde dat duurzame kringlooplandbouw wel integraal onderdeel zou moeten zijn van de Visie Landbouw en voedsel. Het is daarom logisch om de planning van dit laatste punt ook te bepalen op Q4 2024, dus dat dat gelijk wordt getrokken. Daarom dien we een amendement in. Zo onderstrepen we het belang van een integrale benadering van landbouw, natuur en voedsel en bewaken we dat deze onderwerpen gezamenlijk en integraal in deze visie terechtkomen. Dan willen wij nog een punt maken bij de financiën. De verwerking van de coalitieambities is een grote aanslag op de omvang van de saldierves. De verwerking van de coalitieambities gebeurt deels via het instellen van fondsen, zoals de versnelling woningbouw, groen groeit mee, mobiliteit fiets en Actieprogramma Vitale Samenleving. Hierdoor zullen de saldierves volgens berekening afnemen in 2024 van zo ongeveer 131 miljoen naar 36 miljoen. Maar dat is niet de enige aanslag op de saldierves. Het college stelt ook voor om een stelpost voor onder andere transitie landelijk gebied en klimaatadaptatie op te nemen. Als je kijkt naar het bedrag van de stelposten over de komende jaren, waarin naar verwachting de saldireserve volgens de gewone begroting ook zou afnemen, gaat het om een bedrag van bijna 38 miljoen. De coalitieambities leiden dus tot een volledige uitputting van die saldierves. Op zich ziet de coalitie dat zelf ook wel. Dat hebben ze ook eerder benoemd. Daarom is er ook al een taakstelling opgenomen van 15 miljoen euro. Maar dat is eigenlijk nog helemaal niet ingevuld. Het is dus onduidelijk wat er niet gedaan gaat worden en waarop mogelijk wordt bezuinigd. De wijze waarop de coalitieambities, die wij overigens op grote lijnen wel steunen, de wijze waarop dus die coalitieambities de saldierves uitputten, vinden wij risicovol, zeker gezien het feit dat ook de post Onvoorzien wordt verlaagd van 1,8 miljoen euro naar een ton. Dit raakt voor ons aan goed bestuur en financiële degelijkheid, dus hopelijk zien we hier verandering in. Tot slot. We

benadrukken dat we willen samenwerken waar het mogelijk is en het is belangrijk om bij elkaar in de buurt te blijven. College, sta ook open voor verbeteringen en suggesties vanuit de gehele Staten en dan kunnen we een heel eind komen. Wij wensen de Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie veel wijsheid en zege bij de uitwerking van de plannen en, met de kerstdagen voor de deur, is dat een wens die vergezeld gaat van hoop. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A18 van het lid Schaddelee (ChristenUnie) inzake Landbouw, natuur en voedsel gezamenlijk oppakken.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 13 december 2023 ter behandeling van Statenvoorstel Tweede begrotingswijziging & SB Strategische College Agenda.

Overwegende dat:

- Het belang van integraal provinciaal beleid met betrekking tot landbouw, natuur én voedsel is groot. In de Strategische Collegeagenda zijn landbouw en voedsel nu twee aparte sporen. Onder programma 2 Landelijk Gebied benoemen we dat het Toekomstbeeld Landbouw en Voedsel (nummer 15) respectievelijk de Voedselagenda (nummer 16), een plek gaan krijgen in de Visie Landbouw en Voedsel. De planning hiervoor is Q4 van 2024. Onder nummer 19 van hetzelfde programma staat nog een derde spoor, namelijk: 'Stimuleren van duurzame kringlooplandbouw en ondersteunen van boerenbedrijven'. De tijdplanning bij dit punt 19 staat nu nog op 'PM'. Bij de bespreking in de commissie RGW beaamde de gedeputeerde dat dit echter wel een integraal onderdeel zou moeten zijn van de Visie Landbouw en Voedsel. Het is daarom logisch om de planning van punt 19 ook te bepalen op Q4 van 2024. Zo onderstrepen we het belang van een integrale benadering van landbouw, natuur en voedsel en bewaken we dat deze onderwerpen gezamenlijk en integraal in dezelfde visie samenkomen.

Verzoeken het college van GS:

- Aan de tekst van de Strategische Collegeagenda, onder programma 2 Landelijk Gebied, op pagina 6 bij nummer 19, in de kolom planning:

'P.M.'

te vervangen door:

'Q4 2024'.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende moties zijn ingekomen:

Motie M84 van de leden Rikkoert (ChristenUnie), Vermaat (SGP), Fiscalini (UtrechtNu!) en Hoek (50PLUS) inzake Zorgvuldig proces leidende principes Energievisie.

Constaterende dat:

- De Energievisie met daarin een aantal leidende principes in 2024 wordt vastgesteld.

Overwegende dat:

- Deze leidende principes cruciaal zijn en verstrekkende gevolgen zullen hebben;
- Dat leidende principes en consequenties van zodanige aard zijn dat Provinciale Staten in de gelegenheid moet worden gesteld om hier zorgvuldig met elkaar over te discussiëren
- Provinciale Staten in Positie.
- Het wenselijk is om deze leidende principes vast te stellen door Provinciale Staten alvorens een visie wordt uitgewerkt.
- Aan een complete visie met leidende principes weinig gewijzigd kan worden.
- Een breed draagvlak in de Staten op dit thema zeer wenselijk is en zorgvuldigheid voor snelheid gaat.

Verzoeken het college van GS:

- Draagt het college van Gedeputeerde Staten op om in het voorgestelde proces het vaststellen van de leidende principes door Provinciale Staten als tussenstap in te bouwen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Motie M85 van het lid Rikkoert (ChristenUnie) inzake Intensivering VTH.

Constateerend dat:

- In de Tweede Begrotingswijziging stelt het College voor om vanaf 2024 structureel 100.000 euro meer uit te trekken voor groene boa's. Uit de toelichting blijkt dat de intensivering van het VTH-beleid vooral is gericht op natuur en landschap: "Het toezicht en de handhaving op milieu en natuurdoelen moet op orde zijn. De RUD Utrecht voert namens GS het toezicht uit op milieu, gebiedsbescherming, soortenbescherming, houtopstanden en landschap. Met de aanvullende middelen wordt het toezicht op de Wet Natuurbescherming verder versterkt, door extra capaciteit in te zetten, in de vorm van BOA's, op gerichte toezichtplannen voor bijv. weidevogels, Soorten Managementplannen, houtopstanden en aanvullende (gebieds)controles op die aspecten waar we het hoogste risico zien en slecht naleefgedrag signaleren." Maar de risico's op milieugebied zijn eveneens hoog en ook daar lijkt een intensivering van de provinciale VTH-taken nodig.

Overwegende dat:

- De provinciale ambities zijn hoger dan het beschikbare budget. Het college zet vanaf 2024 extra middelen in voor een intensivering van de VTH-taken, vooral op natuur en landschap. Slechts een klein deel van deze intensivering wordt ingezet voor toezicht op bedrijven, vooral actualisatie van vergunningen. Maar op dit vlak is eigenlijk een hogere inzet nodig.
- Vooral het toekomstige stikstofbeleid vraagt een grote inzet richting bedrijven. Het is nog onduidelijk hoe de rijksoverheid het stikstofbeleid verder gaat invullen, maar wel is duidelijk dat er een grotere inzet nodig is rond de vergunningverlening aan bedrijven. De extra middelen die daarvoor nodig zijn, zijn nog niet verwerkt in deze Begrotingswijziging.

Verzoeken het college van GS:

- In de Zomernota 2024 opnieuw voorstellen te doen voor een intensivering van de provinciale VTH-taken (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving).

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Rikkoert. Dan is nu aan de orde de bijdrage van D66. Mevrouw De Widt heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Widt.

Mevrouw **DE WIDT**: Voorzitter, dank u wel. Als ik eerst even uitzoom, dan zie ik dat er in Nederland in de wereld aardig wat aan de hand is. Ik denk bijvoorbeeld aan de discussie bij de klimaattop in Dubai, aan de vele mensen die op vele plaatsen op de vlucht zijn voor oorlog of geweld, en ik denk aan de vorming van de nieuwe regering in Den Haag. Dat alles lijkt soms ver weg, maar we kunnen ons daar niet niks van aantrekken. Het geeft soms onzekerheid, maar we kunnen niet wachten of dingen misschien vanzelf duidelijker worden. In onze provincie staat ons veel te doen, waarvan we ook heel veel wel op eigen kracht kunnen aanpakken. Mijn fractie ziet dan ook met vreugde dat er op basis van het coalitieakkoord een ambitieuze Strategische College Agenda is opgesteld, met een bijbehorende tweede begrotingswijziging. Aan de slag. En samen, want als provincie kun je het niet alleen. Het is beslist waardevol dat in de bijeenkomst op 3 november goede contacten zijn aangehaald en versterkt met vertegenwoordigers van allerlei maatschappelijke organisaties. We hebben elkaar hard nodig. Voorzitter, D66 is blij met de ambities van het college, maar we zijn ook wel een beetje bezorgd. In de planning staat er wel heel erg veel in de kwartalen die al dichtbij liggen. Wij, mijn fractie, vertrouwen erop dat er niet zomaar wat is opgeschreven en dat er dus echt goed gekeken is naar wat haalbaar is, en dan niet in de laatste plaats haalbaar voor de ambtelijke organisatie. Wij vertrouwen er ook op dat wij, Provinciale Staten, tijdig worden geïnformeerd als er onverhoopt iets tegenzit. Bij D66 zijn we optimisten, maar ook realisten. Als ik inzoom naar de drie doelen die ik in eerdere debatten steeds heb aangestipt, dat zijn voortgang op woonruimte, de energietransitie en de verbetering in het evenwicht tussen landbouw en natuur in het landelijk gebied, dan is het fijn om te kunnen constateren dat we in het komende halfjaar al in gesprek zullen zijn over het Provinciaal Programma Wonen en Werken en het ruimtelijk arrangement. Ook een goed signaal is dat maar liefst een kwart van de onderwerpen op de Strategische College Agenda gaat over programma twee, Landelijk gebied. En een groot deel van de onderwerpen bij bodem en water horen daar zelfs nog bij. Voor de energietransitie staat er ook heel veel al geprogrammeerd op afzienbare termijn. Het college heeft daar duidelijk zin in en wij ook. Ter besluitvorming ligt nu voor de tweede begrotingswijziging. D66 zal daar van harte mee instemmen, omdat wij zien dat met deze inzet van de provincie onze doelen dichterbij komen. D66 is mede-indiener van twee moties die later bij andere fracties nog aan de orde komen. Die moties geven wat ons betreft een extra zetje aan de ontwikkelingen in het landelijk gebied. Dat was het. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw De Widt. Dan kom ik nu bij de fractie van UtrechtNu!, de heer Fiscalini, u hebt het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. Vele handen maken licht werk, u kent die uitdrukking waarschijnlijk wel. Het benadrukt het belang van samenwerken, mensen betrekken en naar mensen luisteren. In de context van onze provincie zou je kunnen stellen dat het neerkomt op het betrekken van onze inwoners bij grote beslissingen. Maar helaas, voorzitter, het lijkt soms wel alsof dit nieuwe college met de verkeerde leesbril

heeft gelezen. Zij lezen namelijk, veel handen, meer gedoe. Dit zien we bij een belangrijk onderwerp voor UtrechtNu! dat ons nauw aan het hart gaat, namelijk participatie. Participatie is essentieel voor onze gemeenschap in Utrecht. Het gaat verder dan een beleidsdoel, het vormt het hart van onze levendige en inclusieve samenleving. Ons doel is om een platform te creëren waar elke stem telt, waar verschillende perspectieven samenkomen en waar besluiten samen met betrokkenen worden genomen, in plaats van alleen maar bovenaf. We willen niet alleen meer betrokkenheid, maar ook de inwoners van Utrecht de kracht geven om zelf een vorm te geven aan hun leefomgeving. Te vaak lijkt het alsof participatie meer een verplicht nummertje is dan een wens. Zo van, participatie, check. Het doet mijn fractie dan ook soms denken aan een potje voetbal waarbij een paar spelers heel hard hun best doen om de wedstrijd te redden, maar er één iemand denkt dat die Cristiano Ronaldo is en stoer het balletje hoog aan het houden is en zijn eigen spel aan het spelen is. Heel leuk, die ene bal van de ene voet naar de andere voet jongleren. Maar we weten allemaal hoe irritant Ronaldo kan zijn. Geef die bal bijvoorbeeld ook eens aan de inwoners van De Meern die zich zorgen maken over een windmolenpark vlak bij hen in de buurt. Dan doel ik op Rijnenburg, waar wij met lede ogen aanzien en moeten kijken wat er gebeurt als je de bal bij jezelf houdt. Een paar windturbines die eigenlijk niemand wil, behalve de politiek en waarschijnlijk wat investeerders. Die gaan ons niet redden uit het doemscenario dat ons door de klimaatdrammers wordt voorgeschoteld. Door de windmolens bij Rijnenburg toch te plaatsen, lopen we heel erg veel woningen mis. Duizenden woningen die nu niet gebouwd gaan worden. Die maken wel een impact op de wooncrisis. Drie windturbines of duizenden woningen, wij weten de keuze wel. Voorzitter, ik maak nu een bruggetje naar het algehele energiebeleid. UtrechtNu! is een realistische en pragmatische partij. Wij kijken naar de mogelijkheden en daarin kijken we ook naar draagvlak. Dat laatste wordt vaak vergeten. Wij willen niet zwichten voor zogenaamde activisten die bedrijven bedreigen of denken dat het nodig is om dagenlang een snelweg te blokkeren of prachtige museums te bekladden. Ja, het klimaat verandert en daarom zijn we voorstander om ons aan te passen aan deze verandering. Nee, we kunnen klimaatverandering in Utrecht niet stoppen. Hoe vaak het ook in voorstellen wordt opgeschreven dat we iets moeten doen om klimaatverandering tegen te gaan, dat is vaak niet meer dan wensdenken. Wij willen dan ook vooruitkijken op een duurzame manier, om om te gaan met onze kostbare en schaarse grond en prachtige natuur. Net zoals op het voetbalveld zijn er ook grenzen aan de beschikbare ruimte in onze provincie. De toenemende ruimtedruk maakt het daarom lastig om alle ambities te realiseren. Mede daarom zijn voor ons windturbines en zonneparken niet de oplossing vanwege de grote ruimtelijke impact. Wij geloven dan ook meer in de echte krachtbron van de toekomst, namelijk kernenergie. Omdat we beseffen dat er in dit huis soms enige nodige kennis over kernenergie ontbreekt, hebben wij de vrijheid genomen om daar iets aan te doen. Voorzitter, wij zullen u dit keer niet vermoeien met een saaie motie over kernenergie. Nee, wij hebben een prachtige folder laten maken die we zo dadelijk zullen uitdelen. Hier alvast voor u. wij hopen uiteraard dat u deze folder mee naar huis neemt als een inspirerend bedtijdverhaal om te kunnen gebruiken. Voorzitter, ook hebben we een informatiesessie over kernenergie aangevraagd en daar willen we het gesprek aangaan met onze collega-statenleden en we hopen daar eigenlijk dat iedereen het stralende licht gaat zien. Daarnaast willen wij, onbeschaamd dat we zijn, de motie Het Hout een keer op indienen. U kan het al raden, het gaat over balsahout. Het dictum luidt als volgt. Geen gebruik te gaan maken van balsahout in windturbinebladen en projecten binnen de provincie en actief te pleiten voor het gebruik van duurzame alternatieven.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Veen.

Mevrouw **VEEN**: Voorzitter, dank u wel. Ik kreeg het een beetje een déjà vu. Ik had echt een beetje dat ik dacht ... Want kijk, ik was het even aan het opzoeken en hier heeft u een rode das en dan zegt u precies hetzelfde en dan sta ik hier maar dan heb ik wat anders aan en dan zeg ik eigenlijk ook weer precies hetzelfde en dan hier probeert u te weerleggen wat ik dan in mijn interruptie aan u zei en toen heb ik er nog wat achteraan gezegd. Ik dacht, ik kan dat nu herhalen, maar ik kan u ook gewoon even vragen wat het verschil is met de motie die nu ingediend is en de vorige keer op 8 november.

De vorige keer waren er een aantal vragen en waren er een aantal twijfels over hoeveel balsabomen er gekapt werden. Daarom heb ik jullie toegezegd om wat informatie toe te sturen. Toen dacht ik, misschien met de informatie die iedereen ook gekregen heeft, zijn er misschien nu wat Statenleden die van inzicht zijn veranderd. Vandaar dat ik zeg van, we dienen deze motie opnieuw in, want wij vinden het namelijk belangrijk dat de bomen blijven staan, dat er geen bomen gekapt worden voor windturbines. Want dat lijkt me niet echt groene energie.

Dus de inhoud is niet veranderd?

Mag ik hierop reageren? Ik wacht, anders tot word ik net zo berispt als de heer Janssen, dus dat is ook niet ...

De **VOORZITTER**: Heel goed. U doet het fantastisch, meneer Fiscalini. U heeft het woord.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel. U heeft heel goed gezien dat u dus alle plaatjes bij elkaar heeft kunnen zoeken. Maar als u misschien de motie had gelezen, had u inderdaad gezien dat de inhoud daarvan niet veranderd is, behalve dan dat de titel wat pakkender is.

De **VOORZITTER**: Meneer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. Ik ben eventjes aan het zoeken wat u wilt bereiken met deze motie over het balsahout. Want enkele minuten geleden zei u nog van, we kunnen de klimaatverandering niet tegengaan met maatregelen die we binnen de provincie nemen, maar we kunnen dus ook niet alle balsabomen redden met de motie die u indient. Dus wat wilt u precies bereiken?

De heer **FISCALINI**: Dank u wel. Dat vind ik een hele goede vraag. Wij zijn pragmatisch en wij hebben als dit huis besloten dat er alsnog windturbines moeten gaan komen. Zijn wij er blij mee? Nee, niet echt. Maar ze komen er. Dan hebben wij zoiets van, dan willen we dat die windturbines die er dan gaan komen zo min mogelijk impact hebben. Wij denken dan, er zijn duurzame alternatieven om de windturbinebladen te maken, in plaats van dat we bomen gaan kappen, die op een dieselschip tig duizenden kilometers naar Europa te gaan verplaatsen, om vervolgens hier in De Meern neer te zetten. Dat klinkt mij niet in de oren als duurzaam en schone energie, maar misschien is het voor de heer Breur wat anders.

Nee, zeker niet. Ik ben blij om te horen dat u toch wel inziet dat er meer duurzame manieren zijn en dat u zich daarvoor wil inzetten. Daarom verbaast mij ook wat u eerder zei van, wat we in de provincie doen, heeft weinig impact op de klimaatverandering. Uw begin van het betoog was immers, vele handen maken licht werk. Dus als wij in onze provincie ons steentje bijdragen, andere provincies, andere landen, de hele wereld

draagt hun steentje bij, dan kunnen we ook wat doen aan de klimaatverandering, lijkt me. Bent u dat met mij eens?

Ik ben van mening dat wat wij doen hier in Nederland of in de provincie, zeker in de provincie Utrecht, aan klimaatverandering weinig doet. Het gaat het niet stoppen. Dat is niet meer dan wensdenken. Wat ik zei, is dat wij hier in de provincie Utrecht hebben besloten om windturbines te gaan bouwen. Ik zei het net ook, maar voordat ik weer een herhaling val, wij zijn het daar niet mee eens. Maar als die dan komen, laat die er dan komen zo min mogelijk impact erop hebben. Dat is heel wat anders dan wat u net suggereerde en daarom stellen wij ook voor dat wij voor kenenergie willen.

Ik constateert dat we het eens zijn over de balsabomen, maar over de rest van het klimaatbeleid kunnen we nog een goede boom opzetten.

De **VOORZITTER**: Meneer Fiscalini vervolgt.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. Ik ga nog even verder met deze voetbalmetafoor. Want waarom past het college ook niet eens de bal naar de vele automobilisten die zich steeds meer benauwd voelen in onze provincie? Wij zien namelijk als UtrechtNu! Al een tijdje dat veel gemeenten een soort van antiautobeleid doorvoeren. Denk aan de gemeente Utrecht, Amersfoort, maar ook bijvoorbeeld Nieuwegein. De stedelijke gebieden slibben dicht. De auto wordt een beetje weggepest, terwijl onze inwoners ook in de steden deze auto gewoon nodig hebben. Dit wordt ook door onze fractie in de gemeenteraad gesignaleerd. We kunnen er gewoon niet omheen. De auto is en blijft een essentieel vervoermiddel, of je het nou wilt of niet. Maar dat gaat voorlopig nog steeds niet veranderen. Helemaal omdat het alternatief, de fiets en het OV, vooralsnog geen volwaardige alternatieven zijn. Helemaal niemand heeft er zin in om bijvoorbeeld van de Lobbendijk in Houten ruim 40 minuten te fietsen naar zijn werk in Wijk bij Duurstede. Misschien de gedeputeerde. Die fietst nogal veel, hebben we net gehoord. Lekker, om met al die zweetplekken op je pak aan te komen op je werk. En het OV, dat werkt ook niet mee, dan ben je weer een uur onderweg. Nee, veel mensen kiezen liever voor een ritje van 20 minuten in de auto en dat begrijpt UtrechtNu! volledig. Wij willen dat dan ook ondersteunen. Voorzitter, ik ben nog niet klaar. Want weet u waar het college ook weleens de bal naartoe mag schoppen? Op onze prachtige weidevogels. Dan bedoel ik dat natuurlijk niet letterlijk, want ik moet wel oppassen voor de Partij voor de Dieren. Voorzitter, we moeten erkennen dat de weidevogels een uniek en waardevol onderdeel vormen van de Nederlandse natuur. Ons land draagt een grote verantwoordelijkheid voor het behoud van deze weidevogelpopulaties. Het gaat niet goed met de weidevogelstand, want veel van deze weidevogels, zoals de grutto, tureluur en de wulp, zijn plaatsgetrouw in het broedgedrag. Dit betekent dat als hun vertrouwde broedgebied verdwijnt, ze niet zomaar naar een ander natuurgebied kunnen verhuizen en daar een succesvol broedseizoen kunnen hebben. Daarom dienen wij een motie in, Gelijkwaardige bescherming voor weidevogel natuur. De strekking van deze motie is om dezelfde mate bescherming te bieden aan weidevogelkerngebieden waar deze achterloopt op ganzenrustgebieden. Daarnaast dienen wij ook de motie in Herstel vertrouwen uitvoerders faunabeheer, die erop aandringt om het uitstellen van de invoering van een nieuw faunabeheerplan. Deze lichte vertraging is om het mogelijk te maken voor een diepgaande participatieronde met de daadwerkelijke uitvoerders waardoor zij een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan het ontwerpen en het implementeren van het Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring. Voorzitter, misschien was de vergelijking met Ronaldo niet helemaal juist, misschien is het college meer ...

De **VOORZITTER**: Ogenblik. Meneer Beltman wil denk ik op het vorige punt reageren. Meneer Beltman, gaat uw gang.

De heer **BELTMAN**: Dank u wel, voorzitter. Ik wil graag even terug naar het begin van uw betoog. Daar heeft u het over participatie. Is UtrechtNu! een voorstander van de participatievisie die op dit moment in deze provincie ligt?

De heer **FISCALINI**: Wij zijn voorstander van deze participatievisie, maar we willen er wel een kanttekening bij plaatsen, dat wij vinden met participatie dat het vaak in dit huis is dat participatie wordt ... Je mag meekijken hoe wij meebeslissen, je mag er aanwezig zijn en je mag het aanhoren. Maar wij vinden dat echte participatie ook draait om dat iemand die nauw betrokken is ook mee mag beslissen.

Dus ik hoor vanuit uw woorden dat u in beginsel voor deze participatievisie bent. Dus dan kan ik er ook van uitgaan dat uw stemming van een jaar geleden, van JA21, daar u toen nog lid van werd, toen u tegen de participatievisie heeft gestemd, dat dat nu een andere kant is vanuit UtrechtNu!?

Ja. Een andere partij.

De **VOORZITTER**: Opgehelderd. Meneer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Ik vraag het aan andere fracties, dus ik doe het ook maar aan de heer Fiscalini. Wij hebben een bepaalde vorm van democratie, die heet representatieve democratie. Maar ik hoor u net zeggen dat participatie voor u betekent dat als er beslist moet worden, zij ook meebeslissen. Dus dan is de rol van Provinciale Staten of gemeenteraad of zo overbodig geworden. Begrijp ik dat goed?

De heer **FISCALINI**: Niet helemaal. Participatie, wat hier vaak gebeurt, is dat er zoals met de RES-gebieden zijn er informatieavonden en dat wordt dan als participatie beschouwd. Maar de mensen die betrokken zijn, bijvoorbeeld in Rijnenburg, die hebben daar wel een mening over en die worden direct geraakt door bijvoorbeeld het plaatsen van windturbines en die het er totaal niet mee eens zijn, maar die hebben daar totaal geen zeggenschap op. Ik kan zeggen, dat hebben ze dan gezegd door hun stem uit te brengen op een lokale politieke partij. Dat kan.

Dank u, voorzitter. Ik ben bang dat de heer Fiscalini mij niet helemaal begrijpt. Ik hoor u zeggen, voor ons betekent participatie meebeslissen. Dat heb ik u letterlijk horen zeggen. Maar dat kan toch niet in de vorm van democratie die wij hebben? Deze Staten beslissen over zaken, gemeenteraden beslissen over zaken. Ten einde tot een goed besluit te komen, is er een participatieproces. Wat ik u hoor zeggen, is eigenlijk, denk ik, maar ik kan me vergissen, u moet me maar verbeteren, is dat het verwachtingsmanagement misschien niet goed is geweest of dat mensen niet goed begrijpen dat als een partij niet de grootste, dus vijftig plus één in die democratie heeft, toch compromissen zal moeten sluiten met anderen.

Dank u wel, voorzitter. Ik snap hoe democratie werkt, dat je vijftig plus één nodig moet hebben. Maar wat wij zien en constateren is dat participatie, bijvoorbeeld als we de RES erbij halen, er is een heel participatietrajectvorm. Maar participatie in de vorm hoe wij dat doen, is vaak informatief. Als je de participatieladder erbij pakt, staat er letterlijk ook in dat je dus mee mag beslissen of beslissingen mag nemen, mee besluiten.

De **VOORZITTER**: U vervolgt, meneer Fiscalini.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. Misschien was de eerdere vergelijking met Ronaldo niet helemaal juist. Misschien is het college soms meer zoals de scheidsrechter van Nederland-Argentinië op het WK een echte controlfreak. Maar dit college is helaas wel een controlfreak op onderwerpen waarvan wij denken, doe eens een stapje terug. Voorzitter, dan wil ik een bruggetje maken naar een onderwerp waarvan wij vinden dat er juist wel iets meer regie mag komen. Dan heb ik het namelijk over leerlingenvervoer. Voorzitter, op het gebied van leerlingenvervoer gaat het de laatste jaren vaak mis. Het lijkt nu vaak alsof de provincie buitenspel staat. En dat klopt. Tegelijkertijd raakt dit wel het welzijn van onze jongste en meest kwetsbare inwoners. Het leerlingenvervoer in de provincie Utrecht is niet langer slechts een lokale of gemeentelijke zorg, het is een kwestie die ons allen aangaat. Want, voorzitter, wanneer een gemeente en vervoerder niet tot overeenstemming komen of de afspraken worden veronachtzaamd, is het niet de gemeente of de vervoersbedrijven die de tol betalen. Nee, het zijn de kinderen die de prijs betalen voor deze haperingen in het systeem. Kinderen die niet worden opgehaald om naar school te gaan, te lang in een taxi zitten, die vergeten worden opgehaald te worden, voor een totaal aan huis worden afgezet, of nog erger, kinderen die in de taxi worden vergeten omdat ze per ongeluk in slaap zijn gevallen. Voorzitter, dit is ontoelaatbaar en dit is niet de zorg en de veiligheid die we voor onze jongste inwoners wensen. Daarom agenderen wij vandaag als UtrechtNu! dit onderwerp hier in de Staten. Want hoewel leerlingenvervoer niet direct onder de provinciale bevoegdheid valt, hebben wij als provincie toch een bredere taak, de verantwoordelijkheid om te zorgen voor al haar inwoners. Onze motie getiteld, Onderzoek de rol van Provinciale Staten bij het leerlingenvervoer is een oproep tot actie. Laten we onderzoeken welke rol Provinciale Staten kan spelen om de gemeentes te ondersteunen bij het aanpakken van dit prangende probleem. Laten we niet vergeten dat deze kinderen genoodzaakt zijn om gebruik te maken van deze diensten omdat zij naar een speciale school moeten en een school die niet om de hoek is. Niet iedere dag door papa en mama op het schoolplein kunnen worden afgezet of opgehaald en niet met klasgenootjes uit de buurt kunnen spelen omdat hun school niet om de hoek is. Laten we een signaal afgeven dat de provincie Utrecht staat voor het welzijn van al haar inwoners, ongeacht leeftijd of de postcode. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Fiscalini. Dan is nu het woord aan de fractie van ... Meneer Van den Dikkenberg heeft nog een interruptie voor u, op de valreep. Gaat uw gang, meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, leerlingenvervoer is natuurlijk bij uitstek iets wat bij de gemeentes ligt. Dat gaf de heer Fiscalini ook al aan in zijn bijdrage. Hoe schrijnend de voorbeelden ook zijn die genoemd worden, zijn dat natuurlijk uitvoeringsvraagstukken die we terecht moeten adresseren, maar wat zijn nou precies oplossingen die de heer Fiscalini voor zich ziet wat uit een onderzoek zou kunnen komen wat nu voorgesteld wordt, waarbij dit een provinciale taak zou worden?

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. Dat is een hele goede vraag. Er moet natuurlijk eerst onderzocht worden, wat zou een eventuele rol van de provincie kunnen zijn? Dan denk ik bijvoorbeeld aan dat een provincie een overkoepelende rol kan pakken. Er zijn bijvoorbeeld al zes gemeentes die samen de handen ineen proberen te slaan om te kijken van, hoe kunnen ze dit probleem samen coördineren? Het is vaak zo dat iemand die in Utrecht woont niet per se in Utrecht naar school hoeft te gaan. Die kan bijvoorbeeld ook helemaal naar Vught gaan of ergens anders in het land. Het is grensoverschrijdend. Daarnaast is er ook nog eens een keer de financiële zorg. Het is ook zo dat gemeentes niet altijd de financiële middelen hebben om dit probleem aan te pakken. Dan wordt er

gekeken naar langere ritten, meerdere kinderen in busjes, waardoor uiteindelijk kinderen de dupe ervan zijn. Ik denk dat wij als provincie moeten onderzoeken welke rol we hierbij kunnen spelen.

Voorzitter, denkt de heer Fiscalini dan dat wij op provinciale schaal dichter bij de doelgroep kunnen staan dan gemeenten om daar meer maatwerk te bieden?

Nee, dat denk ik niet. Maar ik denk wel dat als wij hier bijvoorbeeld, stel dat de gedeputeerde zegt, we nodigen alle wethouders hier uit en we gaan kijken of we samen een overkoepelend organisatie kunnen opzetten of optuigen, ik noem maar wat, om te kijken hoe we problemen kunnen aanpakken, dat doen we als provincie namelijk wel vaker, dat we problemen naar ons toetrekken en dan hier kijken in dit huis hoe we dat provinciaal integraal kunnen aanpakken, ik denk dat dat meer oplost dan dat de gemeentes ... Want als de gemeentes er onderling niet uitkomen, dan is het maar pech voor het kind en de gezinnen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende moties zijn ingekomen:

Motie M86 van het lid Fiscalini (UtrechtNu!) inzake Het Hout een keer op.

Constaterende dat:

- De stijgende vraag naar balsahout heeft geleid tot illegale kap van deze bomen in het Amazonewoud, met uiteenlopende gevolgen voor de biodiversiteit en de levenswijze van inheemse bevolkingsgroepen.
- Er in de Provincie Utrecht plannen zijn om windturbines te gaan bouwen.

Overwegende dat:

- Balsahout vaak wordt gebruikt in de productie van windturbine bladen vanwege zijn lichtheid en sterkte.
- Het gebruik van balsahout in windturbine bladen leidt tot een stijgende vraag naar dit materiaal.
- De stijgende vraag naar balsahout heeft geleid tot illegale kap van deze bomen in het Amazonewoud, met uiteenlopende gevolgen voor de biodiversiteit en de levenswijze van inheemse bevolkingsgroepen.
- Het behoud van bossen en de bescherming van inheemse volkeren cruciaal zijn voor het behoud van onze planeet.
- Alternatieve materialen beschikbaar zijn voor de productie van windturbine bladen zonder de negatieve gevolgen van balsahout.

Verzoeken het college van GS:

- In het vergunningverleningstraject op te nemen om geen gebruik te maken van balsahout in windturbine bladen in projecten binnen onze provincie.
- Actief te pleiten voor het gebruik van duurzame alternatieven voor balsahout in windturbine bladen binnen onze provincie en bij de betrokken instanties

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Motie M87 van de leden Fiscalini (UtrechtNu!), Batteau (Partij voor de Dieren) en Hoek (50PLUS) inzake Gelijkwaardige bescherming weidevogelnatuur.

Constaterende dat:

- Weidevogels zoals die nagenoeg enkel in Nederland voorkomen een uniek Constaterend dat maken van de Europese natuur;
- Nederland, en daarmee Utrecht, de plicht hebben om toe te zien op de instandhouding van weidevogelpopulaties;

- De weidevogelstand niet in goede staat is;
- Veel weidevogelsoorten erg plaatstrouw in hun broedgedrag zijn;
- Weidevogels bij het verdwijnen of verstoren van hun vertrouwde broedgebied niet eenvoudig elders alsnog met succes zullen gaan broeden;
- In het Ontwerp Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring staat dat in de Omgevingsverordening bepaald is dat zonneweides en windmolens uitgesloten zijn voor ganzenrustgebieden.

Overwegende dat:

- Ook weidevogels schade ondervinden van activiteiten als de aanleg van windmolens en zonneweides in hun leefgebieden;
- Weidevogelkerngebieden nog altijd wel in aanmerking komen voor dergelijke economische activiteiten;
- Het onlogisch en onwenselijk is dat ganzen van meer bescherming genieten dan de veel kwetsbaardere weidevogelsoorten;
- De bescherming van ganzenrustgebieden in stand moet blijven;

Verzoeken het college van GS:

- Het huidige beschermingsregime van ganzenrustgebieden te handhaven en geen additionele activiteiten en ontwikkelingen toe te staan.
- Om dezelfde mate van bescherming te bieden aan weidevogelkerngebieden waar deze bescherming achterloopt op ganzenrustgebieden.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Motie M88 van de leden Fiscalini (UtrechtNu!), Van den Dikkenberg (SGP), Van den Broek (BBB) en Hoek (50PLUS) inzake Herstel vertrouwen uitvoerdersfaunabeleid.

Constaterende dat:

- Er een vertrouwensbreuk is ontstaan tussen het provinciebestuur en de uitvoerende partijen van het faunabeleid rondom het Ontwerp Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring;
- Gedeputeerde Staten voornemens is het nieuwe Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring op 27 februari 2024 vast te stellen;

Overwegende dat:

- De geplande vaststellingsdatum van het Ontwerp Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring, 27 februari 2024, geen ruimte meer biedt voor diepgaande participatie;
- Het staande faunabeheerplan pas 31 december 2025 verloopt; - De (agrarisch) natuurbeheerders verenigd in het UPG en de Wildbeheereenheden de uitvoering van het faunabeleid en monitoring grotendeels op vrijwillige basis doen;
- Utrecht voor een effectief faunabeleid dus afhankelijk is van een goede samenwerking en verstandhouding tussen het provinciebestuur, particuliere grondbezitters en de wildbeheereenheden;
- Het UPG en alle Wildbeheereenheden aangeven hebben grote tekortkomingen te zien rondom met name, maar niet beperkt tot, de uitvoerbaarheid van het Ontwerp Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring;
- Het Ontwerp Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring door Gedeputeerde Staten wordt vastgesteld, niet als een Statenvoorstel langs Provinciale Staten komt en een naar tevredenheid afgerond participatieproces dus van cruciaal belang is voor het draagvlak.

Verzoeken het college van GS:

- De vaststelling van het Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring (OFM), dat nu gepland staat voor 27 februari 2024, uit te stellen voor uiterlijk 1 jaar.
- De WBE's en het UPG uit te nodigen voor gesprekken om het OFM aan te passen rondom de thema's uitvoerbaarheid, betaalbaarheid, eigendomsrecht, monitoring en toetsbaarheid.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Motie M89 van het lid Fiscalini (UtrechtNu!) inzake Onderzoek rol provincie Leerlingenvervoer.

Constaterende dat:

- Dit ontoelaatbaar is en niet overeenkomt met de zorg en veiligheid die wij voor onze jonge inwoners wensen
- Er problemen zijn met het leerlingen vervoer in Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest, Stichtse Vecht, Utrecht en Woudenberg.

Overwegende dat:

- Hoewel leerlingenvervoer niet direct onder de provinciale bevoegdheid valt, de provincie wel vaker een overkoepelende rol heeft bij andere projecten.
- Dat wanneer een gemeente en vervoerder niet tot overeenstemming komen of afspraken worden veronachtzaamd, het niet de gemeente of de vervoersbedrijven zijn die de tol betalen, maar juist de kinderen die de prijs betalen voor deze haperingen in het systeem.

Verzoeken het college van GS:

- Om te gaan onderzoeken welke rol de provincie kan spelen om dit probleem van gebrekkig leerlingenvervoer te helpen verhelpen, met de focus op het bieden van ondersteuning aan gemeenten.
- De uitkomst van dit onderzoek te presenteren aan de Provinciale Staten.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Voldoende. U was klaar. Dank u wel, meneer Fiscalini. Dan is nu het woord aan het CDA, meneer Westerlaken.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Voorzitter, het heeft even geduurd, maar eindelijk mogen we dan onze algemene beschouwingen uitspreken. Ik heb zo eens geluisterd en heel veel verrassends zit er niet meer in, maar dat kan ook niet anders, want we hebben de afgelopen maanden regelmatig schietoefeningen gehad. Veel van wat we allemaal gezegd hebben afgelopen tijd in deze zaal is sinds 22 november in een heel ander daglicht komen te staan. Waren we in maart al van onze sokken geblazen door de uitslag van de Statenverkiezingen, drie weken terug werd dat bij de Tweede Kamerverkiezingen nog eens dunnetjes overgedaan. Niemand had deze uitslag verwacht. Ik denk ook velen, op misschien meneer Wilders na, had dit gehoopt. We hebben hier inmiddels al wat ervaring met verkenneren en ik hoop dat ze in de komende weken in Den Haag ook leren welke beperkende daaraan zitten. Maar misschien zijn hun ervaringen straks wel beter dan hier. Ik wens de Haagse stolp veel sterkte en ben benieuwd of we voor de Kadernota al een nieuwe regering hebben. U kent het CDA als partij met visie voor de lange termijn.

Wij hebben dat al een aantal keren hier in de Staten meegedeeld en doen we nu weer. Het stond ook in ons verkiezingsprogramma, waarvan wij heel veel dingen terug hebben gezien in het coalitieprogramma. Daar zijn we nog steeds blij mee. Ik ga dat niet allemaal herhalen. Maar wat wij denken en belangrijk vinden, is dat we een betrouwbaar bestuur hebben dat verschillen verbindt en de provincie Utrecht zo vormt en inricht dat we hier met zijn allen gelukkig kunnen zijn. Wie het coalitieakkoord leest, zal veel van onze wensen terugvinden. Dat wil niet zeggen dat ik nu klaar ben en overga tot de orde van de dag. Want we hebben toch nog wel een paar zaken die we het college mee willen geven voor de komende jaren. We hebben de afgelopen jaren gepleit voor realistisch begroten en voor het daadwerkelijk uitgeven wat begroot is. We hopen dat vooral het uitgeven de komende jaren beter zal gaan. De begroting voor de volgende jaren geven goede hoop dat we het kunnen realiseren. Maar er spelen toch een paar heikele zaken de komende Statenperiode waar ik hier nog even wat extra op wil wijzen. Collega Koren heeft dat al gedaan bij de begrotingsbehandeling. Dan bedoel ik de herijking van het provinciefonds die eraan komt, het mogelijk aantrekken van leningen waar we mee te maken krijgen en ook de grote personeelstekorten in het financiële domein. De plannen van het college, waar wij volledig achterstaan, betekenen dat we de komende jaren veel geld uit gaan geven. Vanuit het perspectief om allerlei zaken te realiseren, heel goed. Maar vanuit financieel perspectief best uitdagend. Naast de genoemde heikele punten komen daar ook nog bij inflatiestijging, rentekosten, personeelskosten en dergelijke. Met het coalitieakkoord varen we strak aan de wind. Er is niet veel ruimte om tegenvallers op te vangen. Gelet op wat ik hiervoor zei, is het noodzakelijk op financieel gebied volledig in control te zijn. Wat ons betreft zullen we, wanneer dat nodig is, keuzes moeten maken en tekorten niet op gaan vangen door alleen maar geld te lenen. Graag willen we ook zien dat GS lenen tot een minimum beperkt en hier met een visie op komt, om te voorkomen dat we de tekorten doorschuiven naar volgende generaties. Naast deze ontwikkelingen is het cruciaal dat we de personele bezetting in het financiële domein op orde brengen. Niet afwachten, maar actief op zoek en misschien wel onconventionele methodes gebruiken. Wat ons betreft zet het college zich in voor de volgende zaken. Zorg ervoor dat we geen nadeelprovincie worden bij herijking van het provinciefonds. Stel een langetermijnvisie op over het lenen van geld en de gevolgen daarvan. Vervul met spoed de vacatures in het financiële domein en vooral die van de functie van treasurer. Gezonde en stabiele financiën zijn de komende periode een speerpunt voor ons. Voorzitter, al meerdere jaren maakt het CDA zich sterk voor veilige fietsroutes en dan met name voor scholieren. Ook de komende jaren zal dat een speerpunt van ons blijven. Om dit duidelijk te krijgen voor de komende periode, dienen wij een motie in die het college opdracht geeft inzicht te geven in de bestaande onveilige routes en de knelpunten en de uitkomsten hiervan met de mogelijke oplossingen op te nemen in het Bereikbaarheids- en uitvoeringsprogramma. Dan iets wat mij na aan het hart ligt. Het lijkt er uiteindelijk toch van te komen. Iedereen die mij kent, weet wat nu volgt. De Omgevingswet dreigt per 1 januari aanstaande in werking te treden. Zonder tegenbericht. Je weet nooit. Ik heb alweer wat berichtjes gehoord. Maar goed, ik ga ervan uit dat het echt door zal gaan. De gevolgen hiervan zijn niet alleen van belang op de fysieke leefomgeving, maar ook op de manier waarop we in het openbaar bestuur met elkaar gaan werken. Je zou kunnen zeggen dat weer een stukje van de dualisering wordt gerealiseerd. Dit betekent dat een aantal processen gaan veranderen. De mandatering voor GS gaat verder en de kaderstelling van PS wordt alleen maar belangrijker. Tegelijkertijd betekent het ook voor de Staten dat we onze controlerende rol en het initiatiefrecht nadrukkelijker vorm en inhoud moeten geven. Dit begint bij de kaderstellende rol. De komende jaren gaan diverse deelvisies en de Omgevingsverordening op de schop. Willen wij grip houden op deze ontwikkelingen, dan is het zaak voor de Staten om aan het begin van deze processen al duidelijk te maken welke richting we op willen. Dit vereist ook een meewerkende houding van het dagelijks

bestuur. Concreet denk ik aan de ontwikkeling van de Energie- en de Landbouwvisie. De start lijkt goed, omdat de Staten daarbij nadrukkelijk worden betrokken. Maar de vraag is wat GS doet met de vragen en opmerkingen die hierbij zijn meegegeven in de commissie. Vooral bij de behandeling van de Energievisie lijkt niet helemaal overgekomen te zijn welke dringende adviezen de commissie had. Ter verduidelijking wordt vandaag een motie ingediend die moet waarborgen dat het hele pallet van opvattingen en ideeën binnen de Staten en onze samenleving in de Energievisie terechtkomen. Actieve betrokkenheid van burgers bij bestuur- en beleidsvorming en eigenaarschap is wat voor ons betreft voor de Energievisie een essentieel onderdeel. Tientallen wetten en Algemene Maatregelen van Bestuur gaan op in de Omgevingswet. Wij hebben het al vaak gezegd, gebruik deze nieuwe regels niet om ontwikkelingen te blokkeren, maar om met initiatiefnemers en belanghebbenden goede ruimtelijke oplossingen te zoeken. De wij-samenleving, noemen wij dat. Lef en compassie tonen. Niet in de toezichhoudende of bureaucratische rol blijven zitten. Voor ons geldt hier de hoofdregel van de Omgevingswet, ja, mits en niet nee, tenzij. De komende periode wordt belangrijk ook voor wat betreft de woningbouwopgave. Veel zal afhangen van wat gemeenten willen en kunnen. Maar de nieuwe rol van de provincie geeft in ieder geval mogelijkheden die we eerst niet hadden om meer te kunnen stimuleren en sturen. De problemen op het terrein van de woningmarkt zijn groot. Voorbeeld daarvan is de dubbele vergrijzing. Dat kan wat ons betreft alleen aangepakt worden, die woningmarktontwikkeling, door het realiseren van voldoende ouderenwoningen. Hiermee bereik je doorstroming voor gezinnen en jongeren. Mede daarom zijn we ook blij dat de mogelijkheid voor bouwen van 50 woningen bij kleine dorpen voor de leefbaarheid binnen de rode contour gehandhaafd blijft, omdat dat bij uitstek voor die plaatsen een mogelijkheid biedt. Groen groeit mee hoort voor de leefbaarheid niet een vrijblijvend onderdeel maar een vast onderdeel van de gebiedsexploitatie te worden, om daarmee leefomgeving, klimaat, gezondheid en vitaliteit zijn plek te geven. De Omgevingswet biedt meer mogelijkheden voor afwegingen. Noem het maatwerk, per straat, wijk, kern, dorp of stad. Stimuleer gemeenten maatwerkafwegingen te maken met de buurten, inwoners en ondernemers. Gebruik daarvan woon- en dorpdeals. Het college van GS, kom graag met een voorstel waarin meervoudig multifunctioneel ruimtegebruik wordt gestimuleerd. De ruimte, zeker in de provincie Utrecht, is te schaars om alle opgaven apart te realiseren. Naast de uitdagingen van de woningbouw zullen we hard aan de slag moeten in het landelijk gebied. De plannen ligt klaar, de voorstellen zijn gedaan en diverse gemeenten zijn aan de slag gegaan en al ver. Maar hoe en wanneer we als provincie aan de slag kunnen is met de uitslag van de verkiezingen onzeker geworden. De CDA-fractie ziet graag dat de verbeteringsslag die is ingezet met de gebiedsgerichte aanpak wordt doorgezet om geen tijd te verliezen. Er zijn nog veel meer zaken die ik aan de orde zou kunnen stellen, maar ik ga ervan uit dat we daar nog ruimschoots de gelegenheid krijgen bij de behandeling van alle Statenvoorstellen die de komende jaren zullen volgen en ook bij alle consultaties die aangekondigd zijn in de college agenda en uiteraard onze deelnames aan de Kadernota en begrotingsbesprekingen. Ik hoop dan wel dat we weten onder welk regeringsgesteente we leven en over welke financiële middelen, behalve die wij zelf nog in de kas hebben, we kunnen beschikken. Voorlopig is het nog even adem inhouden, vrees ik. Wie weet bespreken we de Kadernota wel tijdens de volgende verkiezingscampagne.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M90 van de leden Bikker (CDA), Flink (PvdA), Oude Wesselink (GroenLinks), Vermaat (SGP), Hoek (50PLUS), Nagtegaal (UtrechtNu!), De Jong (Volt) en Hossain (VVD) inzake Veilige fietsroutes middelbare scholieren.

Constateerend dat:

CONCEPT

- We staan voor veiligere fietsroutes voor middelbare scholieren. Ze banen zich dagelijks een weg door het verkeer naar school.
- In de vorige collegeperiode werd hierover een motie aangenomen die unaniem, door alle Statenleden, werd gesteund. Het toont aan hoezeer het onderwerp uit het hart gegrepen is

Overwegende dat:

- Partijen graag zien dat op dit gebied een grote stap wordt gemaakt komende collegeperiode. Daarom heeft het een plek gekregen in het coalitieakkoord.
- Een overzicht van de hoofdfietsroutes van middelbare scholieren door de provincie Utrecht, momenteel ontbreekt.

Verzoeken het college van GS:

- Onderzoek te doen naar de hoofdroutes die middelbare scholieren gebruiken, door de dorpen en de steden, op weg naar school en het maken van een overzicht (kaart). Dit inzicht kan als basis dienen voor verdere plannen. Delen van de routes zullen gelegen zijn op lokale en waterschapswegen, ook die worden meegenomen en kunnen dienen als gespreksonderwerp aan tafel met de lokale bestuurders.
- Naar aanleiding van dit onderzoek, inzicht geven in de knelpunten die op deze routes aan de orde zijn en de investeringen die op deze routes wellicht voorzien zijn (onder meer vanuit het MIP en door subsidies en gedragsmaatregelen).
- Dit onderwerp in het Bereikbaarheidsprogramma en het uitvoeringsprogramma nadere uitwerking te geven.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Westerlaken. Dan is nu de fractie van Volt aan de beurt en ik geef graag het woord aan meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Daar gaan we. Beste voorzitter, collega's, collega-statenleden en ambtenaren, het college, sorry, en andere aanwezigen hier en online. Wat een voorrecht om hier te staan in vrede, in veiligheid, in een zaal waar het democratisch debat de ruimte krijgt waar we mogen zeggen wat we vinden, wat we denken, wat we voelen, zonder angst vervolgd te worden, zonder angst opgepakt te worden, zonder angst om schuilkelders te moeten opzoeken. Wat is dat anders voor veel mensen op de wereld. Mensen die zich geconfronteerd zien met haat en geweld, zelfs hier op ons eigen continent Europa, waar aan de randen een oorlog woedt. Of we het vandaag nou eens worden of niet, laten we ons gevoed weten door onze gelukkige omstandigheden en inspiratie halen uit ons gezamenlijk geloof dat een betere wereld mogelijk is als we ons daar samen voor blijven inzetten. Een betere wereld begint bij een sterk en verbonden Europa. Dat laat ook de klimaatop weer zien, wat een collectief Europa kan betekenen. Daar hebben we de regio's hard bij nodig, zo ook Utrecht. Nu staat Europa in de programmabegroting 2024 beschreven bij het programma Bestuur. De beschrijving is summier en stoelt nog op de Europastrategie 2021-2023. Een nieuwe strategie staat in de pen. Een beloofde werksessie met PS gaat daaraan bijdragen en daar zijn we blij mee. Volt werkt ondertussen met haar leden aan een uitgangspuntendocument die we midden Q1 aan het college ter inspiratie willen meegeven. Tegelijkertijd zeggen we dat het uiteraard een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. Wij willen wel vragen aan GS om een toezegging dat er in de programmabegroting voldoende financiële ruimte zal worden

gemaakt om de Europastrategie uit te werken en uit te voeren. Ons motto is Europees denken en lokaal doen. Dat mag wat Volt betreft wat meer en wat concreter binnen de begroting en plannen van het college. Zo wordt gesproken over een Energievisie, maar worden de vijf pijlers van het Europees energiebeleid niet als startpunt genomen. Zo wordt gesproken over een nieuwe visie voor de landbouw en voedsel, maar we weten toch allemaal dat landbouwbeleid voor het overgrote deel in Brussel wordt geschreven. We willen daarom het college oproepen de komende jaren in dergelijke beleidsplannen de link met Europa als startpunt concreet te maken. Want neem nu de Natuurherstelwet. Die stelt dat in 2030 20 procent van de natuur hersteld moet zijn, in 2040 60 en in 2050 90 procent. Er komt een verslechteringsverbod, afname van bestuivende insecten willen we tegengaan, de biodiversiteit van ecosystemen willen we vergroten, boscosystemen, en we gaan ervoor zorgen dat de landbouwecosystemen weer een stijgende trend laten zien. Het niet halen van natuurdoelen in het verleden of kunnen uitgeven van daarvoor bestemde middelen, inclusief voor de groene contour, blijft voor ons in deze context een grote zorg. We dienen daarom ook de motie van Partij voor de Dieren mede in voor de versnelling van natuurherstel via de inrichting van NNN-gebieden. Dat doen we met overtuiging. Tijdens commissievergaderingen bevestigde de gedeputeerde dat de inhaalslag natuur alle aandacht gaat krijgen. Maar helemaal gerustgesteld zijn we niet. Wellicht bieden ook niet behaalde doelen uit het verleden geen garantie voor de toekomst, maar toch willen we de gedeputeerde vragen verder te concretiseren wat Utrecht aan de Natuurherstelverordening van Europa gaat doen. Wat gaat het betekenen voor bestaand en komend beleid en budgettering en wat zijn de kansen? We zouden graag begrijpen wanneer dit meer duidelijk wordt. Een ander goed voorbeeld van Europees denken en lokaal doen is de Richtlijn Hernieuwbare Energie, RED III, die ook decentrale overheden gaat raken. Er zullen versnellingsgebieden voor hernieuwbare energie moeten worden aangewezen met twee keer zo snelle procedures. De overheid krijgt een voorbeeldfunctie, bijvoorbeeld met het verduurzamen van overheidsgebouwen. Nederland zal in 2024 drie nationale regelgevingen moeten aanpassen en vergunningaanvragen voor zonnepanelen moeten straks binnen drie maanden zijn afgehandeld. De verordening gaat op 1 januari 2025 in. Ook hier is een concretisering van belang. Hoe gaan we als Utrecht voldoen aan de Richtlijn Hernieuwbare Energie? Wat betekent dit voor onze bestaande plannen en waar liggen de kansen? We vragen de gedeputeerde om een reactie. In het kader van energie willen we overigens hierbij onze blijdschap tonen dat, na onze herhaaldelijke oproepen, ons een sessie over kleinschalige kernenergie is toegezegd. We kijken ernaar uit. Zoals eerder gezegd ziet Volt graag hier het begin van een brede maatschappelijke dialoog in Utrecht om draagvlak te toetsen en te creëren voor kleinschalige kernenergie, want dat moet ook een plek krijgen binnen onze energiemix. Voorzitter, we kunnen lang zo doorgaan. Staat u mij toe er nog twee uit te pikken? De Richtlijn stedelijk afvalwater. Op 5 oktober stemt het Europees Parlement in Straatsburg over een herziening van de Richtlijn Behandeling stedelijk afvalwater uit 1991. Nederland en ook Utrecht moeten flinke stappen zetten. De waterschappen zijn nu aan het kijken hoe ze dat kunnen doen. Een belangrijk element van de door de commissie voorgestelde herziening betreft verplichting van een aanvullende zuivering van medicijnresten en andere microverontreiniging, de zogenaamde vierde zuiveringstrap. Ik hoop dat ik nog mensen aangehaakt houd. Ik vind het erg interessant. Hiervoor zijn een aantal pilotprojecten opgezet, mede met de Europese interestsubsidie. Wat er in Europa gebeurt, collega's, heeft daarmee dus direct impact op de dagelijkse bezigheden van onze waterschappen. Dat kennen we ook van de Kaderrichtlijn Water, want Nederland staat onderaan de rangorde van Europese landen als het gaat om de kwaliteit van oppervlaktewateren. Ook in Utrecht zitten er te hoge concentraties PFAS, metalen, stikstof, fosfor, maar ook medicijnresten, drugsresten en microplastics in het water. Dit heeft negatieve gevolgen voor de waterkwaliteit, aquatische habitats en biodiversiteit. Het RIVM heeft al in 2016 aangegeven dat dat reden is tot zorg.

De vierde zuiveringstrap op basis van ozonisatie kan de waterkwaliteit significant verbeteren en draagt dus bij aan onze KRW-doelen. Volt dient daarom in nauw overleg met de gedeputeerde en ambtenaren hierbij een motie in die Gedeputeerde Staten oproept een analyse uit te voeren waar die knelpunten nou precies zitten, om te kijken in hoeverre de provincie ondersteunend kan zijn aan de noodzakelijke versnelling.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende moties zijn ingekomen:

Motie M91 van de leden De Jong (Volt), Overkleef (D66) en Travaille (Partij voor de Dieren) inzake Treetje hoger: analyse versnelling 4e trap rwzi's.

Constateerend dat:

- Ozonisatie is een techniek die het overgrote deel van medicijn- en drugsresten uit afvalwater kan verwijderen. Een pilot van ozonisatie i.c.m. ultrasound laat nog hogere rendementen zien. Dit is een grote kans voor RWZi's, maar vraagt om investeringen en capaciteit die waterschappen niet altijd beschikbaar kunnen en/of willen maken. Er is ook (nog) geen wettelijke verplichting voor waterschappen of normen specifiek voor het verwijderen van microverontreinigingen. Tegelijkertijd voldoen veel oppervlaktewateren in Utrecht niet aan Europese normen, ondanks recente verbeteringen. Dat geldt ook voor de effluentkwaliteit bij RWZi's. Medicijnresten in water zijn daarbij een omvangrijk probleem, en niet voor niets een belangrijk onderdeel van de green deal duurzame zorg. De Tweede Kamer nam al in november 2018 een motie aangericht op een snelle uitvoering van de extra zuivering, om medicijnresten uit het communaal afvalwater te verwijderen. Daarna is als onderdeel van 'het Innovatieprogramma Microverontreiniging uit afvalwater van het Ministerie van I&W', in Houten een zgn. 4e trap (zuiveringstechniek met een ozoninstallatie) met subsidie geplaatst. Maar veel meer vooruitgang ontbreekt vooralsnog in onze provincie. Gezien de urgentie voor het aquatisch milieu, de volksgezondheid, en het behalen van de KRW doelen lijkt het verstandig te onderzoeken of, en hoe de provincie kan bijdragen aan het versneld plaatsen van de ozontechnologie op RWZi's in Utrecht.

Overwegende dat:

- De afgelopen jaren zijn veel KRW-maatregelen uitgevoerd en in een aantal waterlichamen zien de waterbeheerders flinke vooruitgang. Het communaal afvalwater blijft echter in verschillende mate vervuild met o.a. medicijn- en drugsresten, met negatieve gevolgen voor de waterkwaliteit en aquatische habitats en biodiversiteit.
- Over de impact van medicijnresten in oppervlaktewater is nog weinig bekend. Het RIVM heeft al in 2016 aangegeven dat er reden is tot zorg, omdat bepaalde medicijnresten in concentraties voorkomen die in een laboratoriumomgeving negatief effect hebben op de waterdieren. Daarnaast vinden drinkwaterbedrijven steeds meer verschillende door mensen geïntroduceerde stoffen terug in het inname water.
- In de toekomst neemt het medicijngebruik naar verwachting toe en evenals het vaker en langduriger voorkomen van droogte. De concentraties van de microverontreinigingen in het oppervlaktewater nemen dan toe. Door op relevante plekken deze stoffen uit het effluent te halen, blijft het water ook in de toekomst van voldoende kwaliteit voor verschillende (noodzakelijke) gebruiksfuncties.
- Naar verwachting zal toekomstige wetgeving verdere eisen stellen aan het verwijderen van medicijnresten / microverontreiniging. Provincie Utrecht kan mogelijk waterschappen helpen daar tijdig goed voor gepositioneerd te zijn.
- Nederland voldoet nog niet aan de eisen die we in Europa met elkaar hebben afgesproken: we staan onderaan de rangorde van Europese landen als het gaat om de kwaliteit van oppervlaktewateren.⁴ Ook in

Utrecht zitten er te hoge concentraties PFAS, metalen, stikstof, fosfor, maar ook medicijnresten en microplastics in het water. Ozonisatie (evt. i.c.m. ultrasound) kan de effluentkwaliteit o.b.v. KRW-doelen significant verbeteren.

- De combinatie van ozon en ultrasound is een technologie voor de vergaande verwijdering van microverontreinigingen uit RWZi-effluent. Uit het pilotonderzoek naar de combinatie van ozon en ultrasound op de RWZi Winterwijk is gebleken dat bij toevoeging van ultrasound er sprake is van een hoger verwijderingsrendement van microverontreinigingen (bij een lagere ozondosering).
- Het Innovatieprogramma Microverontreinigingen uit RWZi-afvalwater (Ministerie I&W, Stowa en Waterschappen) en de Community of Practice medicijnresten (onder Stichting toegepast onderzoek waterbeheer, Stowa) bieden interessante inzichten ook voor Provincie Utrecht.

Verzoeken het college van GS:

- In beeld te brengen in welke mate een extra zuiveringsstap met een ozonreactor (zgn. 4e trap) bij RWZi's in Utrecht kunnen bijdragen aan
 - het verbeteren van de waterkwaliteit,
 - de kwaliteit van aquatische habitats, en
 - het behalen van de KRW-doelen, daarbij ook lerende van de ervaringen bij de RWZi in Houten, en ook een vergelijking makende tussen effecten van conventionele ozonisatie vs ozonisatie i.c.m. ultrasound;
- In de Statenbrief Handelingsperspectief KRW (Q2 2024 toegezegd) een beeld te schetsen wat de behoeften en knelpunten zijn bij waterschappen om versneld RWZi's uit te breiden met de 4e trap, en waar/hoe de provincie evt. een bijdrage kan leveren, ook aanvullend op wat er al landelijk en regionaal gebeurt;
- Op basis van de analyse de ondersteuningsmogelijkheden van de provincie in kaart te brengen, inclusief mogelijke vormen van (co)financiering en ambtelijke ondersteuning; IV. Zodra de uitkomsten voldoende concreet zijn, een gesprek met PS te voeren om over de mogelijkheden te praten, met een voorstel voor vervolgstappen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Motie M92 van de leden De Jong (Volt), Westerlaken (CDA), Overkleeft (D66) en De Boer-Leijnsma (PvdA) inzake Voortvarend door met het UPLG.

Constateernde dat:

- Vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) heeft Provincie Utrecht begin juli jl. het concept Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) ingediend bij het Rijk. Hierin zijn ook de gebiedsplannen voor stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden geïntegreerd zodat voldaan is aan de Wet stikstofreductie en natuurverbetering die per 1 juli 2021 in werking is getreden. Het Rijk heeft eind oktober reactie gegeven middels de zgn. Osingabrief, wat een tussentijdse toetsing betreft. Momenteel toetsen kennisinstituten (WUR, RIVM, PBL, Deltares, Ecologische Autoriteit) het UPLG en is een reactie aanstaande. Een integrale eindbeoordeling vanuit het Rijk staat gepland voor Q3 2024 nadat Utrecht het plan heeft aangepast o.b.v. de toetsing. Het vaststellen van het UPLG zal conform de 'Werkwijze programma's en projectbesluiten in het kader van de Omgevingswet' verlopen omdat het als een Omgevingswetprogramma is gekarakteriseerd. Derhalve zal ook voor de definitieve vaststelling een Plan-MER procedure worden doorlopen. Ondertussen is Provincie Utrecht al wel aan de slag gegaan met de gebiedsgerichte aanpak, zijn er veel verschillende bijeenkomsten met

belanghebbenden geweest en verwachtingen gewekt, en zit er al heel veel ambtelijk werk in de verschillende onderdelen. De onverwachte vertraging door de nationale verkiezingen, mogelijk lang lopende coalitieonderhandelingen, en voortdurende onduidelijkheid vanuit het Rijk hebben hun impact op de voortgang en planning van het UPLG. In het licht van gemaakte afspraken met gebiedspartners en andere belanghebbenden, alsmede in het licht van de uitdagingen op het gebied van het landelijk gebied en natuur, is er aanleiding voor Provinciale Staten om Gedeputeerde Staten aan te moedigen voortvarend door te gaan op de ingeslagen weg, zoals gepland, en conform vigerende wet- en regelgevingen en afspraken gemaakt met het Rijk. Benodigde beschikbare middelen kunnen hiervoor worden aangewend, en indien er aanleiding is voor de allocatie van additionele middelen om de voortgang te bewaken dan gaat Provinciale Staten daarover graag in gesprek met Gedeputeerde Staten.

Overwegende dat:

- Voortgang van het UPLG is nodig om een toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied, met opgaves op het gebied van natuur, water, klimaat en landbouw, te kunnen realiseren;
- Provincie Utrecht heeft al veel werk verzet, conform het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) wat een nationaal omgevingswetprogramma is, waarbij ook afspraken zijn gemaakt met, en verwachtingen zijn gewekt bij, gebiedspartners en andere belanghebbenden;
- Ondanks aanhoudende onduidelijkheid vanuit het Rijk, blijven gemaakte afspraken met het Rijk en ook de onderliggende wet- en regelgeving onveranderd, waardoor er aanleiding is op de ingeslagen weg door te blijven gaan. Dit geldt ook voor de afspraken met Provinciale Staten, die het handelingskader voor het UPLG heeft vastgesteld, dat spreekt over het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Natura 2000-gebieden met als uitgangspunt een gebiedsgerichte aanpak.

Verzoeken het college van GS:

- Voortvarend door te gaan met het opstellen en uitvoeren van het UPLG, inclusief de gebiedsagenda's;
- In Q1/2 2024 in kaart te brengen welke middelen de provincie zelf ter beschikking heeft voor de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak, die mogelijk kunnen worden aangewend om de voortgang van het UPLG te bewaken.
- Zover mogelijk voor de Kadernota in 2024 aan te geven, of en wat de mogelijke behoeften voor additionele middelen zijn ten einde de voortgang te bewaken, en daarover in gesprek te gaan met Provinciale Staten.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Motie M93 van de leden De Jong (Volt) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Energie voor synergie: onderzoek naar opslag VAB.

Constaterende dat:

- De komende jaren zullen sneller en meer agrarische bebouwing vrijkomen dan tot nu toe.1 Uitgaande van een eerdere VAB-prognose2 zullen naar schatting in de provincie Utrecht meer dan 500 bedrijven stoppen voor 2030: ~1,2 miljoen m2 aan agrarische bebouwing komt daarbij vrij. In het coalitieakkoord 2023-2027 is het voornemen opgenomen om het beleid voor VAB te actualiseren en daarbij o.a. te zoeken naar ruimte voor economische functies, zonder afbreuk te doen aan een goede ruimtelijke kwaliteit. Het ontwerp VAB-aanpak 2024-2026

3 stelt als doel om erftransities te versnellen en eigenaren meer en concreter perspectief voor toekomstig gebruik te bieden. Tegelijk wordt gesteld dat een van de belangrijkste knelpunten de onduidelijkheid is over de (on)mogelijkheden voor andere functies op het erf van (potentiële) VAB-eigenaren. Er is dus aanleiding de mogelijkheden te onderzoeken, zeker in het licht van koppelkansen met andere provinciale opgaven, zoals de energietransitie. De VAB-aanpak verwijst wel naar de energie-opgave, maar voornamelijk in termen van opwek ("zon-op-erf", zie paragraaf 3.1.7). Gedeputeerde Staten werkt momenteel aan een nieuw programma Energietransitie 2025-2029, waarin naar verwachting energieopslag een belangrijke rol gaat spelen. Een slimme koppeling tussen bovengenoemde opgaves lijkt mogelijk en maakt een onderzoek naar de synergievoordelen en -kansen relevant en goed getimed.

Overwegende dat:

- De komende periode komt veel VAB beschikbaar. Twee typen mogelijke bewegingen voor agrarische bedrijven bieden ruimte voor energieopslag: Bedrijfsbeëindiging (nieuwe functie op dezelfde plek), en Bedrijfsverandering (nieuwe functie op dezelfde plek).
- Vanuit de verordening zijn er geen bezwaren voor energieopslag op VAB's. Na het stoppen van een agrarisch bedrijf zijn bijvoorbeeld accu's of waterstofopslag prima inpasbaar.
- Het ontbreekt veel VAB-eigenaren aan perspectief, terwijl energieopslag mogelijk kan bijdragen aan een nieuw verdienmodel.
- GS heeft bevestigd dat er voor de koppeling VAB-energieopslag meer onderzoek nodig is naar type oplossingen in samenhang met rendabele businesscases en naar specifieke agrariërs/locaties die dit kunnen en willen oppakken.
- Netcongestie maakt dat het interessant is om te onderzoeken of samenwerking met panden en functies in de nabije omgeving van opwekprojecten mogelijk is.
- Naast herbestemming binnen de agrarische sector zal voor een deel (gedeeltelijke) sloop en functiewijziging kunnen helpen bij het halen van bepaalde provinciale opgaves zoals natuurversterking of woningbouw. De mogelijke koppeling met de energietransitie is vooralsnog onduidelijk en niet onderzocht: synergievoordelen zijn wel aannemelijk en concretiseren de intentie van Provincie Utrecht om VAB als kans te zien.

Verzoeken het college van GS:

- Een onderzoek te starten naar de mogelijkheden om vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) gedeeltelijk in te zetten voor de energietransitie, met name voor het huisvesten van energieopslag, incl. evt. waterstof. II. Daarbij in kaart brengende (e.e.a. zover mogelijk mede obv input agrariërs):
- De mogelijkheden en randvoorwaarden (incl. juridisch) voor verschillende beschikbare technologieën en verschillende type VAB;
- de mogelijke verdienmodellen voor huidige VAB-eigenaren;
- de meest kansrijke en kansarme gebieden (obv de randvoorwaarden);
- een inschatting van kosten en uitvoeringsvereisten voor mogelijk betrokken partijen;
- de behoeften en interesse van VAB-eigenaren en andere belanghebbenden; en
- de belangen en rollen van gemeenten, energiepartijen, en de plattelandscoaches. III. Op basis van het onderzoek in Q3/4 2024 in gesprek te gaan met Provinciale Staten om wensen en mogelijkheden te bespreken, ook in het licht van huidig beleid en plannen m.b.t. het landelijk gebied/VAB (incl. VAB-aanpak 2024-2026) en het programma Energietransitie.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Motie M94 van de leden De Jong (Volt), Fiscalini (UtrechtNu!) en Breur (SP) inzake Iedereen mee met ons OV: onderzoek naar mogelijkheden U-pas minima.

Constaterende dat:

- Het coalitieakkoord stelt de ambitie om OV voor iedereen goed toegankelijk te maken. Het college werkt momenteel aan een nieuw bereikbaarheidsprogramma 2024-2029, waarvoor 32 miljoen is opgenomen in de OV-reserve.¹ Daarnaast werkt het college aan een plan van aanpak gericht op vervoersarmoede, waarvoor ook een behoeftering zal worden uitgevoerd. De proef met gratis OV is reeds verlengd maar enkel gericht op ouderen met een smalle beurs. Gezien de huidige druk op bestaanszekerheid en verwante vervoersarmoede wint een gericht onderzoek naar betaalbaar of gratis OV aan urgentie, zodat de provincie kan vaststellen of en hoe een U-pas in het OV mogelijk kan worden gemaakt voor mensen met een krappe beurs, ongeacht de leeftijd.

Overwegende dat:

- Mensen die in armoede leven zijn over het algemeen minder mobiel. Ze hebben minder vervoersmogelijkheden, verplaatsen zich langzamer en hebben een kleiner bereik.
- Huishoudens in de laagste inkomensklasse hebben vaker geen motorvoertuig dan huishoudens in een hogere inkomensklasse. Bijna 80% van de huishoudens zonder een auto heeft een inkomen beneden het gemiddeld inkomen. Daarbij komt dat voor iemand die weinig te besteden heeft dezelfde verplaatsing naar verhouding duurder is dan voor iemand die veel te besteden heeft.
- De afgelopen jaren is het leven door o.a. hoge inflatie en energieprijzen duurder geworden, waardoor de bestaanszekerheid van mensen met een kleine beurs onder druk staat, en deze groep mogelijk gedwongen is te bezuinigen op minder noodzakelijke verplaatsingen: dit verhoogt echter het risico op sociale uitsluiting.
- Vervoersarmoede is voor veel mensen met een kleine beurs een ingrijpend probleem, en uit onderzoek blijkt dat hier meerdere oorzaken maar ook verschillende maatregelen voor aan te wijzen zijn. Economische uitsluiting is een van de oorzaken, en gratis of goedkoop openbaar vervoer een van de mogelijke maatregelen.

Verzoeken het college van GS:

- Een onderzoek uit te voeren naar mogelijkheden, randvoorwaarden, kosten en mogelijke effecten van goedkoop en/of gratis reizen met het OV binnen provincie Utrecht, voor alle mensen met een smalle beurs, ongeacht de leeftijd.
- Daarbij te leren van soortgelijke projecten binnen Europa, zoals bijvoorbeeld het gratis openbaar vervoer in Luxemburg, het klimaat ticket in Oostenrijk, of het sterk gereduceerd tarief in Duitsland.
- Uitkomsten te gebruiken in een gesprek met PS in Q2 2024, om over de mogelijkheden van een U-pas voor minima in het OV te praten, mede in het licht van het (concept) Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Mooi, meneer De Jong, u heeft het voor elkaar. Kijk, bijna alle posten bezet. Ik begin bij meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Mooi. Dank, voorzitter. Mooi dat u ook benoemt, in nauw overleg met de gedeputeerde en ambtenaren. Maar ik vroeg mij af, ook in nauw overleg met de waterschappen? Want het is toch primair hun taak. Voor zover ik de besturen van de waterschappen, in ieder geval die van de HDSR, ken, zijn die volop bezig met dit onderwerp en staan ze ook bekend als een van de innovatiefste waterschappen in Nederland. Mijn vraag is dus eigenlijk, wat heeft u bewogen om dit toch als provincie dan naar ons toe te trekken en is er daadwerkelijk afstemming met de waterschappen geweest?

De heer **DE JONG**: Zeer terechte vragen. Ja, er is afstemming geweest, op verschillende manieren, ook zeker met de waterschappen waarin wij het geluid krijgen dat er verschillende geluiden zijn. Er wordt ten dele gekeken naar het geld, het is een forse investering, er wordt gedeeltelijk gekeken naar de ambtelijke capaciteit. Er wordt ook gedeeltelijk gekeken naar of de waterschappen volledig aan zet zijn of dat er ook bronmaatregelen moeten worden genomen, et cetera. In die hele discussie wil ik misschien even voor de verduidelijking stellen hier met deze interruptie, wij proberen het niet naar ons toe te trekken, wij willen alleen als provincie kijken hoe wij kunnen ondersteunen. Dus waar zitten de knelpunten? Want het loopt al een tijd. Die techniek is er al een tijdje. Zouden wij als provincie verder kunnen ondersteunen? Zo'n analyse lijkt ons vruchtbaar. In nauwe samenwerking met de waterschappen, want we roepen ook op tot een behoefte-raming.

Tot slot, voorzitter. Dat snap ik op zich. Maar dan had ik eigenlijk verwacht dat het eerder een motie zou zijn die het college oproept om een aanbod te doen aan de waterschappen om naar behoefte te ondersteunen. Het lijkt nu toch alsof we eerst maar eens even een hele eigen koers gaan varen en dat lijkt me gewoon niet heel erg nuttig. Bent u dat met mij eens?

Ja, ik ben het met u eens dat als wij een hele eigen koers gaan varen, dat we niet op een goede manier met elkaar aan het samenwerken zijn binnen deze provincie. Maar ik lees de motie en deze oproep door echt wel anders. Ik denk dat we juist in die motie oproepen om die behoeftes te identificeren en dan te kijken wat we zouden kunnen doen. Samen.

De **VOORZITTER**: Meneer Virginia.

De heer **VIRGINIA**: Dank, voorzitter. Als eerste delen wij wel een beetje de zorg die de heer Adriani ook verwoordt. Want de motie is, ook zoals wij hem lezen anders, opgesteld en er schuilt in het risico dat we op de plek gaan zitten waar de waterschappen horen te zitten. Maar een andere vraag, en misschien kan de heer De Jong daar geen antwoord op geven want het gaat van voor zijn tijd en wellicht kan dan gedeputeerde daarbij helpen, mijn vraag is, wat is het verschil van deze motie ten opzichte van de motie die in november 2017 statenbreed is aangenomen over geen medicijnresten in het water door een extra trap zuivering. Ik zal niet helemaal oplezen wat het dictum was. Maar eigenlijk wat ik de heer De Jong hoor zeggen, staat in dat dictum. Wellicht is die motie, ik heb het niet na kunnen vinden, niet volledig nog uitgewerkt. Dus misschien kan het college daarop reageren, maar heeft de heer De Jong in de voorbereiding naar die motie gekeken en wat daar de stand van zaken voor die motie is?

De heer **DE JONG**: Dank u wel voor deze aanvulling. Zeker. Daar is deze motie in deze zaal zeker toe ingediend en aangenomen. Dat is ook in de Tweede Kamer gebeurd, in 2018. Als ik dan nu om me heen kijk, dan staan ze er niet, behalve in Houten. Dus wat

wij vooral nu willen doen, is analyseren, waar zitten dan die knelpunten? Omdat eigenlijk al eerder in deze Staten de motie is aangenomen, omdat in 2018 in de Tweede Kamer al een motie is aangenomen. Maar dat is inmiddels weer vijf jaar geleden. Dus wij willen kijken, is het mogelijk om een versnelling te bewerkstelligen? En zou de provincie daar eventueel ondersteunend in kunnen zijn, medeafhankelijk van de behoefte en knelpunten bij de waterschappen?

Dank, voorzitter. Ik betrap me erop dat de heer De Jong en ik dan dingen anders lezen dan dat ze er misschien staan. Want in deze motie staat een plan van aanpak en met oplossingen. Dan zou dus wat de motie van de heer De Jong nu vraagt ook in dat plan van aanpak moeten zitten en is daar niet een hele nieuwe motie voor nodig. Dus ik zoek nog steeds naar wat dit dan anders maakt.

Ik denk dat ik een beetje in herhaling val, maar ik snap heel goed wat u zegt. Ik wil me ook graag laten overtuigen. Maar ik voel echt op basis van alle feiten en de geluiden die wij hebben gekregen vanuit de waterschappen en de partijen die daar actief zijn, dat er een behoefte is aan een analyse waar die knelpunten zitten binnen de waterschappen en of we daarbij kunnen helpen. Ik denk dat het helemaal aanvullend en in de geest is met alles wat u zojuist zei. Dat is in ieder geval mijn interpretatie.

De **VOORZITTER**: Meneer Schaddelee.

De heer **SCHADDELEE**: Dank u wel, voorzitter. Ik zit ook een beetje te worstelen, ook een beetje in lijn met wat de vorige sprekers zeiden. Want u zegt, Volt wil zo graag Europees denken en lokaal doen. Je moet in Nederland toch wel een hele goede reden hebben om op de stoel van de medeoverheid te gaan zitten en dat is toch wat deze motie doet. Ik kijk naar het dictum. Daar worden verschillende dingen gevraagd die naar mijn idee eenvoudig te vinden zijn op de website van de HDSR. Tenminste, ik heb het antwoord op de meeste van uw vragen daar kunnen vinden. Dus voor mij is dat niet zo heel ingewikkeld. Een van de belangrijkste knelpunten waarom het zolang duurt is volgens mij dat waterschappen niet wekelijks nieuwe zuiveringsinstallaties aanleggen. Iedereen die weet wat zo'n ding kost snapt ook wel dat je dat niet wekelijks en ook niet ieder vijf jaar misschien zelfs doet. Dus volgens mij moeten we daar naar kijken van, wat willen we precies met deze motie beogen? Een andere vraag, en daar zal ik toch wel willen weten wat de heer De Jong daarvan vindt, het behalen van de KRW-doelen is een gezamenlijke taak. We moeten ook kijken naar de financiering daarvan. Daar gaat ook voor een deel deze motie over. Maar vanuit het oogpunt, de vervuiler betaalt, zijn Europa en het Rijk op dit moment met elkaar in overleg over, kunnen wij tot een soort vervuilerstaks komen? Dus om die financiering op te lossen. Met name richt dat zich op medicijnproducenten. Stelt Volt nu eigenlijk niet voor met deze motie om private kosten, namelijk die voor de zuivering van de vervuiling van drinkwater, veroorzaakt door chemische industrie en medicijnfabrikanten, af te wentelen naar de publieke sector en dus naar de belastingbetaler. Dus zijn we hier niet een financieel vraagstuk naar ons aan het toehalen waar Europa en het Rijk op dit moment mee bezig zijn.

De heer **DE JONG**: Ik ben eigenlijk in eerste instantie heel erg blij te horen dat we meteen ook kijken van, wat gebeurt er in Europa en hoe sluit het daarop aan? Ik denk zeker dat het een hele belangrijke is om in analyse waarin wij hier nu oproepen mee te nemen hoe dat zich inderdaad verhoudt. Ik deel niet helemaal uw analyse als het gaat om

dat alle verantwoordelijkheid bij de medicijnfabrikanten zou moeten liggen. We weten dat meer dan 90 procent van de medicijnresten bijvoorbeeld in het afvalwater afkomstig is uit de wijken, 3,5 procent van de ziekenhuizen, 6,5 procent van de zorginstellingen. Dus ik denk dat er ook een verantwoordelijkheid ligt bij de gebruiker van die medicijnen en ik denk dat er nog steeds in het kader van de op dit moment geldende Europese afspraken onder KRW een urgentie is om te kijken binnen onze provincie hoe wij kunnen versnellen naar het halen van die doelen, want dat moeten we wel doen. Dit beoogt daar ondersteunend aan te zijn. Nogmaals, het is een analyse naar knelpunten en naar mogelijkheden. U had het over een plan van aanpak. Dat hebben we met opzet niet willen voorstellen, omdat we eerst willen kijken, heeft de provincie hier een rol of een kans om bij te dragen?

Volgens mij zoeken we dezelfde doelen. Ik ben benieuwd naar de redactie van GS.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Van Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, eigenlijk een beetje een lijn met de voorgaande sprekers, was ik licht verbaasd toen ik de motie las. Er wordt eigenlijk een soort van voorgesorteerd op het feit dat er misschien mogelijkheden zijn voor financiering of vervolgstappen, dus dat er een gat zou zitten tussen wat er nu zit en wat er moet gebeuren. Mijn vraag is van, waar wil Volt het eventueel van betalen? Is dit juist niet de democratische afweging die in onze oudste democratie gebeurt, namelijk het waterschap? Die heeft de taak om te zorgen voor schoon water en daar horen kosten bij en zij bepalen dus ook een zuiveringsheffing. Waarom zouden wij dan vanuit de opcenten of de provinciefondsuitkering voor deze taak extra moeten gaan betalen, terwijl er een heffingswet onder ligt?

De heer **DE JONG**: Dank u wel. Ook dit vind ik een terecht punt. In de analyse moet worden meegenomen met een nadrukkelijke toevoeging hier dat wij niet willen voorsorteren en op de muziek vooruit willen lopen wat er uit die analyse gaat blijken. Het zou kunnen zijn dat er mogelijk vanuit de provincie kansen liggen om met financieringsoplossingen een versnelling te bewerkstelligen. Dat kunnen verschillende vormen van financieringen zijn. Dus dat moeten we gaan bekijken. Maar dit is nu een beetje vooruitlopen op de muziek. Wij willen zeker niet die verantwoordelijkheid bij waterschappen wegnemen. We vinden wel dat we de verantwoordelijkheid om te voldoen aan Europese afspraken niet enkel en alleen bij bepaalde overheden moeten leggen, maar dat we met zijn allen moeten kijken hoe we daar ons steentje aan kunnen bijdragen. Als provincie denk ik dat we ons ook tot de waterschappen zouden moeten verhouden.

Voorzitter, het betekent dat we over alle problematieken hier dan ook debatten gaan voeren. Want dat is eigenlijk wat we doen. Als we over Europese doelen, om die te realiseren, dat we dan over alle mogelijke doelen hier ook een debat naartoe halen. Wat mij betreft ligt dat op de plaats waar het hoort, bij gemeenten, waterschappen of bij de Rijksoverheid. Ik denk dat we daarin dan van mening verschillen, want ik denk dat we onze taken goed moeten uitvoeren, maar niet te breed die naar ons toe moeten trekken.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Overigens, ik vind dit natuurlijk een boeiend debat, dat begrijpt u. Maar het krijgt trekjes van dat het ook zou rechtvaardigen om dan nog eens in commissieverband rustig met elkaar door te praten. Want er zitten ook heel veel kennisvragen tussen. Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u, voorzitter. Ik ben ook geprikkeld met het onderwerp waterschap en KRW, zult u begrijpen. Maar mijn reactie is vooral ook naar aanleiding van de interruptie van de heer Van den Dikkenberg. Ik denk dat wij als waterschap heel goed ... Sorry, daar heb je het al. Dat wij als provincie ons heel goed moeten beseffen dat wij net zo goed verantwoordelijk zijn voor het realiseren van die Kaderrichtlijn Water en dat wij als provincie net zo goed geconfronteerd worden met de consequenties als wij dat niet kunnen realiseren, financieel of qua bouwopgave, op welke andere manier dan ook. Volgens mij stelt de motie heel helder, wat zou de provincie kunnen betekenen hierin? Laten we eens een keer blij zijn dat de provincie instapt op het moment dat we zien dat de Kaderrichtlijn Water op geen enkele manier wordt gerealiseerd, een doelstelling die al in 2015 had gerealiseerd moeten zijn en waarvan we nu al weten dat we die in 2027 ook niet realiseren. Laten we blij zijn dat de provincie een keer stap vooruit zet en wat regie pakt.

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Dikkenberg, aan u gericht. Gaat uw gang.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, maar dan zou ik bij de instrumenten die er zijn oproepen om die effectief in te zetten, namelijk doelen stellen voor je waterkwaliteit en toezien op de uitvoering van de waterschappen. Als de motie daartoe oproept, dan heb je een hele andere motie dan deze motie. Maar deze gaat echt op de uitvoerende stoel zitten van de waterschappen. Dan zou ik zeggen van, gebruik dan je toezichthoudende taak op de waterschappen en agendeer daar deze extra stap, zodat die versneld uitgevoerd wordt.

De heer **TRAVAILLE**: Laat ik daar dan op reageren met een vraag aan de heer De Jong. Is dit een motie waarbij de provincie op de uitvoerende stoel gaat zitten of is dit eigenlijk iets heel anders?

Dat is een welkome vraag voor meneer De Jong. Meneer De Jong, gaat uw gang.

De heer **DE JONG**: Die wordt warm ontvangen en dank daarvoor. Dan kan ik me in het debat gaan mengen. Dat doe ik graag als ik hier sta. Nee, en volgens mij heb ik het eerder in de beantwoording ook herhaald. Maar ik kan me wel voorstellen dat, en op basis van de interrupties die ik hier zie, dat die interpretatie er misschien bestaat. Dat vind ik wel spijtig, want dat is in ieder geval niet de intentie. We willen niet op de stoel zitten, we willen het niet naar ons toe trekken. We willen ons als provincie opstellen met een open blik en een uitgestoken hand naar de waterschappen van, waar zitten die knelpunten? Want we gaan niet kunnen voldoen aan die doelen. Hoe kunnen we dat wel? Laten we niet vooruitlopen op de muziek. Er werd net gerefereerd door de SP, zo kunnen we alle zaken wel naar ons toetrekken. We bungelen onderaan de lijst wat betreft de oppervlaktewaterkwaliteit. De KRW-doelen bereiken staat onder druk. Dat is niet alle zaken. Dat is een erg urgente zaak. Laten we als provincie kijken of we daar iets in kunnen betekenen. Zo zou ik hem als Staten willen interpreteren, geef ik u mee. Zal ik vervolgen?

De **VOORZITTER**: Niet nadat meneer Schaddelee ... Nog echt kort één vraag, meneer Schaddelee, want we hebben er lang over gediscussieerd. Gaat uw gang.

De heer **SCHADDELEE**: Voor mij zou het jammer zijn als nu de suggestie blijft hangen dat wij als Staten niet geïnteresseerd zijn in het behalen van de KRW-doelen, zeg ik ook richting de heer Travaille, maar ook richting de heer De Jong. Dus volgens mij, daar zijn we het over eens. Maar

volgens mij kun je die vierde trap ook op heel veel andere manieren bereiken en richt deze motie zich wel heel specifiek op één bepaalde techniek waarbij HDSR op dit moment vooroploopt, maar die techniek nog niet eens een jaar in gebruik heeft en zelf nog moet gaan evalueren. Dus daar zit een beetje ons voorbehoud.

De **VOORZITTER**: Voldoende. U kunt vervolgen.

De heer **DE JONG**: Dank u wel. Zoals ik al zei, de Tweede Kamer nam in 2018 een vergelijkbare motie aan en we zetten dit door in dezelfde geest. Ik wil nog even noemen, nu samen met D66, Partij voor de Dieren en 50PLUS. Voorzitter, onze plannen voor het landelijk gebied houden ook nauw verband met Europese afspraken, met name de Green Deal. De onverwachte vertraging door de nationale verkiezingen, mogelijk langlopende coalitieonderhandelingen en voortdurende onduidelijkheid vanuit het Rijk hebben hun impact op de voortgang en planning van ons geliefde UPLG. In het licht van de gewekte verwachtingen en gemaakte afspraken met gebiedspartners en andere belanghebbenden, alsmede in het licht van de uitdaging op het gebied van natuur, water, klimaat en landbouw, is er volgens Volt aanleiding om Gedeputeerde Staten aan te moedigen voortvarend door te gaan op de ingeslagen weg. Als we de transitie willen versnellen, moeten we niet naar achteren, maar naar voren kijken en actie ondernemen. Deze aanmoediging wordt versterkt door het CDA, D66, de PvdA en 50PLUS en krijgt vorm in een motie die wij hierbij gezamenlijk indienen. Persoonlijk wil ik er ook nog even aan toevoegen, als u mij toestaat, dat wat mij betreft de gedeputeerde het ook als een persoonlijke hart onder de riem mag zien.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Zagt, gaat uw gang. Sorry, even in de microfoon.

Mevrouw **ZAGT-LOKHORST**: Dank u, voorzitter. BBB maakt zich ernstig zorgen over deze motie en heeft daarom een tweetal vragen. De eerste vraag, gezien de overschrijding van 32 miljard van het budget van minister Van der Wal en dat ze de provincie vraagt om plannen voor het landelijk gebied flink naar beneden bij te stellen, hoe gaat provincie Utrecht met deze voortvarende motie om? Zal provincie Utrecht met een nieuw kabinet en deze uitspraken die 3,7 miljard nog wel krijgen? Hoe gaat provincie Utrecht dat in deze begroting passen als er minder geld komt? Waar gaat de provincie Utrecht het tekort vandaan halen, uit welk potje? Tweede vraag, er is nog heel veel informatie nodig om het UPLG goed te kunnen behandelen. Een hele kleine greep hieruit is natuurdoelanalyse. Die is nog niet definitief. De Ecologische Autoriteit heeft nog geen beoordeling gegeven. Kenniscentrum, WUR, enzovoort hebben nog geen reactie gegeven op het UPLG. Vergunningen rond de PAS-melders en interimers zijn er nog niet. Volgens BBB kan er dan geen gebiedsproces opgestart worden. Hoe zien jullie dat, vooral met deze voortvarende motie? Als jullie over deze vraag gaan nadenken, kan deze voortschrijdende motie dus niet en hoop ik dit aan alle Statenleden mee te geven om over na te denken voordat we gaan stemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Zagt. Dat is een hele verklaring. Maar ik heb twee vragen gehoord en die gaat meneer De Jong beantwoorden. Gaat uw gang, meneer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Uit welk potje? Dit is natuurlijk nu een beetje het gevaar dat we ruis op de lijn gaan gooien en die motie heel anders gaan interpreteren, alsof wij nu hebben voorgesteld dat we de miljarden maar binnen Utrecht bij

elkaar gaan rapen. Absoluut niet het geval. Ik wil die onduidelijkheid ook meteen hier uit de discussie halen. Wat wij hier met een aantal partijen als signaal willen neerzetten, is dat wij gewoon door willen gaan op de ingeslagen weg, gezien de urgentie van de opgave voor onze provincie, dat stoppen, vertragen op dit moment daar niet dienend toe is. Dus we gaan door met het uitwerken van de gebiedsprocessen, zoals gedeputeerde Sterk voornemens was. We willen haar een hart onder de riem steken. En dan die reacties, die komen nog. Dat staat inderdaad ook in de motie. Dat klopt. Daar willen we heel graag op wachten. Wat we ook heel graag willen, is dat als die er zijn, dat we die gaan analyseren en de vervolgstappen gaan nemen en ze niet bedanken voor het verzenden en maar in de koelkast leggen. Want dat zijn die reacties wat ons betreft ook echt niet waard.

We hebben in de vorige commissievergadering gezien wat de planning is. Als ik dan deze motie lees, als wij met het team deze motie lezen, dan denk ik, wat voortschrijdend. Er is gewoon een planning. Waarom moeten we dan voor deze motie voorstemmen?

Er is gewoon een planning en dit is het hart onder de riem om ons aan die planning te houden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Schaddelee.

De heer **SCHADDELEE**: Dank u wel, voorzitter. Laat ik maar beginnen met de disclaimer. Het verdriet van Volt is in dit geval ook bij ons verdriet. Wij willen graag dat het UPLG tot een snelle realisatie komt. Wij maken ons enorme zorgen als we zien wat er allemaal in Den Haag in koelkasten verdwijnt en wel of niet wordt gedaan. Maar daar zit wel een beetje mijn zorg. Want gaan wij nu als provincie niet weer voor de zoveelste keer in een gapend gat springen wat het Rijk laat liggen, doordat Den Haag met zichzelf bezig is? En kunnen wij het vooral wel waarmaken dat we die zorgen van boeren en tuinders wegnemen? Dus dat gaat dan met name over de financiële opgave. Daar zit een opgave achter die miljarden euro's kost. Wat beogen we er nou mee, met deze motie, anders dan dat de volgende keer als mevrouw Sterk afreist naar Den Haag, ze daar ontvangen wordt door een minister die zegt van, dat is interessant, ik heb begrepen dat jullie voorlopig al een cheque hebben uitgeschreven gekregen van de Staat om het komende jaar lekker aan de gang te gaan. Dus ik leun even achterover.

De heer **DE JONG**: Ik heb veel meer fiducia in bestuurders dan u in deze reactie doet blijken, dus zo zou ik dat niet zien. Maar ik ga wel met u mee inderdaad, dat er verkeerde indrukken zouden kunnen ontstaan. Maar volgens mij zijn wij helemaal niet op het niveau dat wij morgen met ons bonnetje naar het Rijk kunnen gaan van, kunt u de miljarden overmaken, want dan kunnen we aan de slag? Er is nog ontzettend veel werk te verrichten. Daar wil ik ook bij zeggen, er is ontzettend veel werk al verricht, er zijn enorm veel verwachtingen gewekt en er is samengewerkt met heel veel gebiedspartners. We moeten daarin de volgende stappen zetten. Er komt nog een plan, et cetera. Ik ga niet de tekst voor mevrouw Sterk hier opletten. Die kan misschien goed duiden wat er allemaal moet gebeuren. Laten we daar gewoon voortvarend mee doorgaan en ondertussen aangeven bij het Rijk dat we inderdaad ook die voortgang willen boeken en dat we dat ook wel samen zouden moeten doen. Dus het is ook naar het Rijk toe voor ons een verantwoordelijkheid.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: In aansluiting op de vorige sprekers. Want ik hoor de heer De Jong van Volt zeggen, eigenlijk is dit een aanmoediging voor mevrouw Sterk om door te gaan waarmee ze bezig was, of eigenlijk het college, denk ik Het is nooit één bestuurder alleen, het is een integrale opgave. Mevrouw Sterk of het college was er al mee bezig voordat überhaupt die hele stikstofcrisis begon, want we zijn al jaren bezig met de Utrechtse aanpak en dit is daar een rechte lijn in. Dus wat is daar dan nu anders aan wat nu de noodzaak maakt om deze motie in te dienen? Want hij leest ook een beetje, en ik sluit me dan aan bij BBB, als van, we gaan er nu nog even een schep boven opgooien. Terwijl ik denk, laten we maar eens gewoon doen wat we al aan het doen waren.

De heer **DE JONG**: Voorzitter, dit is wat, en zo interpreteer ik het weer, zo bewust ruis op de lijn gooit, zodat hij anders kan worden geïnterpreteerd. Dat is niet wat er staat. Een schep erbovenop is absoluut niet wat er staat. Er staat, voortvarend door op de ingeslagen weg. Dat is wat er staat. Ik geloof dat de heer Janssen en ik niet dezelfde mate van urgentie dan delen. Wij denken in het licht van de ontwikkelingen afgelopen jaar, de aanhoudende onduidelijkheid vanuit het Rijk en ook in het licht van de verkiezingen die er niet toe gaan leiden, de uitslagen van de verkiezingen, dat er sneller duidelijkheid gaat komen, want we moeten nu gaan wachten op coalitieonderhandelingen en dan moeten er weer planmakerijen plaatsvinden. De urgentie is te hoog om daar allemaal op te wachten en dan pas weer de motor te starten. Wij willen gewoon dat we nu voortvarend doorpakken, maar nog steeds ook samenwerking met het Rijk daar actief in opzoeken.

Maar vindt u dan dat we niet ...

De **VOORZITTER**: Meneer Janssen. Zelfs vanaf die plek ...

De heer **JANSSEN**: Ik kom er vandaag niet meer vanaf, geloof ik. Sorry, voorzitter.

De **VOORZITTER**: U sluit af met een korte inbreng.

De heer **JANSSEN**: Dat roept dan toch de vraag op van, vindt u dan niet dat het college voortvarend aan de slag is? We hebben een luid bejubeld UPLG ingediend, waarvan het ministerie ook zegt, dat is echt een goed stuk, complimenten daarvoor. Volgens mij zijn we in Utrecht juist voortvarend aan de slag. Ik vind, we hebben het eerder gehad over signalen, dat hier nou een beetje het signaal van uitgaat dat dat niet zo zou zijn.

De heer **DE JONG**: Dit is weer andere woorden gebruiken voor wat er staat en hoe ik het hier probeer te presenteren. Nee, wij vinden wel dat Utrecht voortvarend aan de slag is, maar we vinden in de context die ik net heb beschreven het van belang dat wij als Utrecht een signaal geven dat wij willen dat we doorgaan en niet vertragen in het licht van de huidige ontwikkelingen. We willen daarmee de gedeputeerde in het college een hart onder de riem steken. Wij als Utrecht zijn het daar met u eens.

De **VOORZITTER**: Meneer Van Vuuren.

De heer **VAN VUUREN**: Dank u wel. Voorzitter, nog even door op dit punt met een vraag aan de heer De Jong van met welke boodschap hij dan die gebiedsprocessen in wil gaan. Omdat we nu gewoon niet weten wat de budgetten zijn die we straks gaan hebben en dus ook niet weten of die doelstellingen die wij hebben vastgesteld, die we hebben voorgenomen in

UPLG of we die wel gaan halen. Dus de tweede vraag is ook, moeten we die doelstellingen dan ook niet, als we deze motie aannemen, moeten we dan ook de doelstellingen niet gaan aanpassen?

De heer **DE JONG**: Nou ga ik te veel op de stoel van de gedeputeerde zitten, dus ik zal de gedeputeerde vragen daar een antwoord op te geven wat er allemaal wel en niet zou moeten worden aangepast. Ik ben het wel met u eens dat er in de dialoog met de partners in het landelijk gebied de huidige contextontwikkelingen moeten worden meegenomen. We kunnen ook niet beloven dat we morgen met 3,5 miljard aan de slag gaan. Dat klopt, daar heeft u gelijk in. Dat moet onderdeel zijn van de gesprekken die te voeren zijn.

De heer De Jong is de indiener van de motie. Dus als ik de vraag stel van, welke doelstellingen moeten we dan bijstellen? Dus moeten we daar dan in commissieverband een keer over doorpraten, want het lijkt me wel goed om daar het gesprek over te voeren.

De **VOORZITTER**: Ik stel voor dat u vervolgt, meneer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dan mag de klok weer lopen. Over het landelijk gebied gesproken, de komende jaren zullen sneller en meer agrarische bebouwingen vrijkomen dan tot nu toe, zogenaamde VAB. Voor 2030 tot wel 1,2 miljoen vierkante meters. In het coalitieakkoord is het voornemen opgenomen om te zoeken naar ruimte voor economische functies, zonder afbreuk te doen aan de goede ruimtelijke kwaliteit. Nu werkt Gedeputeerde Staten momenteel aan een nieuw programma Energietransitie 2025-2029, waarin naar verwachting energieopslag een belangrijke rol gaat spelen, ook in combinatie met slimme vormen van energie achter de meter. Een slimme koppeling tussen VAB en energieopgaves lijkt mogelijk. Dit maakt een onderzoek naar de synergievoordelen en kansen relevant en goed getimed. Volt heeft al verschillende keren afgelopen jaren een lans gebroken voor ruimte voor innovatie en slimme oplossingen. In het verlengde daarvan dienen we samen met de SGP en 50PLUS een motie in om de mogelijkheden in kaart te brengen, ook in overleg met VAB-eigenaren, energiepartners en andere belanghebbenden en we willen de gedeputeerde en het ambtenarenteam hartelijk bedanken voor het actief meedenken en de samenwerking bij de totstandkoming van deze motie. Een mooie vorm van samenwerking, wat ons betreft.

De **VOORZITTER**: Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Partij van de Arbeider is ook erg voor snel door met lokale opslag en alles wat we kunnen doen om die circulaire energie ook voor elkaar te krijgen en ook bijdragen aan de netcongestie. Mijn vraag is, bent u niet bang door deze motie in te dienen dat we onze heel erg gaan tunnelen op energieopslag bij VAB, terwijl daar veel meer kansen liggen? Sterker nog, denkt u niet dat agrarisch vastgoed misschien niet eens bovenaan de lijst staat van kansrijke plekken? Want je wil energie opslaan in de buurt en het is dan vaak toch een beetje uit de buurt, de opslag.

De heer **DE JONG**: Dat laatste denk ik, dat zouden we dan terug kunnen zien in die analyse. Waarin overigens ook het begin wat u net zei daarin zou moeten worden meegenomen. Maar wij denken dat hier een grote kans ligt. In de motie staat wel, voor energieoplossingen zoals opslag en waterstof. Waarmee ik dus de interpretatie wil meegeven dat we vooral moeten kijken, waar kan de VAB voor in worden gezet om de energietransitie te helpen versnellen? Wij denken dat we daar een kans zien voor opslag,

maar we staan open voor een analyse die laat zien of en hoe VAB kan worden ingezet om de doelen van de energietransitie te bereiken.

Waterstof is ook opslag. Dat snap ik op zich en toch zou het jammer zijn als we daar nu een tunnelvisie op creëren. Dus ik zou u willen uitnodigen ter overdenking, kijk of u niet de motie kunt ombuigen naar een brede analyse naar de mogelijkheid van lokale opslag, waarbij ook VAB betrokken kan worden. Dan denk ik dat we in ieder geval voorkomen dat we kansen van tafel laten vallen.

Ik laat me eigenlijk wel, ik vind dat een sterk argument, dus ik laat me graag verder adviseren buiten de microfoon om hoe we dat samen kunnen doen zo meteen met de PvdA. Samenwerken willen we ook meer en beter met onze Utrechtse inwoners. Volt staat bekend om haar nadruk op het vroegtijdig betrekken van inwoners via burgerfora en co-creatie. In plaats van vertrouwen vragen, wil Volt vertrouwen geven aan alle inwoners, in de overtuiging dat inwoners, net als de provincie, een veilige en gezonde toekomst willen en kunnen creëren. Eerder braken wij een lans voor een provinciaal burgerberaad. Met de komende actualisatie van de Omgevingsvisie lijkt het een uitgelezen kans. We hebben daarvoor tijd en we kunnen leren van onder andere provincie Zuid Holland en Gelderland, maar ook verschillende gemeenten binnen onze provincie, waar burgerraden hebben plaatsgevonden. Kan de gedeputeerde toezeggen dat een provinciaal burgerberaad kan worden georganiseerd in de aanloop naar de actualisatie van de Omgevingsvisie? Op professionele wijze, met duidelijke kaders in het begin en waarbij we de uitkomsten via burgerakkoorden serieus meewegen. Voorzitter, we willen het geluid van de provinciale nationale verkiezingen heel graag serieus nemen als Utrecht. Burgers willen zich meer en beter gehoord en gezien weten. Nu heeft de provincie in 2021 een werkprogramma ontwikkeld waaruit een participatievisie en leidraad is gekomen. Het operationaliseren en breed implementeren van het participatiebeleid is niet eenvoudig, zo blijkt. Zo blijkt dus ook uit de eerste experimenten in onze provincie. Er is inmiddels enige ervaring opgedaan met bepaalde, al dan niet geslaagde, vormen van participatie met partners, belangengroepen en soms ook inwoners, zoals in de Omgevingsvisie, sommige UPLG-trajecten en met betrekking tot de energietransitie. Maar er lijkt nog wel enige afstand te bestaan tot het vanzelfsprekend en eenduidig toepassen van effectieve burgerparticipatie. Keuzes rond het wat, wanneer, voor wie en hoe lijken niet altijd integraal eenduidig tot stand te komen. De link met de participatievisie is niet altijd duidelijk. De Strategische College Agenda en de participatievisie en leidraad stellen dat met consultatie van PS mogelijk er aanpassingen moeten worden gedaan. Dit belooft het college ook al in februari. Ik citeer, op basis van de uitslag van verkiezingen en wensen van een nieuw college wordt bekeken of er een verandering nodig is in de focus. Dat gaat dus over de participatieaanpak. In het licht van die belofte en in het licht van de duidelijke verkiezingen dit jaar geeft dit aanleiding tot een evaluatie. Laten we evalueren hoe de visie en leidraad provinciebreed worden toegepast. We vragen de gedeputeerde om een toezegging om een dergelijke evaluatie volgend jaar uit te voeren en dan vervolgens met PS in een gesprek te gaan ter verkenning of en hoe burgerparticipatie mogelijk verder kan worden verbeterd. Wat Volt betreft kijkt de evaluatie ook naar de kwaliteit van de opgestelde en uitgevoerde participatietrajecten, met oog voor inclusiviteit en de mate van het bereiken van doelgroepen die minder vanzelfsprekend toegang hebben tot activiteiten van de overheid. Want zoals Albert Heijn zei toen hij met pensioen ging, hij liet allemaal bordjes ophangen en zei, opdat we niet vergeten voor wie we het doen. Want we doen het voor de Utrechters. Helaas kent Utrecht ook veel inwoners die het niet makkelijk hebben, vooral mensen met een kleine beurs. De afgelopen jaren is het leven onder andere door de hoge inflatie en energieprijzen flink duurder geworden. Daarom dienen wij een motie om voor Utrecht de mogelijkheden te gaan onderzoeken, samen met UtrechtNu!, de SP, de Partij voor de Dieren, ChristenUnie en 50PLUS. We

kunnen goed geïnformeerd het gesprek aangaan over de optie om ook een OV-pas aan te bieden aan mensen met een smalle beurs, die niet 65 jaar of ouder zijn. We kunnen leren van soortgelijke projecten binnen Europa, zoals gratis openbaar vervoer in Luxemburg KlimaTicket in Oostenrijk, sterk gereduceerd tarief in Duitsland. We kunnen nog zoveel meer leren van Europa, bijvoorbeeld over circulaire economie. De transitie naar circulair ondernemerschap is van grote positieve invloed op onze provincie als het gaat om CO₂-reductie, effectief grondstofbeheer, et cetera, zoals wordt in de Economische Visie 2027. De Rekenkamer heeft geconstateerd dat het tempo en de implementatie van circulaire economie in onze provincie tekortschiet. Implementatie kan en moet dus sneller. We hebben begrepen dat er momenteel niet voldoende capaciteit is om die visie ook echt versneld uit te werken. Er komt een middellangetermijnstrategie einde volgend jaar. De vragen de gedeputeerde toe te lichten wat we wel kunnen doen om de ambities sneller te materialiseren. Zou het een idee zijn om alvast te kijken of we circulariteit meer kunnen verankeren binnen de Economic Board Utrecht en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij? Voorzitter, ik versnel naar het einde. We willen graag nog melden dat we het betreuren dat de bouw van nieuwe woningen in Rijnenburg zo lang op zich laat wachten. We herkennen het geluid dat PvdA maakte in de BEM-commissie om te kijken of er ook tijdelijke oplossingen mogelijk zijn, onder anderen voor starters en studenten en groepen in nood, want de huisvesting van statushouders is wat Volt betreft een grote prioriteit en verdient alle aandacht. We willen ons hardmaken voor mensen die moesten vluchten voor geweld, volgens de wet hier terecht een legale status hebben gekregen, maar door aanhoudende onduidelijkheid en toenemende xenofobische negativiteit zich gedwongen voelen nog eens te vluchten, ditmaal mentaal. Terwijl ze maar wachten en wachten. We zien en steunen het belangrijk werk van het provinciale Kansenmakersteam en we zullen de effectiviteit blijven meten tegen de noodzaak en mogelijkheden. De gemeenten hebben een grote rol, maar dit thema blijft wat Volt betreft ook hoog op onze agenda staan. De woningnood dwingt ons tot keuzes. Er zijn veel groepen die dringend moeten worden bediend, zeker. Tegelijk weten we dat in de praktijk minder dan 10 procent van de woningen naar statushouders gaat en dat is een belangrijk perspectief. Laten we doen wat we kunnen om versneld de langst wachtende nieuwe medebewoners van Utrecht welkom te heten onder een menswaardig dak. Voorzitter, tot zover onze gerichte beschouwing. Utrecht en Europa staan samen voor grote uitdagingen, maar er zijn nog zo veel meer kansen. Kansen voor het Europa van morgen met verbonden en sterke regio's. Kansen voor de Utrechter nu en voor onze kinderen straks in de toekomst. We hopen met onze voorstellen vandaag daar gezamenlijk met PS en GS een aantal van te verzilveren. Ik dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer De Jong. Ondanks dat meneer Adriani al helemaal klaarstaat, wil ik de vergadering tien minuten schorsen om, mevrouw Sterk is binnengekomen, wij als college even hergroeperen, als u dat goed vindt. Mevrouw Sterk, ons medeleven namens alle aanwezigen met het verlies. We hopen van harte dat het een waardig afscheid was vandaag. Ik schors de vergadering voor tien minuten.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u vragen om uw posities weer in te nemen? Dames en heren, mag ik u vragen om weer te gaan zitten en de beraadslagingen te staken? Dat geldt ook voor het college. Dames en heren, mag ik u nu indringend vragen om ... Die hoek daar, meneer Van Muilekom, meneer Van Schie, allemaal even op

de positie, want anders gaat het lang duren. Dames en heren, ik heropen de vergadering. Het woord is aan de heer Adriani van de Partij van de Arbeid. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, dank. Voorzitter, donderdag 23 november werd ik wakker in het warm kloppend hart van Nederland, terwijl de rest van Nederland kil en guur geworden was. Ik was blij dat in mijn provincie de verkiezingsuitslag richting gaf aan een progressieve, groene en sociale toekomst, en toch was ik de hele dag somber en cynisch, omdat bijna de rest van Nederland een man de baas had gemaakt die een kopvoddentaks wilde invoeren, die de menigte opriep om minder Marokkanen te willen, die gendergelijkheid een vies woord vindt, die zich met het land wil afkeren van wat er buiten de grenzen in de wereld gebeurt, die geen oog heeft voor wat ons handelen voor effect heeft op het leven van onze kinderen en kleinkinderen. Ondanks onze mooie verkiezingswinst voelde de uitslag als een groot verlies. Die avond was ik in Utrecht bij een solidariteitsbijeenkomst en met zo'n 2000 mensen stonden we hand in hand met acht, negen, tien rijen dik rondom het stadhuis. Ik stond hand in hand met een oud wethouder van D66 en aan de andere kant met een vrouw die ik nooit eerder gezien had. You are not alone, schreeuwden we minutenlang. Het voelde goed om verbonden te zijn met zoveel mensen die staan voor een inclusief Nederland, die staan voor een hoopvolle toekomst. En toch, het knaagde wel. Wie bedoelden we eigenlijk met, you are not alone? In eerste instantie was dat natuurlijk gericht op mensen die in een land waarin de Nederlander weer op één staat, op plek twee, drie en vier staan. Is er nog wel plaats voor mensen die tot een minderheidsgroep behoren? Wat staat hen te wachten? Maar ook, hoe zit dat dan met die Nederlander die we op één moeten zetten? Bedoelden we ook al die mensen die op die man hadden gestemd? Ik voelde de behoefte om daar als sociaaldemocraat een eigen antwoord op te vinden. Ik realiseerde me dat in het streven om onze wereld goed over te dragen aan onze kinderen te veel mensen die het vandaag al niet meer redden, niet genoeg perspectief hebben. Want, ja, we moeten af van die fossiele brandstoffen, want ze zijn eindig en komen van regimes waar we geen zaken mee willen doen. Ja, we moeten minder CO₂ uitstoten, omdat de ijskappen in hoog tempo smelten en het zonlicht onze oceanen genadeloos opwarmen. Ja, we moeten onze stikstofuitstoot verminderen om de natuur te herstellen, want een gezonde natuur is voor levensbelang voor ons als mensheid. Tegelijkertijd galmt er één woord door mijn hoofd, armoede. Want als je met je geld het einde van de maand niet haalt, dan snap ik dat je vurig hoopt dat de btw op gas en benzine omlaaggaat of dat de gaswinning in Groningen heropend wordt. Als je je kinderen geen ontbijt kunt geven mee naar school, dan snap ik dat je boos wordt voor miljarden voor een onzichtbare stikstofreductie. Als je vermorzeld bent door de Kindertoelagenaffaire, dan zit je niet te wachten op een klimaatfonds. Ik realiseer me dat dat allang niet meer voor de allerarmsten geldt die hiermee worstelen, maar heel veel werkende en niet-werkende gezinnen. Armoede is in Nederland allang niet meer iets voor de unhappy few. Voor al die mensen moet de Partij van de Arbeid pal staan. We staan voor grote opgaven. Als wij een leefbare wereld voor onze kinderen en kleinkinderen willen overdragen, zullen we oplossingen moeten bieden voor de problemen van onze natuur, de klimaat en energie. Dat kan beangstigend zijn. Het kan alleen maar lukken als we zorgen dat mensen die vandaag de eindjes al niet aan elkaar kunnen knopen, al deze veranderingen mee kunnen maken. Veranderen is nooit leuk en zeker niet als je toch al het kind van de rekening was. Voorzitter, ik werd op 23 november wakker in het warm kloppend hart van Nederland en ik voel een grote opdracht. Want wat er ook gebeurt in Den Haag, de Utrechtse kiezers hebben een duidelijke richting aangegeven. Richting van hoop voor onze toekomstige generaties, maar ook om mensen vandaag perspectief te bieden en af te rekenen met de armoede. Daarom ook mijn oproep aan het college. Laat

je niet afleiden door wat er nu in Den Haag gaat gebeuren. Laten we de verkiezingsuitslag in de provincie Utrecht serieus nemen en laten we bouwen aan een gezonde, natuurinclusieve en sociale provincie die voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Voorzitter, als ik met die blik naar de Strategische College Agenda en de begrotingswijziging kijk, dan herken ik veel terug van die hoopvolle richting. Maar ik haal er een paar zaken uit die voor de Partij van de Arbeid belangrijk zijn.

De **VOORZITTER**: Prima. Meneer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde de heer Adriani goede woorden spreken over armoede. Inderdaad, dat is een punt van veel zorgen. De afgelopen verkiezingscampagne hebben zowel mijn partij als die van de heer Adriani aandacht gevraagd voor bestaanszekerheid. Het thema komt ook voor of is te bereiken via een aantal provinciale beleidsterrein op het gebied van klimaat en vervoer. Daar heb ik een motie op voorbereid. Gezien de warme woorden die u net sprak, ben ik benieuwd hoe u tegenover die motie staat.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, we hebben daar nog niet onze definitieve mind op gemaakt. Eén motie is al even besproken geweest, toen mevrouw Rikkoert daaraan refereerde. Ik ga ook straks u nog even vragen naar de interpretatie daarvan. Van die andere hoop ik ook uw toelichting nog te horen. Maar weet dat we door deze bril naar dit soort voorstellen kijken.

De **VOORZITTER**: Dus heb nog even geduld, meneer Breur. Het komt eraan. Meneer Adriani, gaat u verder.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, ik zou een aantal zaken langsgaan die voor de Partij van de Arbeid belangrijk zijn uit de Strategische Collega Agenda. Veel vraagstukken ...

De **VOORZITTER**: Ik onderbreek u toch maar. Ik zou de leden willen vragen, als ze een interruptie willen plegen, iets sneller naar voren te komen. Meneer Van den Dikkenberg, als eerste.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, volgens mij was de VVD eerder, maar ik stel met alle liefde mijn vraag. U geeft aan dat de provincie Utrecht heeft uitgesproken voor een hoopvolle toekomst en dergelijke. Nou heeft GroenLinks-PvdA natuurlijk een hoge score gehaald in de provincie Utrecht. Maar op 2 procent daarachter staat bijvoorbeeld de PVV. Is het generaliseren van de winst van één partij nu juist niet het wegzetten van bijna 20 procent die aan de andere kant kiest?

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, u heeft volgens mij nadrukkelijk kunnen horen dat ik geen enkele partijnaam genoemd heb in mijn eerste bijdrage, dus die interpretatie laat ik even bij u.

Voorzitter, de heer Adriani heeft ook kennis kunnen nemen van allerlei kiezersonderzoeken die geweest zijn. De uitdrukkingen die hij bezigde in de bijdrage kunnen natuurlijk wel gelinkt worden aan dergelijke partijnamen. Ik vraag me af van, als ze dan ook de column van afgelopen zaterdag die in het nieuws is geweest van, hoe zorgen we ervoor dat we ... We worden wakker in een guur land. Dus die tegenstelling weghalen. Draagt dan de bijdrage tot dusver bij aan die hoopvolle toekomst en het weghalen van de tegenstem?

Voorzitter, dat hoop ik wel. Ik kom daar in het slot van mijn pleidooi nog even op terug, omdat ik hier nou juist die verbinding probeer te leggen, tussen mensen die al niet meer mee kunnen komen en waarvan ook uit kiezersonderzoek blijkt dat die voor een groot deel op de PVV hebben gestemd, en de grote opdracht die wij hebben voor toekomstige generaties die we ook te vervullen hebben. Wat ik heb geprobeerd over te brengen, voorzitter, is dat ik denk dat als we het een niet oplossen, aanpakken en oplossen, dat we ook op het ander niet succesvol kunnen zijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Voorzitter, het risico van algemene politieke bespiegelingen over een verkiezingsuitslag die niet specifiek op Utrecht betrekking hebben, is dat het leidt tot simpele oorzaakgevolgredeneringen, wat ik ook eerlijk gezegd een beetje als kritiek heb op de bijdrage van mijn collega Adriani, die ik in het algemeen zeer bewonder om zijn genuanceerde standpunten. Maar ik vind dat hij nu toch een beetje het simpeler maakt dan het feitelijk is. Het gaat volgens mij ook om een groep mensen die zich niet gehoord en gezien voelt. Dat is volgens mij breder dan alleen een groep die u benoemt die in armoede zit. Het gaat volgens mij breder. want anders had die partij van waar u het niet over heeft, maar die u wel bedoelt, nooit het aantal stemmen gehaald. Dus ik zou de heer Adriani toch willen vragen of hij misschien toch nog meer ruimte voor wat nuance en kleuring en andere kleuringen in zijn betoog zou kunnen zien. Want ik kijk ook met de cijfers van het CBS er iets anders naar, want die laten zien dat de armoedeproblematiek in Nederland aan het afnemen is. Dus dat wilde ik gezegd hebben.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, ik ben het helemaal eens met de heer Janssen. Het is veel gelaagder dan ik in elf minuten, waarvan ik ook nog twee derde van de tijd wil gebruiken voor de provinciale thema's, kan duiden. Wel nog één opmerking over het CBS, want die heb ik natuurlijk ook gezien, dat het aantal huishoudens dat leeft onder de absolute armoedegrens dalende is en op dit moment vrij laag is. Tegelijkertijd zien we dat bijna 40 procent van de Nederlanders tot ruim anderhalf keer modaal afhankelijk is van het toeslagensysteem om het eind van de maand te halen. Daarmee is misschien in de absolute termen van de absolute armoedegrens de situatie minder schrijnend, maar is het aantal mensen wat we gedwongen bedelaar van de staat hebben gemaakt ongekend hoog.

Dat vind ik hartverwarmende woorden. De VVD pleit al sinds haar oprichting om mensen niet afhankelijk te laten zijn van overheidssteun. Inderdaad, in dat opzicht is het toeslagensysteem volslagen doorgedraaid, denk ik. Dus als we daar gezamenlijk in Utrecht geen oplossing voor vinden ... Maar daar treft u mij aan uw zijde. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mooi. Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u. Ik denk dat de analyse van de heer Adriani voor een heel groot deel helemaal klopt. Alleen ik zou er een heel andere conclusie aan verbinden, als ik hem was. Ik wil eigenlijk vragen of hij dat zou willen toetsen. Want wat ik geprobeerd heb te schetsen in mijn eigen bijdrage, is dat als we te maken hebben met langetermijnopgaven die maatschappelijk heel belangrijk zijn, u noemde er een paar, klimaat, energietransitie, natuur. Zodra dat botst met de kortetermijnbelangen, u noemde onder andere de armoede, dan kiezen mensen heel gauw voor

hun eigen positie en hun eigen kortetermijnbelang. De consequentie daarvan is dat je als provincie, als je echt iets wilt veranderen, niet ermee komt dat je zegt, we gaan faciliteren, we gaan vrijwillige ontwikkelingen stimuleren, we gaan een beetje helpen, maar dat je echt een paar fundamentele keuzes moet maken over het anders inrichten van de fysieke, sociale, economische omgeving voor die burgers, zodat ze ook in staat zijn om die keuzes te maken. Dus waarom zou de Partij van de Arbeid dan zou blij zijn met het collegeprogramma wat er nu ligt, terwijl dat eigenlijk opnieuw weer is stimuleren en faciliteren, terwijl dat niet gaat helpen bij de kortetermijnproblemen die mensen hebben in relatie tot de langetermijntopgave waar wij als provincie voor staan?

De **VOORZITTER**: Het is wel de langst gestelde vraag tot nu toe in het debat. Graag een korte reactie, meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, volgens mij wat we bij de verkiezingsuitslag hebben zien gebeuren, maar wat ook in uw bijdrage eerder van vanmiddag zat, is eigenlijk klassiek Maslow. Je bent niet in staat om over grote problemen van de toekomst na te denken, als niet de hele basale dingen waar je voor je dagelijkse overleven van op orde bent, als die niet op orde zijn. Mijn pleidooi is dus ook om dat niet te ontkennen door gewoon maar door te gaan met het opleggen van dat wat in het bovenste puntje van die piramide van Maslow zit, maar om te zorgen dat je ook die basis goed gebouwd hebt. Dat gezegd hebbend, ben ik het niet met u eens dat het hele coalitieakkoord of de strategische agenda doordrenkt is van faciliteren en stimuleren. Volgens mij wordt er ook enorm veel geïnvesteerd, wordt er ook enorm veel genormeerd, en pakt dit provinciebestuur weldegelijk het voortouw in die grote bewegingen die we ook moeten maken die meer in de bovenkant van die piramide van Maslow zitten. Mijn pleidooi is, die kans van slagen wordt kleiner naarmate we minder aandacht hebben voor het fundament daarvan.

Dat laatste punt zijn we het helemaal over eens inderdaad, dat moeten we goed organiseren.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Meneer Adriani, u kunt vervolgen.

De heer **ADRIANI**: Langs een aantal thema's uit de Strategische College Agenda. Voorzitter, veel vragen komen samen in het buitengebied. De transitie van de agrarische sector naar een meer natuurlijke en tegelijk economisch haalbare bedrijfsvoering. Aanleg van nieuwe natuur, de aanpak van de bodemdaling, zorg voor voldoende en schoon water. Maar ook het opschalen van het elektriciteitsnet, mogelijke uitbreiding van bedrijventreinen en al dan niet tijdelijke woningbouw. Veel van deze vraagstukken landden in de inmiddels gestarte gebiedsprocessen, misschien wel de belangrijkste processen waar we de komende jaren mee bezig zijn. Tenminste, als ook een volgend kabinet boter bij de vis levert en zorgt dat we de middelen krijgen om onze gezamenlijke ambities waar te maken. Nu we daarover nu nog geen duidelijkheid hebben, is onze vraag aan het college, wat kan al wel? Welk perspectief hebben we deelnemers te bieden? Lobbyt het college in Den Haag om de benodigde budgetten veilig te stellen? Die laatste oproep zou ik eigenlijk ook aan alle collega's in deze Staten willen doen. Laten we allemaal via onze eigen partijlijn de noodzaak voor voldoende middelen voor de gebiedsprocessen aan onze Kamerleden overbrengen, zodat we in Utrecht kunnen laten zien dat transformeren met perspectief echt mogelijk is. We zijn ook blij om te zien dat het college snel aan de slag is gegaan met de Landbouw- en Voedselagenda, dat ook een langjarige visie op de agrarische sector geboden gaat worden en met het nieuwe

faunabeleid. We zien met tevredenheid dat in dat nieuwe faunabeleid een stevige stap wordt gezet richting provincie voor afschot. En toch, het faunabeleid straalt ook nog wel heel erg uit dat het er vooral op gericht is dat we als mens geen enkele last mogen hebben van het dier. Maar kunnen we ook een stap zetten in het meer leren samenleven met de dieren om ons heen? Wat zou dat dan van ons vragen? De gedeputeerden zei in de commissie desgevraagd dat co-existentie al in de wet geregeld is en daarom geen plek hoeft te krijgen in het faunabeleid. Maar de vraag aan het college is dan wel, op welke manier gaan we daar dan ook echt invulling aan geven? Voorzitter, ook binnen onze steden en dorpen staat veel te gebeuren. Snel door met voldoende betaalbare woningen, met extra aandacht voor nieuwe combinaties van wonen met zorg. We kijken uit naar de kaderstelling voor het nieuwe Programma Wonen en Werken, waarin dit opgenomen kan worden. Het aantal woningzoekenden blijft maar stijgen en meerdere aandachtsgroepen verdringen zich om een plekje te vinden. Het is dus goed en broodnodig dat er opnieuw fors geïnvesteerd wordt in het versnellen van de woningbouw en zeker ook in het realiseren van flexwoningen. Tijdelijk in het buitengebied waar dat verantwoord is, maar zeker ook op toekomstige woningbouwlocaties die nu nog niet tot ontwikkeling kunnen komen. We zijn dan ook blij met de toezegging van de gedeputeerde om met het college van de stad Utrecht in gesprek te gaan over de mogelijkheid om een Rijnenburg Zuid snel flexwoningen te realiseren. Er ligt een kans om zomaar 2500 tot 4000 flexwoningen daar te plaatsen en we kunnen het ons niet veroorloven om zulke kansen te laten liggen. Onze vraag is, ziet het college nog meer van dit soort toekomstige woningbouwlocaties die we nu al zouden kunnen benutten? Voorzitter, terwijl ik dit zeg, worden we weer dagelijks geconfronteerd met de schrijnende situatie in Ter Apel, waar het aanmeldcentrum overvol zit en mensen zelfs geen slaapplek meer geboden kan worden. Heel Nederland, op een enkele gemeenten na, staat erbij en kijkt ernaar. Alweer. Notabene het Rode Kruis moet eraan te pas komen. Alweer. Aan de commissaris vraag ik als voorzitter van de Provinciale Regietafel, wat kunnen we ons Utrecht doen om Ter Apel te hulp te schieten en vluchtelingen tenminste een slaapplek te bieden? Welke onorthodoxe oplossingen ziet de commissaris om morgen, deze week, volgende week aan te bieden aan de burgemeester van Ter Apel? Terug naar de agenda voor Utrecht. Naast de versnelling van de woningbouw, schenkt deze college agenda ook aandacht aan de bestaande woningen, buurten en dorpen. We zijn enthousiast over de oprichting van het energiedienstencentrum waarin wordt voortgeborduurd op de ervaringen met de isolatievouchers en waar inwoners terecht kunnen als ze hun woning willen verduurzamen. Om grote stappen te zetten, is natuurlijk wel van belang dat dat energiefonds er snel komt. Kan het college daarover al een tipje van de sluier oplichten? De Agenda Vitale samenleving die nu aangekondigd wordt, moet ons als provincie in staat stellen om echt impact te maken op de leefbaarheid in buurten en dorpen en daarmee op het leven van mensen. We zien dan ook een stevige relatie met de sociale agenda. Als we het dan toch over die sociale agenda hebben, er ligt een brede wens vanuit de Staten, de heer Janssen refereerde daar ook aan, om fors in te zetten op de aanpak van laaggeletterdheid, aansluitend op de programma's die al bij gemeenten lopen. De aantal laaggeletterden onze provincie zou volgens conservatieve schattingen rond de 80.000 mensen liggen en met 75.000 euro per jaar kom je dan niet ver. We nodigen het college dan ook uit om daar verder verkennend onderzoek met aanvullende budgetverzoeken te komen als dat nodig is om meer impact te maken. Je kunnen verplaatsen is ontzettend belangrijk om mee te kunnen doen. Dank dus aan de gedeputeerde voor de toezegging dat de pilot Gratis OV voor ouderen en kinderen doorgezet wordt totdat we in het kader van het nieuwe vervoersplan het voorkomen van vervoersarmoede een structurele plek hebben kunnen geven. Goed dat er meer middelen beschikbaar komen voor de aanpak van fietsknelpunten. Goed en betaalbaar OV en comfortabele fietsroutes zijn belangrijke voorwaarden om mensen te verleiden om de auto te laten staan. Voorzitter, mijn betoog

ging over het doorgeven van een leefbare aarde aan onze kinderen op een manier die voor iedereen haalbaar en betaalbaar is.

De **VOORZITTER**: Meneer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u, voorzitter. Ik hoorde de PvdA eerder in zijn betoog een lans breken om wat te doen aan de armoede. We weten natuurlijk dat er veel mensen in Utrecht ook in armoede leven en die zijn over het algemeen minder mobiel. 80 procent van de huishoudens zonder auto heeft een inkomen beneden het gemiddeld inkomen. Ik hoor meneer Adriani net spreken over de vervoersarmoede. Voorzitter, ik wil de heer Adriani vragen, is PvdA het met Volt eens dat een onderzoek naar een OV-pas voor minima nuttig is in deze context en waarde kan toevoegen om te kijken of we de minima of de mensen met een smalle beurs gratis of tegen een sterk gereduceerd tarief zich kunnen laten voeren binnen onze provincie?

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, dank voor de vraag. Partij van de Arbeid vindt het belangrijk dat mensen met een kleine beurs toegang hebben tot openbaar vervoer. We hebben ook in ons verkiezingsprogramma staan dat wat ons betreft dat voor alle minima gratis zou moeten zijn. Ik ben heel benieuwd straks ook naar de reactie van de gedeputeerde op uw motie over of dat onderzoek al in gang is en op welk moment dat landt in het vervoersplan. Of dat dan uiteindelijk in die pas moet of dat een andere technische oplossing beter is, dat zal mij eerlijk gezegd om het even zijn. Maar op het onderliggende doel denk ik dat we het met elkaar eens zijn.

Met het gevaar dat ik hetzelfde antwoord ga krijgen, want ik vind het een goed antwoord en ik ben ook benieuwd naar de repliek van de gedeputeerde, maar heeft u op dit moment met de kennis die u nu heeft, want we hebben deze discussie namelijk wel een aantal gevoerd al in de commissie, voldoende comfort en vertrouwen dat het college ook daadwerkelijk niet plannen gaat maken en dingen papier gaat zetten, maar ervoor gaat zorgen in de praktijk dat mensen met een smalle beurs ook daadwerkelijk tegen een heel gereduceerd tarief of gratis kunnen gebruikmaken van ons OV? Heeft u daar fiducia in?

Ik ben heel nieuwsgierig naar de bevestiging straks van het college. Maar wat ik tot nu toe gehoord heb in de afgelopen discussies, is, in het nieuwe bereikbaarheidsplan gaan we het vraagstuk van de vervoersarmoede een plek geven. Om te zorgen dat er geen gat komt tussen de pilot en het nieuwe bereikbaarheidsplan, wordt de pilot Openbaar vervoer voor ouderen en kinderen verlengd. En er is substantieel geld in het coalitieakkoord gereserveerd voor juist dit vraagstuk van de vervoersarmoede. Dus die drie dingen samen geven mij vrij veel comfort op dit moment.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U kunt vervolgen.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Mijn betoog ging over het doorgeven van een leefbare aarde aan onze kinderen op een manier die voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Wat er niet mag ontbreken, is de transitie naar een circulaire economie en een circulaire samenleving. We komen daar in de komende maanden over te spreken, onder andere bij de middellangetermijnstrategie Circulaire samenleving en bij de nieuwe economische agenda, waarbij economische, ecologische en sociale belangen in balans zijn. Als we daarin slagen, verbinden we mens met natuur, economie met de ecologie, en de huidige generatie met toekomstige generaties, en blijft Utrecht het warm kloppend hart van Nederland. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Adriani. Dan is nu de microfoon voor de SGP. Meneer Van den Dikkenberg heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank u wel. We leven in een roerige tijd vol van veranderingen en onrust. Veranderingen die ook de provincie en haar inwoners raken. Afgelopen maand waren de verkiezingen voor ons nationale parlement, de Tweede Kamer. De uitslag is bij ons allen wel bekend. De PVV werd ruimschoots de grootste, door problemen die bij veel inwoners leven aan te kaarten. De vraag is natuurlijk wel, komen zij en de regering in oprichting met oplossingen die het land vooruithelpen? Dat wordt complex. Een probleem identificeren is wat anders dan het oplossen. Maar we wachten een centrumrechts kabinet vol verwachting af. De progressieve partijen dan, zij die vooruitgang beloven, wisten zij de kiezer aan te spreken? Nee, want de progressieflinkse partijen die ons land rijk is, haalden samen nog geen vijftig zetels. In De Correspondent schreef Rob Wijnberg de dag na de verkiezingen hierover het volgende, en ik citeer, het gebeurt echt, een SGP'er die De Correspondent citeert, al jarenlang lijdt de progressieve politiek wereldwijd aan een schreeuwend tekort aan verbeeldingskracht. Overall in het westen, Nederland niet uitgezonderd, kampt de progressieve politiek zowel liberaal als sociaaldemocratisch met hetzelfde probleem, ze heeft geen overtuigend vergezicht dat schetst hoe de wereld fundamenteel beter kan. Hier dus ook geen lonkend toekomstperspectief. GroenLinks poogde het vandaag, ere wie ere toekomt, maar verlovingspartner PvdA begon al met vijf moeten op een rij. Is er dan helemaal geen verhaal wat toekomstperspectief schetst? Ja, voorzitter, dat is er wel. Een oud-redacteur van het tijdschrift De Ecologist en oud-milieuactivist Paul Kingsnorth schreef hier na zijn bekering tot het christendom het volgende over, en ik citeer, in het koninkrijk van de mensen, de zeeën versierd met plastic, de bossen staan in brand, de steden bulken van miljonairs en de tentenkampen, en nog altijd knielen we voor de afgod van de grote economie. Terwijl het groeit en groeit, en vergeef me het woord, als een kanker cel. Wat als het christelijk geloof uiteindelijk geen obstakel is, maar een doorgang, een weg voorwaarts. Als we de consequenties zien van het eten van de verboden vrucht, van het kiezen van macht boven nederigheid, van scheiding boven gemeenschap, dan worden de belangen iedere dag helderder. Overgaven of rebellie. Offer of oorlog. Dood van het zelf of de triomf van de wil. Het kruis of de machine. We worden altijd voor dezelfde keus gesteld. Nauw is de poort en smal de weg en misschien zal het ons niet altijd lukken daarop te blijven wandelen, maar is er een andere weg naar huis. Einde citaat. Voorzitter, wat is dan ons toekomstperspectief? Streven we het grote na? Gaan we voor een zo groot mogelijke economie? Zetten we Nederland weer op één? Stellen we de natuur centraal om onze leegte van de mens weg te drukken? Nee, ik hoop dat we gaan voor het echte verhaal van inhoud, door onszelf te onderwerpen aan het kruis van Jezus Christus en dit voor ons leven centraal te stellen. We zijn we bevrijd van de angst om kiezers te verliezen door het echte verhaal te vertellen, dan zijn we bevrijd van de stress om de wereld in eigen kracht te redden. Voorzitter, we mogen we ons werk ontspannen doen en in de wetenschap dat God regeert het werk van zijn zoon. Vanuit deze overtuiging kunnen we pas echt het goede zoeken voor onze provincie en haar inwoners. Vanuit deze overtuiging, deze basis, wil ik een aantal zaken aanstippen. Wat zijn zaken waar we ons als provincie hard voor moeten maken? We hebben een lijstje gekregen in de college agenda en we wachten het advies van de werkgroep Stranddagen af hoe dat we daarmee om moeten gaan, want ik heb al wel aangeven in de commissie en zo was het ook bedoeld volgens de gedeputeerde dat we zelf ook nog konden plannen wanneer we wat behandelen. Want als je de Strategische College Agenda ziet, zie je veel in Q2 2024. Als

we dat fatsoenlijk met elkaar willen behandelen, en gezien ook de P&C-stukken die er dan ook aan zitten te komen, dan moeten we denk ik daar de tijd voor nemen en dat ook strategisch inplannen met elkaar, zodat het op zorgvuldige wijze behandeld kan worden. Voorzitter, en dan ligt er vandaag voor ons de tweede begrotingswijziging, een wijziging van de begroting waarin de uitwerking van het coalitieakkoord zichtbaar worden. In de commissie hebben we het antwoord van het college op de grote opgave nog niet volledig genoemd. Misschien zelfs nog iets stevig geworden, maar die kon ik me niet meer herinneren. Daar heb ik geen actieve herinnering aan. Voorzitter, ik dien bij deze een amendement in om de stelpost van het coalitieakkoord, die gevormd wordt in de algemene middelen, uit de begroting te verwijderen. Deze methodiek vertroebelt het beeld juist in plaats van dat het verheldert. Algemene middelen zijn algemeen inzetbaar, of we reserveren iets voor een bepaald doel. Zoals het nu in stukken staat, dan gaat het zelfs nog wat verder, want het staat er wel aan de uitgavenkant ook ingeboekt. Met een sterretje ervoor, een asterisk, dat wel. Maar het staat wel omschreven als uitgaven en er staat letterlijk in de stukken dat het onttrokken wordt in de loop van het jaar op basis van uitwerking. Dat oogt ongelukkig, omdat hier nog geen plannen onder liggen. Voor de Staten levert dat een troebel beeld op in de begroting en onderliggende uitgavenschema. Eenzelfde overweging hebben we gemaakt bij het voorstel om de post Onvoorzien te verlagen. We zijn als SGP van mening dat we nog niet op een dergelijk niveau stabiel functioneren met onze financiële strategie, dat dit al doorgevoerd kan worden. Maar wellicht hebben we bij de Kadernota de dekking in totaliteit beter in beeld en dienen we alsnog een amendement in voor 2025. Voorzitter, regeren is vooruitzien. We zien een steeds groter tekort aan bedrijventerrein opdoemen. Tegelijkertijd landen er steeds meer opgaven op bedrijventerreinen. Werklandschappen van de toekomst, smart energy hubs, biodiversiteit, et cetera. We kunnen nog wel even doorgaan. We zouden het proces van organische groei van bedrijven dan ook aan willen grijpen, om lokale werkgelegenheid te behouden waar het is, en mkb en familiebedrijven de kans te geven om zich in hun eigen omgeving te blijven ontwikkelen. Dat is dan meteen ook een motor om invulling te geven aan andere opgaven. In de uitvoering zie ik dan met name een kans om de bullets uit het coalitieakkoord te verwezenlijken, ruimte voor regionaal- en lokaalgebonden bedrijvigheid die de ruimte krijgen om te groeien of te verplaatsen. Daarom richten wij ons op schuifruimte om herstructurering en maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk te maken op bedrijfsterreinen. Daartoe dien ik een motie in, Schuifruimte voor organische groei. Voorzitter, dan gaan we ...

De **VOORZITTER**: Mevrouw Butterman.

Mevrouw **BUTTERMAN**: Dank u wel, voorzitter. En precies hier, uw mooie inleiding triggerde mij, meneer Van den Dikkenberg, u had het over de groei van de verboden vrucht, bijna als iets wat niet te stoppen is. Ook hier in deze motie stelt u organische groei alsof dat plotseling uit de lucht komt vallen. Nou zijn wij van Partij voor de Dieren nogal van mening dat het beleid is en dat je hier beleid kunt inzetten, dus aantrekken van bedrijven en ook het creëren van nieuwe bedrijventerreinen. Tijdens de BEM-vergadering heb ik daar ook de gedeputeerde een beetje op uitgedaagd van, zou het niet mooi zijn als we als kleine provincie met ... We liggen centraal, we zijn een hele aantrekkelijke provincie, we hebben een goede infrastructuur, we hebben goed opgeleiden en veel mensen die daar zouden kunnen werken. Tegelijkertijd hebben we ook druk op de ruimte als het gaat over bijvoorbeeld bedrijventerreinen, maar ook waar die mensen zouden moeten wonen, dat we het omkeren en dat we gaan zeggen, dit is de bedrijfsruimte die we hebben. Als jullie daarvan gebruik

willen maken, dan stellen we deze eisen. We gaan eerst de leegstand opvullen en vervolgens, als jullie hier willen vestigen, dan moet je aan die en die eisen voldoen, namelijk circulariteit, et cetera.

De **VOORZITTER**: Misschien, het vraagteken komt, het vraagteken komt.

De vraag is, dus ik vind het een beetje contrair dat u het heeft over ...
Hoe ziet u dat, de organische groei van bedrijfsterrainen ten opzichte van de verboden vrucht die u eerder noemde?

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank voor de vraag. Dat geeft me de gelegenheid om het uit te leggen. Ik zie het namelijk zo, daarom is het ook bewust als organische groei benoemd, dat lokaal- en regionaal gebonden bedrijven die nu ergens zitten, vaak zitten bedrijventerreinen aan de grenzen van wat er ook daadwerkelijk aan ruimte is. Willen wij met onze opgaven komen, dan zijn dat ook ruimtevragen. Als je bijvoorbeeld kijkt naar smart energiehubs voor opslagruimtevragen en dergelijke, dan moet er beweging komen in de inrichting van een bedrijventerrein om die opgave ook een plek te kunnen geven. Die beweging komt er nooit als er geen schuifruimte beschikbaar is, want een bedrijf kan niet gaan slopen, een jaar wachten en een nieuw bedrijf neerzetten. Een bedrijf heeft ruimte nodig om gelijk ook weer door te gaan, omdat anders het verdienmodel weg is. Om die schuifruimte, dus niet ongebreidelde ruimte, maar om dat soort ideeën door te kunnen voeren op bestaande bedrijf terreinen, is het goed om die schuifruimte te hebben en dat je dus ook met een nieuwe inrichting aan de slag kunt. Daar hoort intensivering bij, daar hoort het voorkomen van leegstand bij en het opvullen van leegstand. Al die opgaven die we op bedrijventerrein neerleggen, hebben wel even dat zetje nodig om dat ook op kleine lokale bedrijventerreinen vorm te kunnen geven.

Dan is dat echt een cruciaal iets wat we missen in dat dictum. Mijn vraag is ook of jullie daarover zouden kunnen nadenken om dat daarop aan te passen. Want dit plaatst het in een totaal ander licht wat mij betreft. Dank u wel.

Hij is al ingediend, maar we kunnen ernaar kijken hoe we dat kunnen doen. Er staat in de laatste versie nog wel bij dat het ook gaat om het voorkomen van leegstand in de ruimtelijke inpassing. Dus we gaan niet zo dat we nu ruimte ter beschikking stellen dat er een Amazon of een Facebook kan komen met een datacenter.

Amendement A19 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Fiscalini (UtrechtNu!), Hoek (50PLUS) en Oude Luttikhuis (BBB) inzake Budgettaire bewustwording.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 13 december 2023 ter behandeling van Statenvoorstel Tweede begrotingswijziging & SB Strategische College Agenda.

Constateerend dat:

- In het SV Tweede begrotingswijziging een stelpost in algemene middelen is opgenomen, zonder dat er concrete voorstellen voorliggen;
- Gelden normaal middels een kaderbrief, waarin concrete voorstellen staan geformuleerd, worden gereserveerd;

Overwegende dat:

- De Provinciale Staten, middels de kaderbrief, de voorstellen van het college integraal kan afwegen;
- Het functioneren van een stelpost in de algemene middelen niets verandert aan het functioneren van de reserve;
- Provinciale Staten eerst concrete plannen wil kunnen afwegen om daar middelen aan toe te voegen;

Verzoeken het college van GS:

- Om besispunt 3 van het SV Tweede begrotingswijziging:
“In te stemmen met de vorming van een stelpost coalitieakkoord in de algemene middelen. In deze stelpost zal in 2024 €2.100.000 worden opgenomen, €10.000.000 in 2025, €6.550.000 in 2026 en € 4.050.000 in 2027”
In zijn geheel te schrappen;
- De gevolgen van bovenstaande wijziging te verwerken in de tweede begrotingswijzigingsvoorstel.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende moties zijn ingekomen:

Motie M95 van de Van den Dikkenberg (SGP), Hoek (50PLUS), Nagtegaal (UtrechtNu!), Van Breukelen (Forum voor Democratie) en Schaddelee (ChristenUnie) inzake Schuifruimte voor organische groei.

Constateerend dat:

- Er op de bedrijventerreinenmarkt weinig direct beschikbaar aanbod is,
- De uitbreidingsvraag voor bedrijventerreinen groot is,
- De vervangingsvraag als gevolg van verlies van bedrijventerreinen door transformaties naar (voornamelijk) wonen toeneemt,
- Tot 2030 rekening gehouden moet worden met het forse tekort aan bedrijventerreinen van 80-220 hectare.

Overwegende dat:

- Het opstellen van een nieuw Provinciaal Programma Wonen-Werken de nodige tijd kost vanwege de grootte van de uitbreidingslocaties en te onderzoeken milieueffecten hiervan,
- Snel ruimte en perspectief geboden moet en kan worden bij organische groei van individuele bedrijventerreinen,
- Hiermee ruimte ontstaat op bedrijfsterreinen om provinciale doelen te realiseren in het kader van ‘werklandschappen van de toekomst’.

Verzoeken het college van GS:

- Uitbreidingsvragen bij organische groei van bedrijventerreinen met goede ruimtelijke inpassing, positief tegemoet te treden.
- Bij de herijking van de Omgevingsvisie hier een slagvaardige en gedragen werkwijze voor te formuleren met borging van ruimtelijke kwaliteit (waaronder het belang van revitalisering en voorkomen van leegstand).

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw **BLEKXTOON**: Dank, voorzitter. Mijn vraag is, hoeveel van deze groei, voorziet u, is dan duurzaam en circulair?

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dat is volgens mij echt iets voor de uitvoering. Daarom heb ik de motie ook bewust hoogover gelaten. Ik ga niet met hectaren strooien, want het gaat mij erom dat de richting ontstaat dat we het positief ontvangen als er schuifruimte gevraagd wordt en niet in de hele cyclus van het programmeren. Want de restjes, de kruimeltjes, die vallen er vaak tussen. Dat we daar toch nog wel ruimte voor houden, op het moment dat het nu hier ingediend wordt.

De **VOORZITTER**: Voldoende? Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Ik liep in eerste instantie naar voren omdat ik iets wilde vragen over hoe zich dat nou verhoudt tot het verafgoden van de economie. Maar ik denk, dan begeef ik me op te glad ijs. Maar uw antwoord op de Partij voor de Dieren triggerde mij wel. Want u noemt uw motie Schuifruimte. Bij schuifruimte stel ik me voor, je creëert beleidsleegstand ergens en dan kun je daarmee gaan schuiven, als zo'n puzzeltje met één vierkantje wat niet ingevuld is. Maar het dictum wat u zegt, dat is geen schuifruimte, dat is gewoon uitbreiding. Nou ben ik dus een beetje in de war met wat u nou bedoelt. Bedoelt u nou schuifruimte of bedoelt u nou uitbreiding ten behoeve van lokale of regionale familiebedrijven?

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, om dit invulling te geven, heb je motoren nodig. Zeker op die kleine terreintjes zie je dat, als er opgaven ingericht moeten worden, dat als er één grote zegt van, ik pas niet meer in mijn jasje, dat die op een andere plek gaat zitten waar je de ruimte voor biedt en je vervolgens de opgaven die ook ruimte vragen, dus per saldo denk ik dat een intensivering het gevolg zou zijn en vergroening en waterberging, klimaatadaptatie et cetera dan ook een plaats kan krijgen. Is het een uitbreiding? Ja, qua bedrijfsareaal wel. Wat win je ermee? Ruimtelijke kwaliteit, werklandschappen van de toekomst in het gebied wat er is.

Toch dat ik het goed snap. Want volgens mij, wat het dictum vraagt, is, is als bestaande bedrijven op een plek groeien, dat er dan voor die organische groei ruimte geboden wordt. Dat is toch echt iets heel anders als wat u nu uitlegt. Dus ik ben nog meer in de war met wat u eigenlijk beoogt met deze motie.

Voorzitter, dan leg ik het nog een keer uit, want dit is wel een interessant gesprek, dat dat ook begrepen kan worden. Wij vinden namelijk dat als we nu zien dat bedrijven, die komen aan bij de grenzen van een bedrijventerrein en dan is het vaak een nee of een nee met een hele kleine tenzij, dus dan wordt het heel ingewikkeld. Als we dat ruimhartiger tegemoet treden en dat koppelen aan de opgaven die we hebben bijvoorbeeld, dan kun je die verduurzaming van je bedrijven en je bedrijfsterreinen veel beter vormgeven. Dan kan bijvoorbeeld een OMU ook sneller zijn activiteiten daarin uitvoeren. Dus het is, wat ik net zeg, het is een uitbreiding van je bedrijfsterreinen. Dat blijft ook staan. Maar het is wel bedoeld om ook de verduurzamingsslag te versnellen.

Echt tot slot, voorzitter. Eigenlijk is het gewoon een Straatje erbij, maar dan voor bedrijventerreinen, toch?

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Dikkenberg vervolgt zijn betoog, denk ik.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, het is een Straatje erbij, maar je wint er ook iets voor terug. Dat is een hele belangrijke, want de bedrijfskaders zijn momenteel dusdanig ingericht dat er heel veel niet kan en dat er heel veel verstaand is en dat er heel veel daken niet geschikt zijn voor bijvoorbeeld zonnepanelen. Wij beogen om dat wel te creëren door dat straatje erbij. Voorzitter, dat over de bedrijventerreinen. Dan bij een heel aangelegen thema, een heel ander thema ook, vanuit de sociale agenda, antisemitisme. Naar de brute aanval op de staat Israël op 7 oktober, laait het antisemitisme wereldwijd op. Ook in onze provincie, onze eigen provincie, zien we dit terug. Veel Joden durven uit angst voor de gevolgen geen religieuze uitingen meer te dragen in het openbaar en soms Utrechtse Joden durven niet meer op straat komen. Afgelopen week vond het Joodse feest Chanoeeka plaats. Terwijl vorige week donderdag de eerste kaars op de Dam werd aangestoken, waren op verschillende treinstations de sit-ins. Hoe kunnen we de Joodse gemeenschap in onze provincie garanderen dat ze nog veilig van het openbaar vervoer

gebruik kunnen maken, terwijl er op de openbare plaatsen soms voor hen bedreigende demonstraties worden aangekondigd, soms worden gehouden. En kan, dan kijk ik richting het college, de Joodse gemeenschap in Utrecht ervan uitgaan dat dit een onderwerp van zorg blijft, ook vanuit de sociale agenda, voor het college en in lijn met de sociale agenda voortvarend wordt opgepakt? Dan het openbaar vervoer. Want vanaf deze week is er een nieuwe dienstregeling gestart. We hebben al een actualiteitenmotie daaromtrent gehad. Maar helaas is het aantal ritten afgenomen. We hopen dat dit snel weer opgeschaald kan worden.

De **VOORZITTER**: Ogenblikje. Meneer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u, voorzitter. Ik heb een beetje meer duiding nodig bij wat de heer Van den Dikkenberg net zegt over antisemitisme. In het verleden hebben we ook samen opgetrokken in de strijd tegen antisemitisme en heeft een goede plek in de sociale agenda gekregen. Dus daar zijn we het over eens. Maar sinds 7 oktober ziet de wereld er helaas anders uit. Er is inderdaad een brute aanval van Hamas op Israël geweest en daaruit is het geweld tussen Hamas en Israël flink opgelaaid, waarbij met name het Palestijnse volk de klappen moet opvangen van het geweld tussen die twee partijen. U noemt het oplopende antisemitisme, u geeft daar ook concreet voorbeelden van, waaronder de sit-ins die er worden gehouden uit solidariteit met het Palestijnse volk. Stelt u daarmee solidariteit met het Palestijnse volk gelijk aan antisemitisme, of moet ik het anders begrijpen?

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Nee, voorzitter. Dat doe ik zeker niet. Wat ik wel doe, is dat ik bepleit om inzet van het college dat openbaar vervoer veilig en toegankelijk, zodat iedereen zich daar ook thuis voelt, veilig en toegankelijk blijft zijn.

De **VOORZITTER**: U kunt vervolgen.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, in 2025 zullen de nieuwe OV-concessies van start gaan. In het komend jaar worden deze concessies gegund. De SGP vraagt opnieuw aandacht voor de grensgebieden van onze provincie zoals we de vorige keer ook met een motie onderstreept hebben. Kijk ook naar de buslijn over onze provinciegrenzen heen. Dan sluit ik af, voorzitter. We kijken uit naar de uitvoering van die motie uiteraard. Ik sluit af. En ik sluit hoopvol af, want we leven in een tijd van hoop en verwachting. Op dit moment is het adventstijd, de tijd waarin de uitzien naar kerst. Kerst waarin we de geboorte van Jezus Christus, die ruim 2000 jaar geleden plaatsvond, herdenken. En waar de geboorte die verwachting, oneindig durende hoop, vrede en echt perspectief bracht aan vele mensen. Deze verwachting, hoop en vrede wens ik u, het college, de collega's of ambtsgenoten, zo u wilt, en de ambtenaren van harte toe en het geeft perspectief en een lonkende toekomst. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van den Dikkenberg. Dan is nu de beurt aan de fractie van de SP, meneer Breur.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. In de aanloop van deze vergadering hoorde ik al van verschillende Statenleden dat ze nogal wat van mij verwachten qua algemene beschouwingen. Maar eigenlijk hou ik niet van algemene beschouwingen. Veel liever heb ik specifieke beschouwingen. Ik ga liever de diepte in dan de breedte. Want hoe

breng je in een samenhangend verhaal samen dat je blij en enthousiast wordt van het provinciale warmtebedrijf dat opgezet gaat worden, maar dat je tegelijkertijd niet kan instemmen met een begroting met een enorm gat erin? Het is nog niet verwerkt en er wordt over drie jaar maar liefst 15 miljoen bezuinigd zonder dat die bezuiniging is ingevuld. Dan wil je ook nog aan het college vragen of je de toezegging in M&M goed hebt begrepen dat we bij de beslisinformatie over de Merwedelij verschillende scenario's te zien krijgen, zodat we echt iets te kiezen hebben. Bij specifieke beschouwingen had ik me kunnen beperken tot die ene vraag en die dan uitdiepen, wellicht door een vergelijking te maken met de Uithoflijn, de duurste tramlijn ter wereld, waarvan de aanleg uitmondde in een politiek drama, die in het weekend niet rijdt of laat op de avond, of als het net iets te hard regent, en concluderen dat een herhaling hiervan geen goed idee is, mezelf afvragen of een nieuwe tram wel de meest passende oplossing is voor het traject, laat staan een veel duurdere ondergrondse. Misschien had ik iets kunnen verbreden en het kunnen hebben over het belang van goede bereikbaarheid. Dat we daarom willen meebeslissen over het Bereikbaarheidsprogramma en met name die 200 miljoen die voor gezonde, duurzame en veilige mobiliteit is bestemd en nu in asfalt lijkt te worden gestoken. Dat het OV een volwaardig alternatief voor de auto moet zijn en dat we beleid willen dat erop gericht is om dat waar te maken. Dat bijvoorbeeld het OV en het verduurzamen van woningen, zowel onze provinciale doelen als de bestaanszekerheid van onze inwoners, dichterbij kunnen brengen. Dat een lager OV-tarief voor meer doelgroepen een impuls kan geven aan het OV-gebruik en dus de wegen kan ontlasten. Voor al deze zaken doen wij voorstellen, hetzij als hoofd- of als mede-indiener. Sprekend over het OV, had ik ook de situatie in Zeeland kunnen aanstippen, waar de aanbesteding voor de concessie geen inschrijvingen had. Het falen van de marktwerking in de publieke sector keihard aangetoond. Wat als de aanbesteding hier niet rondkomt? Ik hoor van verschillende buschauffeurs dat zij zich zorgen maken. Het feit dat de huidige concessiehouders hun dienstregeling niet waar kunnen maken, veel rituitval en een enorme afschaling bij U-OV helpt niet bepaald om die zorgen weg te nemen. Wat kan het college zeggen om die chauffeurs gerust te stellen? Kijkend naar de andere provincies moet ik ook benoemen dat ik dit weekend een noodkreet ontving van een partijgenoot in de Provinciale Staten van Groningen. Rond de opvang in Ter Apel staat het water aan de lippen. Het is echt niet te geloven dat andere gemeenten niet bereid zijn mensen onderdak te bieden. Ik merk dat ik er zo boos en machteloos van word, schrijft ze. Wij hebben als provincie en toezichhoudende taak, de opvang van vluchtelingen door gemeenten, naast de morele plicht om mensen in nood te helpen, waar ze ook vandaan komen. Ik vraag aan het college hoe die taak wordt ingevuld, of er gemeenten in Utrecht zijn die hun snor drukken en hoe er wordt opgetreden in voorkomende gevallen. Als Utrecht zijn we immers een van de economisch meest concurrerende regio's van Europa. Het gaat goed met ons. Dat privilege komt met een verantwoordelijkheid. Dat we economisch tot de top van Europa behoren, is wellicht ook een goede aanleiding om zaken te heroverwegen. Moeten we ons geld gebruiken om nog economisch concurrerder te worden? Of is het misschien tijd om onze welvaart te benutten om de kwaliteit van leven in de provincie op te plussen, zodat iedereen meeprofiteert, van Kedichem tot Eemdijk en van Amstelhoek tot Achterberg? Want Utrecht zijn we samen. Hoe smeed je hier een mooi samenhangend verhaal van? Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende moties zijn ingekomen:

Motie M96 van de leden Breur (SP) en Hoek (50PLUS) inzake Bestaanszekerheid.

Constaterende dat:

- De bestaanszekerheid van steeds meer mensen onder druk staat;

CONCEPT

- De kosten voor vervoer en energie tot de oorzaken behoren;
- Veel provinciale middelen op dit moment bestemd zijn voor klimaat, milieu en vervoer;

Overwegende dat:

- Het verbeteren van bestaanszekerheid hand in hand kan gaan met provinciale doelstellingen op het gebied van vervoer, klimaat en milieu.
- Het hierbij gaat om verduurzaming van woningen en voedselbanken en maatschappelijk vastgoed en daarmee terugdringen van uitstoot en energieverbruik en om het sterk aantrekkelijk maken van OV gebruik ten opzichte van autogebruik en daarmee files te bestrijden en uitstoot te verlagen.

Verzoeken het college van GS:

- Een pakket maatregelen uit te werken dat zowel bestaanszekerheid als andere provinciale doelen op gebied van vervoer, klimaat en milieu ten goede komt;
- Dit pakket voorzien van dekking aan de Staten voor te leggen bij de voorjaarsnota 2024;

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Motie M97 van de leden Breur (SP) en Hoek (50PLUS) inzake Bestaanszekerheid.

Constaterende dat:

- Het OV vaak twee keer zoveel tijd kost als reizen met de auto; • Het OV, afhankelijk van de brandstofsoort, minimaal twee keer zo duur is als reizen met de auto;

Overwegende dat:

- Wanneer het OV twee keer zo duur is en twee keer meer tijd kost dan reizen met de auto, het geen volwaardig alternatief voor de auto is;
- Wanneer het OV twee keer zo duur is en twee keer meer tijd kost dan reizen met de auto, het merendeel van de mensen zal blijven kiezen voor de auto;
- Het sterk verhogen van het OV gebruik files zal verminderen;
- Het verminderen van files door een verschuiving van autogebruik naar OV gebruik

Verzoeken het college van GS:

- Deze uitspraak op te nemen in het nieuwe Bereikbaarheidsprogramma;

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Breur. Dan is nu het woord aan de fractie voor Forum voor Democratie, meneer Van Breukelen. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Breukelen.

De heer **VAN BREUKELLEN**: Dank u wel, voorzitter. Na een aantal jaar afwezigheid is Forum voor Democratie weer teruggekeerd in de provincie Utrecht. Daar zijn we weer. Het is een turbulent politiek jaar geweest. Twee winnaars in twee verschillende verkiezingen. De laatste vijf verkiezingen hadden sowieso elke keer een

andere winnaar. 2019 FvD en de PvdA, 2021 de VVD, 2023 BBB en de PVV. De Nederlandse politiek is gelukkig nooit saai. Maar na de zware overwinning van de rechterflank rest ons één vraag. Is links in staat tot zelfreflectie, of doen ze er juist een schep volksverachting bovenop? Het is weer een prachtig moment. Tijd om terug te blikken op een turbulent jaar voor politieke spelletjes bij het opstellen van het coalitieakkoord en tijd om vooruit te blikken op de politieke olympische spelen die de exacte uitwerking van het coalitieakkoord in het komende jaar zo beloofd worden. En geloof me, deze woorden bedoel ik zeker niet denigrerend. Lof voor het spektakelstuk wat tot nu toe opgedragen werd. Echter is het spektakelstuk wat FvD betreft eerder een tragisch komedie dan een hoopvol en inspirerend stuk. De portemonnee van de Utrechtse burger komt als gevolg van meerdere beleidsonderwerpen nog verder in de knel dan die al is. Te beginnen met de transitie in het landelijk gebied, een totaal onnodige transitie die een van de meest ontwikkelde sectoren van onze provincie en ons land in gevaar brengt. Een transitie die onze agrariërs op torenhoge kosten jaagt en de voedselzekerheid in onze provincie in gevaar brengt. Een tragisch hoofdstuk. Echter verklaart het de winst van de BBB in maart. De plannen voor het landelijk gebied gaan natuurlijk hand in hand met de Voedselagenda van de provincie. Forum voor Democratie gaf in de commissie RGW al eerder aan dat korte ketens echt geen slecht idee zijn. Cut out the middleman. Eten rechtstreeks bij de boer halen. Wanneer het college advies wil hoe je dat in de praktijk kunt brengen en tegen welke obstakels men op kan lopen, kunnen ze altijd bij Forum aanbellen. Toch maken we ons zorgen over de sturende en de bemoeien de rol die de provincie wat ons betreft wil spelen in de exacte voedselconsumptie van de Utrechtse burger. Wat exact een duurzame en gezonde voedselkeuze inhoudt, heb ik ondanks vragen tot op de dag van vandaag in ieder geval geen antwoord op gekregen van gedeputeerde. Forum zou graag de focus leggen op voor de burger betaalbaar voedsel. De portemonnee zit al genoeg in de knel. De energietransitie en bijkomende kosten is een andere scène in het schouwspel van de provinciale politiek, waarover Forum voor Democratie zich ernstig zorgen maakt. De luide maatschappelijke weerstand tegen het plaatsen van windturbines en zonnepanelen moet niet ongehoord blijven. Wanneer we zo langer doorgaan, zadelen we toekomstige generaties ook op met een onrecyclebare afvalhoop en onomkeerbare natuur- en milieuschade. Daarbovenop komen nog de onrecyclebare accu's van elektrische auto's, accu's waar kobalt in zit verwerkt, kobalt dat onder erbarmelijke omstandigheden in Congo gewonnen wordt. Lees de rapporten van Amnesty International. Ondertussen staat een relatief groot deel van het bekeerdek van dit Provinciehuis vol met laadpalen. Redelijk tegenstrijdig. Deze vormen van energieopwekking en de toename van de wiebelstroom die ze met zich meebrengen jagen de burger alleen maar op kosten. Door netcongestie moeten er miljoenen in het energienetwerk geïnvesteerd worden. Meer accu's, meer opslag, meer milieuvervuilende stoffen, meer kosten voor de burger. Om nog eens niet te beginnen over de impact op de schaarse Utrechtse grond die deze vormen van energieopwekking hebben. De groene elektrificeringsmanie moet een keer stoppen. Een positief hoofdstuk van de begroting is de aandacht voor ons culturele erfgoed. Erfgoed van onze prachtige provincie, waar ruimte en geld voor vrijgemaakt dient te worden en waar het ook echt vrijgemaakt voor wordt. Zeker mijn complimenten. De Hollandse Waterlinie, de Neder-Germaanse limes die ons aan de Romeinse oorsprong van de stad Utrecht, toen nog bekend als Trajectum, doet denken, ons militair historisch erfgoed en ons vele andere cultureel en historisch erfgoed. Erfgoed dat ons dierbaar is. Lof voor de omgang hiermee en het geld dat hiervoor wordt vrijgemaakt. Echter is de bemoeienis in onze huidige cultuur een zaak die wel zorgelijk is. Organisaties die aan de subsidieslang liggen van de provincie, moeten zich aan een Fair Practice Code en een Code Diversiteit & Inclusie houden. Een woke cultuurfeestje dus. Ook de asielinstroom is in Utrecht, net zoals in heel Nederland, een gigantisch probleem. Een probleem op het gebied van draagvlak, huisvesting en sociale

cohesie. Wanneer u als bestuurslaag aangeeft de asielstroom te kunnen verdragen, werkt u verdere plaatsing van asielzoekers alleen maar in de hand. De burgers van Ter Apel en Nederland hebben dus ook nooit gekozen voor de hoeveelheid asielzoekers en de grote problematiek die ze vandaag de dag daarmee ervaren. Daarbuiten is het asielbeleid eerlijk gezegd niet de enige aanjager van woningtekort, totaal niet. Het algehele migratiebeleid doet de maatschappij piepen en kraken aan alle kanten goed.

De **VOORZITTER**: Meneer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de heer Van Breukelen de problemen in Ter Apel aanstippen. Ik vraag mij af of de heer Van Breukelen het met mij eens is dat wij Ter Apel kunnen helpen door onze verantwoordelijkheid ook te nemen in de opvang.

De heer **VAN BREUKELLEN**: Ik vermoed dat wij als provincie Ter Apel heel moeilijk kunnen helpen. Dat is aan de landelijke politiek door de grenzen te sluiten en te zeggen, we stoppen een keer met die massale asielinstroom en we gaan zoveel mogelijk helpen in de regio en we gaan proberen oorlogen in de regio te voorkomen, in plaats van te sponsoren.

Dat zou inderdaad wellicht kunnen helpen om de nieuwe aanvoer van vluchtelingen op de rem te zetten. Maar dat zorgt nog niet dat de vluchtelingen die hier al zijn, die ook gehuisvest moeten worden, die allemaal in het nauw zitten in Ter Apel, samengepakt, daar enorme problemen voor de opvang zorgen, dat neemt die problemen nog niet weg. Daar hebben wij als rest van Nederland, inclusief de provincie Utrecht, een verantwoordelijkheid en een mogelijkheid in om Ter Apel te kunnen ontlasten. Bent u het met mij eens dat wij als Utrecht die verantwoordelijkheid moeten nemen?

Ik denk dat zolang we dweilen met de kraan open, dat inderdaad het probleem niet opgelost wordt. Maar ik zou heel graag zien dat de partijen die, vooral de gemeenten die voor dit beleid hebben gestemd, ook de grootste lasten dragen. Dat is hoe ik het graag zou oplossen.

De **VOORZITTER**: Ik zie meneer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Daar hebben we hem weer, massaal, massaal. Voorzitter, ik vraag via u aan de heer Van Breukelen, kunt het eens kwantificeren, hoeveel statushouders hebben we nu in Utrecht en hoe verhoudt het zich tot wat u noemt massaal? Wat is dat precies, massaal?

De heer **VAN BREUKELLEN**: Ik zit even terug te lezen, corrigeer me als ik het fout zeg, maar ik heb volgens mij het woord massaal niet in de mond genomen. Ik heb alleen gezegd van, een asielstroom en ... Massaal heb ik ook nooit genoemd. Maar de asielstroom is redelijk groot volgens mij. Hoe groot die in Utrecht momenteel is, misschien heeft u het antwoord. Ik ben benieuwd.

Heb ik het antwoord? U houdt een betoog waarin u stelt dat er paal en perk aan moet worden gesteld. Dan vraag ik u, wanneer is het dan acceptabel, op welk niveau? En dan zegt u, ik heb eigenlijk geen flauw idee hoeveel het er zijn. Wat mij betreft, voorzitter, moeten we op zo'n manier niet het debat voeren, maar moeten we heel gericht, heel concreet kunnen zeggen waar we voor staan en daar ook de feiten bij hebben. Ik constateer dat hij dat niet heeft en dat vind ik erg spijtig, gezien dat dit onderwerp nogal precair is. Het gaat om mensenlevens.

Meneer De Jong, dan vind ik het heel kwalijk, als u het bij de feiten wil houden, dat u mij de woorden massaal in de mond legt. Ik heb het woord massaal niet gebruikt. U stelt eigenlijk ook twee verschillende vragen. Wanneer moeten we het inperken en wat is nu de huidige hoeveelheid? Dat zijn twee hele losse vragen, meneer De Jong.

De **VOORZITTER**: Ik stel voor dat u uw betoog vervolgt.

De heer **VAN BREUKELEN**: Het algehele migratiebeleid doet de maatschappij piepen en kraken aan alle kanten. Dat is uit de afgelopen verkiezingen wel duidelijk gebleken. Democratie en autonomie van de verschillende lagen van bestuur gaan ons ook aan het hart. Zoals mevrouw Van Elteren al benoemde, is het woord moeten vaak aan de orde. Moeten van het Rijk, moeten van Europa, moeten van internationale verdragen. Het moeten is vaak een obstakel voor onze autonomie van bestuur. Echter roept FvD op om als provinciale bestuurslaag zo onafhankelijk mogelijk te opereren en dit gemeenten in onze provincie ook te gunnen. Bied gemeenten de ruimte om zelf te kiezen hoe ze met het democratisch mandaat van hun kiezers omgaan. Zowel bij de plaatsing van windturbines als de taakstellingen statushouders. Stop met de schuld naar boven schuiven en zeg met de rug recht, genoeg is een keer genoeg. Als laatste wil Forum voor Democratie een oproep doen aan alle fracties hier in de Staten om geopolitiek ver buiten deze staten van Utrecht te houden. We zitten hier voor de Utrechtse burger en niet voor de gehele wereld. Hoe wreed die wereld soms ook kan zijn, hebben we daar als Staten van Utrecht helaas minimale invloed op. Want ik geloof dat iedereen hier zichzelf wel ziet als een wereldverbeteraar. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Breukelen. Dan kom ik nu bij de fractie van 50PLUS. Mevrouw Hoek krijgt het woord. Lukt het?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. Voorzitter, ik ben de laatste, de hekkensluis of de Hoekensluis, hoe zullen we het zeggen? Er is heel veel gezegd en ik kan natuurlijk overal op gaan reageren. Maar ik heb zojuist even mijn beschouwing uit 2019 teruggelezen. Ik dacht, ik kan hem gewoon zo weer gebruiken, want er is niets veranderd. Wat ik wel ga doen uit 2019, is namelijk een motie, Geen vislood in het milieu. Op initiatief van 50PLUS en mede-ingediend door de Partij voor de Dieren destijds. Waarom ga ik dit doen? Omdat we constant bezig zijn op allerlei manieren van, wat gaan we eraan doen? We hebben al iets gedaan. Het milieu. Even mijn bril opzetten. Ook wel handig. Ik wil alleen maar even zeggen, deze motie, daar staat in, 54.000 kilo lood in het zoete oppervlaktewater, dat komt er jaarlijks terecht, en 470 kilo in de zee en kustwater. Citaat uit de Green Deal. Zojuist hebben we het ook al even gehad van Volt over de Green Deal en gelukkig is die organisatie nog steeds heel actief en dat is ook precies de reden waarom ik de moties van Volt steun. Wat moet ik hier meer over zeggen? Het was eigenlijk een termijn, want in het Rijk is er allang een uitspraak over gedaan, een besluit overgenomen, dat dat lood in het oppervlaktewater verdwijnen moet. Destijds was dat tien jaar. Tien jaar stond ervoor. Wij hebben toen gezegd tien jaar een te lange termijn te vinden om loodgebruik door de hengelaars uit te faseren uit de Utrechtse wateren. Dus ik heb het niet over een slotje. Wij verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om in overleg te treden met de Utrechtse gemeente, waterschappen, om te onderzoeken hoe het gebruik van vislood zo snel mogelijk gestopt kan worden en hierover een terugkoppeling te geven aan de Provinciale Staten. Voorzitter, die hebben wij nog nooit gekregen. Erger nog, er zijn heel veel wateren, ik hoorde vanmorgen op de radio dat

bijvoorbeeld de Kromme Rijn, daar mogen geen bootjes op benzine meer varen, want dat zou dan de boel vervuilen. Dan moeten over twee jaar eigenlijk al die bootjes die daar varen, want ik hoorde ook dat er helemaal niet zoveel varen, omgebouwd worden, elektrisch. De Vecht tussen Utrecht en Muiden, daar waren heel veel bootjes en noem maar op, maar daar staan ook altijd heel vaak heel veel vissers langszij met lood en daar doen we niets aan. Men doet wel ingewikkeld als 50PLUS met een motie komt over de bootlengtes. Dan gaat men naar de Raad van State. Dat wordt tegengehouden, et cetera. Wat ik hiermee zeggen wil, voorzitter, we kunnen van alles doen en van alles bedenken, maar eigenlijk is nooit iedereen het met elkaar eens. Heel af en toe wel, maar meestal niet. Dit gezegd hebbende, wil ik nog wel even kijken naar onze eigen speerpunten met de Provinciale Statenverkiezingen in het voorjaar. Dan kom ik even op bijvoorbeeld wonen. 50PLUS vindt dat iedereen onderdak moet kunnen krijgen. Aangezien wij zelf al bij bijna alle gemeentes wachttijden hebben voor onze, als ik het zo mag zeggen, inwoners, laat ik het zo maar zeggen uit die gemeente van meer dan vijftien jaar en als we dan zien wat een achterstand er is om woningen te bouwen, als ik dan ongeveer bereken dat er tussen de 4000 en de 5000 daklozen zijn in onze provincie, dat er natuurlijk ook beroep gedaan wordt op onze provincie om statushouders onderdak te geven, als ik dan van de week een filmpje zie waar mensen bij Ter Apel geïnterviewd worden, waarom ben je hier eigenlijk gekomen? Wij krijgen een huis, we krijgen gratis eten, we krijgen geld. Waarom zouden we niet komen? Dus 50PLUS vindt wel dat er onderscheid gemaakt moet worden, wie zijn al die vluchtelingen? Je hebt economische vluchtelingen en je hebt vluchtelingen die vanwege het geweld hiernaartoe komen of om allerlei andere redenen. Maar de economische vluchtelingen, dat is toch eigenlijk een hele andere categorie dan degenen die echt uit nood hiernaartoe komen omdat ze anders voor hun leven moeten vrezzen. Dus dat wilde ik wel eventjes genoemd hebben.

De **VOORZITTER**: Meneer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Hoek wil graag weten wie die vluchtelingen zijn. Nou is het zo dat we in Ter Apel een aanmeldcentrum hebben waar ambtenaren van de IND werkzaam zijn. Ik vroeg mij af of mevrouw Hoek op de hoogte is wat de werkzaamheden van die ambtenaren zijn.

Mevrouw **HOEK**: Dat is heel zwaar. Ik zou daar niet graag mee willen ruilen.

Dat is inderdaad nogal een zware baan. Zij doen precies wat u vraagt, kijken wie de vluchteling is die er binnenkomt. Dus wat dat betreft wordt u al op uw wenken bediend.

Als ik daar nog even op mag reageren, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dat mag en dan vervolgt u.

Mevrouw **HOEK**: Ik heb voldoende voorbeelden dat dat niet helemaal zo is. Tot zover wat dit betreft, voorzitter. Even kijken. Voorzitter, we zitten bijvoorbeeld met een aantal gemeentes in de U16. Daar zit ook de stad Utrecht bij. De stad Utrecht heeft op dit moment 35.000 woningzoekenden in de sociale sector. Er zijn heel veel kleinere gemeentes die eigenlijk haast zelfvoorzienend zijn in hulp naar elkaar. Kleinere gemeenschappen. De ouderen zorgen voor de kleinkinderen, de jongeren zorgen voor de middenouders, de vijftigers of de zestigers, en de vijftigers en de zestigers zorgen weer voor hun ouders. Die gemeenschappen willen heel graag dat degenen waar naar elkaar hulp geboden wordt, dat die daar ook in de buurt blijven wonen en niet gaan verhuizen, omdat ze hier helemaal geen woning kunnen krijgen, naar Drenthe of Groningen of waar dan ook. Aangezien de stad Utrecht met 35.000 woningzoekenden ook in de U16 zit en

dat de woningzoekenden ook kunnen reageren op het WoningNet waar alle vrijkomende woningen op terechtkomen, dat gaat dan ten koste van de kleinere gemeenschappen. Eigenlijk had ik daar een motie voor moeten indienen. Ik weet niet of ik hem zou halen, maar dan geef ik wel een signaal af. Maar dat doe ik wel bij de Voorjaarsnota. 50PLUS vindt dat die U16 opgeheven moet worden. Dat wilde ik nog even zeggen. Dan heb ik nog even toch ... We willen ook van alles met de natuur en recreatie en noem maar op. Behartigen. Zelfs de kosten verhogen, wat de mensen dan moeten betalen als ze hier komen recreëren. Ik zeg het nogmaals, want het was toch weer een vraag antwoord van de week, voorzitter. De Toilettenmotie ook van 50PLUS en een paar anderen. Toch wil 50PLUS hier opnieuw weer aandacht voor vragen. Verder zal ik eindigen, voorzitter, mijn tijd zal waarschijnlijk bijna om zijn, mijn microfoon gaat knippen, het lichtje, dus dan weet ik het ook. Energie, windmolens. Wat 50PLUS beslist niet wil, is onder dwang windmolens in de gemeentes. Steeds meer berichten in de kranten ook dat windmolens eigenlijk achterhaald zijn. Steeds meer komt naar voren dat het gewoon belastend is en zwaar belastend is voor het milieu. Want als het eenmaal versnippert en weet ik wat, dan wordt het wel begraven, maar het blijft wel in de grond zitten. Dan hebben we het vanmorgen nog uitgebreid gehad over drinkwater, hoe we dat nou gewoon goed moeten houden en dat na 2030 het drinkwater niet meer voldoende zou zijn en wat er nog is, niet meer helemaal schoon zou zijn. Als we dan nog bijdragen aan de vervuiling in de grond, dat moeten we niet willen. 50PLUS vindt het nog steeds zeer kwalijk dat over participatie, daar hebben we het vanmorgen ook even over gehad, dat is allemaal voor de fake. De schijnenquête die door de provincie is uitgezet, is totaal misleidend. Wij als werkgroep, niet onder de provincie, maar wel van de provincie, hebben een nieuwe enquête uitgezet, die is ook nog aangeboden. Op dit moment hebben 4.500 mensen hier deze enquête ondersteund. Nee, wij willen geen windmolens zonder draagvlak. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Hoek. Het is nu 16:50 uur. Ik stel voor dat wij de vergadering schorsen tot 17:00 uur. Dan kan het college even tien minuten overleggen over de beantwoording. Dan heropen ik de vergadering om 17:00 uur.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u vragen om allemaal weer te gaan zitten? Dames en heren, mag ik u vragen, ook rond de CDA-fractie, om de zetels weer in te nemen? Het is wel ... Klitten de mensen samen. Mooi. Dank u wel. Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het debat over de tweede begrotingswijziging plus de Statenbrief Strategische College Agenda. De inbreng in eerste termijn vanuit de fracties met algemene beschouwingen daarbij is geleverd, dus nu is de gelegenheid voor het college om daarop te reageren. Het college is voornemens om dat te doen door eerst de moties en amendementen zoals ze zijn ingediend op een duidelijke wijze te preadviseren in uw richting, daarna gestelde vragen te beantwoorden, daarbij wel prioriteit gevend aan de vragen die nog niet eerder in de commissie zijn gesteld. Want er zat wel wat herhaling in. Dus we proberen ook de beantwoording van het college in eerste termijn goed te doen, maar wel ook binnen aanvaardbare tijd. Mijn voorstel zou zijn dat we met elkaar ernaar streven dat de inbreng van het college om 18:30 uur kan worden afgerond, dus over anderhalf uur, zodat we dan aan de dinerpauze kunnen. Dan kunt u ook tijdens de dinerpauze zich voorbereiden op de tweede termijn. Daar is dan gelegenheid voor. Dan gaan we na de dinerpauze door met de tweede termijn, waarbij u allemaal als fracties nog vijf minuten spreektijd hebt. Dat is op verzoek van de fractievoorzitters, op geplust ten

opzichte van de normale twee minuten. Dus u hebt nog gelegenheid ook om op onderdelen elkaar te bevragen in de tweede termijn. Daarna gaan we dan over tot de stemmingen over de voorstellen die op de agenda staan en de ingediende moties en amendementen. Zullen we dat zo afspreken? Dan geef ik namens het college als eerste het woord aan gedeputeerde Bakker.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bakker.

Gedeputeerde **BAKKER**: Dank u wel, voorzitter, voor het woord en dank voor alle reacties, vragen, aanmoedigingen, reflecties die wij aan de kant van Provinciale Staten goed hebben beluisterd met elkaar. Ik ga daar met gezwinde spoed proberen doorheen te gaan. Ik zal eerst de twee amendementen die op het gebied van financiën spelen met u behandelen, een paar vragen op financiën en dan mijn overige portefeuilles. Dan begin ik bij amendement nummer 17 van de Partij voor de Dieren en de SP. Die zal ik ontraden. Wat wij hebben gedaan als college, is dat wij een directe doorverwerking hebben gemaakt van het coalitieakkoord in de tweede begrotingswijziging. Daar nu wijzigingen in aanbrengen, achten wij niet conform de opdracht die we uit de coalitievormende partijen hebben gekregen, dus die is ontraden. Dan kom ik bij amendement nummer 19 van de SP and friends, Budgettaire bewustwording. Die ontraden wij ook. Wij hebben dit juist zo gedaan om PS aan het roer te krijgen en die middelen daar wel op een duidelijke manier te alloceren, maar ook inzichtelijk te maken dat u nog aan bod komt als Provinciale Staten. Dat is de reden waarom we dit zo hebben gedaan. Dus u krijgt daar nog nadere invulling over, maar dit is de reden waarom dat op die manier is opgenomen. Wij vinden dat financieel de meest prudente wijzen.

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, het staat ook in het schema, het meerjarenbegrotingsschema. Daar staat dan ook de stelpost in en met de uitgaven. Als we dit zo vaststellen, bent u het dan niet eens dat dat het beeld juist vertroebelt? Er staat ook een zinnetje bij dat gedurende het jaar eraan onttrokken wordt en dan lopen dus vastgestelde bedragen, plannen die nog moeten komen en de algemene middelen helemaal door elkaar.

Gedeputeerde **BAKKER**: Nee, dat zie ik toch wel anders. Want de andere optie was ook geweest om het niet te laten zien in de meerjarige begroting. Dan presenteert je eigenlijk een groter positief saldo nu, wat ten onrechte is. Want we weten dat daar plannen voor zijn, alleen die zijn nog niet zo concreet dat we zeggen, daar zou je ook over twee of drie weken in het nieuwe jaar direct uitvoering aan kunnen geven. Want we hebben gezegd, wij conformeren elkaar en onszelf te eraan om daar nog bij u op terug te komen en vragen om groen licht daartoe. Maar we zien wel dat die middelen duidelijk gealloceerd zijn in de begroting.

Voorzitter, is dan ook overwogen om er een apart reservecoalitieakkoord van te maken? Want dat maakt het wel weer helderder dan dat je hem in de algemene middelen labelt als coalitiegeld.

Ja, wel overwogen. Wij vonden dit op dit moment de meest werkbaar en handige manier en ook duidelijke manier om dat te doen. Die optie hebben we inderdaad verkend en we hebben hiervoor gekozen. Er was een vraag van de BBB over de bestemmingsreserves. Daarvoor verwijs ik graag naar de eerder aangenomen programmabegroting 2024, bijlage 1, bladzijde 344. Daar staat heel uitgebreid in onderdeel A, onderdeel B alle reserves, bestemmingsreserves genoemd met de verdere uitwerking erbij. Maar ik zeg er direct bij, altijd bereid om daar met de financiële collega's

nog eens nader voor te gaan zitten, mocht die wens er zijn bij u of bij andere partijen. De vraag was ook, het is nog weinig concreet. Ik denk dat we op de punten daar waar het wel mogelijk is, hebben we dat ook heel duidelijk gedaan, met alle posten die in de begrotingswijziging staan. Daar waar dat nog niet is, verwijs ik eigenlijk even naar het debatje met de heer Van den Dikkenberg zojuist en hebben we daar inhoudelijk invulling aan gegeven in de Strategische College Agenda. Dus zo concreet als mogelijk, maar ook met recht doen aan de positie van Provinciale Staten hierin. Dan kom ik bij de vraag van de ChristenUnie. Die hadden nog wat onduidelijkheid over, hoe zit het nou met de saldireserve en de stelpost? Die saldireserve, het klopt, het doel is niet waarin wij hebben gezegd, het oppotten van geld is het doel op zich. Nee, we moeten dat op een ... Daar waar wij met elkaar vinden dat dat maatschappelijk nut is, vinden wij ook dat we die financiële middelen moeten kunnen inzetten. Net zo goed ook, en dat waren ook een paar reacties, dat aan de andere kant het meer uitgeven van geld of het lenen van geld natuurlijk ook geen doel op zich is. Maar waar volgens mij even de verwarring in zat, is dat is gezegd, die stelpost waar we het net al even over hadden, wordt ook uit die saldireserve geput. Dat is niet zo. Die staat in die meerjarige begroting, dus die gaat daar niet nog een keer vanaf. Het is natuurlijk ook waarschijnlijk niet zo dat wij al dat geld dat uit die reserves voor wordt gedekt, dat het allemaal in 2024 zal worden uitgegeven. Daar zullen heus enkele jaren voor nodig zijn. Post Onvoorzien ging het even over. Ja, daar varen we iets scherper aan de wind. Wij hebben de inschatting gemaakt, en ook de coalitievormende partijen, dat dat kan. Daar hebben we ook u recent een memo over gestuurd. Over de invulling van de taakstelling, wij achten dat te doen en daar wordt u bij de Kamernota 2025 inhoudelijk over ingelicht. Al met al kijken we ook naar de stresstest die we in de FAC hebben besproken en dan zeggen we, de provincie staat er financieel gezond voor. Wij achten ook met deze begrotingswijziging dat dat zo is, maar de onzekerheden die er met name van buiten aan komen de komende jaren zijn natuurlijk wel groot en die houden we goed in de gaten. Dan kom ik bij de twee moties die ik had, namelijk motie nummer 77, ook een motie van de BWB. Daarin wordt eigenlijk gesteld, veeg het klimaat- en natuurbeleid nou niet te veel op één hoop. Goed inderdaad om die zaken te scheiden. Aan de andere kant hebben ze ook heel veel verbinding met elkaar en kunnen ze elkaar op positieve manier juist versterken. Het punt waarvan wij zeggen, hierop moeten we de motie echt ontraden, is dat uit deze motie naar voren komt dat het zo lijkt, of wij interpreteren het niet goed, dan hoor ik het ook graag, maar het lijkt zo alsof het college stelt dat alle klimaatproblemen opgelost moeten worden door de landbouw. Dat is zeker niet het geval. Er zijn zes Klimaattafels. Ik ga daar nu niet zo uitvoerig op in. Maar landbouw is daar een onderdeel van. Het doet ook geen recht aan wat daarover in het coalitieakkoord, maar zeker ook in het UPLG, wordt geschreven, waarin naast klimaat aandacht is voor natuur, voor water, maar ook voor perspectief voor de landbouw.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Ghijsels.

Mevrouw **GHIJSELS-KERKHOFF**: Ik wil daar heel kort even op ingaan. De motie was ook bedoeldoop, en wijst met name juist, de communicatie in de stukken. Er staat weldegelijk, daarom heb ik er ook één of deze ochtend zelfs twee geciteerd, dus het gaat me ook over de communicatie, dat dat af en toe weldegelijk geïnsinueerd wordt. Dat zal in de praktijk veel genuanceerder liggen.

Gedeputeerde **BAKKER**: Ik denk, beide zaken komen absoluut bij elkaar. Wij zullen er zeker op letten, daar waar mogelijk. Dus die aanmoediging neem ik mee. Maar om te stellen dat wij alleen zeggen van, de klimaatproblematiek moet opgelost worden binnen de landbouw. Nee, we kijken naar al die zes tafels, we kijken ook naar de provincie zelf. Een en ander gaat ook weer landen in het klimaatplan. Ik zou juist de oproep willen

doen, laten we nou ook kijken waar klimaat- en natuurmaatregelen elkaar kunnen versterken, ook in de landbouw. Maar deze 77 ontraden wij. Dan kom ik bij motie 91, Volt, D66, Partij voor de Dieren. Daar ontspon zich al een interessant debat, denk ik, die wat mij betreft de kern van de zaak volgens mij heel goed beetpakt. Het risico is dat hier wel een beetje Volt and friends wat op de stoel van het waterschap gaan zitten. Dat is gewoon zo. Wij zijn hier niet primair voor aan de bal. Als we de motie nou zo lezen dat we kort die analyse gaan voeren en dat meenemen in die brief in het handelingsperspectief Kaderrichtlijn Water Q2 2024 en we dat kort schetsen en we nemen daar ook contact op met het waterschap, waar we overigens goed mee samenwerken, dan heb ik er op zich geen bezwaar tegen. Zo hoorde ik de heer De Jong ook. Als we nu gaan kijken, een hele grote uitgebreide studie, daar hebben we ook in het voortraject kan ik zeggen wat contact over gehad waarin we ook de financiële kant op onze schouders gaan nemen of denken dat wij hier fte voor kunnen gaan vrijmaken, dat moet wat mij betreft echt niet de manier zijn om dit te gaan doen. Daar is het waterschap voor aan de bal. Eén ding onderstreep ik nog wel. De oplossing die hier wordt geschetst, is natuurlijk niet de enige oplossing. Dit is de end of pipe-oplossing. Maar er zal ook aan andere kanten gekeken moeten worden om de waterkwaliteit te verbeteren.

De **VOORZITTER**: Meneer De Jong, even kort op dit punt.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Ik wil zeker meegaan in deze lezing. Als we dan wel ook met elkaar afspreken dat als het in die brief terugkomt op basis van een korte maar wel gedegen analyse waarmee het vooral belangrijk is dat de waterschappen daarin worden meegenomen, dat we dan ook met elkaar kunnen praten over de mogelijkheden voor wel of niet ondersteuning, als we dat gesprek met elkaar kunnen aangaan, dan lijkt me dat een prima lezing.

Gedeputeerde **BAKKER**: Dat is akkoord. Daarbij gaan wij, dat zeg ik dan wel direct, heel goed kijken naar, wat kunnen, moeten en willen we nou als provincie hierin doen als extra naast wat het waterschap doet? Want we moeten wel gaan voorkomen, en die debatten hebben we natuurlijk vaker vandaag gehad, dat wij het werk voor gemeenten of voor de provincie of voor het Rijk gaan overnemen, want daar zijn we gewoon niet voor. Laten we eerlijk zijn, we hebben het ook over de begroting vandaag, daar hebben we ook gewoon de financiële middelen niet voor, want miljardeninvesteringen zijn dit. Daar kunnen wij gewoon niet voor aan de lat staan.

De **VOORZITTER**: Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, dan wil ik toch even precies weten of ik de gedeputeerde goed begrepen heb. Want ik dacht dat ik u hoorde zeggen, als ik hem zo mag in repeteren als dat het een open ondersteuningsaanbod aan het waterschap is ter ondersteuning wat zij al doen en vraaggericht. Ik hoor de heer De Jong toch weer zeggen, maar dan gaat u dus wel een grondige analyse maken. Gaat u nou op basis van deze motie zelfstandig een grondige analyse maken, of gaat u tegen het bestuur van het waterschap zeggen, bel me als je me nodig hebt?

Gedeputeerde **BAKKER**: Ik ga het allebei niet doen. Dus een goede vraag. Ik was voornemens om, als deze motie de eindstreep mocht halen, om het zo maar even te zeggen, om een korte bondige analyse te maken van hetgeen gevraagd in de motie, breng die knelpunten in kaart, waar stukt het? En daarbij ook op te nemen, wat zouden wij daar eventueel als provincie in kunnen betekenen? Met de disclaimers die ik daarbij heb gegeven en daarbij wil ik met liefde contact even opnemen ook met het waterschap. Maar

dat is wat we mee gaan nemen in die brief in het tweede kwartaal. Ik heb de verwachting een beetje geprobeerd te temperen bij de heer De Jong, dat we daar heel veel in kunnen en moeten willen doen. Dus dat is hoe ik hem zou willen oppakken.

De **VOORZITTER**: Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u. Als u de noodzaak van deze actie onderschrijft, zou u dat kunnen uitspreken als een toezegging?

Gedeputeerde **BAKKER**: Dat zou kunnen. Ik heb gezegd, wij hebben daar zoals ik het nu interpreteer geen bezwaar tegen. Ik heb alleen aan de andere kant ook gezien dat er best ook partijen zijn, dat begrijp ik ook, die zeggen, we hebben hier nog wel problemen mee, dus we gaan hier te veel bemoeien met de kant van de waterschappen. Dus het lijkt mij goed dat de Provinciale Staten zich daar gewoon over uitspreekt.

De **VOORZITTER**: Helder. U kunt vervolgen.

Gedeputeerde **BAKKER**: Dank. Dan was ik door de amendementen en moties heen. Dan heb ik nog kort een aantal vragen. Partij voor de Dieren over de compensatie. Daar hebben we in de commissie een uitgebreid debat over gehad. We hebben nu de afgelopen jaren vooral ingezet op reduceren in het klimaatplan, pakken wij opvang en opslag van CO₂ op en zullen wij ook zeker kijken naar compensatie. Maar wat ons betreft altijd dat laatste stukje en dat moet niet de focus hebben in ons beleid. VVD, drie keer luisteren, zeker. Zie ook de Strategische College Agenda, het gesprek met de samenleving was een begin en daar gaan wij absoluut mee door. Over het waterschap vroeg u wat. Hebben we hele goede banden mee, trekken we ook veel mee op. En zullen wij ook, en dat was ook een vraag die andere partijen wel hadden, richting het einde van volgend jaar, derde, vierde kwartaal een Waterdag, is ook al vaker georganiseerd, een Waterdag organiseren voor alle Provinciale Statenleden, maar ook de AB-leden van de Utrechtse waterschappen. Dus dat komt eraan. Dan was er vanuit ChristenUnie nog een vraag over het loket Burgerinitiatieven. Daar kan ik heel kort over zijn. Eens. Ik hoor graag meer, dus stuurt u mij dat vooral toe. Maar volgens mij was de oproep die u deed goed en daar gaan we mee verder. Volt vroeg wat over participatie, pakken wij die evaluatie van die leidraad en die visie op? Zullen wij meenemen in de aanscherping van het participatiebeleid. Zegt u nou, ik heb het idee dat we daar een hele grote studie gaan doen van, waarom haken mensen af en daarbij ook denken dat beter participatiebeleid het antwoord gaat zijn op verkiezingsuitslagen, et cetera, zo zie ik het niet, zo zien wij het niet. Dus volgens mij, een korte evaluatie van de leidraad en de visie. Die nemen we mee in die aanscherping van het participatiebeleid.

De **VOORZITTER**: Meneer Travaille, u staat een beetje tussen ... Maar u wilt een interruptie plegen. Gaat uw gang.

De heer **TRAVAILLE**: Zo is het. Maar ik wilde de gedeputeerde even laten uitpraten, want mijn interruptie ging eigenlijk over de eerste motie of, sorry, het eerste amendement waar hij aan refereerde. Maar hij was zo snel, hij was bij het derde onderdeel, voordat ik er erg in had. De interruptie gaat over het volgende. U geeft aan, wij kunnen niet meegaan in het verschuiven van de drie ton die nu is gericht op het economisch profiel naar het realiseren van de Kaderrichtlijn Water, omdat het onderdeel is van het coalitieprogramma. Maar tegelijkertijd, als het doel uit het coalitieprogramma al gerealiseerd is, het economisch profiel is sterk, de beste van Europa, en de KRW is ook onderdeel van het

coalitieprogramma, waarom is het dan niet heel logisch om het te besteden aan een onderdeel dat ook in het coalitieprogramma staat maar nog niet gerealiseerd is?

Gedeputeerde **BAKKER**: Daar ga ik drie hele korte dingen over zeggen. Ten eerste, wij hebben uitgevoerd wat de uitkomst is geweest van het proces van de coalitieonderhandelingen en waar ook de coalitievormende partijen met u verder het debat over zijn aangegaan, vandaag, maar ook eerder. Dat is wat is gedaan. Daar hebben wij geen verschuivingen in laten plaatsvinden. Het tweede, over sec, u zegt, ik wil nog wat meer weten over dat economische punt, want het is natuurlijk beredeneerd daar komen te staan, met een idee en een visie, dan verwijs ik u graag door naar de collega's die daar zo wat over kunnen zeggen. En tenslotte, zeg ik dan misschien even met mijn andere pet op vanuit Water, is het altijd ook maar de vraag dat het ergens heen schuiven van geld de oplossing gaat zijn voor het oplossen van de problematiek die er is. Wij doen het op dit moment met wat er ligt en gaan daarmee in volle vaart verder met het behalen van in ieder geval het streven naar het behalen van die doelen uit Kaderrichtlijn Water.

Wat wilt u dan realiseren met nog een keer drie ton investeren in het economische profiel, terwijl geconstateerd is in het stuk, en al jaren achtereen, Provincie Utrecht is de sterkste economische ...

De **VOORZITTER**: U herhaalt de vraag en ik heb de gedeputeerde horen zeggen dat zijn collega Van Schie daar mogelijk iets over kan zeggen. Zullen we dat zo doen. Van Muilekom, in dit geval.

Gedeputeerde **BAKKER**: Wij doen de belofte dat de collega Van Muilekom die vraag even gaat opnemen. Als hij niet goed is beantwoord, dan moet u hem er denk ik maar weer bij pakken. Dan was er nog een vraag over van Volt en dan ben ik bijna aan het einde, zeg ik tegen de voorzitter, over circulair. Het is niet dat er niks gebeurt. Er wordt volop doorgewerkt en het team begint weer op mooie kracht te komen. En specifiek, dus daar zie ik heel veel mooie bewegingen, specifiek over de ROM en de EBU heeft u al het een en ander gewisseld. In het commissiedebat gebeurt daar ook al veel over en zal collega Van Schie nog wat nader ingaan op uw vraag, wat zouden we daar nog meer eventueel kunnen doen? Het laatste punt was de motie die vanuit 50PLUS werd genoemd over het vislood. Het is er volgens mij al vaak over gegaan. Ik heb het nog even teruggekeken, die motie is uitgevoerd, er staan geen toezeggingen open en is ook teruggekoppeld naar de commissie, en misschien ook wel belangrijk, daar ook geen specifieke rol als provincie in. Dus wij hebben die als afgehandeld en afgedaan ook teruggekoppeld naar de commissie en daarmee hebben we de Staten ook gezien. Dat was mijn beantwoording, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Bakker. Dan is nu het woord aan gedeputeerde Van Essen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dank u wel, voorzitter. Ik ga eerst de moties langs en daarna een aantal andere vragen die mij nog gesteld zijn. Dan begin ik met de maidenmotie was het geloof ik, van de heer Peer. Ik weet niet of dat ook een felicitatie waard is, maar bij deze alsnog. Die gaat over een PBL-rapport met een viertal scenario's, wat in het kader van de nota Ruimte is uitgewerkt. Ik mocht zelf het rapport in ontvangst te nemen nog destijds als mijn rol als voorzitter van de IPO BAC Ruimte. Dat is volgens mij een zeer lezenswaardig rapport. De motie vraagt om dat te agenderen in de commissie. Een beetje het flauwe antwoord is, daar gaan wij niet over. Daar gaat u over. Dus op zich lijkt ons dat een prima voorstel, maar daar gaat u echt zelf over. Het andere is, om dat met

duiding met u te delen. Dit past natuurlijk, de inzichten in dit rapport, bij de actualisatie en de Omgevingsvisie. Dit ligt voor de hand om het daarbij te betrekken en daar zullen wij zelf ook scenario's gaan uitwerken. Deze motie is wat ons betreft een wat zwaar instrument om dit op deze manier onder de aandacht te brengen. Oordeel Staten, laten we het daarop houden. Dan kom ik bij motie 84. Die gaat over een zorgvuldig proces voor de leidende principes van de Energievisie. Daar hebben we in de commissie al een uitgebreid debat met elkaar over gevoerd. Misschien, om daar ...

De **VOORZITTER**: Een ogenblikje, want meneer Adriani wil waarschijnlijk op het vorige punt reageren. De heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, dank. Klopt het, voorzitter, dat ik de gedeputeerde heb horen zeggen, ik ga het toch doen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Die vorige motie? Het scenario sowieso, ook voor de uitwerking van Omgevingsvisie. Wij kunnen sowieso dit rapport ook met u delen. Dus ja, dat ga ik dan sowieso doen.

De **VOORZITTER**: Meneer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan de gedeputeerde. Hij zei net dat er in het kader van de Omgevingsvisie ook eigen scenario's worden ontwikkeld, los van de landelijke nieuwe scenario's van het PBL. Ik vroeg me af hoe die tot elkaar zich verhouden. Die van het PBL zijn doorgaans neutraal, worden gebruikt voor allerlei prognoses. Ik ben even benieuwd hoe Van Essen het voor zich ziet hoe de eigen scenario's dan worden gebruikt in relatie tot die van het PBL.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Voorzitter, de scenario's in dit rapport zijn echt een soort langetermijnperspectief en ook heel erg vanuit de langetermijnopgave, bodem en water sturend. Laten we een soort hoekpunten van het speelveld zien. Die kan je ook door vertalen naar de provincie Utrecht. Maar wat nou precies ... Ik denk, voor Utrecht zullen we een stuk concreter kunnen zijn. Wij hebben denk ik ook met onze Omgevingsvisie al een veel concretere uitwerking bijvoorbeeld dan op dit moment landelijk vanuit de NOVI beschikbaar is. Maar het idee, de hoekpunten en de denkrichtingen van deze vier scenario's, die kunnen we daar zeker bij betrekken. Of die vier scenario's nou helemaal politiek vrij zijn, dat weet ik niet. Dat hoeft denk ik ook niet. Het kan input zijn voor reflectie en uitwerking van de actualisatie van de Omgevingsvisie. Daar is het voor bedoeld.

De **VOORZITTER**: Prima, dank u wel. Voldoende. U kunt vervolgen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dan kom ik op motie 84, Een zorgvuldig proces over de leidende principes van de Energievisie. Ik zou daarmee willen beginnen, dat is ook denk ik de portee van de memo die we u naar aanleiding van de eerste bespreking in de commissie daarover hebben gestuurd, dat wij zeer hechten aan een voorwaarde rol van uw Staten bij totstandkoming van de Energievisie. Dat begint ermee dat u de Energievisie gaat vaststellen. Dat is een Energievisie voor de hele provincie Utrecht, waarvan de uitwerking en de uitvoering voor een heel groot deel ligt bij onze partners. Gemeentes gaan over de warmtetransitie voor een groot deel. Netbeheerders gaan voor een groot deel over netinvesteringen. Inwoners gaan ook voor een deel natuurlijk over wat er gebeurt. Maar met deze visie willen we eigenlijk voor de hele provincie een basis neerleggen, net zoals alle andere provincies dat doen. Dat vraagt ook een heel breed draagvlak en een brede betrokkenheid van ook die andere partners, van gemeentes,

netbeheerders, inwoners. Wat wij u in de memo hebben geschetst, is dat we u eigenlijk op een drietal momenten intensief betrekken bij de keuzes om te komen tot deze Energievisie. Dat eindigt natuurlijk met de besluitvorming zelf, want u stelt hem vast, niet gemeenteraden of anderen. Dat doet alleen u. Twee momenten daarvoor, en ik hoorde net in het debat mensen iets zeggen over werksessies, dat is niet hoe we informatie willen ophalen, dat is ook niet hoe het in de memo staat. Wij willen u met Statenbrieven informeren over de leidende principes en later over een 80, 90 procent-versie en het agenderen de commissie, zodat ook genotuleerd u zaken mee kunt geven en dat niet een vrijblijvend informatiesessiekarakter heeft, maar echt u in de commissie ons nadrukkelijk aandachtspunten mee kunt geven. Dus het heeft echt een ander karakter. Waar we daarnaast ook informatiesessies kunnen organiseren, dat staat ook in de memo, om u op onderdelen op vlieghoogte te brengen, vanzelfsprekend. Maar het informatie ophalen bij u voor de uitwerking, dat gebeurt echt via de commissies. Daar wringt wel een beetje de schoen als het gaat om deze motie, want die vraagt eigenlijk om helemaal aan de voorkant die leidende principes door u apart in een Statenvoorstel vast te laten stellen. Als je dan een beetje kijkt naar de planning en dan begin ik even aan het eind, provinciale MIEK, is de input van investeringsplannen van de netbeheerders. Die moet er echt wel begin 2025 zijn. Die wil je kunnen baseren ook op de Energievisie, dus die moeten dan in september 2024 door u worden vastgesteld. En als je dan terug gaat rekenen, dan moet je in februari, maart met elkaar wel beetje helderheid hebben over die leidende principes. Als u ze vast zou willen stellen, dan zou dat neerkomen op de Statenvergadering van maart. Als je dan terug gaat rekenen, dat is ongeveer in de derde week van januari, dan zouden we als college daar al de keuzes in gemaakt moeten hebben. De derde week van januari. Daar ontbreekt het ons tijd om daar het gesprek over aan te gaan met gemeentes, met inwoners, internetconsultatie daarover te houden. Dat kan dan niet meer. Ik kan u aangeven dat dat bij gemeentes bijzonder slecht zou vallen, want die zouden de indruk krijgen dat hun de pas een beetje wordt afgesneden en zij niet de mogelijkheid krijgen om hier goed bij mee te denken.

De **VOORZITTER**: Mevrouw De Man.

Mevrouw **DE MAN**: Dank u wel, voorzitter. Ik onttrek me toch niet aan de gedachte dat van uw planningsprobleem een beetje ons probleem wordt gemaakt. Dat zou ik toch eigenlijk verre van me willen werpen. De Omgevingsvisie is ook op een dergelijke wijze met kaderstelling vastgesteld. En gezien de impact van deze Energievisie, denk ik dat de rol die wij daarin hebben, zeker bij die leidende principes, een hele mooie kan zijn. De tijd tussen of een Statenbrief bespreken in een commissie of een Statenvoorstel in de Staten met een besluit is twee weken. Misschien kunt u daar een mouw aan passen en in de participatie ook misschien een rol pakken van, dit is aan de Staten, de uitvoering, en de wijze waarop is aan de rest.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Het probleem is niet zozeer twee weken, het probleem is dat als wij u een Statenvoorstel toesturen waarin we als college keuzes hebben gemaakt voor de leidende principes en we bellen daarna aan bij de gemeente en we zeggen, we willen graag met u over die leidende principes praten en die zeggen, dat is me ook wat, u heeft het al richting de Staten gestuurd, wat is dit voor schijnparticipatie? Ik moet zeggen, daar zouden ze denk ik terecht gelijk in hebben. Dus dat is de reden waarom wij eraan hechten dat ze bij u in de commissie feedback ophalen en u richting vragen op die leidende principes, maar dat ook doen bij onze partners en u daar transparant over terugkoppelen op verschillende momenten, zodat u kunt zien wat er met uw inbreng is gebeurd, maar ook met andere, en dat u ook aan het stuur blijft. Maar ook

dat we de buitenwereld hier wel heel goed bij betrekken. Want als we dit enkel in het Provinciehuis doen en we komen tot een Energievisie die niet gedragen wordt door onze partners, hebben we een veel groter probleem.

Dank u wel, voorzitter. Hier knelt dus precies de schoen, de planning die er voorligt. Want ook als we de leidende principes zouden bespreken in de commissievergadering, wat is daar dan de betekenis van als de buitenwacht daar nog overheen zou kunnen gaan? Dus dat is eigenlijk precies waar de gevoeligheid ligt van deze Staten en het gesprek in de commissie, van in wat voor rol worden wij gezet bij dit ontzettend belangrijk instrument? Dus ik wil nog een keer benadrukken dat uw planningsprobleem niet ons probleem moet worden. Los van het feit dat wij ook zien dat de pMIEK een hele belangrijk instrument is. Dank u.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Voorzitter, volgens mij is het ons gezamenlijk belang dat ze op een goede manier gaan samenwerken met onze partners. Daar zijn we volgens mij gezamenlijk als bestuur verantwoordelijk voor. Ik denk, en volgens mij hintte mevrouw Rikkoert of iemand anders daar in de eerste termijn ook al aan, het kan natuurlijk best zijn dat er op basis van de gesprekken met de gemeentes toch nieuwe inzichten komen, waarvan u zegt, dat zou eigenlijk wel handig zijn om dat mee te nemen bij die leidende principes. Als die heel vroeg al door u zijn vastgesteld op basis van een Statenvoorstel van ons, dan kan dat niet meer. Dan ontnemen we echt de gemeente de mogelijkheid om daarin mee te denken. Dat lijkt ons onverstandig.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Het doel van de moties is om PS in positie te brengen, juist in dit stadium. Ik ben gewoon heel erg benieuwd in deze voorfase hoe wij hier als PS instaan. Als dat in een soort commissievergadering wordt besproken, maar we hebben daarin geen duidelijke conclusies, dan weet ik nog steeds niet waar we aan toe zijn. Mijn voorstel, en dat staat ook in deze motie, om het toch ter besluitvorming te leggen. Gewoon parallel dat participatietraject te laten lopen. Dan kunt u prima inzichtelijk maken bij de Energievisie die wij vervolgens weer vaststellen dat u kunt aangeven van, we hebben er toch voor gekozen om een leidend principe aan te passen. Maar dan hebben wij tenminste inzicht waar wij zelf staan, dan weten we hoe partijen erin staan en welke wijzigingen zij misschien voorstellen. Ik zie niet waarom het niet naast elkaar kan bestaan. Ik ben ook nog steeds niet helemaal overtuigd in de planning en hoe krap het is. Als het moet, dan moet het. Dan moet er misschien nog maar iets beter hun best gedaan worden.

De **VOORZITTER**: U herhaalt wat u achter de motie ziet. Ik wil even proberen dat we niet steeds dezelfde vraag stellen en weer beantwoorden, want volgens mij is het nogmaals helder waar het ...

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: De tijdsdruk zit uiteindelijk in de pMIEK en de investeringsbeslissingen van de netbeheerders waar wij invloed op willen hebben met elkaar. Als we daar te laat voor zijn, dan missen we die kans. Dat vraagt een zorgvuldig proces om te komen tot die Energievisie en dat die tijdig moet zijn. Ik ben het volledig met u eens dat u daarvoor goed in positie moet komen. Maar onze overtuiging is dat die met die bespreking in de commissies, maar ook met ... We kunnen daar ook allerhande informatiesessies omheen organiseren dat u in positie komt. Want u kunt zien wat er gebeurt. Ik denk, het karakter van een Statenvoorstel in een Statenbrief is wel wezenlijk anders. Met een Statenvoorstel neemt u een besluit, klikt u het vast. Is het ook naar de

buitenwereld, dit zijn leidende principes en u heeft het hiermee te doen. Dat signaal richting de buitenwereld, nogmaals, ik wil u daar echt voor waarschuwen, onze overtuiging, ik merk ook aan de bestuurstafel met wethouders, het ligt best gevoelig dat wij hier de Energievisie gaan opstellen en zeggen, wij willen hier wel voldoende bij betrokken zijn. Ik denk dat u daar olie op het vuur gooit als u deze weg zou inslaan.

De **VOORZITTER**: Ik ga proberen toch streng te zijn, omdat ik steeds herhalingen hoor. Meneer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Ik herhaal ...

De **VOORZITTER**: Daar was ik al bang voor.

Nee, ik ga heel iets anders zeggen. Ik hoor de heer Van Essen zojuist zeggen dat draagvlak zo belangrijk is. Daar begon u mee. Maar dan is ook het draagvlak in de Staten heel belangrijk. Dat is eigenlijk het voorstel. Creëer draagvlak in de Staten, zoals wordt aangegeven in deze motie, ten einde ook bij anderen, de andere spelers in het spel, heel duidelijk te kunnen zijn. Ik druk daar met name op, omdat als ik de stukken lees, het ook niet helemaal helder is wat nou wij als Staten voorgeschoten krijgen. Zijn het Statenbrieven, is het een Statenvoorstel? Dat zie ik in de planning niet goed. Ik zie dat in januari een Statenbrief komt, dat is het voorstel uit de memo, waar met u dan gesproken kan worden over die leidende principes. Maak daar een Statenvoorstel van en we hebben het in die cyclus, dan kunnen we het afronden. Maar zorg voor draagvlak. Het is niet de eerste keer. En dan bedoel ik niet draagvlak met uw partners buiten de Staten, maar vooral draagvlak met uw partner binnen de Staten.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Voorzitter, die twee kunnen elkaar kannibaliseren. Ik denk dat als u te veel met een Statenvoorstel zelf vroegtijdig een besluit neemt, dan zet u de buitenwereld voor een deel buitenspel. Dat is het signaal wat ik u wil afgeven. Dat lijkt me echt onverstandig.

De **VOORZITTER**: Meneer Vermaat.

De heer **VERMAAT**: Voorzitter, dank u wel. Ik dacht eigenlijk dat D66 eerder was.

De **VOORZITTER**: Het was wel een close finish, maar u bent een gentleman. Dus mevrouw Veen heeft het woord.

Mevrouw **VEEN**: Voorzitter, dat is misschien niet zo'n gek idee in dezen, want ik heb het voorstel wat wellicht een beetje verbindend kan werken. Want ik voel eigenlijk wel mee met de indieners van de motie, die zeggen, we willen graag invloed hebben op dat draagvlak en we willen ook invloed hebben op die leidende principes en dat willen we ook vastleggen met elkaar. Kunnen we niet als Staten zeggen, wij leggen die leidende principes vast en we zien dat als een soort startpunt, waarmee we daarna de boer op gaan, dan kan het Participatietraject starten, dan kunnen we verder. Dan kunnen we altijd nog bijsturen, bijschaven iets verder. Maar dan hebben we in ieder geval iets vastgelegd. Dus als u die leidende principes die wij als Staten dan vaststellen mag interpreteren als een startpunt, als een vertrekpunt, dat we dan het parallel aan elkaar kunnen laten lopen en dat we dus geen tijd hoeven te verliezen en dat we

eventueel dus ook nog bij kunnen sturen als uiteindelijk een Energievisie voorligt. Zou dat een win-winsituatie kunnen zijn?

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Voorzitter, ik denk dat, ik waardeer zeer de creativiteit van mevrouw Veen, ik denk dat het lastige daarmee zou blijven dat het een Statenbesluit is. Dan is het eigenlijk een Statenbesluit waarvan u zegt, dit zijn de leidende principes, maar het kan nog veranderen, als de buitenwereld met goede argumenten komt. Dan is de vraag, wat is de toegevoegde waarde om dat met een Statenbesluit te doen en kunnen we niet een modus organiseren dat u comfort heeft dat uw invloed hier volwaardig wordt meegenomen? Want dat is waar ik proef dat uw zorg vooral zit. Dus wat kunnen wij ook als college u bieden om te zorgen dat uw aandachtspunten echt zwaar worden meegewogen?

Volgens mij zit het hem dus in dat we dan met elkaar als Staten opschrijven wat het startpunt is voor de leidende, wat is het, ik ben het woord even kwijt, de leidende principes. Dus dat we dat met elkaar vastleggen in een Statenvoorstel en dat we zeggen, volgens de Staten is dit het startpunt> En vanuit daar vertrekken we, gaan we gesprekken voeren, gaan we verder, gaan we verdere input ophalen. Daar kunnen we dus ook nog in schuiven. Ik merk dat u een beetje huiverig bent voor het vastleggen van een startpunt, maar ik snap niet zo goed waar dat vandaan komt.

De **VOORZITTER**: Misschien, ik hoor ook nog ... De vergadering is nog niet afgelopen, zeg ik maar. We hebben nog geen stemmingen. Dus voor zover u ook nog onderling overleg met elkaar wilt hebben daarover, is dat natuurlijk ook altijd mogelijk. Ik weet niet of de gedeputeerde hier nog kort ...

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Heel kort. Het betekent wel dat wij ook in januari in een week of drie echt tot die leidende principes moeten komen op een manier die voldoende stevigheid al biedt. Dat is wel heel krap. Dat kan ik u aangeven. Nogmaals, ik denk dat we de argumenten met elkaar gewisseld hebben.

De **VOORZITTER**: Meneer Vermaat.

De heer **VERMAAT**: Voorzitter, dank u wel. In de commissie hebben we dit ook wel uitgebreid besproken en toen heb ik u de vraag voorgelegd, namelijk over het verschil tussen het vastleggen van een besluit of een commissiebespreking of met een Statenbrief en daar is een duidelijk verschil. Wij willen als Staten in positie worden gebracht en ook wat de SP betreft de duidelijkheid naar de andere partners. Waar staat de provincie en waar gaan we naartoe? En toen heeft u aangegeven in de commissie, er is ruimte, maar het is misschien complex in de uitvoering. Dus dat terugnemend, zou deze motie dan toch gewoon uitgevoerd kunnen worden?

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Voorzitter, ik zeg niet dat het niet uitvoerbaar is. Ik zeg alleen dat het voor de buitenwereld erg ingewikkeld wordt om hier nog input op te kunnen geven, omdat er dan gewoon al een voorstel ligt bij u in de mailbox waarvan de gemeentes misschien zeggen, wij missen er een paar. Dat de gemeente Vijfheerenlanden zegt, waar is onze grotere industrie? Dat is helemaal over het hoofd gezien. Probeer dat dan nog met elkaar te repareren. Dat wordt buitengewoon ingewikkeld. Ik denk dat het proces zoals uitgelijnd daar meer mogelijkheden voor geeft.

Voorzitter, dan heeft de SP toch vertrouwen in de gedeputeerde en het college dat ze dat helder kunnen communiceren naar de partners waar ze

mee in gesprek gaan. Waarom de Staten dit wilde, waarom ze dit besluit heeft genomen en hoe ze het proces verder ziet. Als SP zien we daar niet het probleem dat deze motie dan niet zou kunnen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik stel voor dat de gedeputeerde nu vervolgt met de andere onderwerpen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Ga ik zeker doen, voorzitter. Dat was motie 85. Die gaat over de VTH-taken en vraagt eigenlijk om bij de Zomernota opnieuw voorstellen te doen voor een intensivering van de provinciale VTH-taken. Als dat voorstel ook nog kan zijn dat het een niet-wijziging is, want daar kunnen we nu nog niet helemaal op vooruitlopen, dan kunnen we hier wel mee uit de voeten. Want we zien wel dat dit een belangrijk onderwerp is. Dat is ook waarom we extra middelen nu reserveren voor komend jaar. We zien ook wel een aantal tendensen waar uit voort zou kunnen vloeien dat er extra middelen nodig zijn. Maar dat is iets wat we dan midden volgend jaar aan u kunnen voorleggen. Zo lezen wij deze motie. Dan kunnen we die positief adviseren. Kom ik bij de motie, Het Hout een keer op, met een T. Waarbij u zegt, eigenlijk dezelfde motie als van november, die hebben we toen geadviseerd, die hebben we toen ontraden. Dat is niet gewijzigd. Die willen zullen we nog steeds ontraden. Ik kan nu wel een toezegging erbij doen. Want er is een convenant, het IMVO-convenant voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, wat ook gaat over duurzame productieketens bij windturbines. Wat we u kunnen toezeggen, is dat we daar ook aandacht zullen vragen voor de aspecten die u noemt en dat we ook bij eventuele projecten in onze provincie ook die afspraken onder de aandacht kunnen en zullen brengen bij initiatiefnemers. Dan kom ik bij motie 93. Dat gaat over de VAB's van Volt in relatie tot energieopslag. Daarvan is het advies, die kunnen wij positief adviseren. Misschien wel, u vraagt om een onderzoek, laten we het zien als een quick scan, als een verkennend onderzoek, om echt even te kijken, wat zijn de kansen voor opslag? Wij zouden u willen adviseren, het ging net over verbreding, om het wel te houden bij VAB's. Want dat gaat om slimme energieoplossingen met opslag op andere locatie, dus bijvoorbeeld woningen of bedrijventerreinen. Er lopen daar ook al andere sporen voor, onder andere ook vanuit onze samenwerking met Energy Board. Maar voor de VAB's is dit inderdaad weldegelijk goed om dat te gaan verkennen. Maar de verbreding zou wat ons betreft dan wel kunnen zitten iets breder dan alleen opslag, want het zouden ook combinaties kunnen zijn met andere energieoplossingen. Dus dat is wellicht nog een suggestie aan de indieners om het onderwerpje opslag in de motie nog iets te verbreden. Dan kom ik bij de motie van onder andere SGP over schuifruimte, organische groei van bedrijventerreinen. Ik denk dat ik wel goed nieuws heb voor de indieners. Wij hebben namelijk bij de ontwerpwijziging voor de Omgevingsverordening al voorzien in iets wat in deze richting gaat. Dat is namelijk een uitbreiding van één hectare maximaal per bedrijventerrein voor hele kleine uitbreidingen, om daar wat sneller te kunnen handelen. Minder randvoorwaarden uiteraard en ook eenmalig binnen een jaar of tien tot een één hectare. In het voorstel wat u krijgt, zit daar nog een differentiatie naar omvang van bedrijventerreinen per gemeente. Dat is echt bedoeld om hele kleine uitbreidingen enige bewegingsruimte voor te bieden. Grotere uitbreidingen en ook, dat kunnen trouwens ook kleinere uitbreidingen zijn, lopen natuurlijk gewoon via het Programma Wonen en Werken en daar wordt natuurlijk de nieuwe behoefteering uitgangspunt voor. Daar gaat u het kader ook voor vaststellen. Op die manier kunt u ook aangeven hoeveel ruimte we daarvoor bieden. We hechten er wel zeer aan om voor de meeste uitbreidingen via dat spoor te blijven lopen.

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dat gebeurt niet vaak dat het idee van een motie zo snel in staand beleid wordt veranderd. Maar wanneer krijgen we dat voorstel tegemoet, waarin dit geregeld wordt?

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dat is de nota van beantwoording. Dat is het stuk voor de Omgevingsverordening. Dat is nog voor de kerst, dus dat kunt u onder de kerstboom tot zich nemen. Dat is mooi leesvoer voor in de kerstvakantie.

De **VOORZITTER**: Supersnel.

Even kijken. Volgens mij heb ik de moties allemaal gehad. Dan waren er nog een paar korte vragen. Daar ga ik in sneltreinvaart nog even doorheen. De eerste vraag was van een aantal partijen die vroegen, kernenergie. Daar komt de informatiesessie over in maart. Daar was de vraag vanuit de Partij voor de Dieren, natuurinclusief als uitgangspunt voor alle ruimtelijke keuzes. Er is net een nieuwe Agenda Natuurinclusief onder leiding van André van der Zande uitgewerkt. Het is bij ons ook een overkoepelend thema in de Omgevingsvisie. We willen ook op basis van die agenda kijken hoe we dat thema Natuurinclusief verder uit kunnen gaan werken binnen onze provincie. Dan was nog de vraag van de VVD over die 50 miljoen revolverend, middelen voor energie, waarbij u eigenlijk zegt van, dat moet naar kabels gaan, hoorde ik de heer Janssen zeggen. Dat is niet de bedoeling, want de investeringen in netten is echt voor de netbeheerder. Die gaan wij niet voor onze rekening nemen. Maar bijvoorbeeld wel dingen als opslag, slimme energy hubs, misschien een hefboomconstructie revolverend fonds om echt heel erg grootschalig te gaan isoleren, iets met ontwikkelfonds voor duurzame opwek, warmtebedrijf. In die richtingen zitten we te denken. Waarbij het factorrapport naar aanleiding van het initiatiefvoorstel van onder anderen de heer Janssen, samen met mevrouw De Man, de basis biedt. Daar komen we in het tweede kwartaal bij u op terug met een voorstel. Dan had ik nog de vraag van Volt over de Richtlijn hernieuwbare energie, Europese richtlijnen. Ja, die vormen de basis ook voor het nationaal beleid. Die nemen we mee. Die Europese richtlijnen staan niet altijd expliciet apart genoemd. U vraagt ook, die nieuwe Richtlijn hernieuwbare energie vraagt versnellingsgebieden aan te wijzen. Dat moet nog uitgewerkt worden. Dat is heel recent aangenomen. Het Rijk heeft achttien maanden om dat uit te werken. Dus daar ligt nu echt de bal en kunnen we nu niet op vooruitlopen. U vroeg ook, zeg ik dan tegen de heer De Jong, om een burgerberaad voor de actualisatie van de Omgevingsvisie. Wat ik u kan toezeggen, is dat wij in de startnotitie van de Omgevingsvisie aan zullen geven hoe wij het onderwerp inwonersbetrokkenheid, participatie een plek zullen geven. Of dat een burgerberaad is of een iets andere vorm, daar moeten we ons nog even op beraden. Maar dat het daarin terugkomt, absoluut. Partij van de Arbeid vroeg, hoe zit het met dat energiefonds? Dan moet er snel komen. Zeker. Daar heb ik net iets over gezegd in antwoord op de vragen van de VVD. Ik kan u wel zeggen dat het energiedienstencentrum, de samenwerking met gemeentes om op allerlei manieren van FIXbrigades tot grootschalige isolatie tot VVE's verduurzamen en nog een heel scala aan andere zaken op te schalen, dat gaat op zeer korte termijn van start en krijgt u ook binnenkort een Statenbrief over. Dat waren de vragen aan mij gesteld, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Meneer De Jong. Heel kort nog. Gaat uw gang.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Ik ben heel blij met de antwoorden van de gedeputeerde en zeker ook met de positieve aanbeveling voor de motie voor de energieopslag in de VAB. De gedeputeerde gaf ook aan, voorzitter, van, we willen er een verkennend onderzoek van maken. Dat helemaal oké. Maar doe dat dan ook iets breder. Om nou die hele motie weer aan te passen, ik ben het er heel erg mee eens, er staat in het dictum, in te zetten voor de energietransitie, en

dan staat er, met name -opslag, maar als we nu in de vergadering gezegd hebben dat het zeker de intentie is om met die bredere blik daarnaar te kijken, zou dat voor de gedeputeerde dan ook voldoen? Dan hoeven we hem niet aan te passen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dus een bredere blik als het gaat om die typen energie, daar heeft u het over. Het gaat wel om de VAB's. Dat is prima. Als ze bij deze in de notulen terechtkomen, dan verstaan we elkaar goed. Dat is prima.

De **VOORZITTER**: Precies, heel goed. Telt ook. Telt ook, meneer De Jong. Dank u wel, meneer Van Essen. Meneer Van Schie, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Schie.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Dank, voorzitter. Ik zal ook de moties bespreken en dan probeer ik staccato de vragen te beantwoorden, waarbij natuurlijk duidelijk is dat het gesprek over deze onderwerpen gelukkig nooit ophoudt, ook niet na de algemene beschouwingen, die overigens zeer geanimeerd waren ook om te volgen vandaag. Weer dank even ook voor alle inbreng in de eerste termijn. Ik begin met motie 82, die vraagt om het Bereikbaarheidsprogramma heel anders te behandelen dan we van plan waren. Die moet ik dus om die reden ook ontraden. Het Bereikbaarheidsprogramma is natuurlijk echt een stuk waar we heel veel vastleggen voor de komende vijf jaar. Het proces wat we daarbij gevolgd hebben, is dat we in eerste instantie, omdat het een projectbesluit gaat volgens de Omgevingswet, volgen we de werkwijze van mevrouw De Man. Dus we hebben afgesproken dat wij de programma's vaststellen, dat is ook wettelijk zo geregeld, en dat PS de kaders vaststelt. Op 30 november hebben we dat dan ook in de commissie M&M besproken, de kaders voor het Bereikbaarheidsprogramma. Daar hebben we ook een Statenbrief over gestuurd. Dat was feitelijk de startnotitie met leidende principes waar deze motie nu om vraagt. Dat hebben we dus eigenlijk een tijdje geleden al gedaan. Er wordt dus ook heel erg hard gewerkt nu ook aan het programma, zeg ik tegen de heer Travaille. Dus dat is nu een beetje after effects, zullen we maar zeggen. Maar u krijgt natuurlijk nog wel uitgebreid gelegenheid er wat van te vinden, want we gaan dit ter consultatie aan u voorleggen met het Bereikbaarheidsprogramma. Dus dat is ook het moment waarop u kan zeggen van, hebben we dat een beetje goed gedaan, met het in de steigers zetten van dat programma?

De **VOORZITTER**: Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u wel. Zegt de gedeputeerde nou eigenlijk dat 30 november er toch een soort van startnotitie was voor het Bereikbaarheidsprogramma. Ik denk niet dat iemand dat zo heeft ervaren, of ik heb echt iets gemist. Maar ik zou het heel jammer vinden als we die kans niet krijgen om daar veel explicieter in te zijn.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: De werkwijze die we hebben, is wel dat als wij een programma willen gaan vaststellen, dat we u een brief sturen en dat u dan van alles kunt meegeven, dat we dan aan het werk gaan om het programma te maken. En dat u dan, als het concept klaar is, er nog van alles van kan vinden en dat GS dan het besluit neemt. Dat is als hoe het werkt. Dus ook als u nu vraagt juridisch van, gaat dit programma nu vastgesteld worden door de Staten, dat kan dus eigenlijk niet. Of we moeten het twee keer doen. Maar dan kunt u ook niks amenderen of zo, want GS neemt het besluit. Tenminste, dan gaan we er even van uit dat 1 januari de Omgevingswet ingaat. Meneer Westerlaken zit al te grinniken in de achtergrond. Maar dat is de werkwijze zoals we nu hanteren.

De redenering dat het Bereikbaarheidsprogramma voortkomt uit de Omgevingswet, ik vind dat een beetje makkelijk. Het is een programma waar 200 miljoen aan besteed wordt, nieuw, vanuit het coalitieakkoord. U kunt dan wel zeggen, daar is ook al een aanleiding voor in de Omgevingswet, maar het is toch een beetje makkelijk om dan te zeggen van, dan hoeft PS er helemaal niets meer over te zeggen. Ik bedoel, die kaders heeft PS toch niet gesteld?

De kaders waarbinnen het Bereikbaarheidsprogramma wordt opgesteld, liggen eigenlijk in de Omgevingsvisie. U is gevraagd als Staten van, heeft u nog aanvullende kaders? Die zijn er niet gekomen, dus daar is het college mee aan het werk gegaan. Mijn voorganger Schaddelee heeft dat heel goed voorbereid en ik mag het nu afronden. Alles wat u natuurlijk meegeeft, nemen we mee, als we denken dat het nodig is om de duurzame bereikbaarheid in onze provincie te verbeteren. Want dat is waar we de komende vijf jaar dan mee aan de gang gaan. Maar het is gewoon een programma. We hanteren die werkwijze zoals die door de wet ons wordt opgedragen, zoals we het zelf ook hebben afgesproken met de Staten. Dus daar moet u het wel een beetje mee doen. Dat is een beetje de boodschap zoals die dan ook is. Maar nogmaals, u krijgt wel de gelegenheid om er nog van alles over te vinden. Als het gaat om die 200 miljoen, dat is echt een andere discussie. Ik heb dat niet goed uitgelegd blijkbaar in de commissie, want u heeft het niet goed begrepen, zeg ik tegen de heer Travaille via de voorzitter. Want dat is geld wat we in de coalitieonderhandelingen hebben gereserveerd voor groeimiddelen om te investeren in alles wat nodig is om onze provincie ook met een groeiende bevolking en meer druk op het openbaar vervoer, meer druk op de fiets en meer druk op de autoweg en meer druk op het wandelverkeer ook mogelijk te maken om daarin te investeren. Dat doen we via het MIP. Elk jaar stelt u dat opnieuw vast. We komen ook met voorstellen. Als hele grote voorstellen zijn, kom ik met een apart Statenvoorstel. Kleine voorstellen lopen via het MIP. Dus daar zit u volledig aan het stuur als Staten. Dat doen we natuurlijk binnen de kaders van de Omgevingsvisie en het Bereikbaarheidsprogramma en aan de doelstellingen die we daarin willen halen. Maar de middelen komen later. Waarom staat het toch hier nu in dit programma zo nadrukkelijk? Omdat bij de coalitieonderhandelingen deze coalitievormende fracties tegen elkaar hebben gezegd, als we nog heel veel moeten gaan investeren, moeten we wel weten dat daar geld voor is. Dus met 200 miljoen aan investeringen komen kapitaallasten die we moeten kunnen opbrengen de komende generatie, zodat uw ambt opvolgers en de mijne ook weten dat dat verantwoord is gebeurd. Dat is de reden dat we hier nog in kaart brengen. Hoewel de financiële techniek daarvan beter bij de heer Bakker belegd is.

Dank voor uw uitgebreide antwoord. Toch heb ik het gevoel dat wij als Staten op dit moment de grip verliezen. Ik wil u eigenlijk vragen om te kijken of er mogelijkheden zijn om te zorgen dat we als Staten meer grip krijgen. Ik wil eigenlijk de motie gewoon laten staan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Duidelijk. Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Ik ging even in de agenda kijken van, wanneer zou het nou besproken moeten zijn? Ik hoor de gedeputeerde net zeggen 30 november. Dat is een maandag.

De heer **VAN SCHIE**: 22 november 2022.

Dan hebben wij het alsnog even teruggezocht en konden we het niet direct op de agenda vinden. Nu is mijn vraag wel, wordt dat nou standaard als een startnotitie op de agenda gezet?

Wij sturen natuurlijk een brief op het moment dat wij van plan zijn een programma te gaan inrichten en dan geven we ook aan binnen welke kaders we dat gaan doen. Dan is het aan de Staten om daarop te reageren. Anders gaan wij gewoon aan de gang met het maken van een programma. Mooier kan ik het niet maken, vrees ik. Ik begrijp heel goed de intentie van de Staten om heel nauw betrokken te zijn bij alles wat er gebeurt op het domein mobiliteit. Dat willen we ook. Daarom hebben we continu deze gesprekken, actualiteitenmoties, begrotingen, visie. De Omgevingsvisie wordt natuurlijk weer opnieuw in de steigers gezet. Dat zijn de momenten waarop de kaders gesteld worden door de Staten. Dan hebben we dit soort gesprekken op de inhoud en dat gaan we vervolgens in het uitvoeringsprogramma ook vormgeven.

Ik merk een hoop verwarring in de zaal eigenlijk. Het geeft mij absoluut geen geruststelling dat we dit op deze wijze dus zouden hebben moeten hebben besproken. Dus ik ga er toch nog eens even goed naar kijken hoe dat nou is gegaan, want op deze manier inderdaad het college aan het werk zetten en dat ze dan maar aan de slag gaat, dat geeft mij in ieder geval een heel bevreemdend gevoel.

De **VOORZITTER**: U heeft ook nog een tweede termijn, daar wijs ik u ook nog even op. Dus dan kunt u nog dingen nazoeken. Meneer Vermaat, tot slot dan denk ik op dit punt. Gaat uw gang.

De heer **VERMAAT**: Voorzitter, dan eigenlijk aansluitend op de voorgaande sprekers van, wat was dan de titel van die brief, zodat we die even kunnen opzoeken. Ik kreeg net ook over het Bereikbaarheidsprogramma, dat er is aangegeven dat er een koersdocument is opgesteld voor de verkiezingen en dat dat zonder politieke kleuring nog in de Provinciale Staten zou komen om de afweging. Hoe moeten wij die dan zien? Of bedoelt u daar ook mee die brief, dat het daarmee is besproken?

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Om alle verwarring nog even weg te hebben, we praten over 2022. Dus het is niet ... U was nog niet in deze Staten vertegenwoordigd en heel veel mensen waren er op dat moment nog niet. Ik was er wel. Maar dat is het uitgangspunt van het moment. We kunnen de brief natuurlijk nog een keer opnieuw toesturen. Ik denk niet dat dat nu heel veel helpt. Maar daarin geven we dus aan dat de kaders van de Omgevingsvisie gebruiken om een Bereikbaarheidsprogramma te gaan opstellen waar al die tijd ook al aan gewerkt is. Dat gaan we nu ook doen.

De **VOORZITTER**: Dat is twee keer dezelfde fractie achter elkaar. Kort, meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, de collega was er toen nog niet. Ik denk, dan kom ik wel, want ik was er wel. Er staat in de beantwoording van de schriftelijke vraag van GroenLinks op 22 november 2022 van, waarom doen we dit nu en niet na de verkiezingen? Het kan zijn dat het helemaal anders wordt. Er staat dat er een koersdocument komt na de verkiezingen, waarin we de inhoudelijke kaders bespreken. Want er wordt dan opgebost wat er is aan staand beleid, aan kaders, aan scenario's. Dat wordt dan ter bespreking richting de nieuwe Staten gestuurd, zodat er dan gewerkt kan worden na vaststelling van het

koersdocument naar een ontwerp Bereikbaarheidsprogramma. Ik denk dat we bedoelen met elkaar van dat, koersdocument waarin dus ook weer richtinggevende uitspraken zitten, volgens mij is dat destijds ook niet besproken in die vergadering en hebben we dat koersdocument met richtinggevende uitspraken nog niet besproken. Tenminste, ik kan het me niet herinneren de afgelopen acht jaar.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Ik kan het me ook niet herinneren. Maar het is natuurlijk wel zo, als de Staten koers willen meegeven, dan doen ze dat, daar hebben ze de gelegenheid voor. U krijgt dat opnieuw ook als we dus het conceptprogramma met u bespreken, conform commissie De Man. Als we nu nog nieuwe kaders moeten gaan opstellen, dan zullen ze niet heel veel anders zijn dan wat in de Omgevingsvisie staat en wat we dus nu meenemen. Dus ik verwacht niet dat het dan heel veel verandering geeft, maar het geeft wel een enorme vertraging, want dan moeten we eerst nog een extra ... Dat kost drie maanden extra voor we het Bereikbaarheidsprogramma kunnen maken en we kunnen het op dat moment gewoon prima met elkaar bespreken. Dan gaan we commissievergaderingen, kunnen we alle noties meenemen en dan gaan we dat verwerken. Dus ik zoek ook wel even van, wat wilt u nu nog meegeven wat er niet al in terecht gaat komen? Want we kunnen het heel lang over het proces hebben. Maar als u kaders heeft, graag, dan nemen we het mee. Maar volgens mij gaan we de dingen doen die nodig zijn, onze provincie bereikbaar te maken en te houden. Dat is waar we mee bezig zijn.

De **VOORZITTER**: Tot slot nu, meneer Van den Dikkenberg. Ik stel echt voor om dit punt af te ronden, want we draaien in een cirkel rond. Meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, de gedeputeerde vraagt van, wat wilt u meegeven wat er niet in gaat komen? Het verschil tussen de bestuurder en de Staten is dat wij slechts ruime kaders opstellen en u weet wat er in het plan komt. Dus wat dat betreft is het misschien goed als we de kou uit de lucht nemen en een keer een infosessie over de richtinggevende kaders van het Bereikbaarheidsprogramma in opstelling hebben. Dan worden we in ieder geval bijgepraat, dan kunnen we eventueel nog wat zeggen. Maar ik snap ook best dat drie maanden vertraging ook weer niet gewenst is. Maar het is wel vreemd dat als er ons een stuk beloofd wordt, zo'n koersdocument, ik kan hem me niet herinneren.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Travaille is het duidelijk niet eens met mijn ingreep, dus misschien één korte vraag nog en dan rondt de heer Van Schie de beantwoording op dit punt af.

De heer **TRAVAILLE**: Ik dacht, als de heer Van Schie nu gewoon zegt, dat lijkt mij een heel goed idee om die eerdere toezegging van het koersdocument alsnog vorm te geven, noemen wij het voor de vorm even startnotitie, dan hoef ik helemaal niet meer aan het spreekgestoelte te komen.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Maar dat ga ik dus niet doen, want we zitten midden in een proces. Als ik dat nu ga onderbreken, dan gaan we enorm de vertraging in en dat wil niemand. Dus conform de werkwijze die we hebben, krijgt u gewoon het conceptprogramma. Daar kunt u van alles van vinden. Dat gaan we dan verwerken tot een definitief programma. Dat stellen we dan vast. Als u nu aangeeft van, wij maken een grote omissie, we willen niet meer dat er bussen rijden in de provincie, daar moet u echt

mee ophouden, dan hoor ik het graag. Maar dat hoor ik niet. Ik hoor alleen procesvragen. Als u nou echt zegt van, we voorzien een ramp als we geen koers geven aan het Bereikbaarheidsprogramma, dan wil ik daar met alle plezier het gesprek over aangaan. Maar nu zijn we gewoon bezig om de Omgevingsvisie te vertalen in een uitvoeringsprogramma, waarmee straks onze bussen moeten rijden, de wegen worden aangelegd, fietspaden veiliger worden gemaakt, alles wat nodig is om onze provincie bereikbaar te houden. Als we daar iets in gemist hebben, dan hoor ik het graag. Maar volgens mij zijn we gewoon de dingen aan het doen die nodig zijn om uitvoering te geven aan het door de Staten vastgestelde beleid.

De **VOORZITTER**: U vervolgt.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Ik wil nog één ding toch toevoegen, voorzitter, als u het me toestaat. Dat ging over die 200 miljoen, daar is vrij uitgebreid over gesproken van, is dat weg, is het asfalt, is het fiets, is het duurzaam? Het zijn gewoon investeringen die nodig zijn voor de bereikbaarheid. Vaak snijden die op drie kanten tegelijk. Ik noem als voorbeeld de Donderberg rotonde. Die zit nu in de planfase van het MIP. Daar zijn we druk bezig om met participatie ervoor te zorgen dat dat ook een project kan worden. Dan moet er ook geld voor zijn. Dat is dan typisch iets wat uiteindelijk dan uit die 200 miljoen gaat komen. Zo zijn er heel veel meer projecten in planfase die uiteindelijk ook volgens uw wens moeten worden uitgevoerd. Daar zijn middelen voor nodig. Die komen dan uit de 200 miljoen. Voorzitter, ik ga naar de rol van de provincie bij het leerlingenvervoer van UtrechtNu!. Ook hier wil ik toch wel stellig deze motie ontraden, want de motie vraagt ons eigenlijk om dingen te doen waar we niet van zijn. Het is echt van de gemeente. Ik moet zeggen, ik spreek heel regelmatig met onze gemeentelijke wethouders die verantwoordelijk zijn voor dit domein. Daar komt ook geen hulpvraag uit naar voren. Het kan best zijn dat de heer Fiscalini van UtrechtNu! van alles vindt over de kwaliteit van het leerlingenvervoer. Maar dan zou ik zeggen, laat ze dan in de gemeenteraden waar dat een probleem is ook aan de orde stellen. Maar in dit geval voel ik me niet verantwoordelijk voor een taak die bij gemeenten ligt. Hoewel natuurlijk wel, iedereen heeft wel gevoel van, als je leerlingen aan het vervoeren bent, dat het een belangrijke maatschappelijke taak is. Maar die is heel bewust ook bij de gemeenten neergelegd en niet bij de provincie.

De **VOORZITTER**: Meneer Fiscalini.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. We signaleren een probleem. Ik denk, als je google opent en je typt in leerlingenvervoer in de provincie Utrecht, dat er gewoon minimaal acht tot tien gemeentes oppoppen van, probleem daar, probleem daar. Het probleem zit erin dat er af en toe dat niet chauffeurs genoeg zijn, niet genoeg school chauffeurs, de bussen zijn niet altijd goed en er is ook geen goede financiering. Gemeenten zeggen ook, we kunnen dat niet altijd oplossen. De gedeputeerde zegt nu eigenlijk, we erkennen, we zien er een probleem. Het is in de gemeentes, dus kom maar naar ons toe en dan gaan we kijken of we jullie kunnen helpen. Wij zeggen nu juist van tevoren, nee, wij pakken die regie en we gaan kijken hoe we die gemeentes kunnen helpen. Want iedere week en iedere dag dat we wachten, zijn de kinderen de dupe ervan en dat wil ik niet op mijn geweten hebben. Dus wilt u ook die handschoen oppakken?

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Nee, voorzitter, dat wil ik niet. Want er zijn echt heel veel bij gemeenten die ik niet allemaal kan oplossen. Wij werken ook met schaarste, dus het is niet zo dat als er een probleem bij een gemeente is met een gemeentelijke taak, dat de provincie altijd kan helpen met mensen, middelen en denkkracht. Dat is gewoon onze

taak en onze verantwoordelijkheid niet. We bespreken hier nu een begrotingswijziging waarin we het hebben over welke middelen we gaan uitgeven ook om dingen te doen. Ik heb vanuit het Rijk geen bekostiging voor deze belangrijke maatschappelijke taak. Die ligt echt bij gemeenten. Het is dus ook aan hen om dat op te lossen.

De **VOORZITTER**: Volgens mij voldoende. Het was ook een herhaling van uw eerste inbreng. Meneer Van Schie.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Voorzitter, ik ga naar de veilige fietsroutes middelbare scholieren. Dat is nou typisch iets wat we al vanuit de Omgevingsvisie belangrijk vinden, dat we veilige fietsroutes hebben. Dit is voor een hele specifieke doelgroep die we ook wel heel belangrijk vinden, want kwetsbaar. Dus ik laat het graag aan de Staten, maar het omarmt het beleid dat we hebben ook voor dit en dat zult u dus ook tegenkomen in het Bereikbaarheidsprogramma. Want dit is een van de kaders die we graag meenemen. Dan heeft de SP geen motie ingediend, maar wel uitgebreid gesproken ook met de ChristenUnie over hoe volwaardig het openbaar vervoer eigenlijk is ten opzichte van de auto en of we dat dan willen meenemen in het nieuwe Bereikbaarheidsprogramma als visie. Dus dat zou u als een kaderstellende opdracht kunnen beschouwen. Ik ontraad hem toch. Want als je even de vraag achter de vraag leest en ook zoals het in de gedachtewisseling ging, het moet gelijkwaardig zijn, ook financieel, dan is dat een hele moeilijke vergelijking om te maken. U weet dat ons college fan is van betalen naar gebruik, waarmee het ook voor de automobilist inzichtelijker is wat hij nou eigenlijk per kilometer kwijt is aan de variabele lasten. Maar als je de total cost of ownership meeneemt van een auto, dat zijn best dure dingen. De ene is heel duur en de andere is heel goedkoop. Met hoeveel je in de auto zit, maakt ook nogal uit. Dus de wijze waarop mensen kiezen van, ga ik vandaag op de fiets, met de auto, lopend of met de bus, daar zitten natuurlijk financiële prikkels aan. Maar zoals het in het debat ook is gewisseld, die laten we graag aan de mensen zelf. Als wij gaan zeggen van, elke rit met het openbaar vervoer moet op prijs kunnen concurreren met andere vervoermiddelen, dan wordt het een heel lastige en ook een hele dure opgave. Dus om die reden wil ik hem ook ontraden. Dan hebben we nog een motie, voorzitter, over het OV en de U-Pas. Feitelijk hebben we veel van ...

De **VOORZITTER**: Ik denk dat meneer Breur op het laatste punt ... Maar hij aarzelde wel lang om op te staan. Kort, meneer Breur.

De heer **BREUR**: Ik wil even het misverstand uit de wereld helpen dat het OV tot op de cent precies even duur moet zijn dan autogebruik. Het gaat erom dat het op zijn minst vergelijkbaar is, dat het kan concurreren, en dat het wel moet stimuleren om het gebruik van het OV ... Dat dat gestimuleerd moet worden. Er is nu een heel mooi pakket door de jaren heen al gerealiseerd voor de automobilist. Dat heeft geleid tot lange files, brede files, et cetera.

De **VOORZITTER**: Meneer Breur, naar uw vraag.

En de intentie van de motie is, laten we nu inzetten op zorg dat die automobilist kan doorrijden, omdat een aantal van hen kiest voor een gelijkwaardig en relatief evengoed betaalbaar openbaar vervoer. Dus dat is de strekking van de motie.

Dat is een herhaling van wat u eerder gezegd hebt. Meneer Van Schie heeft het woord.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Voorzitter, dan val ik natuurlijk ook gauw in herhaling. Dat is het risico van een interruptie die in herhaling valt. Maar de kern blijft dat wij natuurlijk altijd de duurzame opties zullen stimuleren, het openbaar voor aantrekkelijk willen maken, daar ook heel veel geld in investeren. Om het bereikbaar, betaalbaar en betrouwbaar te maken. Maar het zijn onvergelykbare eenheden, dus ik vind het ook heel lastig. Want hoe ga je dan de fiets vergelijken? Dat is misschien wel goedkoper, maar als het regent niet comfortabel, dan willen mensen weer met de bus. Mensen maken altijd overwegingen die passen bij hun portemonnee en het reisdoel van dat moment, voorzitter. Dat moeten we niet te veel alleen maar op dat ene aspect willen vergelijken.

De **VOORZITTER**: U vervolgt.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Voorzitter, dan de motie, iedereen mee met ons OV, motie 94. Dat vraagt om een aantal zaken die eigenlijk we goeddeels al doen. Dus het eerste dictum is typisch iets wat ook terug gaat komen in het zojuist gesproken Bereikbaarheidsprogramma, waarin we de betaalbaarheid van het openbaar vervoer in het kader ook van vervoersarmoede een plek gaan geven. Er is ook al onderzoek gaande naar de mogelijkheid voor de U-Pas en hoe we dat al dan niet met gemeenten samen ook laagdrempelig en administratief eenvoudig toegankelijk kunnen maken. Dus het enige nieuwe van deze motie wat mij betreft is eigenlijk van, kijk vooral naar Europa. We zijn natuurlijk niet blind van wat er om ons heen gebeurt, zou ik ook tegen de indieners van de motie willen zeggen. Dus natuurlijk kijken we ook binnen Europa hoe dat alles geregeld is als we komen met die voorstellen. Dus hij voegt wat mij betreft niet heel veel toe, maar hij kan ook niet heel veel kwaad, want we doen dit feitelijk al, voorzitter. Dan heb ik nog een aantal vragen die ik zal proberen ook kort te beantwoorden. Ik heb nog maar 92 procent op de iPad. De BBB vroeg naar burgerinitiatieven in het OV. Die zijn er heel veel natuurlijk. Buurtbussen met vrijwilligers, collectief vervoer op allerlei manieren, noaberschap zoals natuurlijk door de BBB als een van de kernwaarden als eerste zelfs denk ik genoemd is. Als we dat kunnen faciliteren, doen we dat altijd. De vervoerders staan daar natuurlijk ook voor open, want het is de beste manier om dingen met elkaar te organiseren, namelijk door het gewoon te doen. Dus omarmen, zeker. Als er initiatieven zijn, dan horen we dat ook graag. Voorzitter, dan wil ik toch vanuit de portefeuille Economie even reageren op het amendement over de regionale innovatiekracht. We waren even in verwarring. We dachten, ging het nou over de drie ton structureel die we hebben voor de Utrecht Talent Alliantie? Maar het amendement gaat duidelijk over 8.2 en dat gaat over de innovatiemiddelen. Dat is drie ton die nu gereserveerd is om een plan te maken voor de innovatiekracht. Dan moet u denken aan het toekomstbestendig maken van het mkb. Dat gaat juist ook over circulariteit, over duurzaamheid, over hoe we kennis kunnen valoriseren door startups ook te helpen daar een plek voor te vinden. Dat gaat ook over samenwerking met het onderwijs, over innovatielocaties, over de campussen. Ook allemaal in het kader van de brede welvaart, om ervoor te zorgen dat ons mkb bijdraagt aan het welzijn ook in onze provincie. Om de Staten gerust te stellen, er komt nog een Statenvoorstel over dit onderwerp, waarvan u ook van alles kunt vinden en meegeven aan het college. In het kader van de voorwas, dan zitten we nu redelijk op het goede moment, dus kan ik ook de Staten toezeggen, voorzitter, om nog een dialoogsessie te plannen over dit specifieke onderdeel van het economisch beleid, zodat men daarover kan meespreken. Maar om de middelen hier nu weg te halen naar een ander belangrijk doel, dat heeft de heer Bakker al toegelicht, dat is waar dit college op dit moment niet voor kiest.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Butterman.

Mevrouw **BUTTERMAN**: Dank u wel. Het ging over amendement nummer 17, neem ik aan, meneer Van Schie. U geeft aan, er wordt geïnvesteerd in de toekomstbestendigheid van het mkb, van startups. Dat is allemaal leuk en aardig, maar met verschrikkelijk ongezond grondwater is dit ik ... Het is een beetje gerommel in de marge, zou ik bijna willen zeggen, voor bedrijven die er toch wel gaan komen. Wat hebben we aan dat soort ontwikkelingen, als we het slechtste jongetje in de klas zijn als het gaat over ons grondwater?

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Voorzitter, dat is het mooie aan een amendement. Daar maakt de Staten ook keuzes in. Dus u kunt ervoor kiezen om de middelen ergens anders te beleggen. Wij ontraden dat. Wij hebben keuzes gemaakt, ook in de weinig beschikbare middelen die we hebben. We vinden regionale economie belangrijk, juist ook voor de brede welvaart, waar allerlei aspecten een rol in spelen. Natuurlijk is die Kaderrichtlijn Water ook ongelooflijk belangrijk. De heer Bakker heeft daar ook al het een ander over gezegd. Wij maken nu deze keuze. Het is aan de Staten om met het amendement daar inderdaad verandering aan te brengen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Butterman, voldoende? Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Ik wil even reageren op de interruptie van mevrouw Butterman. Want ik snap de Partij voor de Dieren eerlijk gezegd niet zo, want we hebben in de commissie BEM ook uitgebreid over het thema economie gesproken. Dan roept Partij voor de Dieren als eerste dat we naar een andere economie te moeten die meer duurzaam is, die meer toekomstbestendig is. Deze middelen moeten daar nu juist in voorzien. Dus ik zou zeggen, deze middelen zijn juist keihard nodig als u naar die circulaire economie wil. Dus u kunt niet en dat willen en tegelijkertijd zeggen, haal het geld hier maar weg. Want ik sluit aan bij wat de gedeputeerde daarover heeft gezegd.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Butterman, even kort daarop reageren.

Mevrouw **BUTTERMAN**: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat er in onze lokale economie, want zoals ik al vaker hoor van de gedeputeerde, hebben we vooral een aanjaagfunctie vanuit de provincie, er middelen genoeg zijn, namelijk ook bedrijfsmodellen genoeg zijn om richting circulair te gaan. Dat het eigenlijk, zoals onze Randstedelijke Rekenkamer ook zegt, vooral gaat over het afbouwen van het lineaire. Dus ik snap waar u heen wil, meneer Janssen, maar dat we er zo betreurenswaardig slecht voorstaan met het grondwater, vinden we echt, daar moeten we echt de schouders onder zetten.

De heer **JANSSEN**: Dat laatste ben ik met u eens, dat we daar de schouders onder moeten zetten. Maar ik denk niet dat je het een met het ander moet vermengen. We hebben hier nu een discussie over het programma Economie en de noodzakelijke investeringen die daarin nodig zijn. Ik denk dat het goed besteed geld is. Nogmaals, ik snap de koers van de Partij voor de Dieren niet. Dank u wel goed.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Van Schie gaat misschien wel naar een afronding.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Dank, voorzitter. Ik doe mijn best, voorzitter. Mevrouw Rikkoert van ChristenUnie heeft nog opmerkingen gemaakt over de middelen die we voor fiets besteden. Ik zou toch willen zeggen dat dit college daar flink in investeert, want de structurele middelen voor fiets hebben we gewoon doorgezet en we hebben dus nog 60 miljoen extra uitgetrokken, weliswaar verspreid over de periode van het Bereikbaarheidsprogramma. Dus dat komt toch neer op 20 miljoen per jaar en dat is meer dan in de afgelopen tijd. OV en concurrentie heb ik al wat van gezegd. Versnellen circulaire economie, is ook een vraag die door de fractie van Volt is gesteld, voorzitter, wat kunnen we doen? Wat we al doen, is de ketenregisseur inzetten om grondstofketens te sluiten. Dat is best succesvol. Dan kun je ook nog wel heel veel meer in doen, maar daar ontbreken dan de middelen voor. Dus we doen wat we kunnen. Het maatschappelijk effect daarvan is zichtbaar. We hebben bijvoorbeeld ook al ruim 100 bedrijven geholpen in hun circulaire bedrijfsvoering, door ze te adviseren. Ook dat zouden we voor 1000 bedrijven kunnen doen of misschien wel voor 5000 bedrijven, maar ook daarvoor zijn ze middelen beperkt. Ik denk dat mevrouw Butterman terecht zei dat we daar ook vooral een aanjaagfunctie hebben. UtrechtNu!, voorzitter, vroeg of er voldoende ruimte voor de auto blijft. Daar doen we natuurlijk ontzettend veel voor. Maar we zorgen er tegelijkertijd ook wel voor dat duurzame alternatieven bereikbaar zijn en daar werken we ook hard aan. Dus voor al die modaliteiten, en dat is in het debat ook al gewisseld, is ruimte in onze provincie en daar werkt het college dus ook hard aan. De SGP vroeg ons nog of we kunnen waarborgen dat er een veilig en toegankelijk OV is, ook in het kader van antisemitisme. Veiligheid in het OV is ongelooflijk belangrijk, ook voor dit college en voor de vervoerders. We hebben nu geen beeld dat het daar ernstiger is dan op andere plekken in de samenleving. Als dat wel zo is, dan horen we dat ook graag en kijken we wat we daaraan kunnen doen. De SP, voorzitter, vroeg wat we kunnen vertellen over de concessie richting de chauffeurs en vooral omdat het in Zeeland niet goed ging met de concessie, er op andere plekken misschien best wel zorgen zijn. Het goede nieuws is dat gisteren Brabant West succesvol is gegund in de concessie, dus dat er ook wel belangstelling is voor vervoerders. Wij merken dat ook wel bij de uitvraag die er nu is bij onze nota van inlichtingen. Maar dat valt nu nog niks over te zeggen. De concessie loopt nog. Wij maken ons geen zorgen dat we geen inschrijvers krijgen voor deze concessie, die gewoon hartstikke aantrekkelijk is. Het is een prachtige regio. We zijn een provincie die vooroploopt ook in het in stand houden van de middelen voor het openbaar vervoer en de ambitie om daar nog in uit te breiden. Dus dat is voor alle vervoerders een aantrekkelijke plek om betrokken te zijn, voorzitter. Dus geen garanties, maar wel een goed gevoel over dat deze concessie ook in de komende periode goedgevuld gaat zijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Schie. Dan is nu meneer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. Uiteraard ben ik blij met het optimisme van de gedeputeerde over het vooruitzicht op de concessieverlening. Ik mis nog wel het antwoord op de eerste vraag die ik stelde over of ik het goed begrepen had in de commissie M&M of we dadelijk bij de beslisinformatie over de Merwedelijn inderdaad meerdere scenario's kunnen zien, zodat we echt een fundamentele discussie kunnen voeren van, wat willen we daar precies? Ik heb antwoord op die vraag nodig, want dat zou een motie kunnen besparen. Dus ik wil dat graag nog even bevestigd horen, zodat ik daar geen motie over hoef ...

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Wat ik kan toezeggen, voorzitter, en dat hebben we volgens mij in de commissie ook gedaan, dat we een uitgebreide informatiesessie gaan doen voordat we besluiten nemen over de scenario's en het definitieve voorkeursalternatief, dat we ook met Rijk- en regiopartners bespreken, zodat u daar ook

alle gelegenheid geeft om daar wat van te vinden met een motie of met een goede suggestie of een wenk in de commissie. Dus dat gaan we organiseren en dan heeft u alle gelegenheid om daar ook wat van te vinden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Sterk, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Dank u wel, voorzitter. U vraagt zich wellicht af hoe het nou kan dat deze gedeputeerde, die er vanmorgen niet was, toch vragen gaat beantwoorden. Dat is ook een beetje een test of wij dat goed kunnen regelen achter de schermen. Ik heb er alle vertrouwen in. Ik wil ook speciaal mijn collega van Schie bedanken, want die heb ik gisteravond nog helemaal mee zitten praten door de moties heen en die had zich helemaal voorbereid om landbouw, natuur en Europa te beantwoorden. Maar helaas, dat zullen we toch niet meegaan maken. Want vanuit mijn eigen verantwoordelijkheid die ik voel voor mij dossiers, wilde ik dat toch ook heel graag vandaag zelf doen. Dus we gaan kijken hoever we komen. Ik wil beginnen met het amendement van de ChristenUnie, waarin zij spreken over de Landbouw, Natuur en Voedsel-visie. Maar die klopt niet helemaal, want het is een Landbouw en Voedsel-visie. De samenhang tussen landbouw, voedsel en natuur zit natuurlijk vooral ook in het UPLG, die niet alleen een uitvoeringsagenda is, maar natuurlijk ook beleidskeuzes maakt. Niettemin ben ik wel positief over dit amendement, want ik denk dat het goed is dat wij dat betrekken bij die Landbouwvisie. Dat heb ik ook al bij de commissievergadering op 6 december toegezegd. Dus wat mij betreft kunnen wij daarmee instemmen. Dan de motie van de BBB over Geen automatische inruil tussen de NH₃ en de NO_x. We hebben het hier natuurlijk met enige regelmaat over. U stelde ook vragen zag ik over de PAS-melders en over de motie 54A. Wij zijn bezig met de vormgeving van de uitgifte uit de stikstofbank. Daar zullen we die motie ook bij betrekken en daar zullen we ook ingaan op de door u gevraagde scheiding tussen de grijze en de groene stikstof. Daarom zou ik ook op dit punt nu deze motie willen ontraden. Dan had u nog een andere motie ingediend over het behoud van de mestderogatie. Laat ik vooropstellen dat ik me zeer bewust ben van de impact die dit heeft bij agrariërs. Zeker nu daar nog een keer bovenop is gekomen de instelling van die NV-gebieden, omdat het gewoon betekent dat je op korte termijn extra kosten moet maken in je bedrijf. Tegelijkertijd weten wij vanaf eind 2022 al wel dat die derogatie eraf moet, dus dat we daar maatregelen voor moeten treffen. Sinds die tijd heeft ook Nederland onderhandeld met Europa over hoe we dat vorm zouden kunnen geven, zodat dat nog een beetje te doen zou zijn. De oorzaak dat deze delegatieregeling eraf moet, heeft natuurlijk alles te maken met dat de waterkwaliteit niet op orde is. We hebben het hier al vaker gehad over de KRW. Maar zowel het oppervlaktewater als het grondwater voldoet nog steeds niet aan de kwaliteit. Daar moeten we iets aan doen en vandaar ook dat we dus deze derogatieregeling moeten gaan afbouwen. Lobbyen is daarmee dus ook gewoon een gepasseerd station op dit moment. Want we zitten gewoon in de vaststelling dat we dit moeten gaan doen. Wat wij wel hebben gedaan als provincies in IPO-verband, is dat wij wel opmerkingen hebben gemaakt aan de minister ook gegeven, en dan ga ik een beetje de techniek in, maar dat er oude gegevens zijn gebruikt eigenlijk voor de landbouw die misschien al wel na 2013, want ze stammen dan uit 2013, best wel maatregelen hebben getroffen, maar die eigenlijk niet lijken te zijn meegenomen in de berekening van die NV-gebieden. Dat is een gesprek dat hebben wij ook bij de minister aangegeven, dat we daar wel wat ontstemd over zijn. Dus dat is iets wat we morgen ook in de BAC, zo heet zo'n IPO-commissie, nogmaals ook zullen oppakken. Ondertussen zullen wij natuurlijk wel ook vanuit ons provinciale beleid zoveel mogelijk die hele transitie in het landelijk gebied ook proberen te ondersteunen, ook voor de agrariërs die nu met die

derogatierichtlijn te maken hebben. Daarmee wil ik dus deze motie ontraden. Dan kom ik bij de motie die gaat over het herstel van natuur door inrichting van de NNN-gebieden te versnellen. Vorig jaar november hebben wij een uitgebreide versnellingsagenda opgesteld, ook op vraag van uw Staten. Eigenlijk zijn we nu vooral bezig om die uitvoering te geven en om vinger aan de pols te houden. Ik heb onlangs een gesprek gehad met Staatsbosbeheer bijvoorbeeld, die nog best wel een heel aantal hectares in te richten heeft. Zij hebben mij verzekerd, nadat wij iemand speciaal daar twee dagen aan hebben uitgeleend om goed te kijken wat de opgave nog was bij de SBB, dat zij dit kunnen gaan realiseren voor 2027. Dat is een maatregel die we uit de versnellingsopgave hebben genomen. Daarnaast hebben we kopgroep van het akkoord van Utrecht en daar bespreken we echt elke mogelijkheid die we zien om NNN te realiseren. Maar vaak moeten we ook constateren dat procedures rond bestemmingsplannen bijvoorbeeld vertragend werken, vergunningverlening, maar ook de doorlooptijd van inrichting. We hebben pas, de Elster Buitenwaarden zijn we nu aan het inrichten, en daar hadden we ineens een PFAS-problematiek. Dat betekende toch dat die inrichting weer is uitgesteld. Hopelijk kunnen we trouwens wel op zeer korte termijn een lintje doorknippen dat deze Elster Buitenwaarden zijn ingericht. Daarmee krijgen we uit mijn hoofd 120 of 130 hectare NNN erbij die dan zijn gerealiseerd. Tenslotte is er gewoon grondbeweging nodig. Dat hebben we denk ik ook met elkaar hier al meerdere malen geconstateerd. Daarom zitten we ook nu op die Utrechtse aanpak. Ik wil niet gaan zitten wachten tot helemaal duidelijk wordt in Den Haag wat we nou precies kunnen gaan doen. Ik wil eerst een Utrechtse aanpak neerleggen. Ik heb inmiddels ook met de natuurorganisatie is gesproken en we hebben afgesproken dat als wij dat duidelijk hebben, dat ook zij mee gaan kijken, wat kunnen wij daar nog in doen? Ook zij hebben middelen. We hebben ook nog een Programma Natuur waar we op dit moment de tweede fase aan het invullen zijn. Ook daar komen gelden vrij. Dus we zijn echt wel bezig om te kijken hoe we dat kunnen versnellen. Maar ik zou de energie niet willen steken om een ambtenaar nu weer een agenda te laten schrijven over hoe we dat doen, want ik steek mijn energie liever in de uitvoering van dit hoofdstuk. Dan had u ook daaraan gerelateerd een beetje denk ik de vraag om zo'n Natuur Dashboard. Maar ik meen dat het in de vorige Statenvergadering is geweest dat ik een toezegging heb gedaan dat we in gesprek gaan over hoe we de MIP Natuur kunnen gaan vormgeven. Die gaat denk ik ook over, welke kosten maken we nou? Hoe zit de progressie er nou precies in, in de natuurrealisatie, maar ook breder? Eigenlijk zou ik willen voorstellen dat we eerst dat gesprek gaan voeren en dat we daar wel bij betrekken uw wens om te kijken hoe dat beter in beeld komt en ook de informatiebehoefte die u in deze motie benoemt. En dat we aan de hand daarvan dan ook een voorstel kunnen doen of en hoe zo'n dashboard eruit zou kunnen zien en hoe we dat in de jaarcyclus ook kunnen inbedden, zodat die informatievoorziening voor u ook op orde komt. Maar ik zou wel eerst graag even dat gesprek voeren over het MIP. Dat had ik ook al eerder aan u toegezegd en dat is ook in gang gezet. Dus ik wil deze motie ontraden. Dan is er een motie ingediend, motie 87 van UtrechtNu! en de Partij voor de Dieren, over gelijkwaardige bescherming van weidevogelnatuur. De ganzenrustgebieden, daarvan gaan wij meer flexibiliteit toevoegen. Dat heeft u in het faunabeheerplan denk ik ook kunnen zien. Omdat wij hebben geconstateerd dat we soms te rigide zijn, waardoor bepaalde ontwikkelingen die we eigenlijk ook willen niet plaats kunnen vinden. Daar staat dan wel tegenover dat we het gebied wat we dan tekortkomen, gaan compenseren. Als het gaat over weidevogelgebieden, hebben we niet een soort algemeen verbod, maar kijken we vooral naar de kwaliteit van de weidevogelkerngebieden, want die is uitdrukkelijk beschermd in onze regelgeving. Dat geldt zowel voor de Wet natuurbeheer als voor de NNN-regelgeving. Daarmee is er dus inderdaad wel ruimte, waar die weidevogelgebieden minder van kwaliteit zijn, om daar eventueel ook andere zaken toe te laten. Maar niet zonder dat we dan eerst goed hebben getoetst of er toch niet andere locaties mogelijk zijn

en dat er ook mitigerende en compenserende maatregelen moeten worden getroffen. Dus vandaaruit redenerend, we gaan dus juist ook in ganzenrustgebieden meer flexibiliteit geven, zou ik deze motie willen ontraden. Dan kom ik mijn motie 88, die gaat over het Herstel vertrouwen uitvoerdersfaunabeleid. Dit gesprek hebben we ook bij de behandeling in de commissie gehad. Daar heb ik ook aangegeven dat het feit dat wij hier nu mee bezig zijn, te maken heeft met een brief die wij van de FBE hebben gehad 24 maart vorig jaar, dat zij een noodzaak zien om het plan te gaan aanpassen omdat het afloopt en we dan heel veel ontheffingen niet meer kunnen afgeven. Dat is juist volgens mij ook voor de groep jagers en andere grondeigenaren een belangrijk gegeven. De FBE is ook in eerste instantie onze gesprekspartner hierin. Dat wil ik ook eventjes benadrukken. Stel dat we zouden verlengen, ik heb al aangegeven dat ik dat niet van plan ben, want dat levert namelijk het risico op dat ontheffingen alsnog aangevochten kunnen worden zoals we die nu hebben verwoord en dat daarmee dingen ook niet meer kunnen. U heeft misschien ook kennisgenomen van het feit dat in Noord-Holland het faunabeheerplan ook door de rechter op bepaalde onderdelen onderuit is gehaald, omdat het onvoldoende zou zijn onderbouwd. Dat is dus voor ons juist reden geweest om te zorgen dat we die op orde kunnen brengen. Dat is vooral ook een eerste instantie de rol die de FBE moet gaan vervullen. Wij willen daarbij graag ondersteunen. Natuurlijk is het altijd van belang om goede relaties te hebben. Ik heb ook na afloop van het debat de heer Jan Peter Spierenburg een hand geschud en gezegd dat wij ook binnenkort nog eens even bij elkaar gaan zitten. Ik was al in gesprek met jagers. Dat heb ik u ook eerder aangegeven. Dus ik ben ook van plan om daaraan te gaan werken. Maar ik wil wel heel duidelijk zijn, de FBE is onze eerste gesprekspartner. Er zijn veel meer partijen die hier iets van vinden. Het is een plan wat natuurlijk veel voor- en tegenstanders kent. Voor niemand zal het altijd helemaal 100 procent goed zijn. Maar ik denk dat wij toch de goede middenweg hier bewandelen. Dus ik ontraad deze motie. Dan kom ik bij de motie van Volt over Voortvarend door met het UPLG. U heeft als het goed is op uw tafel net een boekje gevonden. We hebben het hier al vaker over gehad. Hoe betrekken we nou ook gewoon de inwoners erbij? Hoe maken we duidelijk wat we doen? We hebben daarom dit boekje ontwikkeld. Daar kunt u kennis van nemen. Dus wij hebben nog steeds de bedoeling om daar gewoon ook mee door te gaan. Ik heb al eerder benoemd dat wij nu aan het kijken zijn wat we zelf kunnen en dat eventueel aan te vullen met middelen die er nog bij andere partijen zijn. Dus ik voel deze motie eigenlijk vooral als een steun in de rug. Ik zeg er wel even één maar bij, en die zit natuurlijk op de financiën. Wij krijgen straks een gesprek bij de kadernota over middelen. Er zijn meer dossiers die middelen vragen en we zullen natuurlijk altijd moeten afwegen hoe we dat met elkaar invullen. Ik denk dat het in ieder geval wel begint bij de vraag, wat hebben wij in de kas en wat kunnen we ermee en hoever komen we daarmee? Dus dat zal ik aan u voorleggen. Dan vervolgens is het natuurlijk aan de Staten om daar wat van te vinden. Dus wat mij betreft is deze motie oordeel Staten.

De **VOORZITTER**: Meneer Van Vuuren.

De heer **VAN VUUREN**: Dank u wel. Ik begrijp uit de woorden van de gedeputeerde dat we hier nog wel over te spreken komen. Maar ik dacht, ik stel de vraag toch. Want met welke boodschap gaat u nu die gebiedsprocessen in? In de huidige situatie weten we niet wat onze budgetten zijn en wat er vanuit het Rijk gaat komen, dus weten we ook niet wat we wel en niet kunnen betalen. Dus zonder budget weet je ook niet welke doelen je kunt bereiken. Dus met welk verhaal ga je nu zo'n gebiedsproces in? Ik vind dat heel erg lastig.

Gedeputeerde **STERK**: Ik snap dat. Je zou natuurlijk kunnen zeggen, laten we maar niks doen, want we hebben inderdaad onduidelijkheid over middelen. De andere kant is ook waar. We hebben ook een aantal wettelijke vereisten. Die gaan over het op orde brengen van de Natura 2000-gebieden, die gaat over de klimaatopdracht die we hebben waar het gaat over veenweidegebieden, die gaat over, even denken, de KRW. Dus er zijn gewoon dingen die we moeten. Daar hebben we ook middelen voor. We hebben ook stikstofmiddelen in kas. Volgens mij begint dit erbij dat je in ieder geval duidelijk maakt, voor u als Staten ook, wat kunnen wij op dit moment? Wat ik ook niet zou willen, en dat zou ik echt heel jammer vinden, ik heb ook groepsprocessen die zeggen, laat ons alsjeblieft doorgaan, want wij hebben elkaar eindelijk gevonden, wij willen stappen zetten. Ik wil hen zoveel mogelijk faciliteren. Dus het doel van dit plan is ook vooral om met name die koplopers, zoals ik ze dan maar even noem, om die te ondersteunen bij het proces waar ze staan, te kijken wat wij voor hen kunnen doen en vervolgens ook te adresseren wat we niet kunnen doen, maar waar we het dan misschien kunnen halen. Niets doen is wat mij betreft gewoon geen optie, omdat we ook die wettelijke taken hebben en ik het ook echt zonde zouden vinden voor de energie die er toch in sommige gebieden zit.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, is dat dan ook de wijze waarop u de motie leest? Want in het UPLG zitten wel bredere doelen volgens mij dan sec waar we nu al middelen voor hebben staan. Het is wel van belang dat we in een keer de bocht nemen, om het met de woorden van Remkes te zeggen. En omdat de kaders zo onduidelijk zijn nog vanuit Den Haag, kunnen we niet in een keer de bocht nemen. Maar is het dan zo dat u de motie ook leest van, de gebiedsprocessen die bezig zijn, de bottom up-plannen, die kunnen we blijvend ondersteunen en daar stappen zetten? Is dat uw interpretatie?

Gedeputeerde **STERK**: Dat is in ieder geval mijn inzet. Dus ik ben aan het kijken wat wij daarvoor op de plank hebben liggen, welke middelen we hebben daarvoor, om zoveel mogelijk die plannen ook te kunnen gaan realiseren. Waar dingen liggen bij het Rij, daar wordt het natuurlijk ingewikkelder. Maar ik vind in ieder geval, ik ken gewoon een aantal gebiedsprocessen waar ze best wel stappen hebben gezet. Daar wil ik heel graag als overheden, want we zijn natuurlijk met meerdere overheden en we hebben ook nog andere organisatie is die daarbij kunnen helpen, kijken hoe we hen zoveel mogen kunnen ondersteunen. En veel zal, nog even, sorry, voorzitter, als het even mag, veel zal natuurlijk ook nog afhankelijk zijn of die koploperprojecten inderdaad worden geregeld. Dus ik zeg ook een beetje tegen u en tegen uw partners in de Tweede Kamer, help ons om dat geld op die landbouwbegroting te krijgen. Want als hij daar staat en we zouden daar geld van kunnen krijgen, dan kunnen we veel meer de komende twee jaar.

Voorzitter, dat is denk ik heel goed. Maar met welke, en dan sluit ik me wel een beetje aan bij de vraag van de BBB, maar gaan we dit wel duidelijk markeren dat we dus niet een volledig UPLG nu kunnen dragen als provincie, gezien de onzekerheid, zodat het ook helder is dat het niet de hele bocht is. Want anders starten we de sector twee keer weer in een ravijn van, dan komen ze weer met een gebiedsproces.

Voorzitter, ik weet niet of we in een keer de hele bocht kunnen nemen, maar we gaan proberen om zover mogelijk te komen, vooral door naast die processen te gaan staan die nu lopen. Ik denk dat dat het meest recht doet. Dan heb ik nog een aantal vragen, voorzitter, die ik wil aflopen. De BBB had nog vragen gesteld over de monitoring van de TBO's en het geld. Voor een deel kunnen jullie natuurlijk de monitoring gewoon

volgen via hun jaarverslagen. De PU, wij als Utrecht, doen driejaarlijks ook verslag van de toestand in die gebieden via ons Programma Natuur, heet dat volgens mij. De middelen die worden toegekend, u stelt dat er specifiek middelen aan TBO's worden toegekend, nee, er worden middelen toegekend aan natuurbeheer. Dat zijn dezelfde normkosten die ook gelden voor particulieren of soms ook voor agrariërs als ze dat doen. Dus dat is niet iets wat specifiek voor TBO's is, maar dat is gewoon een stelsel wat landelijk wordt vastgesteld. Dan had GroenLinks, en zo heb ik ook de vraag van de Partij voor de Dieren gelezen, kunnen we nou nog wat verder dat aspect van duurzame landbouw verdiepen? Jazeker, want dat is natuurlijk ook een van de thema's die we benoemd hebben in de Landbouwvisie. Daar valt natuurlijk ook biologische landbouw onder. Daar moet je ook denk ik meer inzoomen wat natuurinclusieve landbouw nou precies betekent. Ik kom binnenkort ook naar u toe hopelijk met nog weer een update rond de Monitor Duurzame Landbouw die we aan het instellen zijn. Dus daar komen we zeker nog bij u terug. U had ook een vraag gesteld over onze reactie als GS op de Natuurvisie, van wat ik dan maar even de Oostblokorganisaties noem. Ik weet niet of die inmiddels in uw mailbox zit. Maar gisteren hebben wij, GS, daar een reactie op geformuleerd in een memorandum die voor u is bestemd. Dus die komt of vandaag of heel snel. Dan was er nog een vraag van Volt over Europa. Ik ben natuurlijk enorm blij met uw enthousiasme voor Europa als gedeputeerde Europa. Ik kijk dan ook uit naar de werksessie die we gaan organiseren. Ik ben ook heel benieuwd naar het document wat u aankondigt. Ik hoop dat het ook mooi parallel loopt aan het proces waar wij ook instaan. Voor wat betreft de Natuurherstelwet, op dit moment brengt het IPO in kaart wat nou precies de effecten en de gevolgen zijn van die Natuurherstelwet. Morgen worden wij daar in de BAC, landelijk gebied van het IPO, verder in geïnformeerd. Tenslotte, voorzitter, was er nog een vraag van de PvdA over co-existentie. Ik ga nog een poging doen om het even te verhelderen. Het uitgangspunt van de wet is nee, tenzij. Dus dieren zijn beschermend, tenzij er regels zijn waardoor je, als het gaat over landbouwschade en soms ook van veiligheid, waarop je toch moet ingrijpen. Dat doe je op zo'n manier dat je probeert om die co-existentie zo natuurlijk mogelijk te houden. Een voorbeeld wat ik kon vinden in ons plan van faunabeheer is bijvoorbeeld dat we bij reeënbeheer toegaan naar adaptief beheer, waarbij we zeggen, op die plek waarvan we weten dat er veel risico is op verkeersongelukken, daar gaan we beheren en verder doen we dat niet meer. Daar is overigens niet iedereen blij mee. Maar dat is een vorm waarvan je zou kunnen zeggen, dan proberen we die co-existentie zoveel mogelijk een plek te geven. Maar het is best een ingewikkeld begrip. Dus het zou specifiek gaan benoemen, begrijp ik, dat zou ik eigenlijk willen ontraden. Maar co-existentie is wel een belangrijk principe in de wetgeving rondom faunabeheer. Dat was, voorzitter, wat ik wilde zeggen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Sterk. Complimenten voor de wijze waarop u alle vragen hebt beantwoord. Dank u wel. Vindt u het goed dat wij tot slot de heer Van Muilekom het woord geven en daarna gaan dineren? Ik denk dat dat het handigste is. Meneer Van Muilekom heeft aangegeven dat hij het kort zal houden. Gaat uw gang, meneer Van Muilekom.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Dank u wel, voorzitter. Ik begin even met de voorgenomen motie van de SP, die niet ingediend is. Ik adviseer u ook die niet in te dienen, dan hoeft ik hem nog niet te ontraden. Eigenlijk in dezelfde lijn als de ChristenUnie. U had een motie en de ChristenUnie ook over de bestaanszekerheid en hoe dat inhoud en vorm te geven. Er is een motie van de BBB is ingediend. Het gaat over de provinciale taken op het gebied van energietransitie, OV, recreatie, cultuur. Alles wat

we kunnen zeggen. Daar hebben we een eerste uitwerking bijna klaar. Die ga ik u hopelijk voor de kerst toesturen, zodat we daar in januari, en dat moeten we met de griffie even afstemmen, in een soort werksessie het echt even met elkaar over kunnen hebben wat voor ideeën u heeft en wat u eraan toe wil voegen. Dus dat is eerst even over de voorgenomen motie. Ik heb een paar punten. De heer Van den Dikkenberg had het nog even over het antisemitisme. De aanpak van discriminatie, racisme, antisemitisme gaan we opnemen in de geactualiseerde uitvoeringsagenda. Die komt in Q1 ook naar u toe. Dus dan wordt het concreet. Dan vervolgens, over wonen en volkshuisvesting zijn een aantal vragen gesteld. Mevrouw Oude Luttikhuis had een vraag over die 20 miljoen, is dat voldoende? Het punt is in ieder geval dat we ook altijd proberen zoveel mogelijk middelen van het Rijk hiernaartoe te krijgen. Dus afgelopen weken hebben we 56 miljoen van het Rijk hiernaartoe gekregen. Dat is in elf gemeente en dan 32 projecten voor 4000 woningen. Die projecten kunnen starten in 2024. Dat is de Startbouwimpuls die er op dit moment is. We hebben ook een bijdrage gekregen uit het volkshuisvestingsfonds. Als dat niet genoeg is en we raken door ons geld heen, weet dat ik bij u terugkom, bij u allen terugkom, om te zeggen van, er is meer geld nodig. Maar laten we eerst zorgen dat die 20 miljoen goed besteed wordt. Ik kom in Q1 naar u toe met een voorstel over een woonfonds, ook over de besteding van die 20 miljoen en de middelen die we ook al beschikbaar hebben. Duurzaam en natuurinclusief, Partij voor de Dieren en GroenLinks heeft dat genoemd. Ik denk dat we dat echt in toekomstbestendige woningbouw handen en voeten geven, om het daar invulling te geven. Het Straatje erbij en alles wat daarmee te maken heeft, het is in ieder geval al de mogelijkheid, per kern 50 woningen. Dan kun je natuurlijk zeggen van, maar we willen meer. Ik zou zeggen, pak dat rapport Straatje erbij. Dat zeggen we ook tegen alle gemeenten. Hebt u concrete projecten die u wil toevoegen? Stel die aan de orde, omdat we in het kader van Regionale Programmering Wonen en Werken nieuwe locaties aan het ophalen zijn.

De **VOORZITTER**: Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: In dat verband, u zegt, het Programma Wonen en Werken, dus dat is een belangrijk document. Heeft u in dat verband ook naar dit rapport gekeken en gekeken waar u de kansen ziet? Binnen de beperkingen die uiteraard gelden rondom natuur en landbouw en dat soort zaken?

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik heb daar niet per se naar gekeken, maar ik zeg tegen alle wethouders die zeggen dat rapport is ... Ik zeg van, kijk naar uw gemeente. Ik heb ook plekken gezien dat ik dacht, dat Straatje erbij ... Waar ik denk, volgens mij gaat er geen straatje bijkomen. Dat moet je absoluut daar niet gaan doen. Maar als gemeenten denken van, wij denken dat we die plekken nodig hebben, breng ze in, want daar hebben we gewoon een systematiek voor in het kader Regionale Programmering Wonen en Werken. Dus het is ook, de gemeenten moeten het zelf ook willen. En als ze het willen, dan moeten ze het gewoon opvoeren.

De **VOORZITTER**: Voldoende, meneer Janssen? Meneer Van Muilekom vervolgt.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik ga door. Thuis voor iedereen, nieuwe taken die we gaan krijgen, woonzorgvisies, daar zijn we volop mee bezig op dit moment om het voor te bereiden. Daar is nog geen wet voor. Het is wel, in het kader van onze woondeal hebben we dat ook al afgesproken? We zijn nu echt de behoefte aan het ophalen bij de gemeenten. Begin februari hebben we een gesprek met de wethouders Wonen en Zorg van alle Utrechtse gemeenten om hier verder over door te praten en ook te kijken wat ons idee is een vol passende rol van de provincie en ook te horen wat zij daarvan vinden.

Daarnaast zijn er een aantal vragen gesteld over de huisvesting statushouders en alles wat ermee te maken heeft. Daar wil ik u het volgende over zeggen. Het is in ieder geval zo dat de coulance die gevraagd werd op het toepassen van de taakstelling die er is, die ga ik niet doen. Ik heb een opdracht gekregen wettelijk vanuit het Rijk, een plicht, om die IBT-rol te vervullen en die vul ik gewoon in. Het punt is ook dat we heel goed kijken wat die gemeenten soms nodig hebben om tot resultaten te komen. Dus het is ook dat we met het Kansenmakersteam en ook met het Programma Versnelling Woningbouw ook de gemeenten heel goed helpen met hun invulling van hun rol op het gebied van de volkshuisvesting.

De **VOORZITTER**: Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Inderdaad was het onze vraag om in ieder geval te kijken waar het überhaupt mogelijk is voor gemeenten. Dus uw Gelderse collega geeft aan, een aantal gemeenten kunnen dit gewoon niet realiseren. Je kunt wel met een taakstelling blijven wapperen waar het niet mogelijk is. Onze vraag is van, zijn er nou in Utrecht ook gemeenten waarvan u zegt van, met de beste wil van de wereld is die taakstelling niet realiseerbaar. Dus dat is eigenlijk de onderliggende vraag.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Niet realiseerbaar, het is altijd dat het lastig is. Er zijn soms veel meer aandachtsgroepen die ook een woning zoeken naast de statushouders. Je merkt wel, doordat we die rol invullen zo ambtelijk als ik ook vanuit mijn bestuurlijke rol ... Dat we ook, en dat zeg ik er echt bij, in het PRT, Provinciale Regietafel, waar we met de 26 gemeenten praten en met het COA praten en met elkaar de onderwerpen delen waar we tegenaanlopen, dat we elkaar helpen. Je ziet inderdaad soms dat in bepaalde gemeenten het net even iets makkelijker gaat dan in andere gemeenten. Tegelijkertijd constateer ik ook, en dat verwacht ik, als we kijken naar de taakstelling die wij dit halfjaar hebben, dat ik denk van de taakstelling, dat we ergens tussen 80 en 85 procent uitkomen. Het is dus ook niet zo dat er niks gebeurt. De ene zit misschien wel op 100 en de ander zit op 70. We kijken wel of de gemeenten voldoende ambitie hebben om het wel te realiseren, want dan spreken we ze er echt op aan.

Ik zou dan willen oproepen, als een gemeente met veel inspanningen tot 80, 85 procent komt, heb daar dan ook oog voor de andere noden in die gemeente. Dat is eigenlijk wat wij bedoelen met coulance. Op het moment dat de gemeente echt zijn best doet, ga dan niet op die laatste drie huizen een gemeente door het gaatje trekken.

Het punt is, en dat hebben we in het PRT, dat we dus niet alleen over huisvesting statushouders, één dingetje. Als je kijkt, de asielopvang en de nood die er op dit moment is, dan zijn we echt, en ik denk echt dat wij dat goed doen in Utrecht, dat we echt op verschillende plekken tot goede opvangplekken komen. Als je ook kijkt naar de maatregelen die genomen worden, dan komen we ook echt tot locaties waarvan we denken van, hier gaan we echt wat realiseren. Daar moeten we ook met het COA soms echt wel eventjes een beetje mee knokken en doen. Afgelopen week heeft ook in het NRC een uitgebreid artikel gestaan ook van de burgemeester van Zeist, die heeft gezegd, we vangen, dat zijn Afghanen, ook vluchtelingen op in de kazerne. Dan zegt Defensie, we willen die kazerne terug hebben. Dus op die manier gaan we er ook tegen, dat we zeggen, maar dat willen we niet, want dan staan er weer meer mensen. Dus we bekijken de mogelijkheden die er zijn. Ik denk dat we die uitermate goed benutten. Tot slot, wat je nu ook ziet dat de nood zo hoog is in Ter Apel, dat er ook gekeken wordt naar doorstroomlocaties en dat er ook zelfs naar hotels gekeken wordt om mensen niet op straat te hoeven laten slapen.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat het goed is om even meneer Schaddelee te vragen en daarna meneer Adriani. Meneer Schaddelee.

De heer **SCHADDELEE**: Voorzitter, timing is alles in de politiek. Volgens mij is het ook wel goed om even dit moment te pakken. Want het hart bonst mij wel een beetje in de keel dat hier de VVD zo aan deze gedeputeerde durft te vragen of er nog knelpunten zijn bij gemeenten enzovoort, enzovoort. Terwijl, ik weet, het is de Statenfractie niet aan te rekenen, maar diezelfde VVD deze middag in Den Haag een zoveelste poging doet om de Spreidingswet, de enige manier die dit probleem kan oplossen voor heel Nederland, naar zijn mallemoer te helpen. Ik vind dat werkelijk een gotspe.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Schaddelee. Daar wil meneer Janssen even op reageren.

De heer **JANSSEN**: Ik geloof niet in de Spreidingswet als de oplossing voor dit probleem. Volgens mij is het een is het een probleem met veel facetten. Ik ga hier nu niet het debat uit Den Haag over doen. Wij zijn verantwoordelijk, terecht merkt u dat op, over wat hier in Utrecht gebeurt. Wij hebben echt zorgen over hoe dit landt in de gemeente. In mijn eigen bijdrage heb ik gezegd dat er een evenwicht zit tussen het meehelpen aan het oplossen van een landelijk probleem wat urgent is, waar collega's ook terecht aandacht voor vragen, de situatie Ter Apel die mensonterend is. Dat zie ik ook, zeg ik hier vanuit Utrecht. Tegelijkertijd willen wij ook ervoor waken dat gemeenten dingen opgedragen krijgen die in die lokale gemeenschap een effect hebben wat we ook niet willen, namelijk dat andere kwetsbare groepen niet aan bod komen, namelijk dat de integratie niet goed geregeld is waardoor ...

De **VOORZITTER**: Meneer Janssen, misschien een korte reactie op hetgeen meneer Schaddelee heeft ...

De heer **JANSSEN**: Er wordt me nogal wat in de ... Er wordt mijn partij nogal wat in de schoenen geschoven, alsof we bewust hier ... Mag ik daarop reageren? Ik vind ...

De **VOORZITTER**: Daar mag u op reageren en dat heeft u volgens mij gedaan. Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Ik denk dat we het erover eens zijn dat mensen die een status hebben, een vergunning hebben om in dit land te mogen blijven, die te lang in een azc blijven zitten dat dat eigenlijk alleen maar slecht is. Dat is slecht voor die mensen zelf, want die kunnen niet met hun leven beginnen. Het is nog veel slechter voor de mensen die in Ter Apel geen slaapplek kunnen vinden. Voorzitter, nou roept de VVD de gedeputeerde op om bij gemeentes te gaan vragen, kunt u het wel aan? Misschien wilt u wel een tandje minder. Mijn vraag aan de gedeputeerde is, helpt u dat in het gesprek met gemeenten om te zorgen dat die keten niet nog verder op slot komt te zitten als dat die nu al zit?

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik ben blij met deze vraag, want wij hebben echt een Kansmakersteam in deze provincie. Dat is niet een team van de provincie. Dat is een team van alle Utrechtse gemeentes, die hebben we samen opgesteld. Dat helpt die ingewikkelde vraagstukken die er soms zijn op te lossen. Dat is soms ook dat er soms locaties zijn die heel ingewikkeld zijn, of dat regelingen om voldoende middelen te krijgen goed te krijgen. Dus het is dat we vooral aan het kijken zijn om dingen mogelijk te maken en niet om dingen tegen te houden. Ik zie ook gewoon dat, omdat we het gesprek met elkaar er echt over hebben, elke drie weken hebben we een PRT, dan is het ook heus wel dat een gemeente echt een beetje een keer klaagt en potjandorie, dit of dat, maar dat er andere mensen zeggen van, maar ik heb het zo opgelost en laten we eens kijken hoe we verder kunnen komen. Ik ga hier niet zeggen ... Het college zegt hier niet, het is allemaal even eenvoudig en makkelijk. Maar je moet wel je stinkende best doen om het beste eruit te halen. Daarom is het ook zo dat we, al drie keer een bod, en dat gaan we nu wat sterker maken naar het bestuursarrangement, dat we echt afspraken willen maken met het Rijk. Dat gaat om die wederkerigheid. Wij willen onze nek uitsteken. Dan vragen we aan het Rijk ook om dat te doen. Niet alleen om woonplekjes te hebben. Nee, het gaat ook om de sociale aspecten die erbij zitten, dat mensen voldoende onderwijs kunnen integreren en, ik zeg altijd, het liefst zo snel mogelijk aan het werk.

De **VOORZITTER**: Voldoende, meneer Adriani? Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Er wordt iets gezegd wat ik niet bedoeld heb te zeggen. Er wordt gezegd dat wij zouden zeggen, gemeente, doe maar een tandje minder. Wij zeggen, als gemeenten het maximale doen, heb daar dan ook oog voor en heb er ook oog voor hoe die mensen kunnen landen in de samenleving. Ik kan hier nog een uur over praten, maar daar doe ik de commissaris geen plezier mee, geloof ik.

De **VOORZITTER**: Dat is de minste zorg voor u natuurlijk. Maar ik denk dat het goed en helder gewisseld is wat u bedoelt. Meneer Van Muilekom, gaat u door.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik heb nog één puntje, voorzitter. Ik heb nog één puntje en dat was even de vraag dacht ik van de heer Travaille ook over de drie ton voor economie. Die drie ton gaat niet naar de verdere uitwerking van de meest competitieve regio. Nee, die drie ton is bedoeld om onze grote transities inhoud en vorm te geven. Die drie ton wordt bedoeld om middelen te bundelen die er nu zijn, om tot een regionaal talentfonds te komen, omdat we willen zorgen dat mensen op tijd gaan omscholen en bijscholen naar de grote transities. We hebben in onze Utrecht Talent Alliantie vier sectoren genoemd die wij in Utrecht belangrijk vinden. Dat is de techniek, dat is de zorg, dat is onderwijs en ICT. Doordat wij als Utrecht drie ton leggen, leggen de gemeenten ook geld erbij, leggen fondsen ook geld bij en gaan we ook nog een nationale groeifonds-aanvraag doen, zodat het echt een hele flinke pot wordt voor enkele miljoenen. Dat was even de toelichting op de drie ton.

De **VOORZITTER**: Dank u wel meneer Van Muilekom. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beantwoording in eerste termijn vanuit het college. Dames en heren, dan schors ik de vergadering voor het diner. Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, ik had ook een vraag aan u gesteld als commissaris, dus ik vroeg me af of die ook nog beantwoord wordt.

De **VOORZITTER**: Misschien kan de gedeputeerde dat nog zeggen. De vragen die de heer Adriani aan mij gesteld heeft.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Volgens mij heeft u een vraag gesteld over nog een extra inzet of robuuste maatregelen ook vanuit het PRT. Herhaalt u even wat u ...

De **VOORZITTER**: De korte klap is dat ik dat doe als Rijksheer, vanuit rijksverantwoordelijkheid. Daar heb ik een andere verantwoording over af te leggen dan hier in de Staten. Dus de gedeputeerde antwoordt denk ik namens mij over hoe de PRT functioneert.

De heer **ADRIANI**: Als ik dan de vraag nog even mag herhalen, want daar vroeg de gedeputeerde om. Mijn vraag was, gezien de enorme urgentie in Ter Apel, ziet u mogelijkheden om morgen, deze week of volgende week iets te doen om ook aan de burgemeester van Ter Apel aan te bieden, zodat we ook hier vanuit Utrecht iets kunnen doen om te zorgen dat mensen tenminste een slaapplek hebben.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: We hebben gisteren toevallig een PRT gehad met de gemeenten. Dat gaat niet zo dat we morgen naar de burgemeester in Ter Apel gaan, maar wel dat we heel concreet met locaties bezig zijn om ruimte te creëren. Ik denk dat dat het allerbelangrijkste is. Daar geldt ook bij dat een derde ook van de azc's, waar ook die mensen naartoe zouden kunnen, bemenst wordt door statushouders. Dus het is in die zin de hele keten. Maar weet gewoon dat we echt bezig zijn in Utrecht om de vraag die vanuit het Rijk naar ons toe komt, zorg hiervoor voldoende opvangplekken, dat we die gewoon waar gaan maken. Dat is echt, als elke provincie dat doet, dan zijn er ook geen problemen in Ter Apel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Muilekom. Dames en heren, ik schors de vergadering tot 19:45 uur. Er is een maaltijd voor u klaargemaakt in het restaurant beneden op de begane grond. Ik wens u heel smakelijk eten en tot 19:45 uur.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u vragen om uw positie in de Statenzaal weer in te nemen? Dames en heren, mag ik u vragen om te gaan zitten en alle gesprekken buiten de ring even te staken? Dat helpt. Dames en heren, ik heropen de vergadering. Aan de orde ... Dames en heren, ik verzoek u om stilte. Mensen, even luisteren. Oren. Ik heb de Statenvergadering heropend en meld u dat wij toe zijn aan de tweede termijn bij agendapunt 22, het Statenvoorstel Tweede begrotingswijziging en Statenbrief Strategische College Agenda. De tweede termijn vanuit uw Staten mag maximaal vijf minuten per fractie duren, zo hebben wij gister afgesproken. Ik stel u voor, als u dat goed vindt, om die inbreng van achter uw tafel te leveren. Dat voorkomt dat we nog veel kruisend verkeer hebben. Ik ga dezelfde volgorde van de fracties af. Ik begin met de fractie van de BBB, mevrouw Oude Luttikhuis, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Oude Luttikhuis

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS**: Dank u wel, voorzitter. Ik wil nog graag even terugkomen op het antwoord van meneer Bakker, wat betreft de analyse van de bestemmingsreserve. Ik zou graag een afspraak met u of met een van uw ambtenaren

willen maken om de analyse die ik eigenlijk zoek om daar verderop in te gaan, samen met meneer Boerland die hier vanmorgen beëdigd is. Dan wil ik nog graag even het woord geven aan mevrouw Ghijsels over het antwoord op haar moties en aan Kees van Vuuren op het antwoord op zijn motie, als u dat akkoord vindt. Mevrouw Ghijsels.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Oude Luttikhuis. Gaat uw gang, mevrouw Ghijsels.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Ghijsels.

Mevrouw **GHIJSELS**: Ik heb nog een korte vraag aan de heer Bakker naar aanleiding van de motie waarin we eigenlijk een onderscheid vragen iets duidelijker daarin te zijn tussen natuurbeleid en klimaatbeleid. Ik hoorde eigenlijk een antwoord waarin u zei, dat is best een terecht punt en dat doen we ook. Ik hoorde u feitelijk bevestigen dat het zeker niet alleen de landbouwsector is en dat dat ook niet de bedoeling is om hem dusdanig neer te zetten in de beleidsstukken. Dus feitelijk beantwoordt u in mijn beleving voor een heel deel aan mijn verzoek. Desondanks adviseert hij hem om daar niet in mee te gaan. Dat is eigenlijk mijn belangrijkste vraag aan de heer Bakker. Dan heb ik er nog een over die motie, maar die kan later.

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS**: De VAB. Ga jij maar eerst.

De **VOORZITTER**: Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Vuuren.

De heer **VAN VUUREN**: Dank u wel, voorzitter. Over de motie rondom de derogatie heb ik nog een vraag aan mevrouw Sterk. Want zij ontraadt de motie omdat het eigenlijk vanwege de grondwaterkwaliteit niet zou kunnen om de derogatie niet af te schaffen. Maar dat is precies het punt wat ik in de eerste termijn heb proberen te maken, dat het eigenlijk zeer onzeker is of de grondwaterkwaliteit hier wel door gaat verbeteren, omdat je juist ziet dat grondwaterkwaliteit onder derogatiebedrijven eigenlijk beter is dan onder niet-derogatiebedrijven. Dus misschien kan mevrouw Sterk daar nog even in haar termijn op terugkomen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: We gaan weer terug. Mevrouw Ghijsels, tot slot, gaat uw gang.

Mevrouw **GHIJSELS**: Maar ik heb nog een vraag inderdaad, dat is aan de heer Van Essen. Die ziet toe op de motie die de VAB aangaat. Daar was eerst de suggestie, maak hem wat breder. Want op zich is het een charmante oplossing voor een sector waar ruimte voor nodig is. Het leek mij heel logisch dat je vanuit ruimtelijke ordening gaat kijken, wat zijn geschikte locaties? Maar ik hoor u heel specifiek vervolgens zeggen, nee, ik wil wel die verbreding aan de energievraagkant wat je daar kan, maar juist heel specifiek toegespitst op de VAB. Die begrijp ik niet. Mijn vraag is of u die kan toelichten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat was de inbreng van de BBB, tweede termijn. Dank u wel. Dan kom ik bij de fractie van GroenLinks, mevrouw Van Elteren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Elteren.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Dank u, voorzitter. We willen eigenlijk alleen onze hartelijke dank uitspreken voor de beantwoording van onze vragen. Voor de rest hebben wij geen inbreng in de tweede termijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de fractie van de Partij voor de Dieren, meneer Travaille.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u, voorzitter. We hebben vandaag 14 partijen gehoord die soms een stip op de horizon gaven, soms een beeld voor de toekomst of, zoals wij, een oproep om meer te sturen of te reguleren en handhaven en minder op vrijwilligheid en faciliteren. Vervolgens hebben we vijf gedeputeerden aan het woord gehad die netjes alle moties en vragen voor hun portefeuille hadden genoteerd en heel vriendelijk de meeste moties afraadden omdat het niet kan of niet nodig is of niet past. Maar het college reageert eigenlijk niet op de beschouwingen zelf en de verlangens van de Staten. Een beetje meer diepgang hadden wij wel gehoopt. De heer Adriani benoemde dat mensen niet kunnen kiezen voor klimaat of natuur als zij dagelijks te maken hebben met armoede. Dat sluit heel mooi aan bij onze beschouwing, dat je mensen niet kunt verleiden om duurzame langetermijnkeuzes te maken als ze daarmee ingaan tegen hun korte termijn eigen belangen. De heer Adriani gaf aan dat er voldoende investeringen zijn en normen in de huidige college agenda. Dat gaat redelijk op als het gaat om energietransitie, maar het programma voor landbouwtransitie is bijna geheel gebaseerd op vrijwilligheid en natuur. Daar hoopt de provincie Utrecht vooral dat we af toe iets kunnen inkopen. Bij mobiliteit faciliteren we alle opties en hopen we dan dat mensen duurzame keuzes maken. De ChristenUnie vatte dat mooi samen door te zeggen, zolang het OV duurder is dan de auto, dan kiezen mensen lekker de auto. Dat is eigenlijk wel de kern van onze bijdrage ook. De heer Janssen van de VVD benoemde dat hij niet wil kiezen tussen zijn kinderen, verwijzend naar de diverse vervoersopties, OV, fiets en auto. Zoals geschetst, dan kiest de burger zelf wel voor de auto. Lekker liberaal, maar het resultaat is wel weer files, minder OV, meer drukte en slechtere luchtkwaliteit. Ondertussen gaf GroenLinks zelfs aan dat ze blij zijn met deze investering van 200 miljoen voor asfalt. Wij vragen ons af waar GroenLinks dan eigenlijk blij mee is. Motie 82, gedeputeerde Van Schie gaf aan dat er geen startnotitie nodig is omdat het college de goede dingen wil doen en dat PS maar moet aangeven als er nog iets mist, omdat dat past binnen de Omgevingsvisie. De gedeputeerde creëert hiermee maximale ruimte voor zichzelf om te doen wat hij wil. Dat is toch wat ons betreft niet de manier waarop wij willen werken in PS. Inzicht in wat er al gedaan is, welke stappen er nog zouden moeten komen, dat zou al helpen. Maar de gedeputeerde kan wel wijzen op de procedurele kant van de zaak. Het is de wens van PS om meer invloed te krijgen op dat hele programma. Dus de vraag aan de heer Van Schie was niet of de procedures op dit moment kloppen, maar hoe hij kan zorgen dat PS meer grip krijgt op deze enorme bak met geld. Dan naar aanleiding van motie nummer 81, Natuur Dashboard. Daarbij geeft gedeputeerde Sterk aan dat zij eerst het MIP Natuur-gesprek wil voeren en dan op basis van de informatiebehoefte een voorstel voor een Dashboard Natuur wil doen.

De **VOORZITTER**: Mag ik u even onderbreken? Mevrouw Rikkoert heeft een interruptie.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Ik had nog een interruptie voor Partij voor de Dieren. Wij hebben nog even opgezocht hoe het zit met dat Bereikbaarheidsprogramma. Op 1 februari 2023 is er een

Stateninformatiesessie georganiseerd waarin we zijn geïnformeerd over de bouwstenen en we mochten daarin onze beelden delen. Eigenlijk hadden we op dat moment dus nadere kaderstelling moeten bepalen. Er is geen formeel moment geweest waarin we onze kaders hebben bepaald. De vraag is eigenlijk, moeten we dat niet repareren? Dan zou mogelijk een wensen- en bedenkingenprocedure nog mogelijk zijn, waarin wij in ieder geval meegeven aan de gedeputeerde, eigenlijk waar hij om vraagt, om nog wat richting te bepalen, ook met deze nieuwe Staten, voor dat Bereikbaarheidsprogramma. Dan kan hij dat nog mooi meenemen bij waar hij nu al mee bezig is en kunnen wij dat straks vaststellen. Dat kunnen wij vaststellen alvorens GS dat doet, omdat dat hun bevoegdheid is. Maar wij kunnen daarvoor ook het in de Staten vaststellen. Mijn vraag is aan de Partij voor de Dieren, zien ze dat zitten?

De **VOORZITTER**: U bent heel creatief. Dus gelijk het voorstel ook gedaan denk ik waar de gedeputeerde ook straks op kan reageren. Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dit zijn de typen interrupties waar ik wel blij van word. Maar daar zouden wij heel goed mee kunnen leven. Nogmaals, het is niet wat ons betreft zo dat we de gedeputeerde willen aanspreken op allerlei procedurele kanten, al blijkt uit deze interruptie dat daar ook genoeg ruimte in zit. Maar faciliteer ons PS nou goed, zodat we grip hebben op deze hele gang van zaken. Dat is ons verzoek. Over de motie 81, Natuur Dashboard. Daar heeft de gedeputeerde Sterk aangegeven dat ze eerst het MIP Natuur-gesprek wil voeren en dan op basis van de informatiebehoefte, luisterend naar de Staten, een mogelijk Natuur Dashboard zou kunnen ontwikkelen. Maar de gedeputeerde raadde de motie af, maar ze zou ook prima een positief advies kunnen geven hierop. We hebben ook niet gevraagd of dat voor het MIP-gesprek of na het MIP-gesprek al klaar moet zijn. Dat kan prima parallel of volgtijdelijk. Als er die behoefte is binnen de Staten om een actueel overzicht te hebben van de resultaten met betrekking tot de natuurdoelen, dan kunnen we dat vandaag gewoon prima beslissen. Of dat dan voor of na dat MIP-gesprek gereed is, dat maakt natuurlijk niet zo heel veel uit. Maar dat verzoek blijft wat ons betreft staan. We hebben nog een drietal reacties gehad van de gedeputeerde op ons amendement, over het verschuiven van drie ton van het economisch profiel naar waterkwaliteit. Daar zijn ook drie verschillende potjes in de beantwoording bij aan de orde geweest. Wat dat betreft was het antwoord denk ik in ieder geval in een van die drie wel vervat. Ons amendement daarvoor blijft gewoon staan. Wij willen prioriteit aan de dingen die we nog niet bereikt hebben en waterkwaliteit is daar een hele belangrijke bij. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Travaille. Dan kom ik nu bij de fractie van de VVD, meneer Janssen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Dank u wel, voorzitter. We kijken terug op een goed debat en een goede start ook van de uitvoering van het coalitieakkoord. Dank aan alle gedeputeerden voor de beantwoording van de vragen. Nog even aanhakend op het laatste debatje, ChristenUnie, Partij voor de Dieren. Het toont wel aan ook wat ik in onze algemene beschouwingen heb gezegd van met elkaar in gesprek blijven. Ook over de keuzes, ook daar waar we anders denken over keuzes dan elkaar, dat vinden wij ook heel belangrijk. Dus we voelen mee met het ongemak van zowel ChristenUnie als Partij voor de Dieren als het gaat over de positie van de Staten met betrekking tot de Energievisie en het Bereikbaarheidsprogramma. Probleem, want dat zijn wezenlijke keuzes en zouden

hier in deze zaal kaderstellend besproken moeten worden. Dus ik begrijp dat de verschillende voorstellen ook ... Naar de motie van de ChristenUnie ben ik benieuwd hoe het daarmee verder gaat. Dat zullen we van de ChristenUnie straks horen. We hebben ...

De **VOORZITTER**: Ogenblikje. Meneer Travaille wil op dit punt een interruptie plegen. Gaat uw gang.

De heer **TRAVAILLE**: Blij met de reactie van de heer Janssen. Betekent dat ook dat u de motie en daarmee de oproep steunt?

De heer **JANSSEN**: Het probleem is met uw motie, en ik ben benieuwd ook wat er nog aan andere voorstellen, misschien ook een reactie van de gedeputeerde naar aanleiding van de eerste termijn ... Maar wat het probleem is, is dat we met een wettelijk kader zitten en we zitten met een vastgestelde werkwijze. Dus ik voel wat u bedoelt en tegelijkertijd wil ik ook wel die werkwijze en de wet eerbiedigen. Dus dat vergt misschien nog een keer een gesprek met elkaar van, hoe doen we dit nu? Want ChristenUnie merkt terecht op, we hebben het gemist. Als dat op 1 februari 2023, één maand voor de verkiezingen, ik weet niet wie er toen gedeputeerde was, maar als dat toen kwam, dan is dat ook niet gek dat het gemist wordt. Dus dat is misschien niet het meest ideale moment geweest. We hebben veel aandacht gevraagd voor de woningbouwopgave, voor de economie en bedrijventerreinen. Ik geloof dat dat goed gehoord is. Er is nog één fractielid dat in de tweede termijn ook het woord wil voeren en dat is de heer Edgar Peer en die gaat het hebben over de motie die we ingediend hebben.

De **VOORZITTER**: Meneer Peer, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Peer.

De heer **PEER**: Dank u, voorzitter. Ik heb een appje gekregen van de heer Oude Wesselink over de motie, dat hij zich afvroeg, op zich wel een sympathieke motie, ik begrijp alleen niet helemaal de politieke aspecten. Dat zag ik ook een beetje en dat hoorde ik bij de interventie die de heer Adriani had en zelfs gedeputeerde Van Essen wel. Het is 38 jaar geleden dat ik voor het laatst een politieke motie heb ingediend. Omdat in perspectief te plaatsen, toen werd mijn collega Ronny, die vandaag zijn 38e verjaardag viert, 4 geloof ik. Als je dan zo lang wacht op je volgende moment om een motie te dienen, dan heb je daar een goede reden voor. Die zal ik toelichten. De fractievoorzitter kondigde net al aan dat het mijn maidenmotie is, dus ik neem één minuut de tijd om dat even uit te leggen. Ik ben de politiek ingegaan na al die jaren om onder andere dat ik vond dat de afstand tussen de politiek en onze inwoners erg groot geworden was. Waar ben ik sinds augustus dat ik in deze Staten hier deel van uitmaak, mee geconfronteerd? Dat is een overvloed aan allerlei documenten, het ene nog abstracter dan het ander. Helemaal begrijpelijk. Er werd net nog het concept Utrechts Programma Landelijk Gebied, wat is het en waarom doen we het, een uitleg. We krijgen de ene informatiesessie na de andere. Wij hebben moeite om alles te begrijpen. Je moet het uitleggen naar je achterban. Sommige mensen van onze bevolking begrijpen het niet en zeker de laaggeletterden niet. Dat betekent dat je heel goed moet uitleggen welke toekomstige scenario's je zowel in Nederland, maar zeker wij waar we voor zitten in de provincie, welke kant je op wil gaan. We hebben het over een Omgevingsvisie. We hebben het zoals gezegd over het UPLG. We hebben het Provinciaal Programma Wonen en Werken. Juist als het gaat om de strategie van onze provincie, waar gaan we ons naartoe ontwikkelen, kunnen wij ontzettend veel leren van de vier scenario's die het Planbureau voor de Leefomgeving heeft geschetst. Ik wil daar twee kleine dingen uithalen. Ze hebben onder andere het scenario de Snelle Wereld. Dan zal u denken, daar zal die Peer zich wel in thuis voelen.

Maar dan lees je iets verder, ik doe het scenario nu tekort, maar dan staat daar het leven speelt zich grotendeels af in de digitale wereld en de individualisering. Dan lees je een andere, Regionaal Geworteld. Buurt, wijk en dorp zijn belangrijk, mensen zijn trots en verbonden met hun buurt en landschap. Dan denk je, dat spreekt je toch veel meer aan? In dat soort begrippen worden de scenario's uiteengezet. Dat leest zich als een soort gezelschapsspelhandleiding. Het is zoals ik met mijn kinderen de kieswijzer invulde. Je kan opeens met je achterban, hoe geïnteresseerd ook, je kan opeens uitleggen wat je wil doen in de politiek en wat voor keuzes je kan maken. Daarin vond ik politieke relevantie en wilde ik het niet alleen overlaten aan, zijn er ambtenaren die het gelezen hebben? Nee, ik wil uitzetten dat het belangrijk is dat wij stukken aannemen en ook stukken bespreken die we kunnen uitleggen en die mensen kunnen volgen. Vandaar dat ik graag de motie wil handhaven. Dank voor de tijd.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Peer. Dan is daarmee de inbreng van de VVD-fractie voltooid. Dank u wel. Dan kom ik bij de fractie van de ChristenUnie, mevrouw Rikkoert.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Allereerst mooi dat de VTH-motie positief wordt ontvangen. Verder nog over de motie over betaalbaar OV. Wat ons betreft zijn er twee knoppen om aan te draaien. Of de opcenten omhoog of in de kadernota geld vrijmaken om de tarieven te verlagen. Dat is een keuze. Het gaat ons er niet om dat het 100 procent gelijk is. Maar het is wat ons betreft nu een blinde vlek, dus laten we kijken hoe we in ieder geval in die richting komen. Wij willen dus dat mensen bij gebruik van OV niet meer kwijt zijn dan bij het gebruik van de auto. Dan nog bij de Energievisie. Gezien het debat en ook de reactie van de gedeputeerde, stellen we voor om bij het besluit nog een punt toe te voegen. Dat is dat dit een in principe-besluit betreft waar gemotiveerd van af kan worden geweken en het voorgestelde participatieproces hiernaast kan blijven bestaan. Als daar nog andere ideeën over zijn, dan hoor ik dat. Maar dan moet ik dat eerst bespreken met de indieners van de motie. Zojuist heb ik mijn punt al gemaakt als het gaat over het Bereikbaarheidsprogramma, om daar nog een wensen- en bedenkingenprocedure in te lassen. Dat was het.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Rikkoert. Dan kom ik bij D66, mevrouw De Widt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Widt.

Mevrouw **DE WIDT**: Voorzitter, dank u wel. We hebben geen inbrengen in tweede termijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij UtrechtNu!, meneer Fiscalini.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. Ook wij hebben geen inbreng in onze tweede termijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de fractie van, even kijken, ik doe het goed, Volt. Meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter

De **VOORZITTER**: Excuus. De vermoeidheid slaat toe. Ik sla per ongeluk de CDA-fractie over. Dus u krijgt straks het woord, meneer De Jong. Nu is het woord aan meneer Westerlaken.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dat komt door mijn bescheidenheid. Ik dank ook de Staten en het college voor het debat wat we vanmiddag gehad hebben en wat ik in ieder geval als zeer prettig heb ervaren. Er was echt één ding wat nog is blijven liggen en dat ging over onze vraag over de leningen. Ik begrijp dat de heer Bakker denkt dat wij vermoeden dat het lenen om het lenen zou gaan. Dat is niet de achtergrond van mijn opmerking. Mijn vraag was, is het mogelijk om een visie op sec het Lenin beleid van de provincie te formuleren voordat we daaraan beginnen, ruimschoots voordat we daaraan beginnen, om echt de lange lijnen van lenen vast te leggen en ook om dat in te passen in het hele treasurybeleid? Daarom heb ik ook gevraagd om zo snel mogelijk een treasurer aan te stellen, omdat wij denken dat je lenen weloverwogen moet doen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Westerlaken. Dan kom ik nu bij de fractie van Volt, meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Het voordeel van het spreken naar de heer Westerlaken is dat je leert dat als je rustig spreekt ook goed te verstaan bent. Dus dat ga ik proberen te kopiëren. We willen eerst het college bedanken voor de gegeven antwoorden. Over het algemeen zeer duidelijk. Aan de gedeputeerde Van Essen willen we nog vragen aangaande de Europese Energy Directive. De heer Van Essen gaf aan, er zijn enkele recente ontwikkelingen, zoals die versnellingsgebieden, en dat moet nog verder worden uitgezocht. We willen eigenlijk de gedeputeerde vragen ons op een daarvoor geschikt moment te informeren over de reikwijdte en de impact van deze directive, ook in het kader van het programma Energietransitie 2025-2029. We weten zeker dat de heer Van Essen dat geschikte moment het beste weet te vinden. Aan de gedeputeerde Van Schie aangaande het Bereikbaarheidsprogramma. Er leeft veel onduidelijkheid. Wij hebben ook veel behoefte geproefd binnen de Provinciale Staten om dichterbij de bal te staan. Voor ons was het ietwat onbevredigend dat de gedeputeerde stelde, kom maar met kaders, terwijl er duidelijk behoefte leeft dat we dat we dat anders en goed willen organiseren. We willen de gedeputeerde vragen, buiten het welsesnietesgesprek dat heeft plaatsgevonden, hoe hij zelf de vraag die op tafel kwam te liggen interpreteert. Het lijkt me ook voor een bestuurder niet bevredigend. Ziet de gedeputeerde een oplossing die beantwoordt aan de vraag die tijdens het debat ontstond? We kunnen ons ook achter de eerdere interruptie van de ChristenUnie scharen. Over onze motie voor een OV-pas voor mensen jonger dan 65 jaar met een kleine beurs stelde de gedeputeerde, we doen het al. Maar als ik dan rondkijk, er is geen OV-pas voor mensen tussen de 12 en 65 jaar oud met een kleine portemonnee. Volt merkt dat er verschillend over wordt gedacht, terwijl feiten niet helder zijn. Nu stelde de gedeputeerde zelf dat mensen overwegingen maken die passen bij de portemonnee. Dat denkt Volt dus ook. We willen benadrukken, de motie gaat niet over Europa zoals de gedeputeerde stelde, maar over een OV-pas voor minima. We hebben daarom twee vragen. De eerste is, de motie

vraagt om mogelijkheden, randvoorwaarden, kosten en mogelijke effecten van goedkope en of gratis reizen met het OV binnen provincie Utrecht voor alle mensen met een smalle beurs ongeacht de leeftijd in kaart te brengen. Als we die informatie in feite al hebben, waar staat dat dan? Of als het gaat komen, wanneer dan? Beantwoordt dat aan de gestelde vragen? Onze tweede vraag is, de motie vraagt enkel om de feiten te verzamelen, om dan, en dat was het doel, een goed geïnformeerd gesprek tussen GS en PS te hebben over de eventuele mogelijkheden voor Utrecht om minima goedkope toegang tot OV te bieden. Kan de gedeputeerde dan in ieder geval toezeggen dat we dit gesprek kunnen gaan voeren op basis van de feiten? Voorzitter, ik vervolg aan gedeputeerde Sterk over de Europese Natuurherstelwet. De gedeputeerde deelde dat zij morgen, als ik het goed heb begrepen, hier verder over wordt geïnformeerd. Dat is hartstikke mooi. We willen de gedeputeerde vragen ook hier om op een daarvoor geschikt moment ook ons mee te nemen en dan met name de reikwijdte en impact voor zover relevant voor de provincie Utrecht. Wat betreft het UPLG, allereerst bedankt voor het boekje en al die moeite die daar weer in zit. We hopen dat de inwoners van ons landelijk gebied ook het boekje goed weten te vinden. Aangaande de motie UPLG, willen we nog even graag aangeven dat we de overwegingen van gedeputeerde die zij meegaf tijdens haar reactie goed begrijpen en we zijn blij dat de motie als steun in de rug wordt ervaren, zoals hij ook was bedoeld. Tot slot, voorzitter, de rwzi's. We zijn blij dat het college de motie positief adviseert. We willen nog eens benadrukken dat we niet op de stoel van de waterschappen willen gaan zitten, maar wel willen kijken of er vormen van samenwerking mogelijk zijn die de opgave het hoofd kunnen bieden gezamenlijk. Tot zover, voorzitter, dank.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer De Jong. Partij van de Arbeid, meneer Adriani, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorstel. Of voorzitter, er wordt hier voorstel ingefluisterd. Dat ga ik wel zien of daar zo nog iets onder mijn neus gedrukt wordt. Voorzitter, in de eerste termijn is het ook best veel over processen gegaan die gaan over, wie gaat waarover en wanneer? Dan gaat het niet alleen om de verhouding tussen GS en PS, maar eigenlijk ook om de verhouding tussen GS, PS en partners die onderdeel uitmaken van de participatieprocessen. Dat debat kwam heel expliciet aan de orde tijdens het gesprek over de Energievisie en eigenlijk ook wel een beetje rondom het Bereikbaarheidsprogramma. Daarbij moet mij wel van het hart dat de heer Van Schie het ons niet makkelijk maakte door te verwijzen naar 22 november terwijl hij eigenlijk 30 november 2022 bedoelde. En door de suggestie te wekken dat het proces De Man van de Staten vraagt om startnotitie of startbrieven te agenderen, terwijl volgens mij de afspraak is dat dat soort startdocumenten altijd actief geagendeerd worden als het college ze stuurt. Laten we dat nu voor eens en voor altijd met elkaar vaststellen. Voorzitter, in dat gesprek over, wat leg je nou al vast als Staten en hoeveel ruimte geef je dan de participatie nog en denken we dan dat het college goed genoeg ook naar ons geluisterd heeft, vond ik de suggestie die mevrouw Rikkoert deed over zo'n wensen- en bedenkingenprocedure eigenlijk heel aardig. Je kunt dan rondom zo'n startnotitie het gesprek met elkaar voeren. Je kunt de griffie vragen om op basis daarvan een Statenvoorstel, wensen en bedenkingen bij het startdocument te maken. Je kunt dat direct in de Staten daarna vaststellen, al dan niet geamendeerd. Mevrouw Rikkoert deed die suggestie bij het Bereikbaarheidsprogramma, maar volgens mij zou hij ook heel goed passen bij de Energievisie. U nodigt ons uit om nog andere suggesties te doen. Ik zou u de suggestie willen meegeven om ook dat in uw motie te verwerken of dat in uw motie te

verwerken. Niet ook. Als we tenminste van GS horen dat ze dat een werkbaar model vinden. Dan ben ik benieuwd naar zowel bij de Energievisie als bij het Bereikbaarheidsprogramma hoe daarnaar gekeken wordt. Misschien hebben we dan wel een hele mooie toevoeging aan het model De Man als het gaat om, hoe gaan we met dit soort dingen om? Want dan hebben we wel helder als Staten kunnen uitspreken wat we daarvan vinden. Maar omdat het wensen en bedenkingen zijn en geen besluit, kan het college dat ook nog weer wegen tegen alles wat er door andere stakeholders ingebracht wordt.

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Dikkenberg wil interrumpen.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik stak mijn hand op en toen maakte de heer Adriani zijn zinnetje af, en dat is precies de crux volgens mij van, stellen we die wensen en bedenkingen dan wel met elkaar vast? Want ik ken ook gemeenteraden die dat wel, vaststellen waarbij je het ook kunt amenderen en dergelijke, dat je toch vastgestelde kaders mee kunt geven. Want dat is het belangrijkste, denk ik. We kunnen veel meegeven en input leveren. Maar als in de antwoordnota staat van, noppes, doen we niks mee, dan wordt het gewoon opzij gelegd. Volgens mij is het juist goed als we kaders vaststellen met elkaar waarin het gaat van, dit zijn de gedragen kaders in de Staten waarmee we het willen doen. Zo werkt het volgens mij ook in de verhouding tussen PS en GS. Dan is de vraag dus van, stellen we die wensen en bedenkingen dan ook duidelijk vast?

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, in de gedachte zoals die zich bij mij ontwikkeld heeft, stellen we die vast als wensen en bedenkingen. Daarmee zijn het dus geen harde kaders, is het wel volstrekt helder wat de Staten vindt. Dan moet de gedeputeerde of het college wel van heel goede huize komen wil die daar niks, noppes mee doen. Als hij niet van zulke goede huizen is, dan weet ik zeker dat een amendement bij het eindvoorstel uiteindelijk dat ook wel weer corrigeert. Dus volgens mij heb je dan het beste van twee werelden. Je legt glashelder vast wat je vindt met elkaar, je geeft alle ruimte aan ook het proces met stakeholders buiten dit Provinciehuis. Uiteindelijk heb je ook een helder document wat je naast het einddocument kunt leggen om te beoordelen, is er nou voldoende invulling aan gegeven of niet? Ik zou denk ik, als ik het heel kort moest samenvatten, pas toe of leg uit-status dan denk ik toekennen.

De **VOORZITTER**: U hebt straks ook uw termijn nog.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik ben hier niet om monologen voor te dragen, maar volgens mij is dit juist het gesprek waar het voor gaat. Dat is, als we dat vaststellen, wat is dan het verschil tussen het vaststellen van de hoofdlijnen of van de wensen en bedenkingen?

De **VOORZITTER**: We komen nu wel een beetje in ... Nog één antwoord van meneer Adriani en dan gaan we daarna weer verder.

De heer **ADRIANI**: Ik zou denken, volgens mij hebben we met zo'n wensen- en bedenkingenmodel die we al Staten vaststellen een heel mooi instrument in handen. We zullen weleens kijken wat daar uitkomt en ook wat de indieners van de motie daarmee doen. Voorzitter, ik wilde nog iets zeggen over Ter Apel toch. De gedeputeerde zei, wij doen niks met de burgemeester van Ter Apel, wij doen iets met het Rijk en dat gaat via dat bod en de PRT. Dat snap ik allemaal, dat is allemaal waar. Maar we zien ook dat

Breda, we zien ook dat Stadskanaal gewoon meteen actie hebben ondernomen, de burgemeester van Ter Apel hebben gebeld en gezegd, wij gaan wat voor jou doen. Mijn vraag was, zien wij daarvoor in Utrecht ook kansen? Die vraag zou ik nog wel expliciet beantwoord willen hebben. Nou krijg ik ingefluisterd dat het voor de hand ligt dat wij iets zeggen over een motie van de Partij voor de Dieren, maar dan doet mevrouw De Boer dat.

Mevrouw **DE BOER-LEIJSMA**: Dat is sowieso een heel goed idee, want ik ben ook woordvoerder op dit onderwerp. Dank voor het woord, meneer Adriani.

De **VOORZITTER**: Wilt u het woord van de voorzitter hebben misschien? Dat krijgt u, mevrouw De Boer.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Boer-Leijsma.

Mevrouw **DE BOER-LEIJSMA**: Zeker. Zal ik niet willen vergeten. De Partij voor de Dieren is natuurlijk al aan de beurt geweest voor hun tweede termijn, dus die heeft de kans niet meer. We hebben net even overlegd over motie 80, waardoor die misschien ook aantrekkelijk wordt voor andere partijen om die nog extra te ondersteunen. Dat betreft het versnellen van de NNN-gebieden. Daar wordt dan toegevoegd bij het eerste punt dat we dat samen met de relevante partners willen doen. Het tweede punt wordt vervangen door dat we in het plan van aanpak uitgaan van het volledig realiseren van de ruim 1500 hectare voor 2027. Want hoe het tweede punt er nu stond, was het onhaalbaar, hadden wij begrepen. Dus hierbij alvast, deze motie komt nog gewijzigd in het systeem te staan, maar bij deze wilde ik graag melden dat het in ieder geval de steun van GroenLinks en de Partij van de Arbeid kan hebben zo.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M80a van de leden Travaille (Partij voor de Dieren), Breur (SP), Hoek (50PLUS) en De Jong (Volt) inzake Versnelling herstel van natuur door inrichting NNN gebieden.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op [datum voluit], ter behandeling van Statenvoorstel Tweede Begrotingswijziging.

Constaterende dat:

- In de vorige bestuursperiode 2019-2023 is geen van de gestelde doelen op het gebied van natuur gerealiseerd (o.a. NNN gebied functie en inrichting, Groene contour, extra bossen). In het coalitieakkoord is prioriteit gegeven aan het versnellen van het herstel van de natuur. Er zijn 10 maatregelen benoemd voor het versnellen van het herstel van de natuur. In de Strategische College Agenda zijn hiervoor slechts enkele maatregelen overgenomen. In de tweede begrotingswijziging 2024 is alleen serieus extra geld gereserveerd voor het faciliteren van het UPLG proces. Dat is geen garantie voor de beloofde versnelling van herstel van natuur in 2024. Tegelijkertijd ligt er binnen de provincie 1.500 ha grond met de functie NNN gebied dat alleen nog wacht op de juiste inrichting.

Overwegende dat:

- Er is aan 1.500 ha grond de functie NNN gebied toegekend, maar dit moet nog als NNN gebied worden ingericht. In 2022 is slechts 10% van het beschikbare NNN gebied ook daadwerkelijk ingericht als NNN gebied. Dit is het laaghangend fruit in de versnelling van herstel van de natuur. Lerend van eerdere ervaringen, kan de provincie een daadkrachtig plan

van aanpak voor inrichting van de NNN gebieden opstellen en starten met de uitvoering van het plan in 2024.

- Er ligt nu 1.500 ha NNN gebied te wachten op inrichting. Daarnaast wordt er nog 600 ha NNN gebied toegevoegd. In totaal wil GS dus 2.100 ha inrichten als NNN gebied, voor 2027. Daarvoor is 4 tot 5 jaar beschikbaar. Dat vraagt om inrichting van minimaal 425 ha per jaar om de door GS geformuleerde doelen te realiseren. Nu is er in de begroting minder dan 200 ha per jaar voorzien.

Verzoeken het college van GS:

- Stel begin 2024 een plan van aanpak op, samen met relevante partners, voor het versneld inrichten van de ruim 1.500 ha die in functie al NNN gebied is, maar waarvoor de inrichting nog moet plaatsvinden voor 2027.
- Ga in plan van aanpak uit van volledig realiseren van de ruim 1500ha NNN gebied voor 2027.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dat hij heel snel dan in het systeem kan komen. Want ik kan me voorstellen dat de gedeputeerde hem eerst echt rustig wil lezen, want anders wordt het een beetje gegoochel op het laatst. Dus we moeten straks even ruimte hebben om die tekst ... Ik begrijp dat die nog gemaakt moet worden. We wachten het even af. Maar we moeten er wel goed kennis van kunnen nemen. Meneer Adriani was klaar met de inbreng namens de Partij van de Arbeid. Dank u wel. Dan kom ik bij de fractie van de SGP, meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank u wel. Dank ook aan het college voor de beantwoording op de vragen, moties en amendementen. Ik heb bij amendement 19, als het gaat om het opheffen van de stelpost in de algemene middelen, geen steekhoudende argumenten van Gedeputeerde Staten gehoord waardoor ik van gedachten zou moeten veranderen en ik laat het amendement dan ook fier overeind staan en ik roep u allen op om dat te ondersteunen om het vertroebelde beeld op de algemene middelen toch een beetje helderder te krijgen. Wat ik wel gehoord heb, is dat bij de beantwoorden bij motie 91 over de rwzi's, de lezing van de gedeputeerde toch aanmerkelijk afweek van de oproep in de motie. Dat brengt mij een beetje in dubio over voor of tegen stemmen. Want de thematiek hebben we hier ooit als SGP ook aangekaart in 2017, maar de lezing van de gedeputeerde zegt van, dat kunnen we prima oppakken. Maar de motie vraagt om iets heel anders. Ik zou toch nog graag een hele heldere duiding over de omgang met deze motie van de gedeputeerde horen. De motie 95, daar hebben we het over gehad, over de mobiliteit en dergelijke. Volgens mij gaat het erom dat we in het Mobiliteitsprogramma een heel proces gevolgd hebben en dat zit net volgens de verkiezingen niet helemaal lekker. Wij vinden de omgang met programma's al sowieso niet helemaal zoals we de invloed zouden willen uitoefenen als Staten en de verhouding tussen Staten en Gedeputeerde Staten. Dus wat dat betreft kunnen we dat eens evalueren. Dat staat ook nog ergens volgens mij op het lijstje van te evalueren projecten. Daar hebben we nu voldoende ervaring mee opgedaan om daar wat over te kunnen zeggen. Voorzitter, dan heb ik zojuist in het debatje gehoord over de wensen- en bedenkingenoptie als alternatief voor de motie over de Energievisie. Als wij wensen en bedenkingen gaan vaststellen, dan betekent dat dat er een Statenvergadering zit tussen het ontvangen van het document, het uiten van wensen en bedenkingen en het

vaststellen van wensen en bedenkingen. Dan kunnen we volgens mij ook het document ontvangen en de hoofdlijnen vaststellen. Qua tijd zal dat weinig verschillen. Ik denk als wij naar buiten goed uitleggen dat de Staten ondertussen daar ook in hoofdlijnen besluit overnemen, dat dat prima uitlegbaar is richting onze partners. Dus wat mij betreft zit daar in het belangrijkste argument van de gedeputeerde, de planning, geen wijziging in dat we dat zouden moeten overnemen. Dus wat ons betreft blijven we als mede-indiener onder de motie staan zoals die ingediend is. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Den Dikkenberg. Dan kom ik bij de SP, meneer Breur.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen met GS te danken voor hun reactie ook op moties die ik niet heb ingediend. Want terwijl ik in mijn eerste termijn aan het spreekgestoelte stond te denken hoe ik van alles wat ik te melden heb een mooi samenhangende algemene beschouwing kon smeden, had ik mijn moties op tafel laten liggen en derhalve vergeten in te dienen. Dus dat wil ik bij deze alsnog rechtzetten. De motie Bestaanszekerheid, die mag ik indienen mede namens 50PLUS. Daar heeft gedeputeerde Van Muilekom op gereageerd dat er al binnenkort een notitie aankomt. Dus beschouw deze als ingediend en gelijk weer ingetrokken. Als de notitie tegenvalt, dan gaan we alsnog het stevig debat dan wel het goede gesprek aan. Wat betreft de motie als volwaardig vervoersmiddel, die mag ik indienen mede namens de ChristenUnie en 50PLUS. Die dien ik wel in zonder hem in te trekken. Ik heb gedeputeerde Van Schie verschillende malen horen zeggen dat alle modaliteiten hem even lief zijn. Het punt van de motie is dat we nu juist moeten gaan constateren op OV, dus dat hij net eventjes het liever kopje extra nodig heeft. Dus daarin verschillen wij gewoon van mening. Ik verneem graag van de Staten wiens mening er een meerderheid geniet. Dat was het. Dank u wel.

Motie M96 van de leden Breur (SP) en Hoek (50PLUS) maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Breur. Meneer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Ik had de heer Breur beloofd dat ik hem zou interrumpen als hij deze motie zou indienen. Want ik blijf het ingewikkeld vinden om te bevatten wat voor impact hij heeft. Dus mijn vraag ook aan u is, wat ziet u nu voor u als het besluit, deze uitspraak op te nemen in het nieuwe Bereikbaarheidsprogramma, uitgevoerd is? Hoe ziet de wereld er dan uit? Wat is er dan veranderd, wat is er dan anders?

De **VOORZITTER**: Misschien, voordat meneer Breur gaat antwoorden, kan hij even de motie geven, want anders gaat het weer mis. Dan kan hij vermenigvuldigd worden.

De heer **BREUR**: Ik heb de motie net afgegeven, dus die is opgehaald.

De **VOORZITTER**: Hij is binnen. Dank u wel. U kunt antwoorden, gaat uw gang.

De heer **ADRIANI**: Hoe ziet de wereld er dan uit? Dat is een lastige vraag. Ik kan wel een schets maken van hoe de provincie Utrecht er dan uitziet. Dat is dan een provincie met een zeer goed dekkend OV-netwerk, waar je tegen een zeer schappelijke prijs, en als het aan mij ligt, werken we eraan dat de gebruiker er überhaupt niet voor

betaalt, maar dat zijn nog een paar stappen verder, wat die motie betreft is dat je niet al te veel betaalt om gebruik te maken van dat uitstekende, goed dekkende, betrouwbare OV-netwerk.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, een vervolgvraag. Want op zich vind ik dat een heel mooi droombeeld. Het liefst zou ik de hele provincie Utrecht betrekken bij de Randstadmetro die tot iedere hoek van de straat in iedere woonwijk gratis mensen ophaalt en wegbrengt. Is dat ook wat u bedoelt met een goed dekkend OV-netwerk?

Dan neemt u het woord metro in de mond en daar ben ik niet zo'n fan van, omdat dat juist erg kostbaar is. Maar er zijn verschillende OV-modaliteiten. Het is wel de inzet dat iedere inwoner van deze prachtige provincie kan genieten van zeer goed openbaar vervoer.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik ben bij de fractie van Forum voor Democratie, meneer Van Breukelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Breukelen.

De heer **VAN BREUKELEN**: Dank u wel, voorzitter. Veel dank aan het college voor de beantwoording van de vragen en natuurlijk de stemadviezen voor de moties en amendementen. De fracties zullen deze adviezen vast en zeker in den wind slaan. Ook dank ik mijn ambtgenoten voor het indienen van de vele moties, amendementen en hun goede bijdrages en ook nog allemaal zo netjes op tijd. Zelf hebben wij geen moties of amendementen ingediend als hoofdindiener, dus een vurig betoog zal u bespaard blijven. Daarbij wil ik wel zeggen dat Forum voor Democratie ook nog aan wil geven dat we zeker tevreden zijn over de toezegging van 200 miljoen voor de automobilist. Als je je bont en blauw betaalt, mag je ook best een beetje kunnen doorrijden. Echter zijn wij zeker bereid om met de rest van de Staten hierover in gesprek te gaan, ervan uitgaande dat de Staten in haar oneindige wijsheid de juiste keuze maakt. We hebben begrip voor het ongemak dat Partij voor de Dieren en ChristenUnie voelen bij het proces. Wij zijn ook zeer tevreden over antwoorden op motie 95. Het is fijn om te horen dat Gedeputeerde staten ruimte wil bieden voor bedrijvigheid.

De heer **BREUR**: Voorzitter, mag ik de heer Van Breukelen nog een vraag stellen?

De **VOORZITTER**: Gaat uw gang.

De heer **BREUR**: Hij had het over de auto en als je je bont en blauw betaalt, dan mag je zeker een beetje doorrijden. Nou is het zo dat op het moment dat er drie automobilisten ervoor kiezen de auto te laten staan en in plaats daarvan het openbaar vervoer te nemen, de bus, dat dat qua bezetting van het wegennet al rendement oplevert. Dus deelt de heer Van Breukelen dat goed openbaar vervoer ook in het belang van de automobilist is die graag wil doorrijden?

De heer **VAN BREUKELEN**: Dat deel ik absoluut met de heer Breur. Ik zag ook een motie van u langskomen dat volgens mij OV sowieso dubbel zo duur was dan de auto. Dat klopt. Dat deel ik ook. Het is absoluut goed voor de automobilist. Maar ik sluit me ook aan bij de woorden van de VVD. Je wil niet voor één kind kiezen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij 50PLUS-partij, mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank, voorzitter. Mijn betoog over de visloodmotie heeft toch tot resultaten geleid dat de gedeputeerde Bakker, Hars Bakker, die had wel gezegd, het is uitgevoerd, maar niet onderbouwd. Heb ik zo tijdens de lunch ook even gevraagd. Ik heb nu een uitgebreide reeks documenten ontvangen waar het allemaal instaat. Die ga ik allemaal even heel geduldig lezen. Dus het is opgepakt, uitgevoerd. Ik heb alleen nog één vraag. Is het ook als een nieuwsbericht naar buiten gegaan via de nieuwsberichten van de provincie, is er een persbericht over uitgegaan? Omdat ik toch nog best veel hengelaars in mijn gebied waar ik woon zie die gewoon nog met lood vissen. Er staat ook wel in, voor zover ik het snel heb kunnen screenen, dat er een periode zit tot 2027, dus een tussenperiode, en dat boa's controleren. Maar hoe is dat gebiefd? Dus dat wil ik toch nog wel graag even weten, want anders ga ik dat ... Dat kan ik natuurlijk ook op een andere manier navragen, maar ik zou het graag van de gedeputeerde als antwoord ontvangen. Maar wel bedankt dat het zo snel tot toch een groot resultaat voor mij in ieder geval heeft geleid. Dat wil ik wel even zeggen. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik ben net een klein stukje van de tweede termijn vergeten en dat is namelijk het intrekken van motie 95. Gedeputeerde Staten heeft gezegd dat er al volgens de geest van de motie gehandeld gaat worden. Ik geef ze graag de kans om dat op een mooie manier in te vullen en ik zie ernaar uit dat die schuifruimte ook daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden. Dus die motie 95 trekken we bij deze in.

Motie M95 van de Van den Dikkenberg (SGP), Hoek (50PLUS), Nagtegaal (UtrechtNu!), Van Breukelen (Forum voor Democratie) en Schaddelee (ChristenUnie) geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van den Dikkenberg. Dan zijn we aan het eind gekomen van de inbreng vanuit uw Staten in tweede termijn, zeg ik langzaam. Dat klopt. Dan stel ik voor dat we de vergadering schorsen tot 20:45 uur, zodat het college zich even kan voorbereiden op de beantwoording in tweede termijn. 20:45 uur gaan we verder.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u vragen te gaan zitten? Dames en heren, ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt 22, Statenvoorstel Tweede begrotingswijziging en de Statenbrief Strategische College Agenda. Uw Staten heeft in twee termijnen inbreng geleverd. Ons rest nu de beantwoording in tweede termijn van het college. Dat doen wij in dezelfde volgorde als bij de eerste mijn. Als eerste gedeputeerde Bakker.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bakker.

Gedeputeerde **BAKKER**: Dank, voorzitter. Ik zie iemand wuiven.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Ik kreeg net de instructie om toch alsnog de motie officieel in te dienen. Dat is motie 84a, Zorgvuldig proces leidende principes Energievisie.

De **VOORZITTER**: U hebt geen termijn meer, dus hoe gaan we dat doen?

Ik heb net het dictum al genoemd. Er zijn alleen meerdere indieners gekomen. Dus wat mij betreft hoeft het niet per se. Ik heb het net al aangekondigd.

Ik raak een beetje de weg kwijt. Er is een motie ingediend al? Hij is aangepast.

Ja. Het dictum is in tweede termijn ...

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik even of de Staten toestaat dat u dat nog heel kort toelicht. Maar dan gaan we echt wel daarna over naar de beantwoording van het college. Mevrouw Rikkoert.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Ik heb hem in mijn tweede termijn al voorgelezen. Alleen er zijn nu meerdere indieners bijgekomen en daardoor moest ik het alsnog even hier aankondigen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M84a van de leden Rikkoert (ChristenUnie), Fiscalini (UtrechtNu!), Oude Luttikhuis (BBB), Veen (D66), Vermaat (SGP), Hoek (50PLUS), Welschen (CDA) en De Man (VVD) inzake zorgvuldig proces leidende principes Energievisie.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 13 december 2023, ter behandeling van Statenvoorstel Tweede begrotingswijziging en SB Strategische College Agenda.

Constateerend dat:

- De Energievisie met daarin een aantal leidende principes in 2024 wordt vastgesteld.

Overwegende dat:

- Deze leidende principes cruciaal zijn en verstrekkende gevolgen zullen hebben;
- Dat leidende principes en consequenties van zodanige aard zijn dat Provinciale Staten in de gelegenheid moet worden gesteld om hier zorgvuldig met elkaar over te discussiëren – Provinciale Staten in Positie.
- Het wenselijk is om deze leidende principes vast te stellen door Provinciale Staten alvorens een visie wordt uitgewerkt.
- Aan een complete visie met leidende principes weinig gewijzigd kan worden.
- Een breed draagvlak in de Staten op dit thema zeer wenselijk is en zorgvuldigheid voor snelheid gaat.

Verzoeken het college van GS:

- Draagt het college van Gedeputeerde Staten op om in het voorgestelde proces het vaststellen van de leidende principes door Provinciale Staten als tussenstap in te bouwen.
- Dat dit een 'in-principe besluit' betreft waar gemotiveerd vanaf kan worden geweken en het voorgestelde participatieproces hiernaast kan blijven bestaan.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is het woord aan meneer Bakker.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bakker.

Gedeputeerde **BAKKER**: Dank, voorzitter. Ik krijg nog cadeautjes uitgedeeld. Beantwoording van de tweede termijn. Dank voor de aanvullende vragen die nog zijn gesteld. Ik zal ze per partij eventjes is langslopen. De BBB wilde graag een afspraak maken om de bestemmingsreserves door te vlooien. Dat doen wij heel graag vanzelfsprekend. Gaan we doen. Over de motie, dat is motie nummer 77, misschien zitten wij helemaal niet zo ver uit elkaar. Maar het belangrijkste is eigenlijk, dat tweede punt in het dictum waarin gezegd, die nuancering in de reductie van de landbouwsector als het belangrijkste antwoord op klimaatschade, daar ga ik mijn woorden niet herhalen, maar daar zit met name het struikelblok wat ons betreft. Het gaat niet alleen om de landbouw, zeker niet. Er zijn meerdere klimaattafels. Voor de rest zoeken wij vooral de verbinding op die twee thema's. Dan het CDA. Zei vroegen ons, wordt er een visie op lenen gemaakt, leningen? Misschien toch goed even te schetsen. Wij werken met een aantal belangrijke kaders die in zichzelf ook bijna een soort visie zijn, de Wet financiering decentrale overheden, FIDO, de financiële verordening en andere financiële regelgeving van de provincie en het zeer recent aangenomen treasurystatuut, maar ook de treasurystrategie waar we vrij uitgebreid over gesproken hebben. Die strategie is ook nog een keuze. Dat is niet een verplicht iets wat wij maken. We hebben volgens mij in al die debatten iedere keer gezegd, we gaan zeer prudent om met dit middel. Lenen is geen doel, maar een middel om politiekmaatschappelijke ambities van de provincie te verwezenlijken. We rapporteren daar netjes voor. Over één jaar wordt de treasurystatuut en -strategie geëvalueerd en in Q1 van volgend jaar is er ook een informatiesessie in de FAC hierover om nader door te praten, ook over de punten die het CDA, maar ook de ChristenUnie bij dat debat te berde bracht. Ik hoop dat ik u daar zo mee heb bediend. Dan stelde de SGP een vraag over motie ...

De **VOORZITTER**: Een ogenblikje, meneer Bakker. Meneer Westerlaken?

De heer **WESTERLAKEN**: U vraagt of dat ik daarmee bediend ben en ook de ChristenUnie. Ik blijf met één vraag zitten. Want die voorbeelden die u noemde van reglementen en statuten en zo die we hebben, dat zijn allemaal meer de hoe-vragen, terwijl wij eigenlijk ook meer de wat-vraag beantwoord willen zien en de hoeveel-vraag, dus in welke verhoudingen? Dus misschien als we daar dan in die debatten over het treasurystatuut dat mee kunnen nemen, dan ben ik tevreden. Maar dan moeten we het daar ook specifiek wel over hebben.

Gedeputeerde **BAKKER**: Zeker kunnen we dat. Dat was precies ook het idee achter de informatiesessie in de Financiële Audit Commissie die in Q1 georganiseerd gaat worden. Om precies eigenlijk dat kijkje onder die motorkap te geven van, dan kom ik een beetje bij het hoe aan, maar ook, wat doen we nou met welke bedragen op welke manier? Want dat waren inderdaad vragen. Volgens mij, ik had het idee in ieder geval, dat het aanbod vanuit onze kant ook was aangegaan bij de indieners van een motie die toen langskwam in dat debat, om even mee te kijken in die informatiesessie van, hebben we de goede onderwerpen nu onder de aandacht? Dus volgens mij gaat het daarin terugkomen en moet zeker de strategie ook, is dat niet alleen maar kaderstelling, maar geeft dat ook

een bepaalde visie op wat we daarin willen doen. Dus die gaat zeker terugkomen. Motie 91, daar vroeg de SGP naar van, wat is daar nu het oordeel van? Ik heb het als volgt gezegd. De motie van Volt, D66 en Partij voor de Dieren, die kan wat ons betreft op de appreciatie geen bezwaar rekenen, als wij hem zo mogen interpreteren, en wellicht dat de heer De Jong dat nog kan herbevestigen, dat wij in die Statenbrief Handelingsperspectief Kaderrichtlijn Water in het tweede kwartaal volgend jaar de zaken op een light-manier meenemen. Dus verwacht geen, doorwrocht zal het zijn, maar verwacht geen dikke rapporten en analyses en daarmee ook niet dat we op de stoel van het waterschap gaan zitten. Maar nee, een korte analyse van hetgeen hier gesteld wordt. We zullen vooral kijken naar, kan de provincie nog extra of aanvullende zaken doen die ook binnen onze mensen en middelen passen, om hier verder invulling aan te geven? Als het de verwachting is van Volt dat dat meer is, dat dat een heel eigenstandig en groot traject is, dat wij ons gaan begeven in het geven van subsidies, dat dat hier allemaal in zit, dan kunnen we niet uitvoeren. Wellicht dat de heer De Jong daar nog wat over kan zeggen.

De **VOORZITTER**: Dat mag, meneer De Jong. Gaat uw gang.

De heer **DE JONG**: Kom ik weer. Dank u wel, voorzitter. Ik wilde het eigenlijk heel simpel houden door het eerst gestelde door de gedeputeerde te bevestigen. Dat is exact waar wij blij mee zouden zijn. We leggen het vertrouwen bij gedeputeerde om die opdracht inderdaad zo te interpreteren op een pragmatische manier, om ons daarover dan vervolgens te informeren en om, nogmaals, om te kijken of de mogelijkheid er is of de provincie iets in die versnelling kan betekenen. Dus ik wil me eigenlijk helemaal scharen achter de eerste woorden van de gedeputeerde. Het is absoluut niet de bedoeling dat we onnodig dikke boekwerken gaan produceren of op stoelen gaan zitten of onmogelijke paden gaan bewandelen. Volgens mij herkennen wij heel erg de woorden van de gedeputeerde en hopen we daarmee ook op de steun van de SGP.

De **VOORZITTER**: Volgens mij is dat helemaal helder. Dank u wel, meneer De Jong. U bent klaar, meneer Bakker?

Gedeputeerde **BAKKER**: Ik had nog één vraag van mevrouw Hoek over of daarover gecommuniceerd was. Dank dat u de informatie ook heeft ontvangen. Fijn om dat te horen. Ja, daar is over gecommuniceerd. Niet alleen door ons, maar ook door bijvoorbeeld Sportvisserij Nederland en volgens mij ook nog door wel wat andere bronnen. Als u daar nog wat aanvullende informatie over heeft, kunt u ook altijd nog even aankloppen. Dan kunnen we dat nog even terugzoeken. Want het was natuurlijk ook niet gister dat dat gebeurde, dus moeten mensen ook weer even terughalen. Maar daar is zeker over gecommuniceerd. Dank, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Meneer Van Essen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dank, voorzitter. Allereerst de motie van Volt over de VAB's en om daar energieopslag of andere energievoorzieningen een plek in te geven. Was een vraag van BBB, hoe moeten we dat zien? Het idee is, zo lees ik ook de motie, om echt dat verkennende onderzoek te gaan doen voor VAB. We doen dat al, we zijn al bezig met dingen voor bedrijventerreinen, met eHUBS of voor woningbouwlocaties. Dus

het is een toevoeging daaraan. Leidt dat op termijn misschien nog tot andere typen locaties waar dit zou kunnen? Wellicht. Maar even stap voor stap, om het behapbaar te houden, is ons voorstel in lijn met de motie om het nu even te richten op VAB's, omdat daar mogelijk gewoon interessante kansen zouden kunnen liggen. De verbreding zit hem dan in niet alleen opslag, maar mogelijk ook in combinatie, afhankelijk van de locatie, met teruglevering of extra afname of wat dan ook van energie. Dan de maidenmotie van de heer Peer. Wie ben ik om nou te zeggen dat ze die ... Ik had hem al oordeel Staten. De heer Peer heeft natuurlijk een prachtig betoog. Die zegt, het is een heel tot de verbeelding sprekend stuk. Ik vind het zelf nog best wel een beetje abstract, moet ik zeggen. Maar goed, dat is misschien ook hoe je het leest. Maar goed om te horen dat het in ieder geval zo gelezen wordt. Ook met die duiding, goed om dat vervolg te geven. Dus oordeel Staten. Maar geen enkel probleem als u deze motie omarmt. Dan kom ik bij de ChristenUnie over de Energievisie. Dank voor het meedenken en dank ook voor de bereidheid om te kijken hoe we tot elkaar kunnen komen. Ik denk, een goede toevoeging, waarin u ook aangeeft, het is een principebesluit wat de Staten neemt, wat ook ruimte geeft ook voor participatie met gemeentes of inwoners, dat wij als college onderbouwd en gemotiveerd ook aan kunnen geven, dit kwam uit dit participatieproces en dat is de reden waarom we in een volgende fase dit voorstellen. Dus dat zou dan onderbouwd, dat moet echt goed gemotiveerd zijn, daar ook van af kunnen wijken. En dat we daarmee ook ruimte houden voor die participatie en onze partners niet de indruk geven dat dat voor spek en bonen is. Dus dank daarvoor. Ook met die interpretatie kunnen wij daarmee uit de voeten. Dan kom ik bij, even kijken ... Dat was natuurlijk het andere idee van zo'n wensen- en bedenkingenprocedure. Dat was een suggestie vanuit de Partij van de Arbeid. Excuus. Ik word er spontaan emotioneel van, zo'n wensen- en bedenkingen procedure. Nee, het is volgens mij een heel mooi idee. Het roept wel nog een hoop vragen op. Want als dat dan in de commissie besproken is, wie gaat dan een Statenvoorstel indienen? Namens wie? Wie houdt dan de pen vast? Dus ons voorstel zou zijn om misschien eens een keer met de griffie, het presidium of anderszins dit idee eens verder uit te werken. Want wellicht dat het best een mooi model zou kunnen zijn dat weleens toegepast kan worden. Maar voor de Energievisie doen we het dan even volgens de route die mevrouw Rikkoert in de aangepaste motie voorstelt. Dan kom ik meteen ook bij een vraag van de SGP, die zegt, die werkwijzeprogramma's onder de Omgevingswet, daar werken nu een tijdje mee, de Methode De Man is die gedoopt. Officieus trouwens. Ik weet niet of het zo op papier staat, maar laten we het vanaf vandaag zo noemen. Het voorstel is inderdaad om die begin volgend jaar te gaan evalueren. Ook om gewoon eens even te kijken, hoe werkt dat nu? Dan hebben we er ook een tijd mee gewerkt en dan kunnen we ook eens even kijken wat de ervaringen daarmee zijn. Ik merk trouwens ook wel bij andere provincies dat die hiermee worstelen. Ik kreeg laatst al collega's op de lijn die zeggen van, die methode, ze zei niet de Methode De Man, maar de methode die jullie hebben in Utrecht kunnen we die ook eens krijgen? Dan kom ik nog bij de vraag van Volt over de Europese Energy Directive. U vraagt of we daar wat meer over kunnen informeren op een geschikt moment. Dat kunnen zeker toezeggen. Ik ga even nadenken wat het geschikte moment is. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Essen. Dan kom ik nu bij gedeputeerde Van Schie.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Dank, voorzitter. Het grootste issue wat in elk geval in de tweede termijn weer opnieuw tevoren kwam, is natuurlijk toch het proces rondom het Bereikbaarheidsprogramma. Dat is niet goed gegaan, laten we daar gewoon eerlijk in zijn. Iedereen zit hier naar te kijken van, wanneer hadden we nou wat kunnen vinden en mogen we er nog wat van vinden? Terwijl het tegelijkertijd goed is gegaan, want we

hebben informatie gedeeld, het is besproken, het is geagendeerd, de methode De Man is gevolgd. Maar lang geleden zijn brieven gestuurd vlak voor, tijdens en na de verkiezingen die in het hele rumoer op allerlei manieren tussen wal en schip zijn gevallen in de politieke aandacht. Ik was er al die tijd bij en ik moet zeggen, ik had het ook niet allemaal scherp. Dus excuus daarvoor. Maar het is nu echt wel heel laat om nog met kaders te komen voor een stuk dat al bijna klaar is. Laten we daar eerlijk in zijn. Er staat voor januari in een informatiesessie gepland. Dus ik zou toch willen voorstellen, kijk nou eerst eens wat u ervan vindt. We gaan het uitleggen. We willen wel uiteindelijk natuurlijk het stuk kunnen vaststellen, want we moeten ook aan de gang met het nieuwe bereikbaarheidsprogramma. We moeten financiële kaders vaststellen, het liefst voor de kadernota dat ook doen. Maar als er echt dingen zijn waarvan jullie natuurlijk met zijn allen zeggen van, dat staat er niet goed in of jullie zijn echt iets vergeten, dan kan dat nog, want we stellen natuurlijk het pas definitief vast na de terinzagelegging. Er zijn nog allerlei momenten tussen het moment waarop u het te lezen krijgt, wij het toelichten, er een commissievergadering is en het moment waarop we het definitieve Bereikbaarheidsprogramma gaan vaststellen. Dus ik wil nu twee dingen voorstellen. Eén, ik stuur nog een brief met nog even terugkijkend van hoe is het gegaan en klopt dat proces nou? Gewoon even nog op een rijtje. Voordat ik nu alle data ga voorlezen, daar heeft ook niemand wat aan, denk ik. Twee. We hebben een informatiesessie. We kijken met elkaar nu even goed van, staat alles erin wat we erin willen hebben? Want het is echt een Bereikbaarheidsprogramma wat de visies die we al hebben vastgesteld combineert. Zijn we echt een kader vergeten in de zin van, u had echt iets groots moeten doen, dan gaan we aan de noodrem trekken. Maar dan hebben we heel ingewikkeld proces met elkaar. Vindt u dat er echt nog dingen iets beter of iets anders kunnen, is daar echt gelegenheid voor. Want dit college wil niks liever dan dat er een Bereikbaarheidsprogramma komt waar u ook allen het gevoel van heeft, maar dit is passend bij de wensen uit de Staten. Als u nou nog hele grote dingen gaat willen, zoals de motie van het openbaar vervoer moet altijd goedkoper zijn dan de auto, en we gaan de prijzen halveren of de opcenten verhogen, dan zitten we aan hele andere kaders. Dan zitten we aan de financiële knoppen te draaien. Daar bent u ook full in control. Want uiteindelijk, het Bereikbaarheidsprogramma komt ook met een begroting en die stelt u vast. Bij de kadernota geven we daar een voorzet voor en bij de begroting bent u uiteindelijk degene die bepaalt waar we de middelen aan besteden. Dus ik hoop dat u daarmee voldoende comfort heeft dat u echt de ruimte heeft. Nogmaals, ik wil er voor waarschuwen, zoals het in de motie staat, dat u zelf het Bereikbaarheidsprogramma wil vaststellen, is echt een gedrocht in de zin van dat dat nu met de Omgevingswet heel ingewikkeld is. Doe ons dat niet aan, want dan helpt u ook het hele proces zoals we het hebben vastgesteld nog voor de evaluatie behoorlijk om zeep. Vertrouw ons erop alsjeblieft dat we jullie echt in de gelegenheid willen stellen om er wat van te vinden. Evalueer dan het proces. Maar nu helemaal aan het eind van de rit nog een keer terugkomen aan het begin, maakt het echt heel ingewikkeld. Dus dat is eigenlijk de reactie op de motie die er nog voorlag. Ik kijk nog even of er nog vragen waren. Ik dacht dat er nog iets was over, gratis OV is nog een keer opnieuw onder de aandacht gebracht in het kader van de motie van Volt. Nee, dat is er inderdaad nog niet. Dat komt er ook pas nadat we een voorstel daarvoor doen. Daarmee komen we in het voorjaar van 2024. Dan nemen we al die aspecten die genoemd zijn in de motie mee en dan komen we met een alomvattend voorstel hoe we de vervoersarmoede aan gaan pakken ook met de middelen die daarvoor beschikbaar zijn binnen de tweede begrotingswijziging, zoals u die vanavond hopelijk vaststelt. Dus ik denk dat dat voldoende is, voorzitter, nu voor de reactie tweede termijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Janssen vroeg nog even het woord. Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Voorzitter, dank u wel. Naar aanleiding van het voorstel van de heer Van Schie, wat hij voorstelt, als ik het goed begrijp, is dat hij een brief stuurt en dat we dan in een informatiesessie nog een keer praten over iets. Maar ik vind het altijd wat ongemakkelijk om in een informatiesessie een soort meningspeiling te doen. Dus mijn voorstel zou zijn om, we hebben 17 januari de commissie M&M, dan kunnen we de brief bespreken die u dan heeft gestuurd, ik zou het liever in een commissievergadering doen dan het naar een informatiesessie verwijzen. Of ik moet u verkeerd begrepen hebben, maar ik denk dat we meningsvorming in een commissie horen te doen.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Zeker. Maar omdat we het nu de hele tijd hebben over een Bereikbaarheidsprogramma wat in concept al verzonden is en de tweede conceptronde nu heel snel naar uw toekomst, vind ik het jammer als we een uitgebreide procesevaluatie gaan doen, terwijl we het ook gewoon over de inhoud kunnen hebben. Dus dat heb ik bedoeld ook met, de brief gaat even over het proces, maar de inhoud gaat over dat we met elkaar Bereikbaarheidsprogramma eerst toelichten in een informatiesessie, dan bespreken in de commissie. Alle wenken die u dan nog mee wil geven waarvan u denkt, u bent echt iets vergeten, kunnen we dan nog uiteindelijk opnemen zodat het in het definitieve programma een plek kan krijgen.

Ik begreep dat u het wilde doorverwijzen naar een informatiesessie. Daar sloeg ik een beetje op aan. Een gevoelig plekje zit daar.

De **VOORZITTER**: Maar de formele correcties zitten ook in het proces. Dank u wel.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Als ik dan nog kort mag toelichten, voorzitter. Er zitten dus ook nog allerlei Statenvergadering tussen het moment waarop we het in de commissie besproken hebben en definitief vaststellen. Dus als u nu een hele eigenwijze gedeputeerde voor zich aantreft in die commissievergadering die niks wil doen van wat u allemaal uitgevoerd wil hebben, dan zijn er nog Statenvergaderingen waarin nu gewoon met de instrumenten die de Staten eigen zijn richting kunt geven, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Goede aanvulling. Meneer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank, voorzitter. Dat is even een vraag, dat is belangrijk om te weten in hoeverre de motie die dan nu nog overeind staat relevant is, dus heb ik de gedeputeerde goed begrepen dat er eigenlijk min of meer een toezegging is, weliswaar misschien al in de plannen stond, dat alles wat in de motie genoemd is wordt meegenomen in het voorstel dat tot ons komt in het voorjaar van 2024? Dus dat betekent ook dat we antwoorden gaan krijgen op de vragen, wat zijn de mogelijkheden, randvoorwaarden, kosten en effecten van goedkoop of gratis reizen voor mensen met een kleine beurs? Dat soort informatie komt ook tot ons en dan gaan we samen het gesprek voeren op basis van jullie voorstel. Lees ik hem zo? Want dan is de motie inderdaad ... De relevantie neemt dan sterk af. Er zijn meerdere indieners, maar dat vind ik dan.

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Voorzitter, we hebben met het coalitieakkoord natuurlijk de opdracht meegekregen om precies dit te doen wat de heer De Jong zegt, dat we gewoon in kaart moeten brengen wat de mogelijkheden zijn binnen de budgettaire

kaders die we hebben en wat ook de vraag is uit de samenleving en welke instrumenten we daarvoor kunnen gebruiken. Dus u doet daar suggesties voor, daar ga ik niet van zeggende, die gaan we toepassen. Maar die gaan we wel overwegen.

De **VOORZITTER**: Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u. Mag ik het zo opvatten dat de brief waarin u zegt, waarin we alles op een rij zetten, dat is een brief dus waarin de afgelopen periode wordt beschreven, maar ook de toekomstige beslismomenten en de momenten waarop wij als Staten in positie zijn om hier iets van te vinden?

Gedeputeerde **VAN SCHIE**: Jazeker. Die krijgt u dan ook al heel snel, want het is ook allemaal al heel snel.

Dan zou ik willen voorstellen om deze motie in te trekken, dat is motie 82.

Motie M82 van de leden Travaille (Partij voor de Dieren), Breur (SP), Hoek (50PLUS), De Jong (Volt) en Schaddelee (ChristenUnie) maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Motie 82 wordt ingetrokken. Meneer De Jong haalt ook nog wat informatie op. Ik geef hem graag de gelegenheid, als hij dat nog wil, om nog iets toe te voegen. Maar mevrouw Sterk krijgt nu het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Dank u wel, voorzitter. Ik wil reageren op drie moties en één vraag. Eerst de motie van de BBB over de derogatie, of het daadwerkelijk gaat verbeteren. Ik denk dat u misschien doelt op het feit dat met name in de Veenweiden veel gebieden zijn aangewezen waar vooral fosforproblematiek speelt en veel minder stikstofproblematiek. Dus dat erkennen wij. Dat erkent de minister ook. Dat heeft hij op dit moment niet kunnen regelen met Europa, maar hij heeft wel toegezegd dat hij begin volgend jaar wil gaan kijken of hij alternatieve maatregelen kan gaan afspreken die meer effect hebben op die fosforproblematiek. Dus dat, als het even over de inhoud gaat, dan gaan we wel heel diep, misschien ook voor de rest van de Staten, maar dat is in ieder geval wel wat er speelt. Maar de lobby om dit te stoppen, daarvan blijf ik zeggen, daarvoor is het al te ver en daar kunnen wij verder denk ik op dit moment niet veel meer in betekenen. Dan was er een opmerking nog over de motie 80 van de Partij voor de Dieren, die is aangepast. Maar ik blijf hem ontraden, zeg ik dan maar heel eerlijk. Dat is echt omdat wij in december ook op verzoek van de Staten een versnellingsagenda hebben gemaakt met elkaar. Die zijn we nu aan het uitvoeren. Ik vind het echt te vroeg om nu te constateren dat we een nieuwe versnellingsagenda moeten maken. Maar wat ik u wel kan toezeggen, want ik snap heel goed dat u wilt weten, maar hoe staat het er dan voor en wat hebben we dan gedaan met die versnellingsmaatregelen, dat ik in kwartaal twee wil komen met een update van, wat hebben we daar nu van uitgevoerd? Wat zijn de resultaten daarvan? Die zijn er echt wel. Ik noemde net al Staatsbosbeheer waar we afspraken mee hebben gemaakt. Zodat je daar inzicht in kunt krijgen en daar ook wat van kunt vinden. Maar dat is iets anders dan wat er in uw motie staat. Dus ik blijf de motie ontraden. Dan had u ook nog vragen over het Natuur Dashboard. Ik heb natuurlijk een tijdje in de Tweede Kamer gezeten en dan hadden we altijd de mogelijkheid om te vragen om moties aan te houden. Dat instrument kennen de Staten niet. Dat had ik u eigenlijk willen vragen. Want wat ik nu in de motie lees, daar zie ik heel veel dingen in waarvan ik denk, dat is wel heel veel wat u wilt en daar zou ik eerst eens even over na willen denken.

Temeer omdat we dat traject in zijn gegaan ook op vraag van de Staten over die MIP Natuur. Die gaat ook over inzicht in de kosten en de baten, en wat realiseren we? Dus ik blijf erbij dat het volgens mij het meest verstandig is om dat daarbij te betrekken en dan naar aanleiding van dat gesprek ook te kijken hoe je dat dan vormgeeft. Dat kan in de vorm van zo'n dashboard zijn, maar het gaat u volgens mij vooral om inzicht van die gegevens en dat u daar regelmatig ook bij kunt. Die zouden wij natuurlijk het liefst in de P&C-cyclus doen, want dat scheelt gewoon werk. Dat is de moeite die ik heb met deze motie en dat is waarom ik hem ook nog steeds ontraad.

De **VOORZITTER**: Mooi, dank u wel. Meneer Travaille, kort op dit punt.

De heer **TRAVAILLE**: Wat zegt u dan wel toe op het gebied van het Natuur Dashboard?

Gedeputeerde **STERK**: Wat ik toezeg, is dat in dat traject rond het MIP wat we aan het bespreken zijn we ook uw vraag om te kijken, hoe kunnen we meer inzicht krijgen, en wat mij betreft spreekt u daar ook in mee en geeft u aan wat u dan in ieder geval daar graag in zou willen zien, en dat we dan met elkaar kijken van, wat kunnen we daarvan goed leveren? Hoe kunnen we dat voor u toegankelijk maken en hoe past dat ook bij de vraag rond dat MIP? Want dat gaat ook heel erg over kosten. Dus dat is eigenlijk ook een type informatievraag. Ik wil niet twee trajecten naast elkaar hebben. Dat moet volgens mij bij elkaar komen. Daarom voer ik dat gesprek liever in die context dan dat ik nu ga toezeggen dat ik ook een Natuur Dashboard ga ontwikkelen, want dat is wat u vraagt.

De **VOORZITTER**: Op hetzelfde punt, mevrouw Van Elteren.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Het eigenlijk op het voorgaande punt, motie 80, maar we gingen heel snel door.

De **VOORZITTER**: Sorry. Maar dan kijk ik even of dit voldoende uitgekruist is met meneer Travaille, denk ik.

De heer **TRAVAILLE**: Misschien nog een opmerking dat ik blij ben met deze toezegging, maar dat we hem wel graag in stemming willen brengen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Nog heel even over motie 80 dan inderdaad. Ik hoor de toezegging en daar kunnen we ons ook zeker in vinden, want we zijn natuurlijk wel, dat staat ook in het coalitieakkoord, voor die versnellingen en dat we eigenlijk ook met elkaar blijven kijken van, wat kunnen we doen? Hoor ik hem dan inderdaad ook zo dat op het moment dat we gaan praten over de huidige stand van zaken dat we dan daar ook in meenemen van, hoe staat het nou met die gebiedspartners, waar lopen zij tegenaan? En eventueel dus ook, wat zijn nog eventueel mogelijkheden om nog meer te versnellen of waar zitten eventueel nog problemen? Is dat dan ook iets wat we op dat moment met elkaar mee kunnen nemen? Want dan kunnen we inderdaad kijken van, kunnen we daar nog iets mee doen?

Gedeputeerde **STERK**: Absoluut. Want die natuurontwikkeling doen wij niet alleen, die doen we juist met de gebiedspartners. Die versnelling is ook opgesteld met de gebiedspartners. Daar hebben we het ook in de kopgroep elke keer over. Dus dat kan ik u zeker toezeggen. Dan was er tenslotte nog een vraag van Volt over die Natuurherstelwet

en of u daar ook over geïnformeerd kan worden. Op het moment dat wij echt helder hebben wat de impact daar nu precies van is, zal ik zorgen dat u Staten een memo krijgt waarin dat wordt toegelicht.

De **VOORZITTER**: Mooi, dank u wel. Meneer Van Muilekom.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: De heer Adriani had nog een vraag of we nog iets extra's kunnen doen om Ter Apel te ontlasten. Ik schets nog even wat we gisteren in het PRT hebben besproken. Daar hebben we een dringend beroep gedaan eigenlijk op de gemeenten, in hoeverre ze in staat zijn voor een snelle beschikbaarheid van locaties. Enkele gemeenten zijn ook aan de slag, het kansenmakersteam zetten we daar natuurlijk ook bij in. Op het moment dat er iets geregeld is, dan is het aan de desbetreffende gemeente om daarover te gaan communiceren. U zult begrijpen, ik ga hier geen namen noemen welke gemeenten dat zijn, want die taferelen kennen we ook, de gemeenten willen ook weer zorgvuldig doen. Dus weet dat we daar echt gisteren een dringend beroep op hebben gedaan in de hoop, zeg ik er ook gewoon bij, dat er ook dingen uit gaan komen die tot ontlasting gaan leiden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is daarmee ... Meneer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Naar aanleiding van de toezegging van de gedeputeerde op motie nummer 80, Versnelling van de inrichting NNN-gebieden. Die wil ik met die toezegging graag intrekken of misschien wel aanhouden, intrekken formeel dus. Maar in ieder geval, we houden hem op de agenda en in gesprek met de gedeputeerde.

Motie M80 van het lid Travaille (Partij voor de Dieren) maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Motie 80 wordt ingetrokken en gaat in de tas bij de Partij voor de Dieren om hem er weer uit te halen als dat nodig is. Ik bied daar nog even de gelegenheid voor, zodat we duidelijkheid hebben over moties, meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Voorzitter, daaropvolgend inderdaad. Motie 94, OV-pas voor minima. Alle indienende partijen, dat waren er een heel aantal, vinden het een heel belangrijk onderwerp en ook belangrijk serieus te kijken naar niet alleen de kosten, maar ook de mogelijkheden. We zijn ook wel tevreden met de antwoorden van de gedeputeerde nu. We zien het voorstel dan in 2024 met interesse tegemoet waarin dit dan wordt meegenomen en we dat gesprek kunnen voeren. Dan is voor nu de motie niet relevant, dus we houden hem even in de koelkast in afwachting van wat er in het voorjaar gaat komen. We trekken hem in.

Motie M94 van de leden De Jong (Volt), Fiscalini (UtrechtNu!) en Breur (SP) maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: In de koelkast. Dat is nu weer een nieuwe. Voldoende, ook vanuit uw Staten, duidelijkheid over de ingetrokken moties? Dat is zo. Dan sluit ik de behandeling van dit voorstel af, agendapunt 22, en gaan wij straks over tot de

stemverklaringen en de stemmingen. Ik kijk even of er behoefte is aan schorsing voor uw fracties. En zo ja, tot hoe laat? Ik zie daar vijf minuten, tien minuten. Het is nu 21:16 uur. Laten we het zo doen, dan zitten we allemaal al op onze plek, dat om 21:30 uur ik de vergadering heropen. Maar dan bent u allemaal in de zaal. Mooi. De vergadering is geschorst.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

23. Stemverklaringen

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u vragen om weer te gaan zitten? Dames en heren, ik moet u vragen om allemaal echt te gaan zitten. Want u kent de procedure, als we straks gaan stemmen, moeten ook alle stemkaartjes in de postjes zitten. Dames en heren, ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt 23, de stemverklaringen. Ik ga de fracties af naar grootte zoals we het te doen gebruikelijk doen. De BBB, stemverklaringen, mevrouw Oude Luttikhuis.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Oude Luttikhuis voor een stemverklaring.

Mevrouw **OUDE LUTTIKHUIS** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben een stemverklaring bij motie 91. We zijn wel voorstander van waterzuivering, zeker als het gaat om medicijn- en drugsresten, en zijn benieuwd naar de mogelijkheden van een ozonreactor. Maar we zien dit toch wel als taak van waterschappen, dus daarom stemmen wij tegen deze motie. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de fractie van GroenLinks, mevrouw Van Elteren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Elteren voor een stemverklaring.

Mevrouw **VAN ELTEREN** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. We hebben geen stemverklaringen.

De **VOORZITTER**: Partij voor de Dieren, meneer Travaille.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille voor een stemverklaring.

De heer **TRAVAILLE** (stemverklaring): Dank u. Graag twee stemverklaringen, die mevrouw Batteau voor zal lezen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Batteau, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Batteau voor een stemverklaring.

Mevrouw **BATTEAU** (stemverklaring): Dank u wel. Wij hebben twee stemverklaringen. Eén bij motie 77. Dat is de motie Klimaatbeleid is niet hetzelfde als natuurbeleid. Daar zullen wij tegenstemmen. Maar we willen daarbij wel verklaren dat we

wel begrijpen waar deze motie vandaan komt en dat we eigenlijk ook de inzet van BBB onderschrijven, dat ook andere sectoren natuurlijk hun verantwoordelijkheid moeten nemen, dat daar ook bepaalde reducerende maatregelen voor genomen moeten worden. Dus in die zin willen we dat wel benadrukken, dat we de strekking onderschrijven. Maar dat omdat wij vinden dat natuurbeleid en klimaatbeleid weldegelijk nauw met elkaar samenhangen, kunnen we hier niet in meestemmen. Motie 78, dat is eigenlijk eenzelfde redenering. We kunnen ons niet vinden in alle aannames, bijvoorbeeld dat NO_x vervuilerder zou zijn. Maar we onderschrijven wel de onwenselijkheid van handel tussen NH₃ en NO_x, dus dat er in feite ammoniak wordt uitgeruild voor andere vervuilende sectoren die dus hun vervuilende activiteiten kunnen doorzetten, terwijl we eigenlijk vinden dat dat in het voordeel van de natuur moet worden ingezet. Dus dat is onze stemverklaring bij deze twee moties.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De VVD, meneer Janssen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen voor een stemverklaring.

De heer **JANSSEN** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. Drie stemverklaringen. Motie 79, Mestderogatie, mevrouw Van Gilse.

Mevrouw **VAN GILSE** (stemverklaring): Dank. Wij hebben net als de BBB zorgen over de gevolgen van de afbouw van de mestderogatie. Wel snappen wij dat de gedeputeerde aangeeft dat het voor haar lastig is om daar nu nog achteraf tegen te lobbyen. Dus voor nu zullen wij toch tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN** (stemverklaring): Motie 86, Het Hout een keer op. Een stemverklaring van mevrouw De Man.

Mevrouw **DE MAN** (stemverklaring): Dit is de tweede keer dat dit voorstel hier voorligt. Vorige keer hebben wij voorgestemd, deze keer zullen wij tegenstemmen. De toezegging van de gedeputeerde voelen we ons iets meer senang bij dan bij de verwoordingen over de exacte vergunningverlening.

De heer **JANSSEN** (stemverklaring): Motie 89, Onderzoek leerlingenvervoer, een stemverklaring van meneer Hossain, die jarig is.

De heer **HOSSAIN** (stemverklaring): Dank u wel, fractievoorzitter en voorzitter. Sympathieke motie van UtrechtNu!. Wij zien en onderkennen het probleem, maar wij hechten ook heel erg aan een rolzuiverheid van ons als Provinciale Staten en zullen daarom tegenstemmen. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. ChristenUnie, mevrouw Rikkoert.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert voor een stemverklaring.

Mevrouw **RIKKOERT** (stemverklaring): Bedankt, voorzitter. Twee stemverklaringen. Allereerst bij motie 88, dat gaat over herstel vertrouwen uitvoerders faunabeheer. Goed provinciaal beleid bestond in het verleden altijd bij de gratie van het goede compromis tussen faunabeheerders en natuurbeschermers, die samen kwamen tot

een lijst van bejaagbare soorten. Wij hechten daaraan en willen graag wat tijd nemen om de gebrouilleerde en scheve verhoudingen te gaan herstellen. Dus we stemmen voor. Motie 92, Voortvarend door met het UPLG. We zien de motie als een steuntje in de rug, maar financieel zijn er te veel onzekerheden en willen we niet vooruitlopen op de koers van het Rijk, dus daarom zullen we tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. D66, mevrouw De Widt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Widt voor een stemverklaring.

Mevrouw **DE WIDT** (stemverklaring): Geen stemverklaringen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: UtrechtNu!, meneer Fiscalini.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini voor een stemverklaring.

De heer **FISCALINI** (stemverklaring): Voorzitter, wij hebben een stemverklaring bij amendement 17. Dat zal de heer Nagtegaal doen.

De **VOORZITTER**: Gaat uw gang.

De heer **NAGTEGAAL** (stemverklaring): Voorzitter, dank. Ik heb een stemverklaring inderdaad bij amendement 17. Het programma dat genoemd wordt door de Partij voor de Dieren vinden wij toevallig ook niet heel erg belangrijk. Het zal u dan wellicht verbazen dat wij dus wel voor het amendement stemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. CDA, meneer Westerlaken.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken voor een stemverklaring.

De heer **WESTERLAKEN** (stemverklaring): Geen stemverklaring.

De **VOORZITTER**: Volt, meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong voor een stemverklaring.

De heer **DE JONG** (stemverklaring): Ook wij na het debat van vandaag hebben verder geen stemverklaring meer, voorzitter.

De **VOORZITTER**: PvdA, meneer Adriani.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani voor een stemverklaring.

De heer **ADRIANI** (stemverklaring): Ik heb er vijf, voorzitter. Amendement 16 Utrechts advies. Hoewel we een mooie toevoeging vinden de betrokkenheid van de Staten, gaan wij tegen het amendement stemmen omdat we het inperken van de commissie of van de raad te beperkend vinden. Maar als het amendement het wel haalt, zullen we toch voor het voorstel stemmen. Motie 83, Toekomstscenario's provincie Utrecht. Daar vinden we van dat de motie echt een heel erg zwaar middel was. Maar na het ontroerende pleidooi van de heer Peer en het feit dat het zijn maidenmotie is, gaan we

hem toch steunen. Want inhoudelijk zijn we het er wel mee eens. Motie 85, Intensivering VTH, gaan we steunen met een nadrukkelijke kanttekening die ook de gedeputeerde maakte, dat de uitkomst van die motie ook kan zijn dat er een voorstel komt dat er geen intensivering nodig is. Motie 91, Treetje hoger rwzi's, gaan we steunen indachtig de interpretatie van de gedeputeerde en met de nadrukkelijke kanttekening dat we echt niet op de stoel van het bestuur van de waterschappen willen gaan zitten en dat we de motie ook zo niet willen bedoelen. Motie 93, Energie voor synergie, gaan we ook voorstemmen, hoewel we wel risico's zien dat we bij de energieopslag misschien te veel gaan tunnelvisiën naar vrijkomend agrarisch is vastgoed. En bij vrijkomend agrarisch vastgoed misschien te veel gaan tunnelvisiën naar energieopslag. Beide zouden breder dan dat beschouwd moeten worden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Adriani. Dan kom ik bij de SGP, meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg voor een stemverklaring.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG** (stemverklaring): Voorzitter, wij hebben een paar stemverklaringen. Eentje bij de tweede begrotingswijziging, het Statenvoorstel. Wij hechten wel aan zuivere omgang met de algemene middelen. Dus dat is afhankelijk ons oordeel van amendement 19. Dan eentje bij motie 79, Bepleit behoud van mestderogatie. We hebben goed gehoord wat de gedeputeerde gezegd heeft. Toch zien we het ook als een zetje in de rug als het gaat om het bepleiten van de voortzetting van de derogatieregeling, dus die steunen we. Dan hebben we motie 91, die steunen we met de interpretatie en de verduidelijkte interpretatie van de gedeputeerde daarbij dat we niet op de stoel van het waterschap gaan zitten. Maar de thematiek is te belangrijk om dit niet te benadrukken en we zien het dan ook als een extra benadrukking van deze thematiek, dus zullen we voorstemmen. Motie 92, de gebiedsprocessen waar energie in zit, moeten we vooral niet voor gaan liggen. Met die kanttekening zeggen we van, dan moeten we denk ik doorgaan met het UPLG om die processen niet te hinderen. Daarom zullen we voorstemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. SP, meneer Breur.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur voor een stemverklaring.

De heer **BREUR** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. Mijn fractie heeft geen stemverklaring bij de verschillende moties en amendementen, maar wel bij het voorstel over de tweede begrotingswijziging en de Strategische College Agenda. Hoewel wij blij zijn met veel van de voorstellen die erin staan, gaat het ons niet lukken om in te stemmen met een begroting waarin de overhead nog niet is verwerkt en de taakstellende bezuiniging van 15 miljoen nog niet is vormgegeven. Dat noemen wij gewoon een gat in de begroting en dat kunnen wij niet steunen. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Forum voor Democratie, meneer Van Breukelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Breukelen voor een stemverklaring.

De heer **VAN BREUKELLEN** (stemverklaring): Voorzitter, één stemverklaring, motie 78. We zijn het met de BBB eens dat er onderscheid gemaakt moet worden tussen

groene en grijze stikstof wanneer men over de technicaliteit spreekt. Echter verwerpen wij dat er een stikstofprobleem is. Dit is slechts een pleister op een open wond. Eentje die eventueel juist vertraging oplevert voor de sectoren die ook geremd worden door de stikstofmaatregelen. Ook vinden we dat sectoren hiermee eigenlijk tegen elkaar uitgespeeld worden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. 50PLUS, stemverklaring.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek voor een stemverklaring.

Mevrouw **HOEK** (stemverklaring): 50PLUS heeft geen stemverklaringen, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank. Dan zijn alle leden die een stemverklaring wilden afleggen daartoe in de gelegenheid geweest. Dank u wel.

24. Stemming

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij over naar agendapunt 24 en dat zijn de stemmingen over de voorstellen op onze agenda van vandaag in de ingediende amendementen en moties. Ik wil u vragen om allemaal het pasje in de ... En er niet meer aan te zitten. Dat is mooi.

Aan de orde is de stemming over de actualiteitenmotie M75 van het lid Nagtegaal (UtrechtNu!).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M75 is verworpen met de stemmen van Partij voor de Dieren, UtrechtNu!, SP en 50PLUS voor en BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, ChristenUnie, Volt, SGP en Forum voor Democratie tegen.

Aan de orde is de stemming over de actualiteitenmotie M76 van het lid Berlijn (UtrechtNu!).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M76 is verworpen met de stemmen van Partij voor de Dieren, UtrechtNu! en 50PLUS voor en BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, ChristenUnie, Volt, SGP, SP en Forum voor Democratie tegen.

Aan de orde is de stemming over het amendement A16 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Gilissen (VVD), Westerlaken (CDA), Nagtegaal (UtrechtNu!), Veen (D66), Oude Luttikhuis (BBB), Hoek (50PLUS) en Van Breukelen (Forum voor Democratie).

De **VOORZITTER** constateert dat amendement A16 is aangenomen met de stemmen van BBB, VVD, D66, CDA, UtrechtNu!, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en Volt tegen.

Aan de orde is de stemming over het statenvoorstel.

De **VOORZITTER** constateert dat het statenvoorstel met algemene stemmen is aangenomen.

Aan de orde is de stemming over het amendement A17 van de leden Butterman (Partij voor de Dieren), Travaille (Partij voor de Dieren) en Breur (SP).

De **VOORZITTER** constateert dat amendement A17 is verworpen met de stemmen van Partij voor de Dieren, UtrechtNu!, SP en 50PLUS voor en BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, ChristenUnie, Volt, SGP en Forum voor Democratie tegen.

Aan de orde is de stemming over het amendement A18 van het lid Schaddelee (ChristenUnie).

De **VOORZITTER** constateert dat amendement A18 is aangenomen met de stemmen van GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, UtrechtNu!, Volt, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en BBB tegen.

Aan de orde is de stemming over het amendement A19 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Fiscalini (UtrechtNu!), Hoek (50PLUS) en Oude Luttikhuis (BBB).

De **VOORZITTER** constateert dat amendement A19 is verworpen met de stemmen van BBB, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, UtrechtNu!, Volt, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, VVD, D66, CDA en PvdA tegen.

Aan de orde is de stemming over het statenvoorstel.

De **VOORZITTER** constateert dat het statenvoorstel met de stemmen van GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, ChristenUnie, Volt en 50PLUS voor en BBB, Partij voor de Dieren, UtrechtNu!, SGP, SP en Forum voor Democratie tegen is aangenomen.

Aan de orde is de stemming over de motie M77 van de leden Ghijssels (BBB) en Hoek (50PLUS).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M77 is verworpen met de stemmen van BBB, UtrechtNu!, SGP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt en SP tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M78 van de leden Ghijssels (BBB) en Hoek (50PLUS).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M78 is verworpen met de stemmen van BBB, ChristenUnie, SGP en 50PLUS voor en GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, UtrechtNu!, Volt, SP en Forum voor Democratie tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M79 van de leden Van Vuuren (BBB) en Hoek (50PLUS).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M79 is verworpen met de stemmen van BBB, UtrechtNu!, SGP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt en SP tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M81 van de leden Travaille (Partij voor de Dieren), Buttermann (Partij voor de Dieren), Breur (SP), Hoek (50PLUS) en Van den Dikkenberg (SGP).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M81 is verworpen met de stemmen van Partij voor de Dieren, UtrechtNu!, Volt, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA en ChristenUnie tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M83 van de leden Peer (VVD), Hoek (50PLUS), Van den Dikkenberg (SGP), Oude Luttikhuis (BBB), Westerlaken (CDA) en Nagtegaal (UtrechtNu!).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M83 is aangenomen met de stemmen van BBB, GroenLinks, VVD, CDA, PvdA, ChristenUnie, UtrechtNu!, SGP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en D66, Partij voor de Dieren, Volt en SP tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M84a van de leden Rikkoert (ChristenUnie), Fiscalini (UtrechtNu!), Oude Luttikhuis (BBB), Veen (D66), Vermaat (SGP), Hoek (50PLUS), Welschen (CDA) en De Man (VVD).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M84a is aangenomen met de stemmen van BBB, VVD, D66, CDA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, UtrechtNu!, Volt, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks en PvdA tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M85 van het lid Rikkoert (ChristenUnie).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M85 is aangenomen met de stemmen van GroenLinks, VVD, D66, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, UtrechtNu!, Volt, SP en 50PLUS voor en BBB, CDA, SGP en Forum voor Democratie tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M86 van het lid Fiscalini (UtrechtNu!).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M86 is verworpen met de stemmen van BBB, UtrechtNu!, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en Volt tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M87 van de leden Fiscalini (UtrechtNu!), Batteau (Partij voor de Dieren) en Hoek (50PLUS).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M87 is verworpen met de stemmen van Partij voor de Dieren, UtrechtNu!, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, ChristenUnie en Volt tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M88 van de leden Fiscalini (UtrechtNu!), Van den Dikkenberg (SGP), Van den Broek (BBB) en Hoek (50PLUS).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M88 is verworpen met de stemmen van BBB, CDA, ChristenUnie, UtrechtNu!, SGP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, Volt en SP tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M89 van het lid Fiscalini (UtrechtNu!).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M89 is aangenomen met de stemmen van BBB, GroenLinks, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, UtrechtNu!, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en VVD, D66, CDA, PvdA, Volt en SGP tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M90 van de leden Bikker (CDA), Flink (PvdA), Oude Wesselink (GroenLinks), Vermaat (SGP), Hoek (50PLUS), Nagtegaal (UtrechtNu!), De Jong (Volt) en Hossain (VVD).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M90 met algemene stemmen is aangenomen.

Aan de orde is de stemming over de motie M91 van de leden De Jong (Volt), Overkleeft (D66) en Travaille (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M91 is verworpen met de stemmen van GroenLinks, D66, PvdA, Partij voor de Dieren, Volt, SGP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en BBB, VVD, CDA, ChristenUnie, UtrechtNu! en SP tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M92 van de leden De Jong (Volt), Westerlaken (CDA), Overkleeft (D66) en De Boer-Leijnsma (PvdA).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M92 is aangenomen met de stemmen van GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, UtrechtNu!, Volt, SGP en 50PLUS voor en BBB, ChristenUnie, SP en Forum voor Democratie tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M93 van de leden De Jong (Volt) en Van den Dikkenberg (SGP).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M93 is aangenomen met de stemmen van BBB, GroenLinks, VVD, D66, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, SGP en 50PLUS voor en CDA, UtrechtNu!, SP en Forum voor Democratie tegen.

Aan de orde is de stemming over de motie M97 van de leden Breur (SP) en Hoek (50PLUS).

De **VOORZITTER** constateert dat motie M97 is verworpen met de stemmen van Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, UtrechtNu! en SGP tegen.

25.

Sluiting

De **VOORZITTER**: Even kijken. Zijn we klaar? Dames en heren, voordat ik de vergadering ga sluiten, geef ik graag mevrouw De Boer het woord. Mevrouw De Boer, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Boer.

Mevrouw **DE BOER**: Dank u wel, voorzitter. Ik snap dat we allemaal snakken naar de borden, maar ik heb toch nog iets belangrijks. Want ik zou graag bij deze laatste Statenvergadering van dit jaar namens alle Statenleden, commissieleden en de fractiemedewerkers onze grote dank willen uitspreken voor de ondersteuning die we tijdens dit turbulente verkiezingsjaar hebben mogen ervaren. De bodes, technische en facilitaire ondersteuning stellen ons in staat ons werk op de meest mogelijk efficiënte en moderne manier te doen. Zo zorgen zij ervoor dat we op tijd kunnen beginnen, eventueel met behulp van de bel na een pauze. Op de eindtijd hebben ze helaas minder invloed. Dankzij de heerlijke catering zitten we nooit met honger in de maag in de Statenzaal en de cateringmedewerkers houden met elke dieetwens of allergie rekening. Zij tonen zich ook steeds weer flexibel als we eerst niet of dan toch weer wel een lunch of diner nodig hebben. Dank daarvoor. De bestuursadviseurs en vele andere ambtenaren hebben veel werk van ons, daar zijn wij ons zeer van bewust. Wij stellen immers nogal eens wat vragen. Dank voor jullie toegewijde werk in het afgelopen jaar. Dan de griffie. Waar zouden wij als Staten zijn zonder de professionele ondersteuning van onze griffiers, de griffiesecretarissen en overige medewerkers? Op subtiele wijze leiden zij ons door de vergaderingen en besluitvormingsprocessen heen. Altijd met een vriendelijk gezicht, bewonderenswaardig. Zonder al deze mensen zouden wij ons werk niet kunnen doen. Daarom bij deze namens ons allemaal heel hartelijk dank aan allen die ons terzijde hebben gestaan in 2023.

De **VOORZITTER**: Mevrouw De Boer, dank u wel. Ik sluit de vergadering af met een welgemeend dank je wel aan jullie allen voor deze vergadering. Ik denk dat we een mooie vergadering hebben gehad in de Staten met een mooi en goed debat. Ik wil ook van de gelegenheid gebruikmaken om jullie allemaal een hele fijne kersttijd toe te wensen en een goede jaarwisseling. Neem tijd voor jezelf, neem tijd voor degenen die je liefhebt. Besteed aandacht aan de mensen om je heen en maak er met elkaar een hele mooie fijne tijd van. Ik verheug mij erop dat wij elkaar in ieder geval weer tijdens de nieuwjaarsreceptie op 10 januari zullen zien, maar mogelijk ook morgen elkaar tegenkomen op de feestelijke kerstmarkt waarvan u de kraampjes al ziet staan. Ik nodig u nu graag uit voor nog een drankje. Dank u wel en welthuis voor straks.

De **VOORZITTER** sluit de vergadering om . uur.

Aldus vastgesteld in de besloten vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 13 december 2023.

De voorzitter,

De griffier,

Toezeggingen

Gedeputeerde **BAKKER** zegt toe een korte analyse te maken inzake een extra zuiveringsstap met een ozonreactor en wat de provincie daarin kan betekenen en deze vervolgens mee te nemen in de brief in het handelingsperspectief Kaderrichtlijn Water in het tweede kwartaal van 2024.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe bij het IMVO-convenant ten aanzien van de duurzame productieketens bij windturbines aandacht te vragen voor de aangedragen aspecten uit motie 86 inzake Het Hout een keer op en gemaakte afspraken onder de aandacht te brengen bij initiatiefnemers bij eventuele projecten in de provincie.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe in de startnotitie van de Omgevingsvisie aan te geven hoe inwonersbetrokkenheid en -participatie een plek krijgen ten aanzien van de actualisatie van de Omgevingsvisie, al dan niet in de vorm van een burgerberaad.

Gedeputeerde **VAN SCHIE** zegt toe dat er een dialoogsessie gepland zal worden inzake Regionale innovatiekracht uit de tweede begrotingswijziging 2024.

Gedeputeerde **VAN SCHIE** zegt toe een informatiesessie te organiseren alvorens besluiten over het definitieve voorkeursalternatief ten aanzien van de OV-concessies worden genomen, waarbij de Staten in gelegenheid worden gesteld om daar, hetzij middels een motie, hetzij middels suggesties, input te leveren.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe Provinciale Staten te informeren over de reikwijdte en impact van de Europese Energy Directive op een nog door de gedeputeerde te bepalen geschikt moment in het kader van het programma Energietransitie 2025-2029.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe in het tweede kwartaal van 2024 de Staten te voorzien van een update over de stand van zaken en resultaten inzake de versnelling herstel van natuur door inrichting NNN-gebieden.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe de Staten middels een memo te informeren over de reikwijdte en impact van de Europese Natuurherstelwet voor zover relevant voor de provincie Utrecht.

Index

Actualiteitenmotie 74 Geen dwang richting gemeenten inzake huisvesting statushouders, ingediend door PVV.....	15
Actualiteitenmotie M75 van het lid Nagtegaal (UtrechtNu!) inzake Houd Leidsche Rijn in beweging.....	16
Actualiteitenmotie M76 van het lid Berlijn (UtrechtNu!) inzake Drinkwater voor later.....	23
Amendement A16 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Gilissen (VVD), Westerlaken (CDA), Nagtegaal (UtrechtNu!), Veen (D66), Oude Luttikhuis (BBB), Hoek (50PLUS) en Van Breukelen (Forum voor Democratie) inzake Utrechts advies.....	33
Amendement A17 van de leden Butterman (Partij voor de Dieren), Travaille (Partij voor de Dieren) en Breur (SP) inzake Liever verbeteren van kwaliteit leefomgeving dan van economisch profiel.....	64
Amendement A18 van het lid Schaddelee (ChristenUnie) inzake Landbouw, natuur en voedsel gezamenlijk oppakken.....	81
Amendement A19 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Fiscalini (UtrechtNu!), Hoek (50PLUS) en Oude Luttikhuis (BBB) inzake Budgettaire bewustwording.....	119
Motie M77 van de leden Ghijssels (BBB) en Hoek (50PLUS) inzake Natuurbeleid is niet hetzelfde als klimaatbeleid.....	47
Motie M78 van de leden Ghijssels (BBB) en Hoek (50PLUS) inzake Geen automatische inruil tussen NH3 en de NOx.....	48
Motie M79 van de leden Van Vuuren (BBB) en Hoek (50PLUS) inzake Bepleit behoud van mestderogatie.....	50
Motie M80 van het lid Travaille (Partij voor de Dieren) inzake Versnelling herstel van natuur door inrichting NNN-gebieden.....	65
Motie M80a van de leden Travaille (Partij voor de Dieren), Breur (SP), Hoek (50PLUS) en De Jong (Volt) inzake Versnelling herstel van natuur door inrichting NNN gebieden.....	169
Motie M81 van de leden Travaille (Partij voor de Dieren), Butterman (Partij voor de Dieren), Breur (SP), Hoek (50PLUS) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Ontwikkeling Natuur Dashboard.....	59
Motie M82 van de leden Travaille (Partij voor de Dieren), Breur (SP), Hoek (50PLUS), De Jong (Volt) en Schaddelee (ChristenUnie) inzake PS beslist over Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029.....	61
Motie M83 van de leden Peer (VVD), Hoek (50PLUS), Van den Dikkenberg (SGP), Oude Luttikhuis (BBB), Westerlaken (CDA) en Nagtegaal (UtrechtNu!) inzake Toekomstig scenario ontwikkeling Provincie Utrecht.....	73

Motie M84 van de leden Rikkoert (ChristenUnie), Vermaat (SGP), Fiscalini (UtrechtNu!) en Hoek (50PLUS) inzake Zorgvuldig proces leidende principes Energievisie.....	81
Motie M84a van de leden Rikkoert (ChristenUnie), Fiscalini (UtrechtNu!), Oude Luttikhuis (BBB), Veen (D66), Vermaat (SGP), Hoek (50PLUS), Welschen (CDA) en De Man (VVD) inzake zorgvuldig proces leidende principes Energievisie.....	174
Motie M85 van het lid Rikkoert (ChristenUnie) inzake Intensivering VTH.....	82
Motie M86 van het lid Fiscalini (UtrechtNu!) inzake Het Hout een keer op.....	89
Motie M87 van de leden Fiscalini (UtrechtNu!), Batteau (Partij voor de Dieren) en Hoek (50PLUS) inzake Gelijkwaardige bescherming weidevogelnatuur.....	89
Motie M88 van de leden Fiscalini (UtrechtNu!), Van den Dikkenberg (SGP), Van den Broek (BBB) en Hoek (50PLUS) inzake Herstel vertrouwen uitvoerdersfaunabeleid.....	90
Motie M89 van het lid Fiscalini (UtrechtNu!) inzake Onderzoek rol provincie Leerlingenvervoer.....	91
Motie M90 van de leden Bikker (CDA), Flink (PvdA), Oude Wesselink (GroenLinks), Vermaat (SGP), Hoek (50PLUS), Nagtegaal (UtrechtNu!), De Jong (Volt) en Hossain (VVD) inzake Veilige fietsroutes middelbare scholieren.....	93
Motie M91 van de leden De Jong (Volt), Overkleeft (D66) en Travaille (Partij voor de Dieren) inzake Treetje hoger: analyse versnelling 4e trap rwzi's.....	96
Motie M92 van de leden De Jong (Volt), Westerlaken (CDA), Overkleeft (D66) en De Boer-Leijnsma (PvdA) inzake Voortvarend door met het UPLG.....	97
Motie M93 van de leden De Jong (Volt) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Energie voor synergie: onderzoek naar opslag VAB.....	98
Motie M94 van de leden De Jong (Volt), Fiscalini (UtrechtNu!) en Breur (SP) inzake Iedereen mee met ons OV: onderzoek naar mogelijkheden U-pas minima.....	100
Motie M95 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Hoek (50PLUS), Nagtegaal (UtrechtNu!), Van Breukelen (Forum voor Democratie) en Schaddelee (ChristenUnie) inzake Schuifruimte voor organische groei.....	120
Motie M96 van de leden Breur (SP) en Hoek (50PLUS) inzake Bestaanszekerheid.....	123
Motie M97 van de leden Breur (SP) en Hoek (50PLUS) inzake Bestaanszekerheid.....	124
SV Benoeming adviescommissie Randstedelijke Rekenkamer.....	14
SV Eerste begrotingswijziging.....	15
SV Investerings overweginstallaties Koekoekslaan en Randdijk in Nieuwegein.....	14
SV Normenkader 2023 en wijzigingen in financiële - en controle verordening.....	14

SV Ontslag plaatsvervangend bestuurder Randstedelijke Rekenkamer.....	14
SV Protocol Geheimhouding GS en PS 2023.....	15
SV Slotwijziging 2023.....	15
SV Vaststelling provinciale leges en heffingsverordeningen per 1 januari 2024.....	14
SV Vaststelling Voorbereidingsbesluit provincie Utrecht 2023.....	14
SV Verlenen ontslag leden en voorzitter van de Provinciale Commissie Leefomgeving.....	15